

Jaarrekening / jaarverslag 2022

waterschap
limburg

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906
KvK: 67682065

088 88 90 100
info@waterschaplimburg.nl
www.waterschaplimburg.nl

titel   Jaarrekening / jaarverslag 2022
subtitel
datum   17 mei 2023
versie   4.0
status   definitief
zaaknr.   2022-Z11843
documentnr.   WLDOC-220622665-23561

vrijgave   Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Leeswijzer	5
1.2	Waterschap Limburg in kengetallen	7
2	Financiële samenvatting	8
2.1	Exploitatie	8
2.2	Investeringen	10
2.3	Weerstandsvermogen	11
2.4	In één oogopslag kerncijfers Waterschap Limburg	12
2.5	Dekking resultaat	13
	Deel I Jaarverslag	14
3	Programma's	16
3.1	Hoogwaterbescherming Maasvallei	18
3.2	Klimaatadaptie	28
3.3	Waterkwaliteit en ecologie	50
3.4	Zuiveren en waterketen	70
3.5	Crisisbeheersing	74
3.6	Bestuur en organisatie	83
4	Overige paragrafen	97
4.1	Ontwikkelingen en uitgangspunten	97
4.2	Incidentele opbrengsten en kosten	98
4.3	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	99
4.4	Waterschapsbelastingen	99
4.5	Het weerstandsvermogen	101
4.6	De financiering	107
4.7	Verbonden partijen	111
4.8	Bedrijfsvoering	113
4.9	EMU-saldo	115
4.10	Topinkomens	116
4.11	Openbaarheidsparagraaf	116
5	Waterschapsbedrijf Limburg	119
6	Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen	120
	Deel II Jaarrekening	121
7	Balans met toelichting	123
7.1	Balans	123
7.2	Indeling en waardering balansposten	124
7.3	Vaste activa	125
7.4	Vlottende activa	126
7.5	Vaste passiva	129
7.6	Vlottende passiva	140

7.7	Niet in de balans opgenomen verplichtingen	141
7.8	Gebeurtenissen na balansdatum	142
7.9	Watercrisis	142
7.10	Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA)	142
8	Kredietvoting en -verlening	145
9	Exploitatie naar kostendragers	153
10	Exploitatierkening naar kosten en opbrengsten	157
10.1	Toelichting op kosten	159
10.2	Toelichting op opbrengsten	164
10.3	Exploitatieresultaat	167
10.4	Topinkomens	167
11	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	170
12	Voorstellen	178
Deel III Bijlagen		182
BIJLAGE A	Vaste activa	183
BIJLAGE B	Reserves en voorzieningen	184
BIJLAGE C	Vaste schulden	185
BIJLAGE D	Personeelslasten	186
BIJLAGE E	Berekening van het rente omslagpercentage	187
BIJLAGE F	Kostenverdeelstaat	188
BIJLAGE G	Kostendragers, programma's, beleidsproducten incl. dekkingsmiddelen	189
BIJLAGE H	Treasury	190
BIJLAGE I	EMU-Saldo	191
BIJLAGE J	Investeringslijst	192

1 Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken van 2022 van Waterschap Limburg. Hierin leest u wat we in 2022 deden met uw waterschapsbelasting. We zorgen ervoor dat bewoners, boeren en bedrijven kunnen wonen en werken in een veilige omgeving. Het waterschap voert deze taken uit met aandacht voor kwaliteit. De missie van het waterschap sluit daarop aan:

[Waterschap Limburg zorgt in de provincie Limburg voor veilige dijken, droge voeten, voldoende en schoon water](#)

Iedere Limburger ervaart droge voeten, voldoende en schoon water als een vanzelfsprekendheid. Niettemin heeft het waterschap te maken met grote maatschappelijke uitdagingen. Het jaar 2022 was een jaar waarin diverse ontwikkelingen effect hebben gehad op het waarmaken van de begroting. In de begroting werden genoemd: de consequenties van de watercrisis 2021 en de enorme hersteloperatie, de consequenties van de integriteitsonderzoeken, de aanscherping van de inkoop- en grondverwervingsregels, de stijgende energie- en bouwkosten en investeringen in de assets bij onze dochter-organisatie WBL .

De problemen en transitie met klimaat, stikstof, woningbouw en energie zullen de komende jaren leiden tot grote ingrepen in het landschap en waterbeheer. Hetzelfde geldt voor de toenemende schaarste in materiaal en menskracht. Meer over wat 2022 ons heeft gebracht en wat we hebben gedaan, leest u in de nu voorliggende Jaarrekening/jaarverslag 2022 van Waterschap Limburg.

1.1 Leeswijzer

1.1.1 Jaarrekening/jaarverslag 2022

Voor u ligt het jaarverslag 2022 van Waterschap Limburg. Met deze rapportage leggen bestuur en organisatie verantwoording af aan het algemeen bestuur over de bereikte doelen en resultaten, de uitgevoerde acties en de daarvoor ingezette middelen. Het jaarverslag 2022 heeft zowel een interne als een externe verantwoordingsfunctie.

In deze jaarverslaglegging kunt u lezen hoe wij invulling hebben gegeven aan de voornemens in het verslagjaar. Naast de (financiële) samenvatting en de leeswijzer, bestaat de jaarverslaglegging uit drie onderdelen, te weten:

Deel I: Het Jaarverslag

Deel I bevat de programmaverantwoording. Per programma zijn naast de geplande doelstellingen, beoogde effecten en indicatoren de bereikte doelstellingen en effecten toegelicht. De (wettelijk) verplichte paragrafen staan aan het einde van dit onderdeel.

Deel II: De jaarrekening

De jaarrekening betreft het cijfermatige deel van de jaarverslaglegging. Deze bestaat conform het Waterschapsbesluit uit de balans en de verschillende exploitatierekeningen:

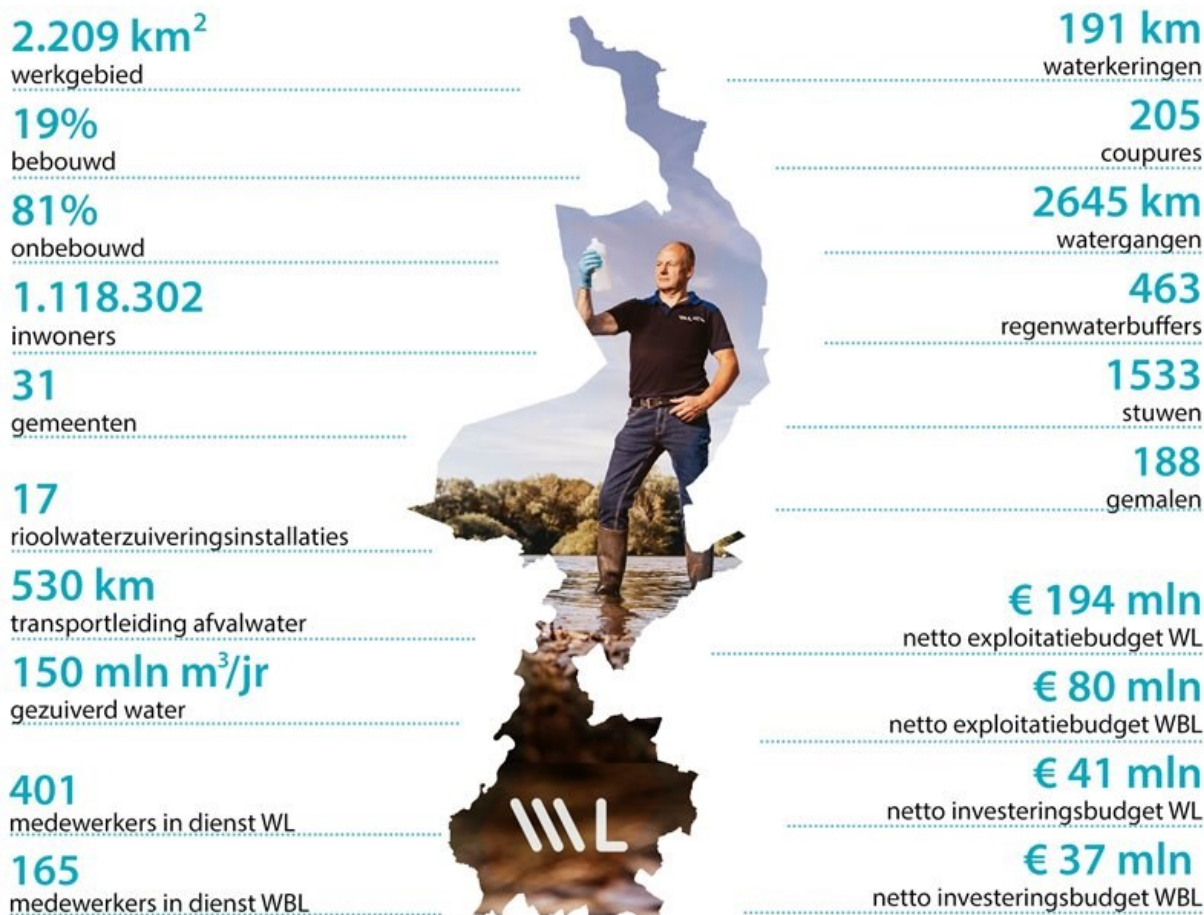
- Balans met toelichting
- Kredietvotering en -verlening
- Kostentoerekening / kostendragers / dekkingsmiddelen
- Exploitatierekening naar kosten en opbrengsten

Dit onderdeel bevat ook de controleverklaring van de accountant en het voorstel tot vaststelling van de jaarrekening inclusief de voorgestelde bestemming van het resultaat.

Deel III: De bijlagen

De jaarstukken bevatten een aantal bijlagen voor nader inzicht, waaronder: het investeringsoverzicht inclusief de af te sluiten projecten, de staat van vaste activa, reserves en voorzieningen, vaste schulden en personeelslasten.

1.2 Waterschap Limburg in kengetallen

2 Financiële samenvatting

In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen het resultaat van de exploitatie op programma- en kostensoortenniveau gepresenteerd evenals de investeringen. Verder wordt een korte toelichting op beide onderdelen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2022 gegeven en wordt een overzicht gepresenteerd met de belangrijkste cijfers van ons waterschap.

2.1 Exploitatie

Exploitatie op programmaniveau

De netto kosten per programma over het verslagjaar kunnen als volgt worden weergegeven.

Programmatotaal		Gewijzigde begroting	Realisatie
Hoogwaterbescherming Maasvallei		13.850.100	12.679.713
Zuiveren		80.222.600	79.587.175
Waterkwaliteit en ecologie		4.824.900	3.210.209
Klimaataadaptatie		61.553.840	58.175.385
Crisisbeheersing		3.039.800	5.349.350
Bestuur en Organisatie		13.613.642	10.784.146
Programmatotaal		177.104.882	169.785.978
Onvoorzien WL	+	-	-
Onvoorzien WBL	+	96.400	96.427
Duurzaamheid en innovatie	+	556.750	-
Negatief resultaat WBL 2022 / afwikkeling resultaat WBL 2021	+	-	9.630.483
Coronacompenstie 2020	-/-	-	823.000
Overheadcomponent vergoeding HWBP	-/-	306.550	189.276
Goodwill toetreders BsGW	-/-	14.050	14.050
Dividend Nederlandse Waterschapsbank NV	-/-	2.285.500	2.285.511
Positief resultaat BsGW 2022 / aanvulling weerstandsvermogen BsGW	-/-	-	89.568
Totaal Netto kosten		175.151.932	176.111.483
Opbrengst waterschapsbelastingen incl kwijtschelding en oninbaarheid		166.462.900	167.678.729
Exploitatieresultaat		-8.689.032	-8.432.754

Voor een nadere toelichting op de programmakosten wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

Exploitatie op kostensoortenniveau

In de jaarrekening worden de verschillen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2022 op kostensoortenniveau verklaard. Het exploitatieresultaat kan volgens de kostensoortenindeling als volgt worden weergegeven.

Kosten / Opbrengsten	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	184.964.632	190.406.452
Opbrengsten	176.275.600	181.973.698
Exploitatieresultaat	-8.689.032	-8.432.754

Voor een nadere toelichting op de kostensoorten wordt verwezen naar hoofdstuk 10.

Kosten en opbrengsten, realisatie versus gewijzigde begroting.

De kosten zijn met € 5.441.820 toegenomen (3%) en de opbrengsten met € 5.698.098 (3%), ten opzichte van de gewijzigde begroting en afgerond op duizendtallen.

Rente en afschrijvingen zijn door de toename van de afschrijving als gevolg van een hoger investeringsniveau en de extra afschrijvingen toegenomen. De externe rentekosten daarentegen zijn door de herziening van de kredietopslag van de basisrenteleningen in 2021 iets toegenomen. De interne rentelasten zijn door de renteontwikkeling in 2022 eveneens toegenomen.

Personeelslasten zijn lager door een gemiddeld lagere personeelssterkte, vacatures die later in het jaar zijn ingevuld, de aankoop van IKB verlof en doordat minder gebruik is gemaakt van inhuur personeel derden. De kosten voor wachtgeldverplichtingen en organisatieontwikkeling daarentegen zijn hoger uitgevallen.

Goederen en diensten van derden zijn afgenomen als gevolg van de lagere kosten van waterrobuust en voor de basisregistratie en landelijke voorzieningen wet WOZ. Daarnaast hebben de nagekomen calamiteiten kosten van met name de watercrisis 2021 een verhogend effect gehad.

Bijdrage aan derden zijn afgenomen doordat geen gebruik is gemaakt van de beschikbare gelden voor de voortzetting van de stimuleringsregeling afkoppelen regenwater. Verder zijn de kosten die gemoeid zijn met het sponsorbeleid afgenomen.

De toename van de **toevoegingen aan de voorzieningen** is het gevolg van de niet geraamde toevoeging aan de voorziening resultaat WBL 2022.

De post **onvoorzien** en de stelposten zijn administratieve begrotings(stel)posten waarop feitelijke realisatie niet plaatsvindt.

Financiële baten die bestaan uit de dividenduitkering van de NWB en de rentebaten. De rentebaten zijn door de stijgende rente toegenomen. De interne rentebaten zijn door de renteontwikkeling in 2022 eveneens toegenomen.

Personele baten zijn toegenomen door de vergoeding door uitkeringsinstanties en voor de uitleen van personeel.

Goederen en diensten aan derden zijn toegenomen als gevolg van een hogere verkoop werkmaterieel en de pachttopbrengsten.

Bijdragen van derden is toegenomen door de bijdrage voor het oeverherstel van de Maas in Borgharen en de coronacompensatie 2020. De vergoeding in het kader van de wet tegemoetkoming schade bij rampen (Wts) als gevolg van de watercrisis daarentegen valt lager uit.

De **Waterschapsbelastingen** zijn als gevolg van een hogere belastingopbrengst over de jaren 2018-2022 en een afname van de kwijtschelding en oninbaar van de oude belastingjaren toegenomen.

De **interne verrekeningen** zijn door de vrijval van de voorziening pensioen- en uitkeringsverplichtingen en voorziening onderhoud waterkeringen toegenomen. Daarnaast zijn minder uren aan projecten besteed dan geraamd.

Voor een uitgebreidere toelichting op de kostensoorten wordt verwezen naar hoofdstuk 10.

2.2 Investerings

Het investeringsvolume, met uitzondering van bedrijfsvoering, die betrekking hebben op het watersysteem zijn gebaseerd op het Waterbeheersplan 2022-2027, de inspanningsverplichtingen zoals opgenomen in de Europese Kaderrichtlijn Water, Waterbeleid 21^e eeuw (WB21), het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW), de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4), het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) en de voorbereiding op de 4^e toetsingsronde van de primaire waterkeringen.

Weergave van de netto investeringsuitgaven in 2022 per programma:

Programma	Gewijzigde begroting	Realisatie
Hoogwaterbescherming Maasvallei	15.152.000	15.932.162
Zuiveren en waterketen	-	-
Waterkwaliteit en ecologie	331.000	153.231
Klimaataadaptatie	18.932.000	25.539.688
Crisisbeheersing	285.000	14.565
Bestuur en organisatie	1.519.000	1.170.795
Totaal netto investeringsuitgaven	36.219.000	42.810.442
Risicoprofiel realisatie	-1.121.000	-
Totaal netto investeringsuitgaven inclusief risicoprofiel	35.098.000	42.810.442

In de primitieve begroting werd uitgegaan van netto investeringsuitgaven van € 40.895.000. Gedurende het verslagjaar waren de inzichten in de investeringen zodanig dat de totale netto investeringsuitgaven via de voor- en najaarsrapportage neerwaarts zijn bijgesteld tot afgerond € 35.098.000.

Netto investeringsuitgaven 2022, realisatie versus gewijzigde begroting.

Ten opzichte van deze bijstelling zijn de netto investeringsuitgaven uiteindelijk uitgekomen op € 42.810.442. De afwijking van de netto investeringsuitgaven, totaal € 7.712.442, wordt per programma onderstaand kort toegelicht:

- Hoogwaterbescherming Maasvallei: Waterveiligheid (105% gerealiseerd, + € 780.162). De solidariteitsbijdrage HWBP is door de indexatie en eindafrekening hoger uitgevallen. De uitgaven van twee projecten daarentegen zijn vertraagd, project Arcen en project Buggenum.

De inkomsten zijn gebaseerd op de hoogte van de uitgaven. Omdat de uitgaven lager zijn, dalen de inkomsten dienovereenkomstig.

- Waterkwaliteit (46% gerealiseerd, - € 177.769)
Afwijking komt met name door één project; uitvoeringspilot Waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied welke in 2023 pas gaat starten. Het vinden van geschikte locaties bleek moeilijker te zijn dan verwacht.
- Klimaatadaptatie en regionaal systeem (135% gerealiseerd, + € 6.607.688)
Ondanks Corona, de wateroverlast in juli 2021, vertraagde aanvoer van onderdelen, aangetroffen fauna is het investeringsniveau gerealiseerd.
- Crisisbeheersing (5% gerealiseerd, - € 270.435)
De start van het project 'WBI + sterkteberekeningen dijken calamiteiten' is doorgeschoven naar 2023. En inkomsten vanuit het partnercontract waren niet geraamd.
- Bestuur en organisatie (77% gerealiseerd, - € 348.205)
De aanbesteding van het informatieknooppunt is vertraagd.

Voor een uitgebreide toelichting op de netto investeringsuitgaven per programma wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

2.3 Weerstandsvermogen

In de periode 2020/2021 is door Waterschap Limburg gestart met het gestructureerd in kaart brengen en analyseren van de (financiële) risico's die inherent zijn aan de uitvoering van de taken van het Waterschap. Op basis hiervan is een risico inventarisatie conform de RISMAN methode uitgevoerd. De uitkomst hiervan vormt de basis voor het weerstandsvermogen van het waterschap.

De risico inventarisatie die toen is uitgevoerd leverde een benodigde weerstandscapaciteit op van € 7.235.000. In 2022 is de risico-inventarisielijst opnieuw geactualiseerd. Dit resulteert in een noodzakelijk geachte weerstandscapaciteit van € 7.680.000.

In de begroting 2022 is het risicoprofiel, oftewel de benodigde weerstandscapaciteit, gelijkgeschakeld aan de algemene reserve, waarbij wordt gestuurd op een weerstandsratio van 1,0. Dit houdt in dat de beschikbare weerstandscapaciteit (tenminste) gelijk is aan de benodigde weerstandscapaciteit. Indien de huidige omvang van de benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit (= stand algemene reserve per einde boekjaar) komt de weerstandsratio uit op:

$$\frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{5.056}{7.680} = 0,66$$

Uitgaande van een (minimaal) gewenste ratio van 1,0 is de beschikbare weerstandscapaciteit onvoldoende om de risico's af te dekken.

In de paragraaf weerstandsvermogen wordt een uitgebreide toelichting gegeven op risicomanagement en risico inventarisatie in relatie tot het benodigde weerstandsvermogen.

2.4 In één oogopslag kerncijfers Waterschap Limburg

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste kerncijfers weergegeven waardoor in één oogopslag inzicht wordt verkregen in de financiële positie van het waterschap.

Onderdeel	Jaarrekening	
	2021 WL	2022 WL
1 Exploitatiesaldo	-9.589.989	-8.432.754
2 a. Exploitatie kosten	184.998.065	190.406.452
b. Exploitatie opbrengsten	175.408.076	181.973.698
3 Afschrijvingen	15.610.019	16.806.432
4 Aflossingen langlopende geldleningen	11.309.596	11.749.596
5 Verhouding afschrijving / aflossing	1,38	1,43
6 Personeelskosten (excl bestuur)	32.426.023	35.761.237
7 Aantal fte's	347,56	389,80
8 Personeelskosten per fte	93.300	91.700
9 Bruto investeringen	62.345.099	86.863.306
10 Boekwaarde vaste activa	269.600.004	295.604.014
11 Eigen vermogen	39.817.824	30.227.834
12 Voorzieningen	24.967.116	27.034.234
13 Langlopende geldleningen	213.896.930	232.147.333
14 Opbrengst waterschapslasten (netto)	160.215.040	167.678.730
15 Aantal ingezetenen (huishoudens)	499.500	503.000
16 Tarief ingezetenen per woonruimte	66,86	68,08
17 WOZ-waarde gebouwd (x € 1.000)	148.000.000	155.700.000
18 Tarief gebouwd (percentage van WOZ-waarde)	0,0263%	0,0256%
19 Aantal belastinghectaren ongebouwd	114.267	117.117
20 Tarief ongebouwd per hectare	55,24	55,74
21 Aantal belastinghectaren natuur	52.439	48.939
22 Tarief natuur per hectare	3,83	3,85
23 Aantal vervuilingseenheden	1.620.000	1.621.000
24 Zuiveringsheffing per ve	52,79	56,02

2.5 Dekking resultaat

Over het exploitatieresultaat 2022 moet een dekkingsbesluit door het algemeen bestuur worden genomen om het verslagjaar 2022 Waterschap Limburg te kunnen sluiten.

Met in achtneming van wettelijke regels, genomen bestuursbesluiten tot inzet van bestemmingsreserves en het jaarverslag / jaarrekening 2022, stellen wij voor als volgt te gaan besluiten.

Omschrijving	Dekking resultaat 2022
Verrekening met algemene reserve	
- algemene reserve	-5.056.128
Verrekening met egalisereserves	
- tariefsegalisatie watersysteemheffing	3.308.662
- tariefsegalisatie zuiveringsheffing	-5.474.532
Verrekening met bestemmingsreserves	
- bestemmingreserve riooloverstorten	-133.000
- bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater	-377.221
- bestemmingsreserve assetmanagement	-330.989
- bestemmingsreserve lectoraat bodem	-44.408
- bestemmingsreserve stimuleringsregeling maatregelen in de landbouw ihkv klimaatadaptie	-44.344
- bestemmingsreserve organisatieontwikkeling	-76.468
- bestemmingsreserve onderhoudscontracten	-609.942
- bestemmingsreserve Ooijen-Wanssum	-8.988
- bestemmingsreserve Lives	14.604
- bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater	400.000
Totaal dekking resultaat 2022	-8.432.754

Bestemmingsreserves waarin na verrekening niets meer resteert, worden opgeheven.

Deel I Jaarverslag

2022

waterschap
limburg

3 Programma's

Jaarverslag naar programma's

De programmaverantwoording gaat per programma in op wat we in 2022 hebben bereikt en wat we daarvoor hebben gedaan. Daarnaast wordt per programma op hoofdlijnen inzicht gegeven in de besteding van de financiële middelen en realisatie van investeringen.

De programma's worden gespiegeld aan de doelenbomen uit de programmabegroting 2022. Bij de beoogde en bereikte resultaten wordt in de programmaverantwoording gewerkt met kleurindicaties:

- ☒ geen wezenlijke afwijkingen, realisatie conform begroting
- ☒ wezenlijke afwijking, niet gerealiseerd conform begroting ≤ 6 maanden vertraging
- ☒ wezenlijke afwijking, niet gerealiseerd conform begroting ≥ 6 maanden vertraging

Exploitatie

Programma	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Hoogwaterbescherming Maas: Waterveiligheid	14.065.200	13.850.100	12.679.713
Zuiveren en waterketen	80.197.600	80.222.600	79.587.175
waterkwaliteit	4.785.700	4.824.900	3.210.209
Klimaataadaptatie regionaal systeem	58.622.700	61.553.840	58.175.385
Crisisbeheersing	2.937.700	3.039.800	5.349.350
Bestuur en Organisatie	12.095.600	13.613.642	10.784.146
Programmatotaal	172.704.500	177.104.882	169.785.978

Investeringen

Programma	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Hoogwaterbescherming Maasvallei	16.040.000	15.152.000	15.932.162
Zuiveren en waterketen	-	-	-
Waterkwaliteit en ecologie	362.000	331.000	153.231
Klimaataadaptatie	30.407.000	18.932.000	25.539.688
Crisisbeheersing	229.000	285.000	14.565
Bestuur en organisatie	1.063.000	1.519.000	1.170.795
Totaal netto investeringsuitgaven	48.101.000	36.219.000	42.810.442
Risicoprofiel realisatie	-7.206.000	-1.121.000	-
Totaal netto investeringsuitgaven inclusief risicoprofiel	40.895.000	35.098.000	42.810.442

Hoogwater- bescherming Maasvallei

waterschap
limburg

3.1 Hoogwaterbescherming Maasvallei

rieverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

Wat hebben we bereikt?

1. Bescherming tegen overstroming vanuit de Maas

Programma	Hoogwaterbescherming Maasvallei
Beoogd maats. effect	1 Bescherming tegen overstroming vanuit de Maas
Wat willen we bereiken?	De uitdaging van Waterschap Limburg is het beschermen van de inwoners en bedrijven in de Maasvallei tegen overstromingen tot de in 2017 vastgestelde nieuwe norm.
Wat hebben we bereikt?	Op hoofdlijnen hebben we via het ‘Hoogwaterbeschermingsprogramma’ (HWBP) consistent gewerkt aan de bescherming tegen hoogwater gericht op de realisatie van het programma Noordelijke Maasvallei in 2026. En dat alles samen met de omgeving. De watercrisis van juli 2021 heeft ons laten zien dat de bescherming van de Maasvallei nooit ‘af’ is en dat klimaatverandering sneller doorzet dan verwacht. In 2022 is een richtinggevend scenario Maas 2050 gekozen, gericht op het laten voldoen van alle primaire keringen aan de wettelijke norm in uiterlijk 2050. Om te komen tot de opstart van de bijbehorende projecten uit Maas 2050 is in 2022 een start gemaakt met de routekaart.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Hoogwaterbescherming Maasvallei						
1. Bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas						
1. % van totaal aantal kilometer primaire keringen (186 km) dat voldoet aan de norm ¹	25%	25%	25%	28%	100%	2050

¹ De 186 km is verdeeld over 46 dijktrajecten. De resultaten zijn gebaseerd op de wettelijke beoordeling van volledige dijktrajecten. Op basis daarvan voldoet 52km van de 186km aan de wettelijke norm.

Toelichting indicator 1

In het najaar van 2022 zijn de dijkversterkingsprojecten Heel en Beesel opgeleverd. Hierdoor voldoet nu 28% van 186 kilometer gehele trajecten aan de wettelijke norm.

Wat hebben we ervoor gedaan in 2022?

1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkering

Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.1.1 We geven invulling aan de wettelijke zorgplicht op het onderhoud en beheer van de primaire waterkeringen, door: <ul style="list-style-type: none"> ○ te focussen op veiligheid en biodiversiteit en ○ te rapporteren via een waterveiligheidsrapportage aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De veiligheidsrapportage 2021 is door de ILT gelezen en hebben opmerkingen doorgegeven middels een brief en hebben in een ambtelijk gesprek hier toelichting op gegeven.
Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.1.2 We gaan het inspecteren en onderhoudsproces evalueren.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ De processen zijn doorlopen en verbeterpunten zijn opgesteld. Eén van de verbetermaatregelen is om door middel van beeldmateriaal beide processen te visualiseren voor de betrokken collega's. Deze maatregel is in 2022 niet uitgevoerd en wordt in 2023 in samenwerking met Communicatie opgepakt.
Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.1.3 In 2022 geven we invulling aan het 'Uitvoeringsprogramma biodiversiteit' om bij bestaande dijken de biodiversiteit te vergroten (een sterkere grasmat).
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Bij bestaande dijken geven wij invulling aan het uitvoeringsprogramma om biodiversiteit te vergroten. Bij de HWBP keringen is dit opgenomen in de klanteisen specificatie (KES). Het uitvoeringsprogramma is in het AB toegelicht.
Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.1.4 Bij nieuwe dijken gaan we uitvoering geven aan biodiversiteit via de klanteisenspecificaties (KES) die in 2021 zijn opgesteld.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Bij bestaande dijken geven wij invulling aan het uitvoeringsprogramma om biodiversiteit te vergroten. Bij de HWBP keringen is dit opgenomen in de klanteisen specificatie (KES). Het uitvoeringsprogramma is in het AB toegelicht.
Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.1.5 In 2021 is een pilot inspecties NEN 2767 uitgevoerd (conditiemetingen kunstwerken in waterkeringen). Met ingang van 2022 worden deze inspecties planmatig uitgevoerd op alle kunstwerken in waterkeringen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☐ ☒ De eindrapportage is opgeleverd. Deze leert ons dat een volledige implementatie van de NEN 2767 inspecties een aantal jaren in beslag zal nemen.

Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.1.6 Het asset managementsysteem Infor EAM wordt in de uitvoering geoptimaliseerd en doorontwikkeld. Aantoonbaarheid en navolgbaarheid van handelen wordt hierdoor meer gewaarborgd.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ Zowel de geprogrammeerde Voorjaarsinspectie waterkeringen als de Najaarsinspectie waterkeringen is conform planning uitgevoerd en de resultaten zijn vastgelegd in Infor. De implementatie van Infor EAM en de toets aan de instandhoudingsplannen verloopt gestaag. Onderhoud werkorders die n.a.v de visuele inspecties op de keringen aangemaakt zijn, zijn in Infor vastgelegd en de uitvoering is daarmee aantoonbaar en navolgbaar.

Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.1.7 Om met en van elkaar te leren, nemen we in 2022 deel aan de peer review Zorgplicht van Rijkswaterstaat Zuid-Nederland.
Tekstverantwoordelijke Tekstleverancier Rapportagemoment Status Wat hebben we ervoor gedaan?	Areaalbeheer, Wilbert Peereboom Areaalbeheer, Marieke van Zandvoort Jaarrekening 2022 ☒ ☐ ☐ In 2022 hebben 4 collega's deelgenomen aan de peer review die is gehost door Waterschap Brabantse Delta.

Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.1.8 We borgen de toepassing van de (beleids)kaders in de lopende dijkversterkingsprojecten met oog voor de veiligheid, beheerbaarheid en onderhoudbaarheid. Hierbij zoeken we ook aansluiting bij de toekomstige wettelijke beoordeling van de nieuwe dijktrajecten. Daar waar we constateren dat onze kaders en richtlijnen nog onvoldoende aansluiten bij de nieuwste inzichten en innovaties, vullen we zo beleidskaders aan.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Diverse clusters adviseren dijkversterkingsprojecten op het gebied van veiligheid, beheerbaarheid en onderhoudbaarheid. De borging van beleidskaders wordt samen met dijkversterking verder ontwikkeld. Daarnaast brengen we, ten behoeve van een integrale afweging, risico's in beeld die spelen voor het Waterschap op die gebieden. Een van de kaders is onze klanteisenbibliotheek. We werken aan de verbetering c.q. uitbreiding van de klanteisenbibliotheek. We brengen relevante beleidsissues in bij het programmaberaad. Via advies en afstemming voorafgaand aan bestuurlijke besluitvorming worden kaders ingebracht. Waar van toepassing leveren we inbreng in voorstellen, zodat er afgewogen besluitvorming kan plaatsvinden.

Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.1.9 We verkennen knelpunten rond oevererosie, doen er kennis over op in relatie tot het instrumentarium. Ook inventariseren we oplossingsrichtingen inzake beheer en onderhoud, beoordeling en dijkversterking. Deze oplossingsrichtingen nemen we op in onze assetmanagementplannen. Dit doen we samen met stakeholders waaronder Grensmaas Consortium en Rijkswaterstaat.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Er is gewerkt via diverse parallelle sporen aan erosie risico's door langsstromend water. Via de ambtelijke gremia is voorzien in een doorstart van de werkgroep die deze

Doel	1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen
	<p>problematiek in Unieverband verder gaat opnemen. Dit is gebeurd in opdracht van de unie Commissie waterkeringen n.a.v. een eerste rapportage. Daarnaast is in 2022 via (landelijke) HWBP kanalen het gesprek opgestart rondom de risico's van erosie a.g.v. langstromend water.</p> <p>Met RWS-ZN is regelmatig overleg gevoerd over diverse probleempunten op de overgang van dijk en rivieroever a.g.v. langstromend water en zijn enkele knelpunten opgelost binnen de nu beschikbare mogelijkheden. Hier is ook aandacht geschonken aan het opzetten van gezamenlijke monitoring op voor WL en RWS-ZN relevante locaties.</p>

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Hoogwaterbescherming Maasvallei						
1.1 We inspecteren, beheren en onderhouden de waterkeringen						
1. aantal van de zeven zorgplichtprocessen dat voldoet aan de eisen van de ILT	7	7	7	7	7	- ¹
2. % van totaal aantal inspecties dat is uitgevoerd conform inspectieplan	80%	100%	85%	91%	95%	- ¹

¹ geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Toelichting indicator 1
Geen toelichting nodig
Toelichting indicator 2
Het einddoel voor de inspecties van waterkeringen is net niet gehaald. De oorzaak is grotendeels te vinden bij de extra inspanningen die door inspecteren is geleverd bij de uitvoering van het inspectieplan TMX, We verwachten volgend jaar het einddoel te behalen.

1.2 We beoordelen de veiligheid van de waterkeringen

Doel	1.2 We beoordelen de veiligheid van de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.2.1 We geven in de beoordelingsrapporten concreet aan welke onderdelen van een dijktraject vooruitlopend op of tot aan dijkverbetering kwetsbaar zijn. Daarnaast onderzoeken we en bespreken we samen met calamiteitenzorg of en welke maatregelen nodig zijn.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Voor alle dijktrajecten is de wettelijke beoordeling in juli 2022 afgerond. In het najaar zijn de aandachtsgebieden in kaart gebracht en zijn hiervoor- in samenwerking met beheer en calamiteitenbestrijding – beheermaatregelen uitgewerkt.

Doel	1.2 We beoordelen de veiligheid van de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.2.2 We gaan de gegevens vanuit de beoordeling dusdanig presenteren/genereren (WBI+) dat deze kunnen worden toegepast om de Hoogwater Informatie Omgeving te actualiseren en aan te vullen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De werkzaamheden voor WBI+ zijn eind december 90% afgerond. De resultaten worden begin 2023 verder uitgewerkt en gecommuniceerd om het HIO (Hoogwater Informatie Omgeving) verder te updaten. Hiermee zal het project WBI+ afgerond worden.

Doel	1.2 We beoordelen de veiligheid van de waterkeringen
Wat gaan we ervoor doen	1.2.3 In 2023/2024 voert het Rijk een evaluatie van de Waterwet uit. De voorbereidingen hiervoor starten naar verwachting al in 2022. Wij leveren proactief inbreng op basis van onze kennis van en ervaring met de verschillende onderdelen van de Waterwet (inclusief normen) en het bijbehorend instrumentarium.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ We hebben gebieds- en systeemkennis en inzichten geleverd, daar waar gevraagd en relevant. Zo worden onder andere ervaringen met het werken met de normen uit 2017 en met het ontwerp- en beoordelingsinstrumentarium verzameld. Waterschap Limburg is lid van een ambtelijke werkgroep van de UvW voor de evaluatie van de Waterwet. Ook is ons waterschap lid van de ambtelijke begeleidingscommissie voor de evaluatie van de Beleidslijn Grote Rivieren.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Hoogwaterbescherming Maasvallei						
1.2 We beoordelen de veiligheid van de waterkeringen						
1. % van totaal aantal kilometer primaire keringen dat beoordeeld is	100%	80%	100%	100%	100%	2022

Toelichting indicator 1

De eerste landelijke beoordelingsronde is gereed. Hiermee is 100% van het areaal primaire waterkeringen binnen de eerste landelijke beoordelingsronde beoordeeld.

1.3 We versterken waterkeringen langs de Maas

Doel	1.3 We versterken waterkeringen langs de Maas
Wat gaan we ervoor doen	1.3.1 De voortgang in het vigerende programma HWBP WL, waarbij we inzetten op de volgende concrete prestaties in 2022: <ul style="list-style-type: none"> ○ afronding twee verkenningen: We ronden de verkenningen af van de projecten 'Lob van Gennep' en 'Baarlo Hout-Blerick'. Voor beide projecten stellen we in 2022 het Voorkeursbesluit vast; ○ Ten minste drie planologische besluiten: Voor de projecten 'Steyl Maashoek', 'WA haven Roermond' en 'Belfeld' stellen we in 2022 het Projectplan Waterwet vast; ○ tenminste drie marktbenaderingen: Het project 'Nieuw Bergen' gunnen we in 2022 aan de winnende inschrijver. Voor tenminste de projecten 'Buggenum' en 'Arcen' zijn we de aanbestedingsprocedure gestart; ○ schop in de grond: Voor de projecten 'Beesel' en 'Heel' zijn we aan de slag met de uitvoering van de dijkversterking.
Tekstverantwoordelijke Tekstleverancier Rapportagemoment Status Wat hebben we ervoor gedaan?	Hoogwaterbeschermingsprogramma, Sabine Kern Hoogwaterbeschermingsprogramma, Pierre Erven Jaarrekening 2022 ☒ ☐ ☐ <ul style="list-style-type: none"> • Afronden van 2 verkenningen. De minister van I&W heeft de voorkeursbeslissing van de voor het project Lob van Gennep in maart 2022 genomen. Daarmee is de verkenning afgerond. Voor Baarlo-Hout Blerick is de afronding van de verkenningsfase vertraagd naar de 1^e helft van 2023. • De planologische besluiten (vaststellen Waterwet door DB WL) hebben voor de projecten Steyl en Belfeld plaatsgevonden. Voor wat betreft het planologisch besluit van WA-haven is er een verschuiving van 12 maanden ingeboekt ten

Doel	1.3 We versterken waterkeringen langs de Maas
	<p>behoefte van de Raad van State procedure vanwege de naar aanleiding van de zienswijze, verwachte bezwaren/beroepen op het definitieve projectplan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De aanbestedingen Buggenum en Nieuw Bergen zijn in 2022 gestart. Buggenum bevindt zich in de dialoofase. De gunning van Nieuw Bergen heeft op 22 november 2022 plaatsgevonden. Arcen is later dan aanvankelijk gepland in februari 2023 gestart. Ook Arcen bevindt zich momenteel in de dialoofase. • Op 16 december 2022 heeft een half jaar eerder dan gepland de oplevering van Beesel en Heel plaatsgevonden. Dit is gecombineerd met opleveren en overdragen in een dag.

Doel	1.3 We versterken waterkeringen langs de Maas
Wat gaan we ervoor doen	1.3.2 Betrouwbare financiële realisatie 'HWBP WL': De prognose voor de financiële uitputting voor 2022 bedraagt circa € 50 mln.. Dit betreft de uitgaven vanuit 'HWBP WL'. We zorgen voor een betrouwbare financiële realisatie en wijken maximaal 10 % af.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	De huidige stand van zaken is dat we in 2022 vanuit HWBP WL € 36,8 mln. uitnutten, conform melding in de voorjaarsrapportage.

Doel	1.3 We versterken waterkeringen langs de Maas
Wat gaan we ervoor doen	1.3.3. Beschikkingaanvragen naar landelijk HWBP: In 2022 dienen we ten minste vijf beschikkingaanvragen HWBP in voor de projecten 'Roermond' (verkenningfase), 'Well' en 'Lob van Gennep' (beide planuitwerkingsfase), 'Nieuw Bergen' en 'Steyl Maashoek' (beide realisatiefase).
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	In april stelde het DB WL de subsidie aanvraag vast voor de wijziging innovaties PU tranche . De subsidie aanvragen voor de planuitwerkingsfase Thorn Wessem en de realisatiefase Nieuw Bergen zijn in juli 2022 door het DB vastgesteld en hiervoor zijn ook inmiddels de subsidiebeschikkingen verleend in december 2022 resp. oktober 2022 . De aanvragen Voor Steyl (realisatiefase) /Lob van Gennep (planuitwerkingsfase) zijn de subsidiebeschikkingen verleend november 2022 resp. februari 2023. Voor Well wordt momenteel de subsidieaanvraag gereviewd door het BGT.

Doel	1.3 We versterken waterkeringen langs de Maas
Wat gaan we ervoor doen	1.3.4 Maakbaar en gezond programma HWBP WL, voor nu en in de toekomst: In 2022 leveren we daarvoor de volgende concrete resultaten: <ul style="list-style-type: none"> ○ een actueel programmaplan HWBP WL voor de periode 2022-2024, inclusief een meerjarige capaciteitsplanning; ○ een concept programmering voor Maas 2050. We stellen voor om in 2022 verder richting te geven aan de lange termijnopgave tot en met 2050 en we schetsen de eerste contouren voor een gedragen aanpak en een betrouwbare lange termijn prognose/programmering. Hierbij streven we ook naar een stabiele inzet van mensen en middelen.
Status	☐ ☒ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	<ul style="list-style-type: none"> • Een geactualiseerd programmaplan 2023-2025 is vanwege een andere prioritering en capaciteitsgebrek in Q4 2023 voorzien t.b.v. vaststelling door het DB en AB WL. • Op 28 september 2022 heeft het algemeen bestuur de programmastrategie het richtinggevend scenario "veiligheid met en voor de omgeving" vastgesteld.

Doel	1.3 We versterken waterkeringen langs de Maas
Wat gaan we ervoor doen	1.3.5 Samen met onze partners werken we in het Deltaprogramma aan een lange termijn aanpak voor de hoogwaterveiligheid in de Maasvallei. Langs de lijnen van het Deltaprogramma brengen we onze belangen en onze kennis ook in bij het landelijke programma Integraal Riviermanagement. In 2022 wordt er gewerkt aan het opstellen en beoordelen van maatregelpakketten.
Tekstverantwoordelijke	Hoogwaterbeschermingsprogramma, Sabine Kern
Tekstleverancier	Hoogwaterbeschermingsprogramma, Pierre Erven
Rapportagemoment	Jaarrekening 2022
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	<ul style="list-style-type: none"> Op 28 september 2022 heeft het algemeen bestuur de programmastrategie het richtinggevende scenario "veiligheid met en voor de omgeving" vastgesteld. Het voorkeursscenario wordt uitgewerkt in een adaptieve programmering die onderdeel gaat uitmaken van de begrotingscyclus. Daarnaast is er een routekaart opgesteld die in februari 2023 door het algemeen bestuur is vastgesteld om te komen tot een periodieke actualisatie. Deze fase wordt naar verwachting in de eerste helft van 2023 afgerond.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Hoogwaterbescherming Maasvallei						
1.3 We versterken waterkeringen langs de Maas						
1. betrouwbare financiële realisatie HWBP (± 10 %)	€ 50 mln.	€ 35 mln.	€35 mln.	€36,8 mln.	€ 1.800 mln.	2050
2. behalen benoemde mijlpalen 2022 (voldoende voortgang)	10	10	9	9	Maas 2050	2050
3. beschikkingsaanvragen HWBP ingediend (tijdige financiering)	5	5	5	5	- ¹	- ¹

¹ deze indicator heeft geen einddoel, het doel verschilt per jaar

Toelichting indicator 1
<p>€ 1,8 miljoen meer realisatie doordat:</p> <ul style="list-style-type: none"> * nagekomen doorboeking vanuit de projectoverstijgende kosten naar de projecten; t.a.v. Lob van Gennep * Facturen zijn geboekt op 2022 die in 2023 voorzien waren * Het aantal uren inzet door het team meer was dan voorzien. t.a.v. Arcen: * meerwerk van IB * Meer personele inzet en aanvullende inhuur * Kosten van diverse conditionering-onderzoeken. t.a.v. Vierwaarden * Opstart Voorverkenning en Verkenning zijn niet voorzien in eerdere rapportage
Toelichting indicator 2
Op schema.
Toelichting indicator 3
Op schema.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	2.376.000	2.160.900	2.676.431
Opbrengsten	-	-	652.190
Netto kosten	2.376.000	2.160.900	2.024.241
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	11.689.200	11.689.200	10.655.472
Totaal na doorberekening	14.065.200	13.850.100	12.679.713

Toelichting

- De kosten zijn voor 123% gerealiseerd.
- Dit wordt met name veroorzaakt door de extra kosten voor het oeverherstel van de Maas in Borgharen en Maasband, die volledig worden vergoed door Rijkswaterstaat.
De kosten nemen verder af vanwege het aandeel van € 8.897 dat via de bestemming van het rekeningsaldo ten laste van de bestemmingsreserve 'restpunten Ooijen Wansum' wordt gebracht. Aan de bestemmingsreserves 'lives' kan op basis van de mutaties in het verslagjaar € 14.604 worden toegevoegd.
- De opbrengst heeft volledig betrekking op de bovengenoemde vergoeding door Rijkswaterstaat.
- De doorberekende kosten nemen af als gevolg van de lagere netto kosten.

Investerings

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2022			INKOMSTEN 2022		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P400001	30	Bijdrage kosten HWBP	10.100	10.700	11.282	-	-	-
P400003	5	Uitvoeren veiligheidstoetsing waterkeringen	723	756	1.068	-	-	-
P41****	30	HoogWaterBescherminingsProgramma	38.335	31.007	30.680	34.553	27.970	27.713
P410012	30	HWBP POV Dijkversterking Gebiedseigen Grond	590	1.286	1.077	590	1.286	1.077
P410015	30	HWBP Niet-subsidiabele kosten (100% WL)	375	150	125	-	-	-
P4154**	30	HWBP Lob van Gennep	9.855	5.090	4.916	8.870	4.581	4.424
P42****	0	Bestuursvereenkomst sluitstukken Maas	1.500	1.259	690	1.500	1.259	690
	5	Nieuwe projecten begroting - Waterkeringen (AT 5 jaar)	75	-	-	-	-	-
PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI			61.553	50.248	49.837	45.513	35.096	33.905

Toelichting

De uitgaven zijn voor 99% gerealiseerd (- € 411.000).

Grootste afwijkingen op de uitgaven van het Hoogwaterbeschermingsprogramma worden veroorzaakt door:

- ✓ De solidariteitsbijdrage HWBP is door de indexatie en eindafrekening hoger uitgevallen (+ € 0,6 miljoen)
- ✓ Project Arcen is vertraagd door vertraging in het aanvraag proces. Momenteel wordt de financiële omvang in beeld gebracht.
- ✓ Project Buggenum heeft vertraging opgelopen doordat aanvullend onderzoek dient plaats te vinden.

In de begroting is rekening gehouden dat een gedeelte van HWBP projectkosten niet subsidiabel zijn en daarmee 100% voor rekening van WL komt, in navolging van de gemaakte afspraken medio 2020 met de landelijke Programmadirectie HWBP. Die afspraken gelden ook deels met terugwerkende kracht waardoor een correctie voor het verleden gemaakt moet worden. Om verschillende redenen heeft nog niet de volledige correctie vanuit het algemene HWBP plaatsgevonden.

De inkomsten zijn voor 97% gerealiseerd (- € 1.191.000).

De inkomsten hebben betrekking op het HWBP programma en het programma Dijkversterkingen maaswerken en zijn gebaseerd op de hoogte van de uitgaven. Omdat de uitgaven lager zijn, dalen de inkomsten dienovereenkomstig.

Klimaat- adaptatie

waterschap
limburg

3.2 Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

Wat hebben we bereikt?

2 Limburg in 2050 klimaatrobuust ingericht

Programma Beoogd maats. effect	Klimaatadaptatie 2. Limburg in 2050 klimaatrobuust ingericht
Wat willen we bereiken	<p>Landelijk is afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht en dat we al in 2020 klimaatrobuust handelen en dat dit dan verankerd is in plannen. Het opvangen van weerextremen is de afgelopen vijftig jaar steeds complexer geworden door verstedelijking, ontwatering, structuurverslechtering van landbouwbodems en door het verdwijnen van structuren in het landschap die water remmen en vasthouden. De klimaatverandering komt daar nog bovenop. Hoewel we al jaren rekening houden met grotere extremen, wordt nu duidelijk dat volledig klimaatrobuust inrichten niet gaat lukken met alleen de nu gangbare technische oplossingen. Om de gevolgen van extreme neerslag, hitte en droogte te beperken, is een fundamentele herijking van het complete watersysteem nodig. Daarbij hebben we anderen nodig. De belangrijkste sleutel ligt in het klimaatrobuust inrichten en gebruiken van het stedelijke en landelijke gebied. Dan gaat het over grondgebruik, landschapsstructuren, gewaskeuze, grondbewerking, watergebruik, maatregelen aan huizen en verhardingen en maatregelen tegen hittestress. Om systemen robuust te maken is vaak ruimte nodig. Dat vraagt van gemeenten en provincie om ruimtelijke maatregelen waaronder planologie.</p> <p>Om Limburg toekomstbestendig te maken, verwachten we dat iedereen meedoet. Iedereen die een woning, bedrijfsgebouw, landbouwgrond, tuin, erf, openbare verharding of natuurgebied bezit of beheert, kan bijdragen aan het klimaatrobuust maken van Limburg. Als waterschap kiezen we een aanjaagrol en bieden we ondersteuning waar dat kan. Klimaatadaptatie is een thema dat iedere inwoner van Limburg raakt.</p>

Wat hebben we ervoor gedaan in 2022?

'Waterrobuust Limburg'

<p>Wat gaan we ervoor doen</p>	<p><i>Aanleiding</i></p> <p>Het zijn bijzondere tijden. De klimaatverandering is een feit. De watercrisis van 2021 heeft ons hard met de neus op de feiten geduwd. Er moeten keuzes gemaakt worden. Onze opgaven groeien in belang, onze inwoners vragen om een veilige leefomgeving. Het robuust maken van ons watersysteem wordt steeds urgenter.</p> <p><i>Kadernota 2023</i></p> <p>In de Kadernota 2023 is een bijzondere plek ingeruimd voor het nieuwe interne programma 'Waterrobuust Limburg'. De watercrisis van 2021 heeft ons een hoop geleerd. Om de Limburgers adequate waterveiligheid te bieden en onze taak als waterschap voldoende te kunnen uitvoeren, zijn investeringen in het watersysteem en onze crisisorganisatie noodzakelijk. De herstelwerkzaamheden zijn grotendeels afgerond. Zowel voor de lange termijn als de korte termijn moeten er keuzes worden gemaakt. Er is veel in beweging gezet om een waterrobuust WL te kunnen creëren. Er moeten keuzes worden gemaakt voor de korte termijn, waar we willen versnellen en intensiveren. Ook hebben we een aanpak nodig voor de lange termijn. De programma aanpak zal in de komende periode met het algemeen bestuur worden gedeeld.</p>
<p>Status</p>	<p>☒ ☐ ☐</p>
<p>Wat hebben we ervoor gedaan?</p>	<p>Vanuit WL hebben wij ervoor gezorgd dat Deltares een systeemevaluatie van de Geul, de Geleenbeek en de Roer heeft uitgevoerd die eind 2022 was afgerond en via een webinar op 26 januari 2023 breed is gepubliceerd. De resultaten van deze systeemanalyse zijn de basis voor pijler 1 van het programma WRL. Parallel hebben wij expertise geleverd voor de drie pijlers van het programma WRL om te komen tot plannen van aanpak als verdieping van het programmaplan WRL. Echter heeft WRL vertraging opgelopen, waardoor niet alle onderzoeksvragen in 2022 zijn opgepakt.</p> <p>In 2022 heeft het regieteam waterrobuust een aantal projecten aan elkaar geknoopt en lopende activiteiten onder elkaar afgestemd en gecoördineerd. Zo is het Interreg- programma EMfloodResilience na de zomer opgestart en zijn de maatregelen in het kader van de MJP VC in de lijn gelegd. Ook is het interreg-project MARHETAK in 2022 gestart en wordt in 2023 afgerond. Waterrobuust zorgt dat geen dingen dubbel gedaan worden en de programmas inhoudelijk van elkaar op de hoogte zijn en activiteiten samen met elkaar doen. Dat geldt ook voor de koppeling met Water in balans. Ook heeft waterrobuust input geleverd aan de landelijke beleidstafel waterveiligheid en hoogwater en de bestuurlijke verbinding met Den Haag gelegd waardoor een eindadvies</p>

	tot stand is gekomen, die het beleid van WL voor klimaatrobuust werken steunt. Maatregelen voor de korte termijn zijn in delen geïnventariseerd en worden in 2023 door het programma WRL geprioriteerd en nader vorm gegeven.
--	---

2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten																											
Wat gaan we ervoor doen	<p>2.1.1 Om het watersysteem klimaatrobuust te krijgen worden in het programma ‘Water in Balans’ en het project ‘WB21’ een groot aantal wateroverlastknelpunten aangepakt. Het programma ‘Water in Balans’ heeft de wateroverlastknelpunten ingedeeld in tranches. Naast de lopende projecten van tranche 1 wordt ook met tranche 2 gestart. Knelpunten worden opgepakt vanuit de focus op wateroverlast. Dit doen wij met een gestructureerde en robuuste aanpak, in co-creatie met de omgeving en integrale aanpak van andere relevante waterdoelen.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td>Meerssen</td><td>Uitvoeringsfase</td><td>Tranche 1</td></tr> <tr><td>Oirsbeek</td><td>Uitvoeringsfase</td><td>Tranche 1</td></tr> <tr><td>Hegge</td><td>Uitvoeringsfase</td><td>Tranche 1</td></tr> <tr><td>Lange Gracht</td><td>Uitvoeringsfase</td><td>Tranche 1</td></tr> <tr><td>Einighausen</td><td>Verkenningfase</td><td>Tranche 2</td></tr> <tr><td>Hekerbeekdal</td><td>Verkenningfase</td><td>Tranche 2</td></tr> <tr><td>Mechelderbeekdal</td><td>Verkenningfase</td><td>Tranche 2</td></tr> <tr><td>Wijnandsrade</td><td>Verkenningfase</td><td>Tranche 2</td></tr> <tr><td>Lemiers – Oud Lemiers</td><td>Verkenningfase</td><td>Tranche 2</td></tr> </table> <p>‘Water in balans’ is meer dan een opeenstapeling van projecten. Kenmerkend voor het programma is het samenspel tussen concrete doelen binnen de opgave enerzijds en de beïnvloeding van de opgave van en vanuit de omgeving en praktijk anderzijds. Wij hebben dat in beeld gebracht via het ‘4 knoppen-model’.</p>	Meerssen	Uitvoeringsfase	Tranche 1	Oirsbeek	Uitvoeringsfase	Tranche 1	Hegge	Uitvoeringsfase	Tranche 1	Lange Gracht	Uitvoeringsfase	Tranche 1	Einighausen	Verkenningfase	Tranche 2	Hekerbeekdal	Verkenningfase	Tranche 2	Mechelderbeekdal	Verkenningfase	Tranche 2	Wijnandsrade	Verkenningfase	Tranche 2	Lemiers – Oud Lemiers	Verkenningfase	Tranche 2
Meerssen	Uitvoeringsfase	Tranche 1																										
Oirsbeek	Uitvoeringsfase	Tranche 1																										
Hegge	Uitvoeringsfase	Tranche 1																										
Lange Gracht	Uitvoeringsfase	Tranche 1																										
Einighausen	Verkenningfase	Tranche 2																										
Hekerbeekdal	Verkenningfase	Tranche 2																										
Mechelderbeekdal	Verkenningfase	Tranche 2																										
Wijnandsrade	Verkenningfase	Tranche 2																										
Lemiers – Oud Lemiers	Verkenningfase	Tranche 2																										
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	<p>☒ ☐ ☐</p> <p>Op basis van het vastgestelde Werkplan ‘Samen Balanceren 2022-2025’ zijn wij aan de slag met de knelpunten uit de tweede tranche en hebben we twee knoppen (ruimtelijke ontwikkeling en internationaal) toegevoegd aan onze integrale aanpak. De projecten zijn volgens planning verder uitgewerkt in nauwe afstemming met gemeenten en andere stakeholders.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td>Meerssen</td><td>Fase 2: bestek is in afrondende fase, aanvullende stikstofberekening is gemaakt. Fase 3: verkenning verloopt volgens Plan.</td></tr> <tr><td>Oirsbeek</td><td>Fase 2 is opgeleverd. Voor fase 3 loopt de fase Verkenning.</td></tr> <tr><td>Hegge</td><td>PPWW is in procedure gebracht. Bestek is in afrondende fase.</td></tr> <tr><td>Lange Gracht</td><td>Uitvoeringswerkzaamheden zijn nagenoeg gereed.</td></tr> <tr><td>Einighausen</td><td>Verkenning in afrondende fase.</td></tr> <tr><td>Hekerbeekdal</td><td>Verkenning afgerond.</td></tr> <tr><td>Mechelderbeekdal</td><td>Voorrangsmaatregel Vijlenstraat in uitvoering. Reguliere verkenning loopt.</td></tr> <tr><td>Wijnandsrade</td><td>Verkenning loopt.</td></tr> <tr><td>Lemiers – Oud Lemiers</td><td>Voorrangsprojecten Vaalsbroek, Mamalis en Rijksweg 8 lopen parallel aan de brede verkenning van Lemiers-Oud-Lemiers.</td></tr> </table>	Meerssen	Fase 2: bestek is in afrondende fase, aanvullende stikstofberekening is gemaakt. Fase 3: verkenning verloopt volgens Plan.	Oirsbeek	Fase 2 is opgeleverd. Voor fase 3 loopt de fase Verkenning.	Hegge	PPWW is in procedure gebracht. Bestek is in afrondende fase.	Lange Gracht	Uitvoeringswerkzaamheden zijn nagenoeg gereed.	Einighausen	Verkenning in afrondende fase.	Hekerbeekdal	Verkenning afgerond.	Mechelderbeekdal	Voorrangsmaatregel Vijlenstraat in uitvoering. Reguliere verkenning loopt.	Wijnandsrade	Verkenning loopt.	Lemiers – Oud Lemiers	Voorrangsprojecten Vaalsbroek, Mamalis en Rijksweg 8 lopen parallel aan de brede verkenning van Lemiers-Oud-Lemiers.									
Meerssen	Fase 2: bestek is in afrondende fase, aanvullende stikstofberekening is gemaakt. Fase 3: verkenning verloopt volgens Plan.																											
Oirsbeek	Fase 2 is opgeleverd. Voor fase 3 loopt de fase Verkenning.																											
Hegge	PPWW is in procedure gebracht. Bestek is in afrondende fase.																											
Lange Gracht	Uitvoeringswerkzaamheden zijn nagenoeg gereed.																											
Einighausen	Verkenning in afrondende fase.																											
Hekerbeekdal	Verkenning afgerond.																											
Mechelderbeekdal	Voorrangsmaatregel Vijlenstraat in uitvoering. Reguliere verkenning loopt.																											
Wijnandsrade	Verkenning loopt.																											
Lemiers – Oud Lemiers	Voorrangsprojecten Vaalsbroek, Mamalis en Rijksweg 8 lopen parallel aan de brede verkenning van Lemiers-Oud-Lemiers.																											

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten
	Naast bovenstaande projecten lopen er verkenningen in Beek, Spaubeek, Voerendaal, Eygelshoven, Valkenburg, Noordal, Eys en Breevennen.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten
Wat gaan we ervoor doen	2.1.2 Samenwerking gemeenten klimaatrobuust handelen DPRA: Conform het landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie zetten wij de samenwerking met gemeenten en andere stakeholders voort. Dit heeft in 2021 voor vele gemeenten geleid tot een Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie waarin een totaaloverzicht van klimaatmaatregelen is opgenomen. De laatste gemeenten ronden het opstellen van deze uitvoeringsagenda's begin 2022 af. Omdat we pas aan het begin van dit proces staan om Limburg in 2050 klimaatbestendig ingericht te hebben, blijven wij actief onze ambities uitdragen en binnen gebiedsprocessen en onze eigen opgaves op zoek gaan naar synergie en meekoppelkansen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Wij dragen actief onze ambities en de uitdagingen en opgaves op het gebied van klimaatadaptatie & ruimtelijke adaptatie uit en stemmen dit af in samenspraak met gemeenten. Enerzijds middels het programma Waterrobuust Limburg en onze betrokkenheid binnen het programma Waterveiligheid en Ruimte. Anderzijds concreter binnen het programma 'Water in Balans' en het project 'WB21' en de eerder opgestelde regionale uitvoeringsagenda klimaatadaptatie benoemde maatregelen. Voor de regio in Waterpanel Noord is het project 'Regionale aanpak klimaat adaptieve inrichting bedrijventerreinen' niet opgepakt omdat er geen middelen vanuit het DPRA beschikbaar werden gesteld. In 2023 wordt hiervoor wel een aanpak in aangepast vorm opgesteld.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten
Wat gaan we ervoor doen	2.1.3 Infiltreren in Zuid-Limburg: Infiltreren van regenwater op de lössgrond in Zuid-Limburg is een uitdaging. In 2021 en 2022 gaan we zowel in landelijk als stedelijk gebied samen met andere partijen de mogelijkheden onderzoeken om het water zoveel mogelijk vast te houden op de plek waar het valt of na tijdelijke berging te infiltreren.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Voor het landelijk gebied vertalen we de resultaten van praktijkproeven op proefboerderij Wijnandsrade en op satellietbedrijven 2021 naar de praktijk. Wij hebben een stimuleringsregeling opengesteld om agrariërs te stimuleren maatregelen te treffen om water vast te houden op landbouwpercelen in het landelijk gebied. We ondersteunen de provincie Limburg met het uitwerken van propositie Heuvelland; hierin wordt, aanvullend op de WL-stimuleringsregeling, ook een stimuleringsregeling opgenomen voor wateroverlastmaatregelen op landbouwgrond. Voor het stedelijk gebied is geïnventariseerd welke toepassingen voor extra infiltratie gemeenten al toepassen. Deze kennis nemen we mee in de huidige en toekomstige verkenningen en delen we met de rest van de organisatie. Daarnaast zijn we tevens gestart met het uitwerken van het toepassen van knop 4: bescherming eigen woning

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten
Wat gaan we ervoor doen	2.1.4 Meervoudig gebruik en optimalisatie regenwaterbuffers: We gaan in pilots onderzoeken hoe we onze regenwaterbuffers beter kunnen benutten voor zowel wateroverlast als ook de bredere klimaatadaptatie-doelen. Aanvullend onderzoeken we ook hoe we gietwaterbassins van glastuinbouwers en wellicht fruittelers kunnen benutten als waterberging om wateroverlast te voorkomen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ In het programma Water in Balans zijn/worden enkele regenwaterbuffers geautomatiseerd om daarmee de bufferwerking te optimaliseren. Als gevolg van de nasleep van de watercrisis in juli 2021 is er dit jaar geen of zeer beperkt tijd beschikbaar voor onderzoek naar een bredere benutting van regenwaterbuffers en de inzet van gietwaterbassins. We zijn voornemens om dit in 2024 hernieuwd op te pakken, al dan niet in samenwerking met Waterveiligheid en Ruimte in Limburg. Parallel aan de aanpak vanuit WIB starten we (P&I) een pilot "Automatiseren besturing 5 bestaande regenwaterbuffers". Dit in kader de regeling SPUK-Natuur tbv de Natura-2000 gebieden. De op te doen ervaringen worden o.a. gedeeld met programma WIB.
Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten
Wat gaan we ervoor doen	2.1.5 Klimaatadaptatiemodel: We werken verder aan de ontwikkeling van het klimaatadaptatiemodel met de bouw van IBRAHYM 3.0 en met het updaten van het hydrologisch modelinstrumentarium voor de stroomgebieden Oostrumsebeek/Loobeek, Geul en Grootte Molenbeek. Daarnaast werken we aan diverse innovatieve toepassingen om modellen verder te verbeteren, en om afvoeren en waterstanden beter te voorspellen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ Vanuit de Raamovereenkomst Klimaatadaptatiemodel is gewerkt aan het nieuwe model voor het stroomgebied Oostrumsebeek/Loobeek en de Geul. Oplevering hiervan is gepland in Q1 2023. Voor het stroomgebied Brabantse Afwateringen is de aanbesteding in voorbereiding. Voor de grote Molenbeek en de Geleenbeek vinden momenteel de inmetingen plaats en start modellering begin 2023. De bouw van IBRAHYM 3.0 is volop gaande en wordt in 2023 opgeleverd. Ook is er als pilot een innovatief Machine Learning-model opgesteld voor het voorspellen van afvoeren op afvoermeetstations in de Geul. En is het operationele Machine Learning-model voor afvoervoorspelling van de Roer robuuster gemaakt.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten
Wat gaan we ervoor doen	2.1.6 Cyclische watersysteemtoets: Wij voeren de watersysteemtoets uit, wat resulteert in nieuwe inundatiekaarten volgens de meest recente klimatologische neerslagstatistieken. Het levert ons inzicht op in de omvang van (nieuwe) wateroverlastknelpunten in ons watersysteem en waar deze niet aan de provinciale normering wateroverlast voldoen. Dit voeren wij uit met het hydrologische klimaatadaptatiemodel voor de stroomgebieden die zijn geactualiseerd.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☐ ☒ De voorbereidende werkzaamheden zijn opgestart zodat we voortvarend met de watersysteemtoets aan de slag kunnen wanneer het eerste rekenmodel van het Klimaatadaptatie modelinstrumentarium gereed is. Het betreft het opstellen van

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten
	programma van eisen voor aanbesteding van de watersysteemtoets voor de stroomgebieden 'Oostrumsche beek en Loobeek' en 'De Geul'. Oplevering van deze rekenmodellen hebben uitloop en staan gepland in Q1 in 2023.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten
Wat gaan we ervoor doen	2.1.7 Optimalisatie normeringskaart: Samen met de provincie optimaliseren we de normeringskaart wateroverlast zodat deze duidelijker wordt en beter aansluit bij de te beschermen gebieden/objecten. We willen daarbij alleen nog een norm aangeven waar deze relevant is (invloed gebieden oppervlaktewater) en de normering passender maken voor kleinschalige bebouwing en specifieke objecten.
Rapportagemoment Status	Jaarrekening 2022 ☐ ☒ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	Aan deze actie is op een andere wijze invulling gegeven. Als gevolg van de watercrisis juli 2021 is een brede discussie ontstaan over de normering wateroverlast. Er zijn wensen om de norm voor alle bebouwing in Zuid-Limburg te verhogen naar 1:100 en om de normering meer risicogericht in te richten met daarbij vooral ook aandacht voor veiligheidsaspecten. Dit laatste is ook opgenomen in het advies van de landelijke beleidstafel. Binnen Limburg pakken we dit samen op met de provincie binnen het programma Waterveiligheid en Ruimte in Limburg (WRL). We doen mee aan een door Stowa geïnitieerde landelijke pilot.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Aanpak wateroverlastknelpunten
Wat gaan we ervoor doen	2.1.8 Ontwikkeling: De Centrale Regiekamer (CRK) heeft een informatievoorzieningsrol m.b.t. het watersysteem waterkwantiteit t.b.v. dagdagelijks beheer en de crisisorganisatie. De dienstverlening wordt de komende jaren uitgebreid met het waterkwaliteitsaspect en ontsluiten projectinformatie in relatie tot het dagelijks beheer. Uiteindelijk ontwikkelen we de CRK door van registreren (volgen van het systeem) naar regisseren (centraal sturing geven aan het systeem). Ook voor een professioneel assetmanagement is onze CRK van belang. Met de verdere professionalisering van assetmanagement zal de behoefte aan stuurinformatie, en dus de ontsluiting daarvan, toenemen. Informatie die nodig voor het inrichten/bijstellen van het meerjaren onderhoudsprogramma en meerjaren investeringsprogramma.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	In 2022 is het intern waterbeeld geïmplementeerd om de interne organisatie te informeren over de actuele situatie (dagelijks beheer en de crisisorganisatie). Ook wordt vooruit gekeken naar de verwachtingen (voor zover mogelijk). Bij het extern waterbeeld wordt bij bijzonderheden de burger geïnformeerd. Het waterbeeld is op dit moment hoofdzakelijk gericht op waterkwantiteit, maar bij de doorontwikkeling komen ook de thema's waterkwaliteit, projectinformatie en assetmanagement nadrukkelijk aan de orde. De ontwikkeling van het Informatieknooppunt (IKP) is hiervoor erg belangrijk en zit momenteel in de aanbestedingsfase en dat verloopt via IDM.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.9 De huidige 'Stimuleringsregeling afkoppelen regenwater private terreinen' loopt 31 december 2021 af. De (financiële) afhandeling heeft een doorloop naar 2022. In 2021 is de regeling tussentijds geëvalueerd. De eindevaluatie wordt eind 2022 of begin 2023 opgeleverd.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Sinds 1-1-2022 is de 'Vervolg stimuleringsregeling afkoppelen private terreinen' in werking en is de oude regeling beëindigd. De eindevaluatie van de oude regeling wordt begin 2023 opgesteld nadat alle facturen van gemeenten zijn ontvangen en verwerkt.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.10 Vervolg stimuleringsregeling afkoppelen private terreinen: WL heeft medio 2021 besloten de regeling te verlengen met 2 jaar (2022, 2023 en uitloop 2024) en heeft hiervoor middelen gereserveerd. Samen met gemeenten wordt een vervolgregeling voorbereid, waarbij de aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie worden meegenomen. De vervolgregeling treedt naar verwachting op 1 januari 2022 in werking.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Conform planning is de vervolgregeling van WL sinds 1-1-2022 in werking. De meeste gemeenten hebben de regeling inmiddels vastgesteld. De eerste facturen zijn in 2022 binnengekomen. Het WL/Prov overschot van de "oude regeling" (circa 1,2 mln.) vloeit conform besluit AB over naar de "vervolg regeling". Dit zal gebeuren nadat de accountant hiervoor een verklaring heeft afgegeven.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.11 Komende jaren zal parallel aan de vervolgregeling, een strategie worden ontwikkeld voor afkoppelen na beëindiging van deze regeling (na 2023). Hierbij worden lopende ontwikkelingen zoals de strategie bedrijventerreinen en het onderzoek naar doelmatig afkoppelen verhard oppervlak in Zuid-Limburg meegenomen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De strategie voor afkoppelen na beëindiging van de nu lopende stimuleringsregeling - deze stopt na 2023 - is onderdeel van de herijking van het stedelijk waterbeleid (zie 2.1.17) en de strategie bedrijventerreinen (zie 2.1.16)

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.12 Ontsteden en vergroenen bebouwde omgeving: We stimuleren het ontsteden en vergroenen van de bebouwde omgeving via de gezamenlijke (vervolg) stimuleringsregeling afkoppelen (zie eerder) waarbij vergroenen meer aandacht gaat krijgen. Naast het financieel stimuleren van afkoppelen, besteden we via onze eigen communicatiekanalen en via het gezamenlijke platform Waterklaar (www.waterklaar.nl) veel aandacht aan de klimaatproblematiek en hetgeen particulieren en (burgers, bedrijven) en woningbouwcorporaties zelf kunnen doen. In 2022 wil Waterklaar meer focus gaan leggen bij woningbouwcorporaties en i.s.m. de Limburgse

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
	werkgeversvereniging ook de informatie voor bedrijven op o.a. de site verder optimaliseren.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Het stimuleren van ontsteden en vergroenen is een doorlopende actie. Via het gezamenlijke platform Waterklaar (gemeenten, WL, WML en Provincie) en onze eigen communicatiekanalen brengen we het belang hiervan voortdurend onder de aandacht. In 2022 zijn buiten de gebruikelijke publiekscampagnes ook voorbeeldprestatieafspraken voor woningbouwcorporaties ontwikkeld. Ook is er extra aandacht geweest voor het klimaatbewust maken van hoveniers.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.13 Advisering over gemeentelijke riolerings- en afkoppelplannen: Wij adviseren bij het opstellen van de gemeentelijk rioleringsplannen, basisrioleringsplannen en gemeentelijke afkoppelplannen. Dit doen we om onze belangen te borgen in het gemeentelijk beleid. Onze belangen zijn het bereiken van een goede waterkwaliteit en klimaatrobuuste stedelijke omgeving.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Alle gemeenten in Parkstad - met uitzondering van Beekdaelen en Kerkrade - zijn gestart met het opstellen een nieuw SSW (Systeemoverzicht Stedelijk Water voorheen BRP). Dit is een omvangrijke klus die enkele jaren in beslag neemt. In 2025/2026 wordt een verdieping van de stresstesten uitgevoerd, waarvoor de resultaten van de SSW's worden gebruikt. In regio Maas en Mergelland is het gezamenlijk Waterketenplan met bijbehorende waterprogramma's (GRP's) in 2022 afgerond. Gemeente Beesel heeft in 2022 haar GRP 2023-2027 vastgesteld. Vier gemeenten in Waterpanel Noord (WPN) hebben het BRP/SSW afgerond of zo goed als afgerond. Twee gemeenten van WPN zijn gestart met een nieuw SSW en twee gemeenten van WPN zijn gestart met een actualisatie van hun BRP/SSW. Bij alle genoemde plannen heeft het waterschap geadviseerd.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.14 In de samenwerkingsregio Waterpanel Noord zijn enkele gemeenten aan de slag met het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan die deels in 2022 worden afgerond. Dit in navolging op het in 2021 opgestelde Waterplan. In Maas en Mergelland wordt in 2022 gezamenlijk gestart met het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan. WL adviseert hierin.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Zie 2.1.13

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.15 Samenwerken in de waterketen: Via de vier samenwerkingsregio's (Waterpanel Noord, Westelijke Mijnstreek, Parkstad en Maas & Mergelland) en het Bestuurlijk Regio Overleg Limburg (BROL) en Ambtelijk Regio Overleg Limburg (AROL) werken we samen met gemeenten, Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) en Waterschapsbedrijf

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
	Limburg (WBL) aan doelmatig water(keten)beheer en klimaatadaptatie. Binnen de samenwerking worden gezamenlijke beleids- en uitvoeringsplannen opgesteld, gezamenlijke projecten uitgevoerd en gezamenlijke gecommuniceerd via het platform Waterklaar. Ook in 2022 worden door de samenwerkingsregio's weer diverse nieuwe projecten opgepakt en lopende projecten afgerond.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Alle regio's hebben ook in 2022 weer diverse nieuwe projecten opgepakt. Een mooi voorbeeld is het project "Groen-blauwe revolutie schoolpleinen" van Waterpanel Noord. Dit project ondersteunt scholen in Waterpanel Noord bij het vergroenen en waterrobuust maken van hun schoolpleinen. Inmiddels worden al 25 scholen vergroend. Voor 2023 hebben zich eind 2022 al weer 15 nieuwe scholen aangemeld. De Limburg-brede BROL-projecten 'uniforme rekenmethode' en 'actualisatie beslisboom afkoppelen' worden conform planning in 2023 opgeleverd.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.16 Klimaatbestendige bedrijven terreinen: In 2021 bepaalden we de bandbreedte en richting van de strategie Klimaatbestendige Bedrijventerreinen. Deze bandbreedte beschrijft onze ambities om te komen tot klimaatbestendige bedrijventerreinen. In 2022 werken we onze ambities uit in concreet te ondernemen stappen. Hierbij zoeken we de samenwerking op met iedereen die invloed heeft op of voordeel heeft bij een klimaatrobuust bedrijventerrein.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De ambities zijn opgenomen in de "Nota Klimaatbestendige Bedrijventerreinen – Rol en taakopvatting van Waterschap Limburg. Het DB heeft eind januari 2023 deze nota vastgesteld en ter kennisneming aangeboden aan het AB van 8 maart 2023. Waterschap heeft de samenwerking ook in 2022 opgezocht met gemeenten en dat leidde ertoe dat bij bedrijventerrein Spikweien Waterschap Limburg samen met de gemeente Venlo en de Stichting Duurzame Bedrijventerreinen concrete stappen heeft gezet om het regenwater af te koppelen en ter plaatse te laten infiltreren. Naast de Stimuleringsregeling afkoppelen private terreinen zoekt de Stichting Duurzame Bedrijventerreinen nog naar mogelijke financieringsbronnen om het project uit te voeren.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.17 Herijken stedelijk waterbeleid WL: We zijn eind 2021 gestart met het herijken van ons stedelijk waterbeleid door onze visie op duurzaam klimaat robuust stedelijk waterbeheer (o.a. aanpak overstorten, afkoppelen hemelwater, stadswateren) te actualiseren en af te stemmen op de nieuwe omgevingswet. Hiermee gaan we in 2022 verder, we betrekken ook de gemeenten.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☐ ☒ Actie loopt, maar is door andere prioriteiten/capaciteitsproblemen t.g.v. de watercrisis en het NPLG-proces vertraagd. Naar verwachting wordt in 2024 (was 2023) de nieuwe nota "Stedelijk waterbeleid WL" opgeleverd.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.18 Handreiking klimaattoets en bouwstenen omgevingsplannen Waterpanel Noord: Waterpanel Noord (gemeenten, WL, WML en WBL) stelt een gezamenlijke 'Handreiking watertoets/ klimaattoets' en 'Bouwstenen voor omgevingsplannen' op. Deze initiatieven zijn in 2021 opgestart en worden in 2022 opgeleverd. In 2022 verkennen we of de gemeenten in de zuidelijke samenwerkingsverbanden een gezamenlijke watertoets/klimaattoets willen op- of vaststellen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ De afronding van de bouwstenen en handreiking is vertraagd en door Waterpanel Noord doorgeschoven naar 2023 wegens gebrek aan personele capaciteit van de waterpartners. De regio Maas en Mergelland wil ook met bouwstenen en een handreiking aan de slag als uitwerking van het nieuwe waterketenplan. In 2023 bespreken we of het project wellicht Limburg-breed via het spoor van AROL/BROL kan worden opgepakt.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Stedelijk water
Wat gaan we ervoor doen	2.1.19 Uitwerken pilot verplichten afkoppelen: Eind 2020 is er een onderzoek uitgevoerd naar het verplichten van afkoppelen in Limburg. De conclusie was dat het verplichten van afkoppelen juridisch mogelijk is, maar in de praktijk erg lastig. De oorzaak is dat de noodzakelijkheid van het verplichten van afkoppelen aangetoond moet worden. We gaan in de praktijk onderzoeken wat de randvoorwaarden zijn voor deze noodzakelijkheid. Een mogelijke pilot hiervoor is bedrijventerrein Roerstreek Noord.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☐ ☒ Het project is i.v.m. de nasleep van de watercrisis eind 2021, na gereedkomen van de begroting 2022, doorgeschoven naar 2024.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Waterbeschikbaarheid
Wat gaan we ervoor doen	2.1.20 Opstellen droogtestrategie: We gaan verder met het uitwerken van een droogtestrategie voor heel Limburg. Dat doen we in nauwe samenwerking met andere partijen als gemeenten, waterbeheerders en vertegenwoordigers van sectoren. De afstemming vindt plaats via de Bestuurlijke Klimaatadaptatie Tafel Limburg (BKAL). Waterschap Limburg coördineert de aanpak in samenwerking met de Provincie Limburg. In 2021 hebben we de andere partijen meegekregen in de aanpak door het aantonen van de onderlinge samenhang en de urgentie ('Waterstromen'). De volgende mijlpalen zijn voorzien in 2022: <ul style="list-style-type: none"> ○ opstellen en laten vaststellen intentieverklaring deelnemers in de BKAL (voorjaar/medio) ○ opstellen indicatoren (op- of afschalen) (najaar) ○ samenstellen maatregelpakketten (najaar) ○ integreren droogteopgave en aanbevelingen Waterbeschikbaarheid (provincie Limburg) ○ aanzet maken intentieverklaring (najaar/2023)
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ Op 17 november 2022 hebben de deelnemers van de BKAL de Intentieverklaring Voldoende Zoetwater ondertekend. Hierin zijn de processen 'Opgave Waterbeschikbaarheid' van de provincie en de 'Droogtestrategie' van het waterschap samengevoegd. Onder de noemer Voldoende Zoetwater gaan de partijen komend jaar gezamenlijk verder met het samenstellen van maatregelpakketten en indicatoren. De

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Waterbeschikbaarheid
	intentieverklaring is de eerste stap richting het Waterconvenant Voldoende Zoetwater. Als gevolg van het integreren van de Droogtestrategie met de Opgave waterschikbaarheid is de planning aangepast waardoor het opstellen van indicatoren en het samenstellen van de maatregelpakketten integreren droogteopgave en aanbevelingen Waterbeschikbaarheid is doorgeschoven naar 2023.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Waterbeschikbaarheid
Wat gaan we ervoor doen	2.1.21 Uitvoeringsprogramma DHZ fase 2: Samen met onze Brabantse en Limburgse waterpartners starten we met de uitvoering van de tweede fase van het Deltaprogramma Hoge Zandgronden (DHZ). In 2021 hebben we afspraken gemaakt over de uitvoering van zoetwatermaatregelen in de periode 2022-2027. Jaarlijks rapporteren we de voortgang. In 2022 ligt de nadruk vooral op de uitwerking van maatregelen in projecten en het maken van afspraken in de betreffende gebieden.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ Het uitvoeringsprogramma met de waterschapsprojecten die in aanmerking lijken te komen voor DHZ subsidie is in concept gereed. De provinciale regeling voor het verkrijgen van DHZ subsidie is echter nog steeds niet opengesteld, omdat de middelen van het Rijk (de Specifieke Uitkering Zoetwater (SPUK)) nog niet beschikbaar gesteld zijn. Naar verwachting wordt dit Q2 2023. Dan kunnen ook afspraken in de gebieden gemaakt worden.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Waterbeschikbaarheid
Wat gaan we ervoor doen	2.1.22 Slim Watermanagement 2.0: We starten in 2022 met de 2 ^e planperiode van 'Slim Watermanagement'. Hierin wordt uitvoering gegeven aan het in 2021 opgestelde plan van aanpak. 'Slim Watermanagement' is één van de maatregelen uit het Deltaprogramma Zoetwater. Het is een werkwijze gericht op het beter benutten van het huidige water(systeem) door de samenwerking in het operationele waterbeheer te versterken. Bij 'Slim Watermanagement' werken waterschappen in Zuid-Nederland en Rijkswaterstaat samen aan het verbeteren van het operationeel waterbeheer. Het gaat om het oppervlaktewater daar heen te 'sturen' waar het de minste overlast veroorzaakt of het hardst nodig is. Beheergrenzen vormen daarbij geen belemmering. Het doel is wateroverlast en watertekort voorkomen of zo lang mogelijk uitstellen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ Het programma Slim Water Management is gestart. In verband met beperkte capaciteit door de nasleep van de watercrisis is waterschap Limburg in 2022 vooral agenda lid geweest. Voor de eerste focuslocatie van de regio Zuid-Nederland is daarom een locatie buiten Limburg gekozen.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Waterbeschikbaarheid
Wat gaan we ervoor doen	2.1.23 'KLIMAP'/'CASTOR': We gaan door met het actief benutten van externe onderzoeksprogramma's als 'KLIMAP' (Klimaatadaptatie in de Praktijk) en 'CASTOR' (Catchment Strategies TOwards Resilience). Hiermee geven we duurzaam invulling aan de ontwikkeling van een klimaatrobuust watersysteem. Beide onderzoeksprogramma's richten zich op de hoge zandgronden en onderzoeken hoe het water- en bodemsysteem klimaatrobuust kan worden ingericht voor landbouw en natuur. Er wordt gewerkt aan

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Waterbeschikbaarheid
	handvatten, tools en de methodiek van ontwikkelpaden om in regio's ook daadwerkelijk tot implementatie van maatregelen te komen. In samenwerking met 'KLIMAP' wordt in 2022 onderzoek naar subirrigatie voortgezet als vervolg op de verkenning binnen 'LIWA' (Limburgse Integrale Watersysteem Analyse), waarin subirrigatie een effectieve maatregel is gebleken voor zowel droogte, actief grondwaterbeheer en wateroverlast. Het onderzoek wordt benut om bestaande kennisleemtes verder op te vullen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Het onderzoek naar subirrigatie loopt conform planning. Eind 2022 is de verdere uitwerking van het concept ontwikkelpaden voorgezet binnen de gebiedsgerichte aanpak Vitale Peel. Beide trajecten zullen in 2023 doorlopen (laatste jaar van KLIMAP) en worden afgerond.

Doel	2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg Samenwerking en innovatieve en duurzame oplossingen
Wat gaan we ervoor doen	2.1.24 Door samenwerking met en in verre landen op diverse niveaus en thema's, leveren we een bijdrage aan regionaal waterbeheer ver weg en hierdoor werken we aan een meer duurzame wereld. Dit levert ons vernieuwde inzichten op ons eigen waterbeheer, brengt kansen mee voor het (Limburgse) bedrijfsleven én levert een positieve bijdrage aan de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers van WL en WBL. In 2022 zullen er digitale en fysieke missies worden georganiseerd om ook invulling te geven aan nieuw aangegane samenwerkingsverbanden met Wereld Waternet en Waterschap Vechtstromen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Fase 1 van de Blue Deal is eind 2022 afgesloten en de voorbereidingen zijn getroffen voor de start van fase 2. De eerste fase was succesvol: er is hard gewerkt en er zijn (ondanks de corona periode) mooie resultaten geboekt. Na een onafhankelijke Mid-term Review in 2021 zijn er een aantal verbeteringen doorgevoerd voor de tweede fase van Blue Deal, welke geland zijn in het nieuwe raamwerk. De belangrijkste wijzigingen zijn versnellen, meer focus in de aanpak en versimpelde aansturing van het programma. Hiervoor heeft elk Blue Deal landenprogramma, een aangescherpt programmaplan opgesteld – met bijdrage vanuit WL/WBL. Voor wat betreft de samenwerking met WereldWaternet is in november 2022, de MoU getekend met Laotiaanse partners, met commitment tot zeker 2026 (mogelijk tot 2030). Ook is het projectplan voor de tweede fase opgeleverd. In oktober 2022 is een DWA Netwerkevent georganiseerd, met bijdrage van WL, voor ontmoeting, inspiratie en uitwisseling van kennis en ervaring – in het thema klimaatverandering. Er zijn gedurende het jaar diverse (deels nieuwe) betrokken WL/WBL collega's op werkbezoek gegaan ten behoeve van diverse projectdoelen en ook hebben we een aantal delegaties in Nederland ontvangen.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Klimaatadaptatie						
2.1 We werken samen aan een klimaatrobuuste inrichting van Limburg						
1. % uitvoering van de maatregelen uit de Bestuursovereenkomst Zoetwater fase 2 dat is uitgevoerd (DHZ)	5%	0%	0%	0%	100%	2027

Toelichting indicator 1
De subsidieregeling is nog niet opengesteld. Afsproken is dat projecten met terugwerkende kracht tot 1 januari 2022 ingediend kunnen worden. Het project Wateraanvoer Peelkanalen is een voorbeeld hiervan.

2.1 We passen ons onderhoud en peilbeheer aan op een extremer klimaat

Doel	2.2 We passen ons onderhoud en peilbeheer aan op een extremer klimaat
Wat gaan we ervoor doen	2.2.1 Verdere uitwerking nota peilbeheer: We gaan door met het opstellen en vervolgens vaststellen van de nota peilbeheer 'nieuwe stijl', waarin we ons primair richten op water vasthouden wanneer het kan en water afvoeren wanneer het nodig is. In deze nota wordt extra aandacht besteed aan de uitkomsten van LIWA en het vormgeven van dynamisch peilbeheer. Aanvullend wordt de nota geïmplementeerd binnen de organisatie.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De nieuwe nota peilbeheer is bestuurlijk vastgesteld. Daarna is gestart met ontwikkelingen die nodig zijn voor een goede implementatie.

Doel	2.2 We passen ons onderhoud en peilbeheer aan op een extremer klimaat
Wat gaan we ervoor doen	2.2.2 Optimaliseren waterverdeling regionaal wateraanvoersysteem: We gaan door met het optimaliseren van het regionale wateraanvoersysteem. De resultaten van de meetpilot uit 2021 worden geanalyseerd. Op basis van de resultaten uit de analyse wordt bepaald of het meetnet wordt uitgebreid over het gehele wateraanvoersysteem en wordt uitgewerkt tot een gebiedsdekkende waterverdelingstool. Deze tool moet meer inzicht geven in de actuele waterverdeling en kan worden gebruikt om actief aanvoerwater te sturen. Zodra er meer inzicht is in de waterverdeling wordt gestart met het in kaart brengen van eventuele knelpunten in het wateraanvoersysteem bij de huidige en toekomstige hoeveelheid aanvoerwater.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ In verband met beperkte capaciteit door de nasleep van de watercrisis is er voor gekozen om de pilot in het zelfde gebied door te zetten en niet te vergroten naar het gehele wateraanvoersysteem. De pilot heeft geresulteerd in waardevolle inzichten voor een toekomstig meetnet en dashboard die kunnen helpen bij het optimaliseren van het wateraanvoersysteem. Om dit te kunnen realiseren wordt aangehaakt bij andere lange termijn sporen waaronder het monitoringsbeleidsplan en de vervangingsopgave vanuit assetmanagement. Voor dit jaar betekent dit dat het gereserveerde budget niet wordt uitgeput.

Doel	2.2 We passen ons onderhoud en peilbeheer aan op een extremer klimaat
Wat gaan we ervoor doen	2.2.3 Het droogtebestrijdingsplan wordt verder doorontwikkeld op basis van ervaringen in 2021.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Bestrijdingsplan droogte is voorjaar 2022 geactualiseerd en toegepast voor groeiseizoen 2022. Daarna is er vanuit crisisbeheersing een procesevaluatie uitgevoerd die aantal verbeterpunten opleverde. Die worden voor 15 maart 2023 doorgevoerd, zodat ook voor groeiseizoen 2023 een actueel operationeel bestrijdingsplan droogte beschikbaar is.

Doel	2.2 We passen ons onderhoud en peilbeheer aan op een extremer klimaat
Wat gaan we ervoor doen	2.2.4 De maatregelen van het actuele droogtebestrijdingsplan worden uitgevoerd.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Tijdens de droogte zijn de maatregelen conform de maatregelentabel uitgevoerd. De langdurige droogte vroeg zelfs om extra maatregelen zoals het instellen van een volledig onttrekkingsverbod oppervlaktewater.

Doel	2.2 We passen ons onderhoud en peilbeheer aan op een extremer klimaat
Wat gaan we ervoor doen	2.2.5 Aanvullend op 200 boerenstuwen/bermstuwen (geplaatst in 2021) wordt hier in 2022 een substantieel gevolg aan gegeven.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ De 1e tranche boerenstuwen is in 2021 geplaatst. Aansluitend is besloten nog eens 2x 200 stuwen te plaatsen. Oorspronkelijk beoogd in 2022-2023. De uitvoeringsperiode is nu verschoven naar 2023 – juli 2025, dit is de uitvoeringsperiode die gekoppeld is aan de subsidie-middelen SPUK-Natuur die we via Provincie Limburg beschikbaar voor deze droogtemaatregel beschikbaar hebben.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Klimaatadaptatie						
2.2 We passen ons onderhoud en peilbeheer aan op een extremer klimaat						
1. door ontwikkelen droogtebestrijdingsplan (% gereed)	80%	75%	85%	90 %	100%	2024
2. uitvoering maatregelen droogtebestrijdingsplan (% uitgevoerd)	80%	90%	100%	100.0%	100%	2050
3. aantal extra boeren/bermstuwen geplaatst	400 ¹	200	0%	200	800	2024

¹ jaarlijks 200 stuwen erbij, zodat we in 2024 800 extra stuwen hebben geplaatst.

Toelichting indicator 1
We zitten op schema in de doorontwikkeling van dit bestrijdingsplan droogte..
Toelichting indicator 2
We hebben conform droogtetabel gehandeld en zelfs nog aanvullende acties toegevoegd
Toelichting indicator 3
Subsidietrajecten zijn doorlopen en middelen DHZ/SPUK zijn beschikbaar. Inkoopprocedures worden opgestart voor volgende tranche. Uitvoeringstermijn schuift door naar medio 2025.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Klimaatadaptatie	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	14.036.000	16.977.540	16.441.950
Opbrengsten	554.700	565.100	2.204.150
Netto kosten	13.481.300	16.412.440	14.237.800
Bijdrage aan WBL	-	-	-
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	45.141.400	45.141.400	43.937.585
Totaal na doorberekening	58.622.700	61.553.840	58.175.385

Toelichting

- De kosten zijn voor 96,8% gerealiseerd. Het aandeel van de kosten dat via bestemming van het rekeningsaldo ten laste van bestemmingsreserves wordt gebracht is € 1.162.682 (assetmanagement, lectoraat bodem, riooloverstorten, onderhoudscontract, afkoppelen). Worden deze kosten in mindering gebracht neemt de realisatie af tot € 15.279.268 en zijn de kosten voor 90% gerealiseerd.

Door diverse vertragende oorzaken is het reguliere onderhoud en ondersteuning achtergebleven. De vertraging werd onder andere veroorzaakt door inkoopperikelen, meer tijd nodig voor gegevensaanlevering en begeleiding, ziekte bij bureau en minder tijd beschikbaar door diverse andere werkzaamheden (o.a. studies Deltares voor Waterrobuust Limburg).
- De opbrengsten zijn gestegen als gevolg van verkoop materieel, pacht opbrengsten en opgelegde dwangsommen in verband met het lozen verontreinigd oppervlakte water. De opbrengsten zijn bovendien gestegen als gevolg van de afrekening van het partnercontract 2013-2015 en is een gemeentelijke bijdrage ontvangen in de begrazingskosten. De eindafrekening van de bijdrage in de kosten van de muskus- en bevorrattenbestrijding is daarentegen afgenomen. En is minder grond verkocht dan verwacht.
- De doorberekende kosten zijn als gevolg van de lagere netto kosten gedaald vanwege de doorberekeningsystematiek.

Investeringen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2022			INKOMSTEN 2022		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P000104	30	XP004 Herinrichting Maasnielderbeek bovenloop (resterend deel)	150	5	1	50	-	-
P003101	30	Aansluiten oude Geulmeanders, Gulpen	-	-	1	-	-	228
P003102	30	Herinrichting Geul benedenstrooms kern Valkenburg fase 2 (Leeuw brouwerij)	200	50	196	160	10	16-
P003103	30	Vispassage Epermolen	507	100	134	-	33	2-
P003104	30	Vispassage Volmolen	-	11	11	-	-	29
P026401	30	Herinrichting Kanjel en Gelei, gemeenten Meerssen en Maastricht	300	700	310	1.115	100	946
P034201	30	Vispassage Wittemergolen Witterm	-	1	8	-	-	197
P057301	30	#Vispassage Baalsbruggermolen Kerkrade	-	-	-	-	-	127
P057302	30	Herinrichting Worm (Nato-depot - Rimborg)	300	60	79	100	-	-
P066401	30	Herinrichting Bosbeek (Meinweg - monding)	-	35	50	-	-	-
P071002	30	Herinrichting Vlootbeek Benedenloop (Reigersbroek - Linnerweg)	170	65	68	50	-	-
P078302	30	Aanpak lekverlies Middelsgraaf te Susteren	-	18	24	-	-	-
P080105	30	Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren	356	120	165	-	-	40-
P086201	30	Herinrichting Geleenbeek Corio Glana algemeen	-	25	43	-	-	566-
P086202	30	Herinrichting Geleenbeek Echt - Sifon	-	-	0	-	-	25-
P086204	30	Herinrichting Geleenbeek Millen - Nieuwstadt	150	80	108	-	-	40-
P086205	30	Herinrichting Geleenbeek Oud-Roosteren A2	50	25	91	-	-	106-
P086206	30	Herinrichting Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt - Oud Roosteren	100	25	64	-	-	205-
P086208	30	Herinrichting Oude Maas (Geleenbeekmonding)	673	1.000	1.317	600	600	509
P086209	30	Herinrichting Geleenbeek Corio-Glana, highlight 16 en 17	70	68	107	-	-	-
P086210	30	Herinrichting Geleenbeek VDL Nedcar	-	20	59	-	-	-
P086211	30	Herinrichting Geleenbeek Kamerhof Holtum	-	5	11	-	-	-
P086212	30	Herinrichting Geleenbeek Sittard - Millen XP006	10	-	12	-	-	-
P111702	30	Ontkluizing keutelbeek in de kernen Beek en Neerbeek, fase 1B/2	1.181	900	907	-	300	269
P111704	30	Ontkluizing Keutelbeek Geleen	70	60	69	-	-	-
P115201	30	Corio Glana Highlight 20 fase 1	278	800	936	92	264	447
P115203	30	Corio Glana highlight 20, fase 2	100	128	245	-	33	1-
P119901	30	Herinrichting beekmonding Hemelbeek XP017	-	10	37	-	-	-
P139002	30	Herinrichting Aalsbeek Bovenloop XP010	50	-	10	20	-	-
P144601	30	Herinrichting Molenbeek van Lottum - Siebersbeek	529	250	471	280	-	3

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)

Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2022			INKOMSTEN 2022		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P146802	30	WB21 knelpunt Raam en Vistrap Tungelroysebeek	150	25	37	-	-	-
P150001	30	Herinrichting Gansbeek / Paterslossing	50	1	6	20	20	-
P151402	30	Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek	30	30	4	10	10	1
P180901	30	Herinrichting benedenloop Kwistbeek	30	30	5	10	-	7
P180902	30	Gebiedspilot Kwistbeek	210	750	1.004	200	1.500	0-
P181701	30	Tielebeek bovenloop	55	53	60	400	1.200	859
P192701	30	Meilossing, afronding herinrichting	280	200	208	60	60	12-
P223601	30	Herinrichting Raam	-	10	7	-	-	-
P228201	30	Herinrichting Huilbeek	1.100	1.000	917	500	730	230
P228301	30	Maasmonding Wolterskamp	-	3	4	-	-	5-
P254502	30	XP027 Herinrichting Oude Graaf	75	30	50	20	-	-
P254601	30	Herinrichting Venrays Broek en de Spurt	200	1.069	1.481	570	4.969	28
P262701	30	Herinr. Haelensebeek Hhu-Nunhem	15	25	1	-	-	-
P277401	30	Herinrichting beekmonding Swalm XP030	-	10	-	-	-	-
P278401	30	Herinrichting Wylrebeek monding	300	50	44	180	-	2
P282101	30	Herinr. Castenrayse vennen	782	700	941	700	1.100	1.132
P316101	30	Herinrichting Thornerbeek	100	200	69	30	60	2-
P316800	30	Maasgaard Algemeen	-	-	1	-	-	-
P316801	30	#Groote Molenbeek A73	-	1	2	-	-	568
P316802	30	Groote Molenbeek - Kasteelse bossen	40	8	11	20	-	2
P316806	30	Vismigratieknelpunt zand- en vuilvang Groote Molenbeek	200	100	127	-	50	-
P316807	30	Pilot Beekdalontwikkeling Groote Molenbeek/Mariapeel (XP005)	1.600	300	120	510	-	-
P316808	30	Herinrichting Groote Molenbeek Wittebrugweg XP002	100	5	1	30	-	-
P323401	30	Herinrichting Aa	500	250	325	400	50	2
P325202	30	Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek	30	30	9	10	10	1
P360007	30	Grondverwerving meandering waterlopen	-	-	2	-	-	-
P360013/ P360014	0	Strategische grondverwerving (SGV) Watersysteemprojecten	500	592	1.059	-	-	-
P360027	30	#Nieuw Limburgs Peil (NLP) Groote Molenbeek Rieterdijk	600	-	-	-	-	125
P360060	30	Herstel diverse vismigratie knelpunten	-	10	44	-	-	-
P369999	0	Incidentele inhuur watersysteemprojecten	-	123	-	-	-	-
	30	Nieuwe projecten begroting - Beekherstel (AT 30 jaar)	530	-	-	180	-	-
Projecten Beekherstel			12.721	10.166	12.072	6.317	11.099	4.691

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)

Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2022			INKOMSTEN 2022		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P146801	30	#Sarsven/Banen	-	5	5	-	-	178
P177901	30	Broekhuizerbroek	808	150	268	250	50	236
P265201	30	Waterbloem	1.250	150	444	400	50	195
P265202	30	XP012 Herinrichting Roggelsebeek, incl Neerpeelbeek en Bevelandsbeek	200	15	28	60	-	-
P360026	30	Nieuw Limburgs Peil (NLP) Wateroverlast Niers	250	-	-	125	-	-
P360029	5	Nieuw Limburgs Peil (NLP) Streefbeeld Stroomgebiedsbrede Ecologische Systeem Analyse	100	100	-	-	-	-
P360040	30	Optimalisatie hoofdstelsel wateraanvoer (Noordervaart en Peelkanalen)	7.458	4.202	4.948	3.608	708	1.344
P360057	30	Extra boerenstuwen als droogtemaatregel	-	40	18	-	-	-
P360061	30	Stuwen eigen Leggerwatergangen	-	25	-	-	-	-
P360062	15	Automatiseren besturing 5 bestaande Regenwaterbuffers	-	25	-	-	-	-
Projecten Verdrogingsbestrijding			10.066	4.712	5.709	4.443	808	1.953
P003106	30	Geuldal visie aanpak - WiB	85	13	14	-	-	289-
P003107	30	WiB-Valkenburg	-	282	482	-	-	-
P012101	30	Mechelderbeekdal	612	768	818	101	-	133
P012102	30	#Capaciteitsuitbreiding RWB Vijlenbergerweg	-	8	15	-	-	25
P016901	30	Waterberging Lange Gracht - Water in Balans	1.186	1.679	1.771	391	380	590
P020101	30	#WiB-Sibbergrubbe	-	15	19	-	-	-
P021101	30	#Regenwaterbuffer de Heek - WiB	-	4	7	-	-	0
P021102	30	Hekerbeekdal	345	377	417	57	42	141
P029401	30	WiB-Eys	-	167	42	-	-	-
P038401	30	Lemiers en Oud Lemiers	304	314	157	-	-	-
P042401	30	Aanleg hoogwaterbescherming Slenaken	394	1.000	975	230	988	798
P055901	30	WiB-Noorbeekdal	-	253	126	-	-	-
P057601	30	WiB-Eygelshoven	-	472	375	-	-	-
P080104	30	#Bijdrage in kosten oplossen grondwateroverlast agv ontkluising Rode Beek Schinveld	-	-	38-	-	-	-
P084301	30	#Vergroten bergingscapaciteit regenwaterbuffer Etzenraderhuiske	-	42	-	-	-	-
P090301	30	WiB-Voerendaal	-	99	106	-	-	-
P093001	30	Wijnandsrade	280	367	348	-	-	-
P096306	30	Bufferdam de Dem/Caumerbeek middenloop	2.500	1.500	1.673	833	533	583
P111101	30	WiB-Spaubeek	-	16	28	-	-	-
P111705	30	WiB-Beek	-	204	177	-	-	-

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2022			INKOMSTEN 2022		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P115301	30	Einighausen	356	359	348	-	-	-
P148302	30	Pilot retentiegebied Breevennen	-	94	43	-	-	6-
P177803	30	Gebiedspilot Schelkensbeek - Water in Balans	64	658	381	21	119	169
P255901	30	Gebiedspilot Eckeltsebeek - Water in Balans	293	1.511	879	97	576	344
P360019	30	WB21 toets 2015	500	500	694	-	150	257
P360034	5	Water in balans	250	250	229	-	-	227
P360044	30	Gebiedspilot Meerssen - Water in Balans	1.352	543	887	-	-	204-
P360046	30	Gebiedspilot Oirsbeek - Water in Balans	1.466	886	819	145	176	297
P360053	0	WIB maatregelen externe capaciteit	-	324	-	-	-	-
P360056	30	Aanpak wateroverlast Hegge	363	344	540	36	7	4
	30	Nieuwe projecten begroting - Waterveiligheid (AT 30 jaar)	2.639	-	-	50	-	-
Projecten Wateroverlast			12.989	13.077	12.382	1.961	2.971	3.067
P360042	30	Vervangingsinvesteringen assets	4.700	4.700	4.509	-	-	134
P360052	5	Ontwikkeling voorspellingsmodellen voor wateroverlast en Ontwikkeling klimaat-adaptatiemodel	575	575	265	-	-	-
P360065	5	Ontwikkeling voorspellingsmodellen (MJPC MV4)	-	-	16	-	-	-
	5	Nieuwe projecten begroting - Assetmanagement (AT 5 jaar)	350	100	-	110	-	-
P502016	5	Ibrahym 3.0	325	280	178	150	210	185
P503003	5	Tractiemiddelen 2019-2022	325	-	-	-	-	-
P503004	15	Uitbreiding meetnet	225	100	57	-	-	-
P503005	10	Vervangen meetapparatuur	825	237	371	-	-	-
Projecten Vervanging en aanpassing assets			7.325	5.992	5.398	260	210	320
P360050	5	#Waterbeheerprogramma (WBP) 2022-2027	24	8	8	-	-	-
P360051	6	Watersysteemtoets 2019	88	40	-	-	-	-
	30	Nieuwe projecten begroting - Overig (AT 30 jaar)	100	-	-	-	-	-
	5	Nieuwe projecten begroting - Overig (AT 5 jaar)	50	-	-	-	-	-
P504001	0	Bebording zwemwater	25	25	2	-	-	-
Projecten Overig			287	73	9	-	-	-
PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE			43.388	34.020	35.570	12.981	15.088	10.031

Toelichting

De uitgaven zijn voor 105% gerealiseerd (+ € 1.550.000).

- Van een aantal projecten beekherstel zijn de projectopdrachten opgesteld waarmee geen rekening was gehouden.
- Binnen de projecten betreffende de verdrogingsbestrijding zijn de uitgaven op het project 'extra boerenstuwen als droogtemaatregel', 'stuwen eigen leggerwatergangen' en 'automatisering 5 rwb's' achter gebleven. De interne start van het project heeft evenals de opstart met het beoogd adviesbureau veel tijd gevegd, dan vooraf ingeschat, waardoor de realisatie pas in 2023 zal starten met een doorloop naar 2025.
- De waterveiligheidsprojecten zijn voor 90% gerealiseerd (- € 0,9 miljoen).
  - Het project Hegge kreeg te maken met een uitbreiding in het projectteam, hogere verwervingskosten en duurdere producten (- € 0,2 miljoen) en het project Valkenburg kreeg te maken met een scope uitbreiding en uitbreiding in het projectteam (- € 0,2 miljoen). Ook het project Gebiedspilot Meerssen kreeg te maken met een scope uitbreiding door een langere duur van het project als gevolg van herijking restopgave fase 3 (€ 0,3 miljoen).
  - Bij het project Schelkensbeek verschuift het uitvoeringswerk van 2022 naar 2023 (€ 0,2 miljoen), hetzelfde geldt voor project Eckelsebeek (€ 0,6 miljoen).
  - De projecten Eys (- € 0,1 miljoen), Lemiers en Oud Lemiers (- € 0,1 miljoen) en Noorbeekdal (- € 0,1 miljoen) zijn later gestart met de onderzoeksfase.

De inkomsten zijn gerealiseerd met 66% (- € 5.057.000).

- De inkomsten van de Lookbeek (4,9 mln.) worden in 2023 ontvangen in plaats van 2022, dit in verband met de uitloop van de financiële afronding van het project. Gebiedspilot Kwistbeek (€ 1,5 mln.). Tielebeek (€ 0,4 mln).
- Er was geen rekening gehouden met een provinciale bijdrage van € 1,3 mln. inzake de bodemsanering Kanjel en Gelei. En een bijdrage vanuit Maasgaard op het project 'Grote molenbeek A73 van € 0,9 mln.

Eind 2022 is het partnercontract 2012-2015 van de beide voormalige waterschappen afgewikkeld wat van invloed is op de omvang van de inkomsten :

- Dit heeft geleid dat op een aantal projecten correcties vanuit in het verleden verantwoordde inkomsten hebben plaatsgevonden. In het verleden zijn te veel inkomsten ten gunste van onder andere de Herinrichtingsprojecten Geleenbeek, Herinrichting Oude Maas, Tielebeek, Huilbeek Grote Molenbeek A73 en Grote Molenbeek Rierdijk verantwoord. De correctie bedroeg € 2,6 mln.
- Op ander projecten daarentegen zijn meer inkomsten verantwoord dan verwacht. Het betreft onder andere Oude Geulmeanders Gulpen, Kanjel en Gelei, Wittemermolen, Baalsbruggermolen, Corio glana Highlight 20 Fase 1 (€ 1,0 mln.)

Waterkwaliteit en ecologie

waterschap
limburg

3.3 Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

Wat hebben we bereikt?

3 Eigen KRW-opgave in 2027 uitgevoerd

Programma	Waterkwaliteit en ecologie
Beoogd maats. effect	3 Eigen KRW-opgave in 2027 uitgevoerd
Wat willen we bereiken	In 2027 hebben we in ieder geval onze eigen KRW-opgave (Kader Richtlijn Water) uitgevoerd. We verwachten van de andere partners (gemeenten, landbouw, industrie en natuurbeheerders) dat ook zij in deze periode hun rol pakken en maatregelen uitvoeren. Ook buiten de KRW-waterlichamen werken we aan de doelen voor een gezonde waterecologie. Het oppervlaktewater en grondwater zijn schoon en het overgrote deel van de natuurbeken is natuurlijk ingericht en ruim beschaduwde en wordt natuurvriendelijk onderhouden, met behoud van de afvoerfunctie.
Wat hebben we bereikt?	Er is volop gewerkt aan de voorbereiding en uitvoering van de KRW maatregelen waar WL verantwoordelijk voor is. Dit loopt op schema. Ook is er ingezet op stimuleren, adviseren en agenderen bij partners via de knoppen buitenland, stedelijk gebied en landelijk gebied, om zo gezamenlijk de waterkwaliteit te verbeteren.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Waterkwaliteit en ecologie						
3. Eigen KRW-opgave in 2027 gereed						
1. % KRW-waterlichamen dat voldoet aan de norm voor:						
o chemische toestand	66%	x	x	0%	100%	2027
o fytoplankton	100%	x	x	100%	100%	2027
o macrofauna	52%	x	x	34%	100%	2027
o vis	47%	x	x	32%	100%	2027
o waterflora	48%	x	x	29%	100%	2027

Toelichting indicator 1

Deze indicator wordt jaarlijks geactualiseerd na de toestandsbepaling KRW in juni.

Chemische toestand: in de KRW-beoordeling geldt dat als één stof niet voldoet, het waterlichaam niet voldoet. In 2021 hebben we op verzoek van Rijkswaterstaat - als onderdeel van een landelijk onderzoek in biota (vis en schelpdieren) - extra metingen uitgevoerd.

De stoffen Heptachloor (sHPC1) en gebromeerde difenylethers (sPBDE6) voldoen (landelijk) niet. Dit is geprojecteerd op de andere waterlichamen. Hierdoor voldoet de chemische toestand (vrijwel) nergens meer. Wanneer deze stoffen buiten beschouwing worden gelaten is het percentage waterlichamen dat voldoet 47,6%.

Wat hebben we ervoor gedaan in 2022?**3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan**

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	3.1.1 Netwerk buurlanden opbouwen en in kaart brengen: Het opbouwen van een netwerk met onze buurlanden doen we door deel te nemen aan grensoverschrijdende projecten en platforms; zo worden wij ook zichtbaarder voor onze burens en partners. Het netwerk in kaart brengen en documenteren heeft als doel sleutelfiguren met voldoende mandaat te vinden om veranderingen teweeg te brengen en samenwerkingsmogelijkheden in beeld te krijgen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	<div style="display: flex; align-items: center; gap: 10px;"> ☒ ☐ ☐ </div> <p>Het netwerk en de waterbeheerstructuur van België (Vlaanderen en Wallonië) en Duitsland (Nordrhein Westfalen, NRW) zijn in kaart gebracht en worden bijgehouden, aangezien deze ook onderhevig zijn aan veranderingen (bijv. een nieuwe coalitie in NRW sinds juni 2022). De zichtbaarheid en bekendheid van WL is vergroot door deelname aan, dan wel organisatie van platformbijeenkomsten en bilaterale gesprekken. Ook zijn zo meer sleutelfiguren geïdentificeerd en is (bestuurlijk) gesproken (bijv. de directrice-générale en de internationale coördinator van de SPW ARNE).</p>

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	3.1.2 Grensoverschrijdend werken: Deelname aan Werkgroep Buurlanden (binnen Programmabureau Maasregio) en gezamenlijk en/of intern onderzoeken van mogelijkheden voor euregionale subsidies, het leveren van input in (projectvoorbereiding van) grensoverschrijdende projecten, deelname aan (dan wel op de hoogte zijn van) verdere grensoverschrijdende werkgroepen, evenementen, en ontwikkelingen. We werken samen met de groep bestuurders vanuit het Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas (RBOM) die bestuurlijk ambassadeurschap uitdragen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	<div style="display: flex; align-items: center; gap: 10px;"> ☒ ☐ ☐ </div> <p>Er zijn met succes contacten met de buurlanden opgebouwd en versterkt en de internationale samenwerking is geïntensiveerd. Er is actief deelgenomen aan bestaande overlegsgremia waarbij belangen van WL zijn ingebracht. Ook zijn er</p>

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
	diverse bilaterale afspraken geweest met Duitse en Belgische partners, waaronder een eerste overleg tussen de voorzitters van de drie Duitse Wasserverbände (Wasserverband Eifel-Rur, Niersverband en Schwalmverband) en een vertegenwoordiging van ons bestuur. Daarnaast is er een succesvol kennismakingsgesprek van de dijkgraaf geweest met de directrice-générale en directie van de relevante afdeling van de Service Publique Wallonie (SPW), de hoogste beleid makende en uitvoerende instantie in Wallonië. Tijdens al deze gesprekken kwam naar voren dat de buurlanden openstaan voor samenwerking en dat er in 2023 concrete, volgende stappen worden gezet. Hieruit is ook duidelijk gebleken dat het, o.a. door de cultuurverschillen, zeer belangrijk is om eerst een relatie op te bouwen (en te onderhouden) met de partners over de grens – dit kost tijd en investering - maar werpt uiteindelijk zijn vruchten af.

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	3.1.3 Initiatieven rond zwerfvuil: In 2021 is een zwerfvuilvanginstallatie geplaatst waarmee we zwerfvuil uit de Geleenbeek verwijderen. De werking wordt eind 2022 geëvalueerd en aanbevelingen gedaan voor toekomstige toepassing.
Tekstverantwoordelijke Tekstleverancier Rapportagemoment Status Wat hebben we ervoor gedaan?	Kaders & Ontwikkeling, Margreet Smits Kaders & Ontwikkeling, Maurice Franssen Jaarrekening 2022 ☐ ☐ ☒ Er is een vuilvanginstallatie in de Niers geplaatst. De plaatsing op de beoogde locatie in de Geleenbeek is op advies van een gespecialiseerd bureau uitgesteld totdat helder is hoeveel en welke soorten zwerfafval verwacht kan worden. Het onderzoek hiernaar wordt in 2023 opgepakt.

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	3.1.4 Het LIVES project loopt op 31 december 2021 af. In 2022 wordt een eindevaluatie uitgevoerd en een advies voor een mogelijk vervolgproject opgesteld.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☐ ☒ Het LIVES project is afgerond. Vanwege een moeilijk vervulbare vacature heeft er geen eindrapportage aan het bestuur plaatsgevonden. Andere dossiers op het gebied van waterkwaliteit hadden meer prioriteit.

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	3.1.5 We continueren het jaarlijkse onderzoek naar zwerfvuil in de Zuid-Limburgse wateren en leveren onze bijdrage aan de Maas Clean-up. Hierdoor werken we aan bekendheid en bewustwording rond zwerfafval, mede dankzij een grote impuls vanuit het bedrijfsleven en o.a. IVN.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Het jaarlijks onderzoek naar zwerfafval in de Zuid-Limburg wordt gecontinueerd. Verder neemt het waterschap deel aan diverse activiteiten (o.a. de Maas Clean-up) om zwerfvuil op te ruimen.

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	3.1.6 Tungelroyse Beek: We verkennen of er bereidheid is van andere partijen w.o. de provincie om gezamenlijk de verontreiniging van de bovenloop van de Tungelroyse Beek aan te pakken. Verkend wordt of het uitvoeren van een pilotproject met een (mergel)filter een adequate oplossing is voor deze zinkverontreiniging.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	<div style="display: flex; align-items: center; gap: 10px;"> ☒ □ □ </div> <p>Door de energiecrisis heeft de zinkfabriek Trafigura/Nyrstar enige tijd stilgelegen. Provincie Limburg gaat voorsnog niet starten met een GGA rondom het N2000 gebied Weerter- en Budelerbergen en heeft aangegeven de prioriteit i.v.m. capaciteit elders te leggen. Aangezien het NPLG via gebiedsprocessen verloopt, en waterkwaliteit hierin een belangrijk doel is, brengen wij (en naar verwachting ook PL) deze problematiek en mogelijke oplossingen in. Het proces van Waterschap De Dommel m.b.t. het vernieuwen van de vergunning van de fabriek loopt door, waarbij WL en andere stakeholders betrokken blijven.</p>

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	3.1.7 Screening Maasstroomgebied: In 2022 vindt de derde brede screening Maasstroomgebied plaats. Dit is een gezamenlijk project van de waterbeheerders in het Maasstroomgebied. Elke zes jaar wordt onderzoek gedaan naar stoffen die niet onder de reguliere monitoring vallen, zoals gewasbeschermingsmiddelen en opkomende stoffen. De samenstelling van het meetprogramma wordt afgestemd met de wensen uit de Schone Maaswaterketen (SMWK) omdat de focus bij de SMWK op microverontreinigingen ligt. Het doel van de screening is een breder inzicht in de aanwezigheid van verschillende stoffen. Het onderzoek resulteert in een feitenrapport met resultaten van de uitgevoerde analyses.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	<div style="display: flex; align-items: center; gap: 10px;"> ☒ □ □ </div> <p>Het waterschap is actief in de Brede Screening en SMWK.</p> <p>Het doel van de brede screening is het in beeld brengen van op nog onbekende en nieuwe onbekende stoffen in grond- en oppervlaktewater in de Maasregio. De bemonsteringen voor de Brede Screening 2022 zijn afgerond. De rapportage wordt medio juni 2023 verwacht.</p> <p>Het doel van de Schone Maaswaterketen is het duurzaam veiligstellen van de Maas als bron voor de drinkwatervoorziening. Hiertoe zijn 3 werkgroepen ingericht onder leiding van een stuurgroep.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Werkgroep bronaanpak:</i> In de SMWK is de atlas ontwikkeld, hierin worden de vergunningen voor directe lozingen van RWS en de waterschappen in het Maas stroomgebied in kaart gebracht. WL heeft in 2022 alle vergunningen voor directe lozingen hierin beschikbaar gemaakt. Er is gewerkt aan een systematiek voor het vastleggen van deze vergunningen.

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Werkgroep buitenland:</i> Er zijn stappen gezet in het internationale netwerk in kaart brengen en voorbereidingen gedaan voor de internationale kennisdag die in 2023 wordt gehouden. • <i>Werkgroep monitoring:</i> Er is in 2022 een meetpakket voor een nulmeting uit te voeren in 2023 samengesteld dat bestaat uit een selectie van gidsstoffen, target en non-target screening en biologische effectmetingen.

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	3.1.8 Stimuleren gedragsverandering bij burgers en bedrijven op het gebied van waterkwaliteit: Door voorlichting en het stimuleren van gedragsverandering voorkomen we lozing van ongewenste stoffen en materialen in de riolering en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater. Wij communiceren via onze eigen kanalen en via het gezamenlijke platform Waterklaar. Ook in 2022 voeren we onder de vlag van 'Waterklaar' gezamenlijke publiekscampagnes uit (goed rioolgebruik, chemievrij onkruid, e.d.). Jaarlijks wordt samen met waterpartners gezamenlijk bepaald welk onderwerp aan bod gaat komen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	<div style="display: flex; align-items: center; gap: 10px;"> ☒ ☐ ☐ </div> <p>Het stimuleren van gedragsverandering bij burgers, bedrijven en woningbouwcorporaties op het gebied van waterkwaliteit heeft bij het gezamenlijke platform Waterklaar (gemeenten, waterschap, WBL, WML en Provincie) continu de aandacht. Op de site www.waterklaar.nl is een knop waterkwaliteit ingericht. Hier vinden inwoners van Limburg nuttige tips over de bijdrage die zij zelf kunnen leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit in rondom hun eigen woning/Pand. Voorjaar 2022 is ook een Limburg-brede publiekscampagne over waterkwaliteit uitgerold via Waterklaar.</p>

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	<p>3.1.9 Aanpak KRW overstorten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We starten met het maken van een overzicht van de KRW-maatregelen bij overstorten in Q4 van 2022. We werken ernaar toe om in 2023 een Limburg breed inzicht te hebben in de voortgang van de realisatie van KRW-maatregelen voor overstorten. • We voeren per overstort een ecologische toets uit. Het resultaat van de toets bepaalt of er nog maatregelen nodig zijn. • We inventariseren knelpunten die de uitvoering van maatregelen kunnen belemmeren. • We brengen per gemeente de situatie in kaart en houden de informatie actueel. • We gaan met gemeenten in gesprek over het realiseren van de maatregelen en leggen de afspraken hierover vast. • We houden overzicht in de voortgang van het realiseren van maatregelen.

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	<div style="display: flex; align-items: center; gap: 10px;"> ☒ ☐ ☐ </div> <p>In 17 van de 31 gemeenten is de ecologische toets uitgevoerd. In 8 gemeenten is de ecologische toets opgestart of gedeeltelijk uitgevoerd. De aanpak loopt volgens planning. We hebben bij 13 gemeenten de knelpunten bij de uitvoering van maatregelen in kaart gebracht. De voorbereiding voor maatwerkafspraken over de aanpak van de overstorten met gemeenten is gestart. Aanpak loopt volgens planning. Het dashboard wordt verder afgerond in 2023.</p>

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
Wat gaan we ervoor doen	<p>3.1.10 Meesturen op lagere agrarische emissies: In 2022 worden, zoals beschreven in het Delta Plan Agrarisch Waterbeheer (DAW-plan), samen met de agrarische sector (o.a. LLTB) de volgende activiteiten uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Bodemadviezen bij 160 bedrijven (BodemUp), ○ Erfemissiescans ter reductie van nutriënten in het oppervlakte en grondwater (60 bedrijven), ○ Meten van nutriënten met agrariërs ter bewustwording (10 deelgebieden), ○ Duurzame teeltadviezen voor mais, aardappelen en andere uitspoeling gevoelige teelten (in 2 pilots) ter verbetering van de waterkwaliteit. ○ We werken aan een pilot met twee typen moerasfilters achter drainage systemen ter reductie van nutriënten (lokale zuiveringsmethoden), ontwikkelen hierdoor kennis en doen ervaring op. ○ Via de proeftuinen (PPO Vredepeel en Wijnandsrade van de WUR) en HAS (bodemlectoraat) wordt kennis ontwikkeld en gedeeld ter verbetering van de waterkwaliteit. We brengen we hier kennis over het watersysteem in en sturen we op het bereiken van onze waterdoelen. ○ We volgen de uitwerking van de waterdoelen in het Gemeenschappelijke Landbouw Beleid (GLB) met bijbehorende subsidieregeling POP3+ actief en adviseren over toepassingsmogelijkheden. Via werkgroepen van de UvW dragen we hieraan bij. ○ Natuur Inclusieve Landbouw (NIL): transitie van de landbouw naar duurzame teeltsystemen ter verbetering van de waterkwaliteit en biodiversiteit. We nemen samen met de provincie en andere partijen deel aan externe projectcoalitie en brengen onze waterdoelen in. ○ Landbouwportaal: We adviseren over de uitwerking van een landbouwportaal bij de LLTB waar agrariërs terecht kunnen met vragen over duurzame teeltmethoden (DAW en NIL) en subsidies (GLB) en voor adviezen. Wij sturen daar op realisatie van waterdoelen zoals lagere emissie N & P (stikstof & fosfaat) en gewasbeschermingsmiddelen. ○ Bovengenoemde waterkwaliteitsmaatregelen worden opgepakt door

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
	<p>de agrarische sector en uitgewerkt in enkele (1-3) gebiedsprocessen, afhankelijk van bijdragen van derden. Hier brengen we kennis en kunde in. Daarnaast dragen we bij aan cofinanciering van deze gebiedsprocessen indien voldaan wordt aan onze waterdoelen.</p>
<p>Status</p> <p>Wat hebben we ervoor gedaan?</p>	<p> ☒ ☐ ☐ </p> <ul style="list-style-type: none"> • Het DAW-plan. Dit plan wordt door de LLTB gecoördineerd en uitgevoerd samen met de agrarische sector. Wij leveren een financiële bijdrage en brengen kennis in. Stand van zaken: <ul style="list-style-type: none"> ○ Bodemadviezen geven (Bodem UP) loopt inmiddels bij circa 150 bedrijven. De reden dat doelstelling niet helemaal is gehaald is dat de LLTB zijn mensen ingezet heeft op de dossiers natuurinclusieve landbouw (NIL), de quick wins voor het Nationaal Landelijk Gebied (NPLG) en de maatwerk aanpak voor het 7e Nitraat Actie Programma (NAP). ○ Erfemissiescan: adviseurs zijn opgeleid door LLTB in samenwerking met WL (handhaving toezicht). De erfemissiescans worden uitgevoerd in gebieden waar we samen met de LLTB de POP3 subsidie investeringen hebben aangevraagd ter reductie van erfemissie. Dit is bij de Kabroekse beek en Everlosche beek. De beschikking van de POP3 subsidie is verstrekt. Er is gestart met de erfemissiescans bij 20 bedrijven. ○ Meten is weten: Project is gestart in het voorjaar van 2022 in glastuinbouwgebieden en het stroomgebied van de Putbeek en Pepinusbeek (GLB pilot). In deze gebieden worden samen met de agrarische sector maatregelen bedacht en toegepast om grond- en oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren. Beide projecten zijn concreet in uitvoeren met ondernemers. ○ Grondig boeren met Mais loopt al een aantal jaren. De resultaten zijn goed: agrariërs leren in dit traject hoe ze anders kunnen telen waardoor er minder stikstof en fosfaat uitspoelt naar grond- en oppervlaktewater. Voor grondig boeren met aardappels zijn de eerste pilots opgezet. Grondig boeren met groenten is in 2022 ook opgestart. Deze 3 projecten worden door de LLTB samen met WUR Proefboerderij Vredepeel uitgevoerd. • Pilot moerasfilters: de 2 locaties zijn bepaald. Eén bij de Kwistbeek in Maasbree (helofytenfilter) en één nabij de Peelbergen (woodchipfilter). Het moerasfilter in Maasbree is aangelegd. Bij de Peelbergen is de verwachte aanleg voorjaar 2023. Dit gebeurt in samenwerking met de WUR. • Bodemlectoraat HAS: via dit bodemlectoraat zijn 3 studenten actief geweest met een onderzoek naar betere infiltratiemogelijkheden van regenwater in de bodem. Dit onderzoek is afgerond en de resultaten worden meegenomen binnen WIB. Evaluatie van het bodemlectoraat heeft in het najaar van 2022 plaatsgevonden. Er wordt overwogen om dit

Doel	3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan
	<p>voort te zetten. De provincie Limburg doet een bijdrage via het Natuurinclusieve Landbouw project.</p> <ul style="list-style-type: none"> • GLB beleid en POP3+: Via een werkgroep van de UvW is inbreng geleverd voor het nieuwe GLB beleid. Voor 3 WL projecten is in december 2021 een POP3+ subsidie aanvraag gedaan. Deze zijn in 2022 positief beschikt (1,7 M€). In 2022 zijn weer 4 waterschapsprojecten ingediend voor de POP3+ subsidie en 3 zijn er positief beoordeeld door GS (3,5 M€). Daarmee was het budget uitgeput. RVO controleert nog zaken waarna de definitieve beschikking door GS kan worden verstrekt. • Natuurinclusieve Landbouw (NIL): De coalitie van een groot aantal partijen is gevormd. De LLTB coördineert. Het uitvoeringsprogramma is in het voorjaar van 2022 gereed gekomen. Startprojecten als organische stof lokaal verwerken (pilots met Bokashi), strokenteelt, agroforestry lopen. Agrariërs in de omgeving van Weert, Zuid-Limburg en Bergen zijn enthousiast. Er zijn KPI's ontwikkeld voor natuurinclusief telen waar agrariërs zich aan kunnen meten. Uitvoeringsprojecten zijn gedefinieerd. De Provincie Limburg heeft tijdens het bijensymposium op 11-7 bekend gemaakt alvast een voorschot ter beschikking te stellen van 1 M€. • Landbouwloket: Dit project is gestart en wordt geïntegreerd in Natuurinclusieve Landbouw. Kadaster en LLTB coördineren. • Gebiedsprocessen: de minister van LNV heeft aangegeven dat bepaalde doelen voor de KRW gerealiseerd kunnen worden via nationale Rijksmaatregelen. Daarnaast heeft hij aangegeven dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn in de regio en dat die in de regio ontworpen en uitgevoerd moeten worden. Dit is opgenomen in het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG). Hier wordt een gebiedsgerichte aanpak (GGA's) voorgesteld. Ook is er een transitiefonds ter beschikking gesteld. De provincies hebben een coördinerende rol in deze aanpak. Wij hebben hier reeds meerdere malen bestuurlijk overleg over gevoerd met de provincie Limburg. Het plan van aanpak voor de GGA's dient 1 juli 2023 gereed te zijn. Ons voorstel is om via deze gebiedsgerichte aanpak gebieden integraal aan te pakken op de aspecten waterkwaliteit, wateroverlast en verdroging in één gebiedsproces. Vooruitlopend hierop zijn we op basis van onze metingen gebieden aan het verkennen om een gebiedsproces uit te voeren. Hierbij ligt de focus op nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Waterkwaliteit en ecologie						
3.1 We pakken bronnen van watervervuiling aan						
1. % KRW-overstorten dat is teruggebracht naar een overstortfrequentie afgestemd op de kwetsbaarheid van het ontvangende water	47 %	47%	47 %	47%	100%	2027

2. % aan rwzi's dat voldoet aan het Limburgs Effluentbeleid	44%	71%	71 %	71%	100%	2027
---	-----	-----	------	-----	------	------

Toelichting indicator 1

We hebben 400 van onze 970 overstorten ecologisch getoetst. Daarvan is ca 47 % gewaardeerd als ecologisch acceptabel. Voor 100 overstorten is de ecologische toets zo goed als afgerond en voor 200 overstorten is de ecologische toets opgestart. In de voorjaarsrapportage 2023 zullen we een uitsplitsing maken tussen overstorten op minder kwetsbaar oppervlaktewater aan de ene kant en (zeer) kwetsbaar oppervlaktewater aan de andere kant. Dat is nodig om in de aanpak overstorten prioriteiten te kunnen stellen.

Toelichting indicator 2

Eind 2022 is het onderzoek naar de systeemsprong Geleenbeek afgerond. Conclusie was dat voor de RWZI Susteren voorbereidingen ingezet worden voor verdergaande zuivering van N en P. Voor de RWZI Hoensbroek wordt samen met WBL in 2023 een monitoringsprogramma uitgevoerd om de doelmatigheid van verdergaande N en P verwijdering op deze RWZI te onderbouwen. Op een aantal RWZI's (Weert, Roermond en Wijlre) wordt ingezet op bronmaatregelen om op deze wijze te gaan voldoen aan de eisen van het LEB.

3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting

Doel	3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting																																																																												
Wat gaan we ervoor doen	<p>3.2.1 In onderstaande tabel zijn de lopende projecten opgenomen met een fase aanduiding op hoofdlijnen:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Beekherstelprojecten</th> </tr> <tr> <th>Project naam:</th> <th>Fase (sept 2021):</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Herinrichting Geul benedenstrooms Valkenburg</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Herinrichting Kanjel en Gelei</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Tielebeek bovenloop</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Gebiedspilot Kwistbeek</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Groote Molenbeek – voormalige zoutloods</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Aanpak lekverlies Middelsgraaf te Susteren</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Herinrichting Venraysch Broek en De Spurkt</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Corio Glana Highlight 20 fase 1</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Ontkluizing Keutelbeek Beek Fase 1B</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Caumerbeek Middenloop Buffer De Dem</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>Geleenbeek Oude Maas</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Corio Glana Highlight 20 fase 2</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Herinrichting Molenbeek van Lottum</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Wylrebeek beekmonding</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Vispassage Epermolen</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Meilossing, afronding herinrichting</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Vismigratieknelpunt zand- en vuilvang Groote Molenbeek</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Herinrichting Huilbeek</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Maasmonding Wolterskamp</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Herinrichting Castenrayse vennen</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Herinrichting Aa</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Herinrichting benedenloop Kwistbeek</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Herinrichting Thornerbeek</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Corio Glana Highlight 16 + 17</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Ontkluizing Keutelbeek Geleen</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td></td><td></td></tr> <tr> <th colspan="2">Overige projecten:</th> </tr> <tr> <th>Project:</th> <th>Fase (sept 2021):</th> </tr> <tr><td>Aanleg Hoogwaterbescherming Slenaken</td><td>In uitvoering</td></tr> <tr><td>WB21-toets 2015</td><td>In uitvoering/Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Broekhuizerbroek</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Waterbloem</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Peelkanalen</td><td>Voorbereiding</td></tr> <tr><td>Griendtsveen</td><td>Voorbereiding</td></tr> </tbody> </table>	Beekherstelprojecten		Project naam:	Fase (sept 2021):	Herinrichting Geul benedenstrooms Valkenburg	In uitvoering	Herinrichting Kanjel en Gelei	In uitvoering	Tielebeek bovenloop	In uitvoering	Gebiedspilot Kwistbeek	In uitvoering	Groote Molenbeek – voormalige zoutloods	In uitvoering	Aanpak lekverlies Middelsgraaf te Susteren	In uitvoering	Herinrichting Venraysch Broek en De Spurkt	In uitvoering	Corio Glana Highlight 20 fase 1	In uitvoering	Ontkluizing Keutelbeek Beek Fase 1B	In uitvoering	Caumerbeek Middenloop Buffer De Dem	In uitvoering	Geleenbeek Oude Maas	Voorbereiding	Corio Glana Highlight 20 fase 2	Voorbereiding	Herinrichting Molenbeek van Lottum	Voorbereiding	Wylrebeek beekmonding	Voorbereiding	Vispassage Epermolen	Voorbereiding	Meilossing, afronding herinrichting	Voorbereiding	Vismigratieknelpunt zand- en vuilvang Groote Molenbeek	Voorbereiding	Herinrichting Huilbeek	Voorbereiding	Maasmonding Wolterskamp	Voorbereiding	Herinrichting Castenrayse vennen	Voorbereiding	Herinrichting Aa	Voorbereiding	Herinrichting benedenloop Kwistbeek	Voorbereiding	Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek	Voorbereiding	Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek	Voorbereiding	Herinrichting Thornerbeek	Voorbereiding	Corio Glana Highlight 16 + 17	Voorbereiding	Ontkluizing Keutelbeek Geleen	Voorbereiding			Overige projecten:		Project:	Fase (sept 2021):	Aanleg Hoogwaterbescherming Slenaken	In uitvoering	WB21-toets 2015	In uitvoering/Voorbereiding	Broekhuizerbroek	Voorbereiding	Waterbloem	Voorbereiding	Peelkanalen	Voorbereiding	Griendtsveen	Voorbereiding
Beekherstelprojecten																																																																													
Project naam:	Fase (sept 2021):																																																																												
Herinrichting Geul benedenstrooms Valkenburg	In uitvoering																																																																												
Herinrichting Kanjel en Gelei	In uitvoering																																																																												
Tielebeek bovenloop	In uitvoering																																																																												
Gebiedspilot Kwistbeek	In uitvoering																																																																												
Groote Molenbeek – voormalige zoutloods	In uitvoering																																																																												
Aanpak lekverlies Middelsgraaf te Susteren	In uitvoering																																																																												
Herinrichting Venraysch Broek en De Spurkt	In uitvoering																																																																												
Corio Glana Highlight 20 fase 1	In uitvoering																																																																												
Ontkluizing Keutelbeek Beek Fase 1B	In uitvoering																																																																												
Caumerbeek Middenloop Buffer De Dem	In uitvoering																																																																												
Geleenbeek Oude Maas	Voorbereiding																																																																												
Corio Glana Highlight 20 fase 2	Voorbereiding																																																																												
Herinrichting Molenbeek van Lottum	Voorbereiding																																																																												
Wylrebeek beekmonding	Voorbereiding																																																																												
Vispassage Epermolen	Voorbereiding																																																																												
Meilossing, afronding herinrichting	Voorbereiding																																																																												
Vismigratieknelpunt zand- en vuilvang Groote Molenbeek	Voorbereiding																																																																												
Herinrichting Huilbeek	Voorbereiding																																																																												
Maasmonding Wolterskamp	Voorbereiding																																																																												
Herinrichting Castenrayse vennen	Voorbereiding																																																																												
Herinrichting Aa	Voorbereiding																																																																												
Herinrichting benedenloop Kwistbeek	Voorbereiding																																																																												
Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek	Voorbereiding																																																																												
Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek	Voorbereiding																																																																												
Herinrichting Thornerbeek	Voorbereiding																																																																												
Corio Glana Highlight 16 + 17	Voorbereiding																																																																												
Ontkluizing Keutelbeek Geleen	Voorbereiding																																																																												
Overige projecten:																																																																													
Project:	Fase (sept 2021):																																																																												
Aanleg Hoogwaterbescherming Slenaken	In uitvoering																																																																												
WB21-toets 2015	In uitvoering/Voorbereiding																																																																												
Broekhuizerbroek	Voorbereiding																																																																												
Waterbloem	Voorbereiding																																																																												
Peelkanalen	Voorbereiding																																																																												
Griendtsveen	Voorbereiding																																																																												

Doel	3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting																																			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2" data-bbox="505 293 1147 322">Nog te prioriteren:</th> </tr> <tr> <th data-bbox="505 322 1147 351">Project:</th> <th data-bbox="1153 322 1399 351">Fase (sept 2021):</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="505 351 1147 380">Herinrichting Bosbeek (Meinweg)</td> <td data-bbox="1153 351 1399 380">Verkenning</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 380 1147 409">Herinrichting Worm (NATO-depot – Rimborg)</td> <td data-bbox="1153 380 1399 409">Verkenning</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 409 1147 439">Herinrichting Roggelsebeek en Bevelandsebeek</td> <td data-bbox="1153 409 1399 439">Verkenning</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 439 1147 468">Hemelbeek (beekmonding)</td> <td data-bbox="1153 439 1399 468">Verkenning</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 468 1147 497">Swalm (beekmonding)</td> <td data-bbox="1153 468 1399 497">Verkenning</td> </tr> </tbody> </table>		Nog te prioriteren:		Project:	Fase (sept 2021):	Herinrichting Bosbeek (Meinweg)	Verkenning	Herinrichting Worm (NATO-depot – Rimborg)	Verkenning	Herinrichting Roggelsebeek en Bevelandsebeek	Verkenning	Hemelbeek (beekmonding)	Verkenning	Swalm (beekmonding)	Verkenning																				
Nog te prioriteren:																																				
Project:	Fase (sept 2021):																																			
Herinrichting Bosbeek (Meinweg)	Verkenning																																			
Herinrichting Worm (NATO-depot – Rimborg)	Verkenning																																			
Herinrichting Roggelsebeek en Bevelandsebeek	Verkenning																																			
Hemelbeek (beekmonding)	Verkenning																																			
Swalm (beekmonding)	Verkenning																																			
<p>Status</p> <p>Wat hebben we ervoor gedaan?</p>	☐	☒ ☐ <p>In een aantal projecten heeft vertraging plaatsgevonden afgelopen jaar. Dit was onder andere het gevolg van vertraagde levertijden van materialen en discussie/vertraging omtrent navolging van de Flora en Faunawet in het kader van ontheffingsaanvragen bij de Provincie. Ambtelijk hebben de gesprekken hierover plaatsgevonden om dit proces wat meer vlot te trekken. Ook wass er druk op de interne capaciteit (binnen meerdere clusters), met name op het vlak van ecologen en de gewenste aanhaking van adviseurs areaalbeheer, waardoor afstemming met de lijn en interne kwaliteitsborging soms haperde. Dit had effect op de continuïteit en kwaliteit van de projecten. Gesprekken hierover zijn gevoerd tussen de betreffende clusters om hiervoor gerichte oplossingen te vinden en als gevolg daarvan is extra geworven op deze rollen. Bovendien zorgde een aangescherpt grondbeleid voor een hogere capaciteitsvraag en langere procedures. Deze langere doorlooptijd is nog steeds aan de orde. Daarnaast was er bij een aantal projecten sprake van stroeve samenwerking met projectpartners, die niet altijd dezelfde urgentie als het waterschap ervaren bij onze gezamenlijke projectopgaven. Ten slotte speelden er afgelopen jaar onzekerheden rond de stijging van grondstof- en brandstofprijzen. Het risico bestaat dat de beschikbaar gestelde kredieten niet meer afdoende zijn om de projecten te realiseren.</p> <p>In onderstaande tabel staan de lopende projecten opgenomen met een fase aanduiding op hoofdlijnen:</p> <table border="1" data-bbox="505 1357 1406 2056"> <thead> <tr> <th colspan="2" data-bbox="505 1357 1406 1397">Beekherstelprojecten</th> </tr> <tr> <th data-bbox="505 1397 1117 1438">Project naam:</th> <th data-bbox="1123 1397 1406 1438">Fase (eind 2022):</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="505 1438 1117 1478">Herinrichting Geul benedenstrooms Valkenburg</td> <td data-bbox="1123 1438 1406 1478">In uitvoering</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1478 1117 1518">Herinrichting Kanjel en Gelei</td> <td data-bbox="1123 1478 1406 1518">In uitvoering</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1518 1117 1559">Tielebeek bovenloop</td> <td data-bbox="1123 1518 1406 1559">Gereed</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1559 1117 1599">Gebiedspilot Kwistbeek</td> <td data-bbox="1123 1559 1406 1599">In uitvoering</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1599 1117 1639">Groote Molenbeek – voormalige zoutloods</td> <td data-bbox="1123 1599 1406 1639">Gereed</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1639 1117 1680">Aanpak lekverlies Middelsgraaf te Susteren</td> <td data-bbox="1123 1639 1406 1680">Gereed</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1680 1117 1720">Herinrichting Venraysch Broek en De Spurkt</td> <td data-bbox="1123 1680 1406 1720">In uitvoering</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1720 1117 1760">Corio Glana Highlight 20 fase 1</td> <td data-bbox="1123 1720 1406 1760">Gereed</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1760 1117 1800">Ontkluizing Keutelbeek Beek Fase 1B</td> <td data-bbox="1123 1760 1406 1800">Gereed</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1800 1117 1841">Caumerbeek Middenloop Buffer De Dem</td> <td data-bbox="1123 1800 1406 1841">Gereed</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1841 1117 1881">Geleenbeek Oude Maas</td> <td data-bbox="1123 1841 1406 1881">In uitvoering</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1881 1117 1921">Corio Glana Highlight 20 fase 2</td> <td data-bbox="1123 1881 1406 1921">Voorbereiding</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1921 1117 1962">Herinrichting Molenbeek van Lottum</td> <td data-bbox="1123 1921 1406 1962">In uitvoering</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 1962 1117 2002">Wylrebeek beekmonding</td> <td data-bbox="1123 1962 1406 2002">In uitvoering</td> </tr> <tr> <td data-bbox="505 2002 1117 2042">Vispassage Epermolen</td> <td data-bbox="1123 2002 1406 2042">Voorbereiding</td> </tr> </tbody> </table>	Beekherstelprojecten		Project naam:	Fase (eind 2022):	Herinrichting Geul benedenstrooms Valkenburg	In uitvoering	Herinrichting Kanjel en Gelei	In uitvoering	Tielebeek bovenloop	Gereed	Gebiedspilot Kwistbeek	In uitvoering	Groote Molenbeek – voormalige zoutloods	Gereed	Aanpak lekverlies Middelsgraaf te Susteren	Gereed	Herinrichting Venraysch Broek en De Spurkt	In uitvoering	Corio Glana Highlight 20 fase 1	Gereed	Ontkluizing Keutelbeek Beek Fase 1B	Gereed	Caumerbeek Middenloop Buffer De Dem	Gereed	Geleenbeek Oude Maas	In uitvoering	Corio Glana Highlight 20 fase 2	Voorbereiding	Herinrichting Molenbeek van Lottum	In uitvoering	Wylrebeek beekmonding	In uitvoering	Vispassage Epermolen	Voorbereiding
Beekherstelprojecten																																				
Project naam:	Fase (eind 2022):																																			
Herinrichting Geul benedenstrooms Valkenburg	In uitvoering																																			
Herinrichting Kanjel en Gelei	In uitvoering																																			
Tielebeek bovenloop	Gereed																																			
Gebiedspilot Kwistbeek	In uitvoering																																			
Groote Molenbeek – voormalige zoutloods	Gereed																																			
Aanpak lekverlies Middelsgraaf te Susteren	Gereed																																			
Herinrichting Venraysch Broek en De Spurkt	In uitvoering																																			
Corio Glana Highlight 20 fase 1	Gereed																																			
Ontkluizing Keutelbeek Beek Fase 1B	Gereed																																			
Caumerbeek Middenloop Buffer De Dem	Gereed																																			
Geleenbeek Oude Maas	In uitvoering																																			
Corio Glana Highlight 20 fase 2	Voorbereiding																																			
Herinrichting Molenbeek van Lottum	In uitvoering																																			
Wylrebeek beekmonding	In uitvoering																																			
Vispassage Epermolen	Voorbereiding																																			

Doel	3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting	
	Meilossing, afronding herinrichting	Gereed
	Vismigratiekelpunt zand- en vuilvang Groote Molenbeek	Voorbereiding
	Herinrichting Huilbeek	In uitvoering
	Maasmonding Wolterskamp	On hold
	Herinrichting Castenrayse vennen	In uitvoering
	Herinrichting Aa	Voorbereiding
	Herinrichting benedenloop Kwistbeek	Voorbereiding
	Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek	Voorbereiding
	Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek	Voorbereiding
	Herinrichting Thornerbeek	Voorbereiding
	Corio Glana Highlight 16 + 17	Voorbereiding
	Ontkluizing Keutelbeek Geleen	Voorbereiding
	Herinrichting Bosbeek (Meinweg)	Verkenning
	Herinrichting Worm (NATO-depot – Rimborg)	Verkenning
	Herinrichting Roggelsebeek en Bevelandsebeek	Verkenning
	Herinrichting Maasnielderbeek bovenloop	Verkenning
	Herinrichting Vlootbeek	Verkenning
	Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren	Verkenning
	Herinrichting Geleenbeek Millen-Nieuwstadt	Verkenning
	Herinrichting Oude Graaf	Verkenning
	Herinrichting Groote Molenbeek Wittebrugweg	Verkenning
	Hemelbeek (beekmonding)	Verkenning
	Swalm (beekmonding)	Verkenning
	Overige projecten:	
	Project:	Fase (eind 2022):
	Aanleg Hoogwaterbescherming Slenaken	Gereed
	WB21-toets 2015	In uitvoering/Voorbereiding
	Broekhuizerbroek	Voorbereiding
	Waterbloem	Voorbereiding
	Peelkanalen	In uitvoering
	Griendtsveen	In uitvoering
	Raam Tungelroysebeek	Verkenning
	Herstel kademuur Valkenburg	Voorbereiding
	Herstel stapelmuur Schin op Geul	Voorbereiding

Doel	3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting
Wat gaan we ervoor doen	3.2.2 Pilot integrale beekdalontwikkeling Groote Molenbeek/ Mariapeel: We ontwikkelen een besteksgereed plan voor de Groote Molenbeek Rieterdijk en de lagg-zone Kabroeksebeek. We maken afspraken met agrariërs om meer sub-irrigatie toe te passen. We monitoren grondwater en oppervlaktewater, waterkwaliteit en ecologie. We zetten de gebiedsprocessen voort bij de Kabroeksebeek en Rieterdijk.

	We evalueren het proces voortdurend en sturen bij indien nodig.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ Projectopdracht deelproject doorstroommoeras Rieterdijk is nagenoeg klaar, daarna volgt de overdracht naar IPM verkenningen. Opstellen projectopdracht Laggzone start in 2023, het monitoringsplan en de visie zijn wel gereed. Voor het deelproject subirrigatie zijn we gestart om te komen tot een inrichtingsplan, offertes zijn aangevraagd. Deelproject is vertraagd ivm afstemming andere ontwikkelingen in en rondom de Peel (GGA Vitale Peel, Beregingsdiscussie etc.). Gebiedproces loopt.

Doel	3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting
Wat gaan we ervoor doen	3.2.3 Pilot integrale beekdalontwikkeling Geul: We ontwikkelen een watersysteemvisie voor het beekdal inclusief de plateaus. Op deeltrajectniveau worden streefbeelden uitgewerkt voor de Geul door middel van de SESA.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ SESA Geul is afgerond. Stress is in beeld gebracht en scenario's zijn doorgerekend.

Doel	3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting
Wat gaan we ervoor doen	3.2.4 SESA Methode: Toepassen en tegelijkertijd doorontwikkelen van de SESA-methode. In 2022 wordt de SESA-Geul afgerond. Tevens wordt gestart met toepassing van de methode op een nieuw stroomgebied.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ In het Stowa project KIWK (kennis Impuls Waterkwaliteit) is SESA Oostrumse beek opgesteld. Tevens is hiermee het SESA-model van het type laaglandbeken verbeterd.

Doel	3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting
Wat gaan we ervoor doen	3.2.5 Bouwen met Natuur: De volgende stap in de kenniscyclus Bouwen met Natuur (BmN) is het toepassen van de kennis door het inrichten van een pilot waarbij we BmN-maatregelen gaan toepassen. Ook stellen we een monitoringsprogramma op om effecten op o.a. ecologie, hydrologie (vasthouden van water, wateroverlast) en onderhoud in beeld te brengen. Daarnaast worden de principes geborgd bij de reguliere uitvoering van inrichtingsprojecten.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De kleinschalige maatregelen behorende bij bouwen met natuur worden breed toegepast binnen de organisatie met het zwaartepunt in de uitvoering van (herinrichtings)projecten maar ook binnen het dagelijks beheer en onderhoud en werkorders. Uit een korte inventarisatie blijkt dat het gebruik van dood hout, aangepast maaibeheer en beschaduwning de meest toegepaste maatregelen zijn.

Doel	3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting
Wat gaan we ervoor doen	3.2.6 Beekmondingenconvenant: In de 2 ^e tranche van het Beekmondingenconvenant met Rijkswaterstaat zijn Swalm en Hemelbeek beoordeeld. Op basis hiervan is geconcludeerd om deze uit te voeren in de 3 ^e tranche van het Beekmondingenconvenant. Deze worden uitgevoerd in de periode 2022-2027. Daarnaast zijn er een aantal projecten uit de 2 ^e tranche waarvan de uitvoering doorloopt in de 3 ^e tranche.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ In het kader van de 3 ^e tranche van het Beekmondingenconvenant is gestart met de verkenning van de beekmonding Hemelbeek. Deze is gericht op uitvoering vóór 2027. Daarnaast heeft de voorbereiding en uitvoering van een aantal projecten uit de 2 ^e tranche door. Deze opgaven liggen op planning. Het project Swalm wordt getrokken door RWS, WL draagt bij in de kosten. De beekmonding Wolterskamp is uit het Convenant gehaald, omdat grondverwerving voor het project niet is gelukt. De beekmonding Thornerbeek is uit het Convenant gehaald in verband met koppeling aan de HWBP-opgave en bijbehorende planning voor uitvoering ná 2027. Er werd onderzocht of een alternatieve beekmonding vanuit de opgaven van Aa & maas of WL kon worden toegevoegd aan het beekmondingenconvenant 3e tranche ter vervanging van de Thornerbeek. Dit heeft niet geleid tot nieuwe projecten.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Waterkwaliteit en ecologie						
3.2 We geven beken en beekdalen een natuurlijke inrichting						
1. km beekherstel afgerond	0	0	0	0	75	2027

Toelichting indicator 1

Van de 75 km die in het WBP is opgenomen is nog niets afgerond. De meeste projecten zitten in de verkenningfase op dit moment.

3.3 We bevorderen biodiversiteit

Doel	3.3 We bevorderen biodiversiteit
Wat gaan we ervoor doen	3.3.1 Uitwerken bodembeleid: De kwaliteit van de (water)bodem is een belangrijk (kosten)aspect bij uitvoeringsprojecten van het waterschap. Het is daarom noodzakelijk dat gewerkt wordt volgens de meest actuele wet- en regelgeving. Hierdoor wordt voorkomen dat we onnodige risico's lopen en kunnen we onze rol naar de omgeving goed vervullen. Om medewerkers die betrokken zijn bij deze projecten te ondersteunen zijn factsheets bodembeleid opgesteld, die praktische antwoorden en handvatten bieden. Deze factsheets worden aangepast zodra de implicaties van de omgevingswet ten aanzien van de uitvoering helder zijn. Ook besteden we aandacht aan het borgen en verinnerlijken van deze kennis in de organisatie.

Status	☐ ☒ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	De factsheets zijn in 2022 geactualiseerd en, met hulp van een gespecialiseerd bureau, juridisch getoetst om een aantal slepende discussies met betrekking tot bevoegdheden en verantwoordelijkheden af te ronden. De factsheets worden in 2023 breed uitgezet binnen de organisatie.

Doel	3.3 We bevorderen biodiversiteit
Wat gaan we ervoor doen	3.3.2 We zijn betrokken bij de overdracht van bodemtaken van provincie naar gemeenten (de zg. warme overdracht) om op deze wijze de belangen van het waterschap te borgen. Vanuit WL is het wenselijk dat in Provincie Limburg door gemeenten zoveel mogelijk op uniforme wijze het bodembeleid wordt ingevuld. Onderdeel van de warme overdracht in het kader van de omgevingswet betreft ook het onderwerp grondwaterkwaliteit, waarin we als WL een rol spelen. We nemen deel in de werkgroep grondwater van de Provincie en volgen actief het standpunt van de Unie van Waterschappen.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	Het Waterschap volgt op de achtergrond de lopende processen in de warme overdracht en brengt op punten die van belang zijn voor het waterschap haar belang in.

Doel	3.3 We bevorderen biodiversiteit
Wat gaan we ervoor doen	3.3.3 Soortbeschermingsplannen: We starten met de uitvoering van de maatregelen voortkomend uit de twee afgeronde soortbeschermingsplannen (Bronlibel en Beekprik). We starten in samenwerking met de provincie een soortbeschermingsplan voor een derde, nog te kiezen soort.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	De uitvoering van enkele kleinschalige maatregelen voor de Gewone bronlibel zijn middels een positief DB-besluit en projectopdracht overgedragen aan P&I. P&I is voornemens deze eind Q1, begin Q2 van 2023 uit te voeren. De overige maatregelen en maatregelen voor de beekprik worden meegenomen bij reeds voorziene projecten. Voor het derde soortbeschermingsplan is gekozen voor de Grote modderkruiper. In samenwerking met de Provincie gestart met het opstellen van het plan. De realisatie hiervan vindt grotendeels plaats in 2023.

Doel	3.3 We bevorderen biodiversiteit
Wat gaan we ervoor doen	3.3.4 Begin 2021 zijn de twee pilotopstellingen van de vispasseerbare stuw geëvalueerd en is een doorstart gemaakt naar de Pilot 2.0 (professionele stuw). In 2022 wordt deze pilot tussentijds geëvalueerd ter bepaling of deze opstelling een structurele innovatieve klimaatrobuuste maatregel kan zijn voor ons watersysteem. Hierbij zal waar nodig ook onderscheid worden gemaakt voor de geschiktheid in enerzijds omgevingsgerichte beken en anderzijds natuurbeken.
Status	☐ ☒ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	In Q3 en Q4 hebben herberekeningen en fine-tune berekeningen plaatsgevonden van het ontwerp en is gekomen tot een eindontwerp. Dit eindontwerp wordt in Q1 2023 middels diverse hydrologische berekeningen

	verder dynamisch doorgerekend. Op basis van deze berekeningen en de toets op het doel wordt een go-nog go moment gegeven in Q1 2023. Daarna kan over worden gegaan tot uitvoering ontwerp en uitvoering in Q2/Q3 2023.
--	--

Doel	3.3 We bevorderen biodiversiteit
Wat gaan we ervoor doen	3.3.5 In 2022 zijn alle bij onderhoud en inspecteren betrokken medewerkers opgeleid door de cursus 'Zorgvuldig handelen flora en fauna wet natuurbescherming' en passen we deze kennis toe. Daarnaast werken we conform de in 2021 opgeleverde ecologische werkprotocollen. Nieuwe medewerkers worden hierover geïnstrueerd.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Alle deelnemers (inclusief de deelnemers aan de bezemklas) hebben de cursus afgerond met het behalen van een certificaat. We werken volgens de opgestelde werkprotocollen en nieuwe medewerkers ontvangen een instructie tijdens hun inwerkprogramma. Het doorlopend proces heeft daarnaast een plek gekregen in het opleidingsplan van Areaalbeheer (periodiek wordt de cursus herhaald voor nieuwe medewerkers en krijgen de overige medewerkers een opfriscursus).

Doel	3.3 We bevorderen biodiversiteit
Wat gaan we ervoor doen	3.3.6 We passen het Beverprotocol aan het nieuwe beverbeleid aan, dat naar verwachting begin 2022 door Gedeputeerde Staten (GS) wordt vastgesteld (in het Faunabeheerplan Bever). In het Beverprotocol wordt zowel het afwegingskader als de werkwijze vastgelegd die het waterschap hanteert bij het uitvoeren van beverbeheer.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ We verwachten nog steeds het protocol in Q1 van 2023 af te ronden.

Doel	3.3 We bevorderen biodiversiteit
Wat gaan we ervoor doen	3.3.7 Voor de Japanse Duizendknoop stellen we een aanvalsplan op. Tijdens bestendig beheer en onderhoud van het watersysteem voorkomen we verdere verspreiding.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ Het aanvalsplan met afwegingskader is in concept gereed (deel 1 van plan). Aandacht ligt in Q1 en Q2 2023 op de wijze van vastleggen van haarden, sanering en monitoring in de diverse softwaresystemen van WL en de groencontractanten (Geoweb/INfor/GISIB/Fieldmaps/NDFF). Tevens wordt in Q1 en Q2 2023 nadere afstemming met de diverse clusters gezocht om het aanvalsplan te fine tunen. In Q3 en Q4 2023 worden obv de inventarisatie en omvang enkel scenario's uitgewerkt die aan het bestuur worden voorgelegd. Inmiddels zijn we gestart met het saneren van enkele haarden waar risico's van de kerntaken van WL in gevaar komen.

Doel	3.3 We bevorderen biodiversiteit
Wat gaan we ervoor doen	3.3.8 In 2021 is ingestemd met een bestrijdingsplan voor de Grote Waternavel (DB besluit 2021-D27227). In 2021 zijn we gestart met bestrijding via het onderhoudscontract. In 2022 geven wij vervolg aan structurele bestrijding conform het bestrijdingsplan.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ De Europese aanbesteding is in overleg met directie opgeschort vanwege de vele raakvlakken met het huidige groenonderhoudscontract en ingezette wijze van de contractvorm. Gekozen is om in 2023 de bestrijding van de grote waternavel nogmaals uit het groencontract te laten uitvoeren met wel een grote opschaling van hetgeen in 2022 is uitgevoerd. In 2023 zal worden gehandeld conform het strategische aanvalsplan. In Q2 valt de beslissing welke contractvorm en aanbestedingsvorm wordt gekozen waarna dit in 2023 zal worden uitgevoerd en in 2024 wederom conform het strategisch aanvalsplan wordt bestreden. In 2023 zijn een groot deel van de kosten met de subsidiabel en de kosten voor 2024 en een deel van 2025 is ook subsidie verkregen vanuit de provincie.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Waterkwaliteit en ecologie						
3.3 We bevorderen biodiversiteit						
1. vispasseerbare stuw geëvalueerd	ja	nee	nee	nee	Ja	2022
2. aantal vismigratieknelpunten verholpen	0	0	0	x	26	2027
3. bij onderhouden en inspecteren zijn alle betrokken medewerkers geïnstrueerd om zorgvuldig te handelen bij flora & fauna conform de Wet Natuurbeheer	100%	25%	90%	100%	100%	- ¹
4. geactualiseerd beverprotocol gereed	ja	nee	nee	nee	Ja	2022
5. aanvalsplan Japanse Duizendknoop gereed	ja	nee	nee	nee	Ja	2022
6. % grote Waternavel bestreden	20%	0	25%	60%	90%	2029

¹ geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Toelichting indicator 1
Ontwerpproces van pilotconstructie loopt nog.
Toelichting indicator 3
Alle betrokken medewerkers zijn opgeleid en hebben de cursus afgesloten met een certificaat.
Toelichting indicator 4
Update beverprotocol is in uitvoering, prognose gereed Q1 2023.
Toelichting indicator 5
Aanvalsplan in concept gereed, nog niet afgerond...

Toelichting indicator 6

Bestrijding in 2022 uitgevoerd voor een deel conform het strategisch aanvalsplan, in 2023 vindt opschaling plaats. Tevens subsidie binnen gehaald voor 80% van de kosten in 2023, 2024 en deels 2025.

3.4 We controleren de veiligheid van zwemwaterlocaties

Doel	3.4 We controleren de veiligheid van zwemwaterlocaties
Wat gaan we ervoor doen	3.4.1 We zijn voornemens de actualisatie van de zwemwaterprofielen uit te besteden in 2022
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	Één zwemprofiel is geactualiseerd door een extern bureau. De definitieve versie hiervan is in februari 2023 opgeleverd.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Waterkwaliteit en ecologie						
3.4 We controleren de veiligheid van zwemwaterlocaties						
1. beoordeling zwemlocaties volgens zwemwaterrichtlijn 2006 (in #)						
o uitstekend	19	18	18	19	19	2027
o goed	0	0	0	1	0	2027
o aanvaardbaar	0	0	0	1	0	2027
o slecht	0	1	1	-	0	2027

¹ geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Toelichting indicator 1

Zwemwaterseizoen loopt van 1 mei tot 1 oktober.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Waterkwaliteit en ecologie	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	3.088.200	3.127.400	1.804.521
Opbrengsten	-	-	-
Netto kosten	3.088.200	3.127.400	1.804.521
Bijdrage aan WBL	-101.100	-101.100	-101.114
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	1.798.600	1.798.600	1.506.802
Totaal na doorberekening	4.785.700	4.824.900	3.210.209

Toelichting

- De kosten zijn lager dan gebudgetteerd.
Er zijn voor 1,3 mln. minder kosten gemaakt voor de bestrijding van de Watervlakte en overige exoten. In eerste instantie was gedacht en aanvalsplan te starten in 2022. Dit was echter niet mogelijk omdat de werkzaamheden Europees moeten worden aanbesteed. Daarom is in 2022 de bestrijding maar beperkt uitgevoerd.
Overigens wordt het aandeel van de kosten dat via bestemming van het rekeningsaldo ten laste van de bestemmingsreserves 'afkoppelen regenwater' gebracht, € 377.221.
- De bijdrage aan WBL wijkt af omdat in de begroting de bedragen worden afgerond op honderd.
- De doorberekende kosten zijn als gevolg van de lagere netto kosten eveneens gedaald vanwege de doorberekeningssystematiek.

Investeringen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2022			INKOMSTEN 2022		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P360055	5	Implementatie soortenbeleid	100	50	3	38	19	-
P360059	30	Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied (Uitvoeringspilot Moerasfilter)	68	150	150	-	-	-
	30	Nieuwe projecten begroting - Waterkwaliteit (AT 30 jaar)	232	150	-	-	-	-
PROGRAMMA WATERKWALITEIT EN ECOLOGIE			400	350	153	38	19	-

Toelichting

De uitgaven zijn voor 43% gerealiseerd (- € 197.000).

- Voor het project uitvoeringspilot Waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied zijn in samenwerking met Wageningen Universiteit alle werkzaamheden uitgevoerd.
De geplande nieuwe projecten hebben vertraging opgelopen en zijn niet opgepakt, waardoor geen uitgaven zijn gerealiseerd.

Er zijn geen inkomsten gerealiseerd (- € 19.000).

- De inkomsten hebben betrekking op de implementatie soortenbeleid en zijn gebaseerd op de hoogte van de uitgaven. Omdat de uitgaven beperkt zijn, dalen de inkomsten dienovereenkomstig.

A photograph of a water treatment plant. In the foreground, several large, curved metal pipes are visible, each with a valve and flange. The pipes are mounted on a concrete structure. In the background, there are green trees and a clear sky. The overall scene is bright and clear.

Zuiveren en waterketen

waterschap
limburg

3.4 Zuiveren en waterketen

geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water

Wat hebben we bereikt?

4 Schoon en ecologisch gezond water

Programma	Zuiveren en waterketen
Beoogd maats. Effect	4 Schoon en ecologisch gezond water
Wat willen we bereiken	In de planperiode 2022-2027 werken Waterschapsbedrijf Limburg en Waterschap Limburg samen aan de zuiveringstaak om te komen tot schoon en ecologisch gezond water.
Wat hebben we bereikt?	<p>WBL is opdrachtgever aan WBL voor het uitvoeren van zuiveringstaak conform de totaalopdracht die in 2018 is verleend. Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid en belang ten aanzien van het bereiken van de gestelde waterkwaliteitsdoelen zijn diverse samenwerkingsverbanden met WBL ingericht. Hierbij wordt gezocht naar doelmatige en efficiënte oplossingen op het gebied van het werkveld Zuiveren en waterketen.</p> <p>Voorbeelden van activiteiten: <u>Participatie in de Schone Maas Waterketen (SMWK).</u> In dit samenwerkingsverband met waterbeheerders, drinkwaterbedrijven in de Maasregio vindt afstemming, kennisdeling en communicatie plaats met betrekking tot de aanpak van microverontreinigingen.</p> <p><u>Limburg brede monitoring</u> In 2022 is fase 1 van de Limburg brede monitoring (gericht op medicijnresten) afgerond en fase 2 (gericht op overige relevante microverontreinigingen) opgestart. Doel van dit project is om tot een onderbouwd voorstel te komen tav verdergaande zuivering van medicijnresten en andere microverontreinigingen op specifieke RWZI's. Besluitvorming mbt verdergaande zuivering van microverontreinigingen is voorzien medio 2024.</p> <p><u>Systemsprong Geleenbeek</u> In 2022 vond samen met WBL de voorbereiding plaats van de besluitvorming over de Systemsprong Geleenbeek.</p>

	<p><u>Bronaanpak</u></p> <p>Op verzoek van de ziekenhuizen Maastricht en Roermond participeren WL en WBL in projecten om de emissies van medicijnresten (met de focus op röntgencontrastmiddelen) vanuit ziekenhuizen te verminderen.</p> <p>In programma 3 is een aantal van voornoemde activiteiten verder toegelicht.</p>
--	--

Wat hebben we ervoor gedaan in 2022?

4.1 We maken van ongezuiverd water weer bruikbaar water

Doel	4.1 We maken van ongezuiverd water weer bruikbaar water
Wat gaan we ervoor doen	<i>De werkzaamheden voor dit doel behoren tot de taakuitvoering van het WBL. Hiervoor verwijzen we naar de P&C cyclus van het WBL.</i>
Wat hebben we ervoor gedaan?	

4.2 We maken het zuiveren energieneutraal en circulair

Doel	4.2 We maken het zuiveren energieneutraal en circulair
Wat gaan we ervoor doen	<i>De werkzaamheden voor dit doel behoren tot de taakuitvoering van het WBL. Hiervoor verwijzen we naar de P&C cyclus van het WBL.</i>
Wat hebben we ervoor gedaan?	

4.3 We gaan nieuwe vormen van samenwerking aan

Doel	4.3 We gaan nieuwe vormen van samenwerking aan
Wat gaan we ervoor doen	<i>De werkzaamheden voor dit doel behoren tot de taakuitvoering van het WBL. Hiervoor verwijzen we naar de P&C cyclus van het WBL.</i>
Wat hebben we ervoor gedaan?	

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Zuiveren	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	844.600	869.600	409.843
Opbrengsten	61.200	61.200	135.024
Netto kosten	783.400	808.400	274.819
Bijdrage aan WBL	78.963.800	78.963.800	78.963.742
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	450.400	450.400	348.614
Totaal na doorberekening	80.197.600	80.222.600	79.587.175

Toelichting

- De totale kosten na doorberekening zijn beperkt gerealiseerd. Van de budgetonderschrijding wordt € 400.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'afkoppelen regenwater' als gevolg van de verlenging van de subsidieregeling 'afkoppelen regenwater', conform besluitvorming.
- De opbrengsten zijn gestegen als gevolg van een hogere bijdrage in de kosten van het WBL en Waterpanel Noord. Verder is een gemeentelijke bijdrage ontvangen in het kader van BROL (Bestuurlijk Regiotrekkers Overleg Limburg), het bestuurlijk overkoepelende overlegorgaan voor de samenwerkende gemeenten op het gebied van waterketen.
- De bijdrage aan WBL wijkt af omdat in de begroting de bedragen worden afgerond op honderd.
- De doorberekende kosten zijn als gevolg van de lagere netto kosten eveneens gedaald vanwege de doorberekeningssystematiek.

Investeringen

Niet van toepassing.

Crisisbeheersing

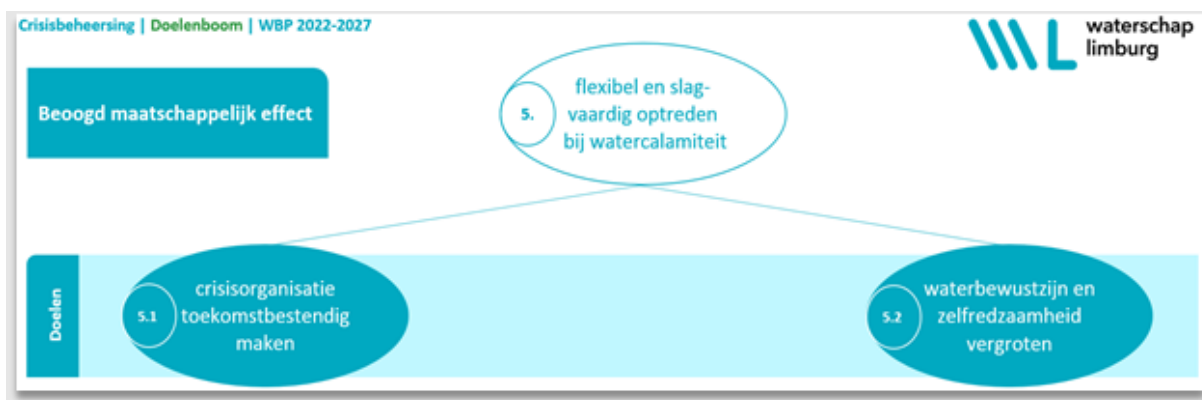

waterschap
limburg

3.5 Crisisbeheersing

flexibel en slagvaardig optreden bij een watercalamiteit

Wat hebben we bereikt?

5 Flexibel en slagvaardig optreden bij calamiteiten

Programma	Crisisbeheersing
Beoogd maats. Effect	5 Flexibel en slagvaardig optreden bij calamiteiten
Wat willen we bereiken	De crisisorganisatie is een speciale organisatie die in actie komt wanneer sprake is van een (dreigende) calamiteit. De aard en omvang van de calamiteitscrisis en de grootte en impact van de gevolgen bepalen de omvang en benodigde capaciteit van de crisisorganisatie. Per calamiteit bekijken we hoe we flexibel en slagvaardig kunnen optreden.
Wat hebben we bereikt?	Dit jaar hebben zich drie calamiteiten/opschalingsituaties voorgedaan. De crisisorganisatie heeft daarin telkens adequaat gereageerd en flexibel en slagvaardig opgetreden. Iedere calamiteit wordt geëvalueerd om de verbeterpunten te identificeren en door deze te implementeren de crisisorganisatie te optimaliseren.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Crisisbeheersing						
5. Flexibel en slagvaardig optreden bij calamiteiten						
1. % verbeterpunten uit evaluaties dat voor het eerstvolgende GRIP-incident geïmplementeerd is.	> 90%	x	x	88%	> 90%	- ¹

¹ geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Toelichting indicator 1
GRIP staat voor Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure en is een term die wordt gebruikt door de veiligheidsregio in de algemene kolom. Bij het waterschap spreken we van opschaling naar (een coördinatie- of alarm-)fase 1, 2, 3 of 4.
Uit de evaluaties van opschalingssituaties de afgelopen twee jaren – exclusief de hoogwatersituatie juli 2021 – zijn zestig verbeterpunten geïdentificeerd. 41 van de verbeterpunten (68%) zijn volledig uitgevoerd. De realisatie van acht verbeterpunten (13%) is geborgd in het jaarlijkse Opleiden-Trainen-Oefenen-(OTO)-

Toelichting indicator 1	
<p>programma van crisisbeheersing. Andere verbeterpunten zijn opgepakt door de reguliere lijnorganisatie. Vier verbeterpunten (7%) uit de Droogte 2022 worden voor aanvang van het droogteseizoen 2023 afgerond. Volledige implementatie van een verbetermaatregel kan soms maanden of zelfs jaren duren. Voor het Meerjarenprogramma Verbetermaatregelen Crisismanagement (MJPVC), naar aanleiding van de hoogwatersituatie in juli 2021, zie toelichting bij 5.1.3.</p>	

Wat hebben we ervoor gedaan in 2022?

5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig

Doel	5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig
Wat gaan we ervoor doen	5.1.1 We continueren ons beleidsplan 'OTO' (opleiden, trainen, oefenen) conform de aangepaste werkwijze zoals in 2021 is vastgesteld.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Het OTO-jaarprogramma is volledig uitgevoerd. Daarnaast hebben we deelgenomen aan niet geplande multidisciplinaire OTO-activiteiten van de veiligheidsregio's en zijn vraag-gestuurd extra trainingen gegeven aan enkele pools van crisisfunctionarissen.

Doel	5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig
Wat gaan we ervoor doen	5.1.2 OTO programma voor DB leden. DB crisis en liaisonrollen.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Het OTO-programma voor DB-leden, die deelnemen in het Waterschap Beleidsteam, en de liaisons naar de veiligheidsregio's is geheel volgens planning uitgevoerd.

Doel	5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig
Wat gaan we ervoor doen	5.1.3 Verbeterpunten die uit de evaluaties "hoogwatercrisis juli 2021" komen worden opgepakt en uitgevoerd.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Het Meerjarenprogramma Verbetermaatregelen Crisismanagement, met 56 verbetermaatregelen voortkomend uit de 'hoogwatersituatie juli 2021', is in september door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Tien maatregelen zijn dit jaar gerealiseerd. De overige maatregelen zijn naar thema ingedeeld en belegd bij de diverse clusters in de reguliere lijnorganisatie. Dertig verbetermaatregelen zijn in uitvoering en lopen volgens planning. Drie van die dertig verbetermaatregelen zijn opgepakt in Interreg-projecten, die volgens de vigerende planning eind 2023 worden afgerond. Drie andere verbetermaatregelen maken deel uit van het programma Waterrobuust Limburg WL en lopen door tot in 2025/2026. Zestien verbetermaatregelen zijn nog niet gestart, deels omdat deze pas kunnen starten als andere verbetermaatregelen zijn afgerond. Voor de monitoring van en verantwoording over de voortgang van de realisatie van de verbetermaatregelen zijn afspraken gemaakt.

Doel	5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig
Wat gaan we ervoor doen	5.1.4 We actualiseren en continueren de crisisrollen. Nieuwe crisisrollen krijgen nog een bezetting en mutaties in bestaande crisisrollen worden vorm gegeven.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ Het bestaande rollenboek voor de diverse crisisrollen is geactualiseerd. Bestaande crisisrollen waren en zijn alle ingevuld. Nieuwe crisisrollen, ook naar aanleiding van de hoogwatersituatie juli 2021, zijn benoemd in het MJPVC en worden nu uitgewerkt en beschreven. Ter voorbereiding op een langer durende crisis van veertien dagen is kritisch gekeken naar de benodigde bezetting. Het invullen van de nieuwe en bestaande crisisrollen, om veertien dagen 24/7 een crisis te beheersen, vergt tijd. Crisisfunctionarissen worden intern geworven en door OTO vakbekwaam gemaakt en gehouden. Dit proces vergt tijd en vraagt de komende jaren voortdurend aandacht.

Doel	5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig
Wat gaan we ervoor doen	5.1.5 We actualiseren onze bestrijdingsplannen. WL heeft vier hoofdcategorieën van bestrijdingsplannen. Hieronder hangen diverse bestrijdingsplannen. In 2022 gaan we twee hoofdcategorieën actualiseren, te weten 'waterkwaliteit' en 'wateroverlast'. En in 2023 is de hoofdcategorie 'bedrijfscontinuïteitsmanagement' (BCM) aan de beurt.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ De calamiteitenbestrijdingsplannen 'Wateroverlast' en 'Waterkwaliteit' zijn nog niet geactualiseerd, omdat de afstemming meer tijd vergde dan verwacht. Naar verwachting gereed in eerste kwartaal 2023.

Doel	5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig
Wat gaan we ervoor doen	5.1.6 Medio 2021 is de opstart gemaakt met crisisplan 3.0. In 2022 stellen we het crisisplan 3.0 vast.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☐ ☒ Op basis van een analyse van Crisisplan 2.0 is eind van het jaar opdracht gegeven voor het opstellen van Crisisplan 3.0. Dit is een van de verbetermaatregelen uit het MJPVC. Volgens de huidige planning kan het Crisisplan 3.0 eind tweede kwartaal 2023 de bestuurlijke besluitvormingsprocedure in. Deze bijgestelde planning is conform het bestuurlijk vastgestelde MJPVC.

Doel	5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig
Wat gaan we ervoor doen	5.1.7 We ontwikkelen het 'Geautomatiseerd Draaiboek Calamiteiten' (GDC) verder door. Dit draaiboek was voorheen beperkt tot hoogwater Maas. De scope wordt nu verbreed naar hoogwater calamiteiten.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Het GDC is gereed en getest en wordt toegepast. Op basis van ervaringen en bevindingen wordt het GDC voortdurend bijgewerkt. De verbreding van de scope van het GDC naar het watersysteem van de zijrivieren en beken maakt

Doel	5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig
	deel uit van het MJPVC.

Doel	5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig
Wat gaan we ervoor doen	5.1.8 Netcentrisch werken wordt opgestart met de in gebruik name van LCMS. Daarna volgen nog enkele andere tools om netcentrisch te kunnen werken.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	Het ondersteunend systeem om tijdens een crisissituatie netcentrisch te kunnen werken, intern en met externe crisispartners, is volledig geïmplementeerd en operationeel. Informatiecoördinatoren en geo-informatiemedewerkers zijn vakbekwaam om in het Landelijk Crisis Management Systeem (LCMS) het verloop van een crisis bij te houden. Veel crisisfunctionarissen hebben een leesaccount om een en ander te kunnen volgen. Er is een app in gebruik waarin o.a. plannen, draaiboeken, werkinstructies en contactgegevens kunnen worden geraadpleegd en groepsberichten worden verstuurd. Tijdens een crisis wordt ook gebruikgemaakt van WhatsApp.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Crisisbeheersing						
5.1 We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig						
1. mate waarin alle crisisrollen voor het gehele jaar een planning hebben, bestaande uit opleidingen, trainingen en oefeningen (in %)	100%	100%	100%	100%	100%	- ¹
2. mate waarin rollen in de crisisorganisatie zijn belegd (in %)	90%	100%	100%	70%	100%	2024 e.v.
3. aantal hoofdcategorieën waarin alle bestrijdingsplannen geactualiseerd zijn	2	0	2	0	4	2023
4. crisisplan 3.0 is vastgesteld	ja	nee	nee	nee	ja	2022
5. doorontwikkeling GDC klaar	ja	nee	nee	nee	ja	2022
6. netcentrisch werken;						
o LCMS geïmplementeerd	ja	ja	ja	ja	ja	2022
o doorontwikkeling netcentrisch werken gereed	95%	100%	100%	100%	100%	2023

¹ geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Toelichting indicator 1
Het OTO-programma 2022 is volledig uitgevoerd. Daarnaast is deelgenomen aan extra OTO-activiteiten van de veiligheidsregio's.
Toelichting indicator 2
Alle crisisrollen uit het bestaande Rollenboek zijn ingevuld. Om de 24/7 bezetting voor een veertiendaagse crisis rond te krijgen is over langere tijd voortdurend aandacht nodig.
Toelichting indicator 3
Het actualiseren van de beoogde twee calamiteitenbestrijdingsplannen in de hoofdcategorieën 'Wateroverlast'

en 'Waterkwaliteit' is vertraagd en nu voorzien in het eerste kwartaal 2023.
Toelichting indicator 4
Op basis van een analyse van Crisisplan 2.0 is eind van het jaar opdracht gegeven voor het opstellen van Crisisplan 3.0. Volgens de huidige planning kan het Crisisplan 3.0 eind tweede kwartaal 2023 de bestuurlijke besluitvormingsprocedure in.
Toelichting indicator 5
Het GDC is gereed en getest en wordt toegepast. De verbreding van de scope van het GDC naar het watersysteem van de zijrivieren en beken maakt deel uit van het MJPVC.
Toelichting indicator 6
LCMS is geïmplementeerd; doorontwikkeling netcentrisch werken is een continu proces.

5.2 We delen informatie om waterbewustzijn en zelfredzaamheid te vergroten

Doel	5.2 We delen informatie om waterbewustzijn en zelfredzaamheid te vergroten
Wat gaan we ervoor doen	5.2.1 We stemmen regulier af met de beide Veiligheidsregio's in Limburg.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	We nemen deel aan diverse periodieke (afstemmings)overleggen met de veiligheidsregio's Zuid-Limburg en Limburg-Noord.

Doel	5.2 We delen informatie om waterbewustzijn en zelfredzaamheid te vergroten
Wat gaan we ervoor doen	5.2.2 We nemen deel aan OT/BT/COPI oefeningen geïnitieerd vanuit de Veiligheidsregio's.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	Het OTO-programma is multidisciplinair afgestemd met de veiligheidsregio's. Alle liaisons hebben deelgenomen aan OTO-activiteiten van de veiligheidsregio's.

Doel	5.2 We delen informatie om waterbewustzijn en zelfredzaamheid te vergroten
Wat gaan we ervoor doen	5.2.3 We zoeken afstemming op gemeentelijk niveau (provincie breed) over het onderwerp 'Waterbewustzijn en zelfredzaamheid'.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	Om het waterbewustzijn van burgers te vergroten wordt door gemeenten en veiligheidsregio's risicocommunicatie ingezet, zoals bijvoorbeeld de 'Risk Factory' in Limburg Noord. Via de gemeenten wordt, met onze inbreng, op buurt/wijkniveau de zelfredzaamheid gestimuleerd.

Doel	5.2 We delen informatie om waterbewustzijn en zelfredzaamheid te vergroten
Wat gaan we ervoor doen	5.2.4 Verbeterpunten komend vanuit de evaluaties "hoogwatercrisis juli 2021" uitvoeren.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	Het MJPVC met 56 verbetermaatregelen is in september door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Een aantal van deze verbetermaatregelen betreft het delen van informatie om waterbewustzijn en zelfredzaamheid te vergroten.

Een medewerker programmamanagement monitort de voortgang van de realisatie van de verbetermaatregelen en rapporteert hierover.
--

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Crisisbeheersing						
5.2 We delen informatie om waterbewustzijn en zelfredzaamheid te vergroten						
1. reguliere afstemming met beide veiligheidsregio's	ja	ja	ja	ja	ja	- ¹
2. deelname aan OT / BT en COPI oefeningen geïnitieerd vanuit de veiligheidsregio's	ja	ja	ja	ja	ja	- ¹
3. Hoogwater Maas draiboek afgestemd met gemeentes	100%	20%	80%	100%	100%	- ¹

¹ geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Toelichting indicator 1
We nemen deel aan diverse periodieke overleggen van de veiligheidsregio's.
Toelichting indicator 2
Het OTO-programma is multidisciplinair afgestemd met de veiligheidsregio's. Alle liaisons hebben deelgenomen aan OTO-activiteiten van de veiligheidsregio's.
Toelichting indicator 3
Met alle gemeenten worden jaarlijks gesprekken gevoerd over de afstemming van draiboeken voor hoogwatersituaties.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Crisisbeheersing	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	660.600	762.700	2.209.878
Opbrengsten	-	-	-618.600
Netto kosten	660.600	762.700	2.828.478
Bijdrage aan WBL	-	-	-
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	2.277.100	2.277.100	2.520.872
Totaal na doorberekening	2.937.700	3.039.800	5.349.350

Toelichting

- De kosten zijn hoger dan gebudgetteerd en worden met name veroorzaakt door calamiteitenkosten.
In 2022 zijn nog onvoorziene kosten betreffende de watercrisis 2021 verantwoord ten bedrage van € 969.600. Verder hebben zich in 2022 nog enkele calamiteiten voorgedaan ten bedrage van € 505.906 . Betreft onder andere droogtebestrijding, noodweer mei 2022 en Waterbodemonverontreiniging Rosveldlossing.
Verder zijn er niet geraamde kosten gemaakt van € 447.233 in het kader van EMfloodResilience-project. Het doel van dit project is het verbeteren van de euregionale uitwisseling van informatie en het verbreden van de samenwerking tussen openbare rivierbeheerdiensten.
- In 2022 is de verwachte vergoeding in het kader van de wet tegemoetkoming schade bij rampen (Wts) in verband met de watercrisis 2021 in Limburg naar beneden bijgesteld met € 630.500. Er is een bijdrage ontvangen van € 11.900 in het kader van het EMfloodResilience-project.
- De doorberekende kosten zijn als gevolg van de hogere kosten gestegen.

Investeringsen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2022			INKOMSTEN 2022		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P360047	30	Aanleg pompopstelplaatsen	-	23	34	-	-	118
P502018	5	WBI + sterkteberekeningen dijken calamiteiten	125	125	-	-	-	-
P505001	10	Vervanging pompen hoogwaterbestrijding/vergroten capaciteit	104	100	98	-	-	-
PROGRAMMA CRISISBEHEERSING			229	285	132	-	-	118

Toelichting

De uitgaven zijn voor 46% gerealiseerd (- € 153.000).

- De afwijking is vooral het gevolg van het feit dat de start van het project 'WBI + sterkteberekeningen dijken calamiteiten' is doorgeschoven naar 2023.

De inkomsten zijn hoger uitgevallen (+ € 118.000).

- Er was geen rekening gehouden met een bijdrage van de provincie Limburg, via het partnercontract.

Bestuur en organisatie

3.6 Bestuur en organisatie

werken aan een duurzame, innovatieve en toekomstgerichte organisatie

Wat hebben we bereikt?

6 Een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie

Programma	Bestuur en organisatie
Beoogd maats. effect	6 Een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie
Wat willen we bereiken	We werken steeds duurzamer door in al ons handelen rekening te houden met people (sociale effecten), planet (klimaat, natuur, milieu) en prosperity (waarde). We vernieuwen bestuurlijk en zijn proactief en betrouwbaar. We innoveren om vanuit vernieuwing en verbetering bij te dragen aan een optimaal, integraal, effectief en veilig waterbeheer. Met innovaties houden we onze koploperpositie vast in samenwerking met bedrijven, agrariërs, overheden en kennisinstellingen. We zijn ingericht conform de eisen gesteld door de Omgevingswet. We zijn zichtbaar en bekend in onze omgeving, passend bij onze positionering. Eén van de beste werkgevers van Nederland zijn en samenwerking met het onderwijs dragen bij aan onze behoefte aan slagkracht en innovatie. Ook een goed werkende, up-to-date en veilige ICT-omgeving maakt dat we voorbereid zijn op de ontwikkelingen die de digitale toekomst van een modern waterschap vraagt.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Bestuur en organisatie						
6. Een duurzame, innovatie- en toekomstgerichte organisatie						
1. Waterschap Limburg energieneutraal ¹	p.m.	x	x	x	100%	2025
2. circulair inkopen ¹	p.m.	x	x	x	100%	2050
3. voortgang vitaliteitsbeleid	p.m.	x	x	100	100%	2023

¹ doelstellingen afkomstig uit Nota ‘Samen Duurzaam’, vastgesteld door het AB d.d. 10 maart 2021.

Toelichting indicator 3

Het vitaliteitbeleid is in 2022 vastgesteld.

Wat hebben we ervoor gedaan in 2022?**6.1 We zijn een duurzame organisatie**

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.1 Monitoring Waterbeheerprogramma 2022-2027: Het jaar 2022 is het eerste jaar van de planperiode van het nieuwe waterbeheerprogramma. In dit waterbeheerprogramma staan allerlei doelen en activiteiten. Om de effecten van deze activiteiten te kunnen volgen en bij te kunnen sturen stellen we in 2022 een monitoringsplan op dat antwoord geeft op vragen als “Wat willen we weten?”, “Wie wil dat weten?”, “Wat gaan we daarvoor meten?” en “Wie gaat er dan meten?”.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De doelenboom inclusief indicatoren is gereed (zie bijlagen bij deze jaarrekening). Het werken met de doelenboom heeft ons opgeleverd dat niet alle doelen even ‘smart’ beschreven zijn en dat sommige doelen geen doelen zijn maar richtinggevende uitspraken. Hier willen we het eerste half jaar van 2023 een verbeterslag op maken. Ook de presentatievorm van de doelenboom met indicatoren kan beter. Ook hier zetten we 2023 op in. Zie ook 6.1.2. hierna.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.2 We evalueren het huidige meetprogramma en gebruiken de resultaten als input voor het op te stellen monitoringsplan. In 2022 starten we op basis hiervan met het ontwikkelen van dashboards per hoofdpogave die met behulp van indicatoren helpen afwijkingen en trends te signaleren, te analyseren of deze het behalen van doelen in gevaar brengen en bij te sturen met maatregelen als dat nodig is.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Bij het evalueren van het huidige meetprogramma zijn we erachter gekomen dat er op veel plekken in onze organisatie behoefte is aan gegevens over doelrealisatie (monitoring). En op veel plekken wordt ook al heel wat gemeten. Om een professionaliseringslag te maken zijn we samen met een extern bureau aan de slag gegaan om een visie en strategie op te stellen voor deze (beleids-) monitoring. Professionalisering betekent dat we eerst het strategische niveau uitwerken. Dat kader vertalen we vervolgens door naar het tactisch en operationeel niveau, waarin we bepalen wat we gaan meten voor de eerder bepaalde informatiebehoefte. Dit traject loopt grotendeels in 2023.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.3 Assetmanagement: We stellen een nieuw strategisch assetmanagementplan 2.0 op.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Status	☐ ☐ ☒
Wat hebben we ervoor gedaan?	De contouren van het nieuwe strategisch assetmanagementplan 2.0 hebben in 2022 vorm gekregen, maar de afronding ervan vindt in 2023 plaats. Redenen hiervoor zijn de herstelwerkzaamheden en Wts procedure als gevolg van de watercrisis 2021.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.4 We werken verder aan het op orde brengen van de assetinformatie met het doorontwikkelen van het onderhoud- en beheersysteem Infor® EAM (Enterprise Asset Management). Dit doen we door Infor® EAM te gebruiken bij conditiemetingen van diverse assets.
Status	☐ ☒ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	De planning voor de doorontwikkeling van het onderhoud- en beheersysteem is te ambitieus gebleken voor de beschikbare capaciteit. In de loop van 2022 is een bijgesteld plan met bijbehorend tijdspad opgesteld voor de implementatie van INFOR EAM. Vervolgens zijn we gestart met het vullen van het systeem met de inspectieschema's op de keringen. Na de keringen volgen de inspecties van het watersysteem en het onderhoud. De planning zoals we die in 2022 opgesteld hebben is gehaald.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.5 Voor de verdere doorontwikkeling van assetinformatie op langere termijn (data gedreven organisatie) stellen we een asset informatie strategie en roadmap asset informatie op.
Status	☐ ☐ ☒
Wat hebben we ervoor gedaan?	De roadmap assetinformatie en strategie zijn op hoofdlijnen opgesteld. De verfijning en afronding vindt in 2023 plaats. De uitloop is het gevolg van de langzamere implementatie van INFOR en onderliggende vraagstukken over de beschikbare en benodigde data en informatie. Het was nodig, voor de beeldvorming, een pilotproject extra uit te voeren.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.6 We werken continu aan het verbeteren van onze assets en het oplossen van knelpunten.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	De werkzaamheden zijn conform programma uitgevoerd. Enkele belangrijke vervangingen waren o.a.: <ul style="list-style-type: none"> • AVL Evertsoord; profielherstel inclusief kunstwerken. • Grauwveen1; profielherstel. • Siberië; profielherstel en ontmantelen kunstwerken. • Peelloop; profielherstel. • Afwateringskanaal (fase 2). profielherstel. • Schepersbergs Peelke; profielherstel regenwaterbuffer. • Calamiteiten en werkmateriaal; revisie pompen.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
	<ul style="list-style-type: none"> • Zijtak Helenavaart; profielherstel. • Levensduurverlengend onderhoud en vervanging van diverse afsluitmiddelen/duikers in regenwaterbuffers, geautomatiseerde vuilvangen, stuwen, meetlocaties e.d.. • Breinderwaterloop; profielherstel en vervangen kunstwerken. Gemeente Beekdalen. • Kabroeksebeek; profielherstel en vervangen kunstwerk. Gemeente Horst ad Maas. • AVL Hegelsom – Langstraatlossing; vervangen stuwen. Gemeente Horst ad Maas. • Groenstergracht; aanpassing uitstroomvoorziening regenwaterbuffer. Gemeente Kerkrade.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.7 We werken planmatig aan het bereiken van de strategische doelen uit 'Samen Duurzaam'. Deze doelen worden ook opgenomen in een dashboard.
Tekstverantwoordelijke Tekstleverancier Rapportagemoment Status Wat hebben we ervoor gedaan?	Strategie & Communicatie, Rob van Well Strategie & Communicatie, Paul Heeskens Jaarrekening 2022 ☐ ☐ ☒ Met het CO2-managementsysteem van de CO2 prestatieladder weten we wat onze CO2-footprint is en stellen hier doelen op. Deze manier van werken ondersteunt het doel om in 2025 als organisatie energieneutraal te zijn. De overige strategische doelen zijn nog niet vertaald naar tactisch en operationeel niveau. De contouren voor een monitoringsdashboard hebben in 2022 vorm gekregen, maar als gevolg van uitval van de senior adviseur innovatie en duurzaamheid is er niet verder gewerkt aan de implementatie.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.8 Financieel beleid: We actualiseren de nota 'Activabeleid 2018' en de nota 'Reserves en voorzieningen 2017'.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ Aan beide nota's wordt gewerkt aan een actualisatieslag. Afronding hiervan is gelet op een andere prioritering in 2022 niet meer gelukt en doorgeschoven naar 2023. De actualisatie van de nota 'reserves en voorzieningen 2017' en de nota 'Activabeleid 2018' zijn gelet op het feit dat prioriteit is gegeven aan de begrotingswerkzaamheden 2023 in het verslagjaar niet gerealiseerd. Afronding van de betreffende nota's is in 2023 voorzien. De jaarrekening 2021 die op 6 juli 2022 in het algemeen bestuur is vastgesteld sloot als gevolg van de watercrisis met een negatief saldo. Verder is in de jaarrekening op een heldere wijze inzicht gegeven in de financiële situatie van het waterschap en is aangegeven of de beleidsdoelen die

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
	we ons in 2021 hadden voorgenomen zijn gerealiseerd. De voor- en najaarsrapportage 2022 zijn conform planning gerealiseerd en door het algemeen op respectievelijk 6 juli 2022 en 30 november 2022 vastgesteld.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.9 Onze kernactiviteit betreft het stimuleren, initiëren en faciliteren van interne- en externe innovaties. Om succesvol te innoveren en optimaliseren is samenwerking essentieel. Deze wordt actief opgezocht door relaties verder uit te bouwen gericht op meervoudige waardecreatie (multiple helix). Actief zoeken naar verbindingen tussen technologie, design en sociale innovatie gericht op value cases.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De Water Innovation Challenge is afgerond en geëvalueerd. In het kader van de Interreg-samenwerking (EM-floodResilience) met 12 partners uit België en Duitsland is in samenwerking met de TU Delft een trainee geworven die een Living Lab gaat opzetten waar fysieke experimenten worden opgezet gericht op een betere voorbereiding op de klimaatverandering. Dit Living Lab zal ook worden ingezet voor de Proof of Concept voor de aanschaf van interregionaal inzetbare noodmaterialen in het interregproject MARHETAK. Daarnaast is een interne werkgroep 'Duurzaamheid, dus innovatie' opgericht die bestaat uit vertegenwoordigers van alle clusters en programma's en tot doel heeft praktische voorbeelden te creëren van een duurzame aanpak en zo van binnenuit onze werkwijze te verbeteren. De werkgroep is eind 2022 voor het eerst bijeengewees. De eerste concrete resultaten worden n 2023 verwacht.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.10 In de twee aangewezen pilotregio's innovatie experimenteren we in beginsel nieuwe ontwikkelingen. Ook binnen onze eigen werkprocessen richten we ons op quick wins ten aanzien van duurzaamheid en maken we een meerjarig uitvoeringsprogramma duurzaamheid.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Het 'CO2-bewust Certificaat Versie 3.1' is op 1 september 2022 verstrekt.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.1.11 We werken aan energieneutraliteit zodat WL en WBL in 2025 energieneutraal zijn.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Onze rol als projectpartner in de RES-regio's is voortgezet. In beide regio's wordt gewerkt aan een meer uitvoeringsgerichte organisatievorm. WL heeft bijgedragen aan een provinciale verkenning naar de potentie van aquathermie op wijkniveau die gemeenten kunnen gebruiken in hun warmte-structuurvisie. In Limmel loopt een verkenning naar warmte winnen uit effluent van de rwzi.

Doel	6.1 We zijn een duurzame organisatie
	<p>In de route naar een nieuwe slibstrategie kijkt WBL naar slib drogen met restwarmte en met warmtepomptechniek. Voor het biogas uit slibvergisting wordt opwaarderen naar groen gas onderzocht.</p> <p>Het project Zon Fase 2 is aanbesteed, waarmee een nieuwe stap is gezet richting energieneutraliteit.</p>

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Bestuur en organisatie						
6.1 We zijn een duurzame organisatie						
1. reductie van restafval t.o.v. 2018 ¹	p.m.	p.m.	...	x	-95%	2030
2. 70 % van het eigen energieverbruik dat we zelf produceren ¹	p.m.	p.m.	...	x	70%	2030
3. WL heeft 55% CO ₂ uitstoot gereduceerd t.o.v. 2018 ¹	p.m.	p.m.	...	n.n.b.	100%	2030

¹ doelstellingen afkomstig uit Nota 'Samen Duurzaam', vastgesteld door het AB d.d. 10 maart 2021.

Toelichting indicator 1
Nulmeting moet nog plaatsvinden (onderdeel meerjarenprogramma duurzaamheid).
Toelichting indicator 2
Uitgangspositie nog bepalen als onderdeel van het in voorbereiding zijnde meerjarenprogramma duurzaamheid.
Toelichting indicator 3
De CO ₂ -doelstelling voor 2022 was 35%. In april 2023 komt ene rapportage van de Duurzame Adviseurs beschikbaar, de organisatie die de certificering voor de CO ₂ Prestatieladder heeft verzorgd, waaruit blijkt of dit percentage is gehaald.

6.2 We zijn een innovatiegerichte organisatie

Doel	6.2 We zijn een innovatiegerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.2.1 In 2022 stellen we een innovatieagenda op.
Status	☐ ☐ ☒
Wat hebben we ervoor gedaan?	Als gevolg van uitval van de senior adviseur innovatie en duurzaamheid is de beoogde agenda niet opgesteld.

Doel	6.2 We zijn een innovatiegerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.2.2 We maken werk van bestuurlijke vernieuwing, waarin volop ruimte is voor samenspraak en (burger- en overheids)participatie.
Status	☒ ☐ ☐
Wat hebben we ervoor gedaan?	Middels fysieke bijeenkomsten en keukentafelgesprekken worden zaken afgestemd met inwoners. Face to face contact en persoonlijke aandacht zijn nog altijd een zeer geschikte manier om stappen te kunnen maken. Tegelijkertijd hebben we ten tijde van corona versneld geleerd, via digitale wijze de omgeving

Doel	6.2 We zijn een innovatiegerichte organisatie
	te laten participeren. Er worden diverse digitale middelen ingezet zoals een digitale nieuwsbrief, BouwApp, platform 'MetElkaar', Miro en de methodiek van 'Stakeholdersjourney'. Ook zijn er nieuwe filmpjes gemaakt. Daarnaast zoeken we naar nieuwe manieren om mensen mee te nemen en bij te praten over wat we doen.

Doel	6.2 We zijn een innovatiegerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.2.3 We geven uitvoering aan het nieuwe strategisch assetmanagementplan 2.0 waarin de PDCA cyclus een belangrijk onderdeel is.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ De doorlopende acties uit het strategisch assetmanagementplan zijn conform planning uitgevoerd, zoals de training assetmanagement, opstellen van assetmanagementplannen en de vervangingen van assets. De nieuwe acties zullen starten na vaststelling van het nieuwe strategisch assetmanagementplan 2.0.

Doel	6.2 We zijn een innovatiegerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.2.4 We voeren het project optimaliseren informatievoorziening (opgenomen in het Uitvoeringsprogramma VTH 2021 en 2022) uit.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ De koppeling met het Landelijk Grondwaterregister is nog niet tot stand gekomen. De verwachting is dat dit in de loop van 2023 wel gaat lukken. In 2022 is wel ervaring opgedaan met infrarood camera's.

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Bestuur en organisatie						
6.2 We zijn een innovatiegerichte organisatie						
1. aantal innovatieve en duurzame initiatieven uitgewerkt in pilots/deelnames	9	2	9	9	15	2025

Toelichting indicator 1
9 (o.a.: klimaat adaptieve legger, Fieldlab TU Delft)

6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.3.1 Vanuit de roadmap informatievoorziening wordt er gestart met het realiseren van een informatieknooppunt welke noodzakelijk is om meer datagedreven te werken.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Diverse projecten in de roadmap IV 2022-2023 zijn op het gebied van Informatievoorziening, ICT en Informatieveiligheid in 2022 opgepakt en afgerond waaronder informatiebeveiliging maatregelen, vervanging werkplek hardware 2022, migratie van het zaakstelsel en de eerste stappen met de

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
	implementatie wet Open Overheid. Diverse projecten zijn nog in uitvoering bijv. de afronding aanbesteding van het informatieknooppunt, uitrol vervanging werkplek hardware 2023, verbeteren digitale dienstverlening met een mijnomgeving en verdere implementatie wet Open Overheid.

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.3.2 Er wordt een nieuw e-HRM systeem geïmplementeerd. Hiervoor is in 2021 met WBL een gezamenlijk aanbestedingstraject gevolgd. Het nieuwe systeem en gebruik daarvan draagt bij aan de verdere digitalisering, het verbeteren van toegankelijke data (o.a. t.b.v. HR-analytics) en het verder uniformeren van HR-processen van WL en WBL. Daarmee wordt de samenwerking verstevigd. In januari 2023 gaan we (operationeel) over naar van het nieuwe e-HRM systeem.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De 1 ^e implementatiefase van het nieuwe e-HRM systeem is goed verlopen. Per 2 januari 2023 is het nieuwe systeem operationeel, waarbij het m.n. gaat over de salarisadministratie, personeelsdossiers, HR-selfservice en verzuimmanagement. Voordat de 2 ^e implementatiefase (denk aan formatie & bezetting, scenarioplanning, werving & selectie en de gesprekscyclus) in 2023 invulling krijgt, wordt deze eerst tegen het licht gehouden i.r.t. de integratie van WL en WBL. Dit om daarin eerst keuzes te maken en ter voorkoming van dubbel werk.

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.3.3 Strategische personeelsplanning, waaronder formatie en bezetting inclusief meerjarige prognoses, verkenningen personele mobiliteit en de wervingsplanning maken onderdeel uit van een jaarlijkse cyclus. De opgaves van WL en de gesprekscyclus liggen hieraan ten grondslag. Om de personele bewegingen te bewerkstelligen zetten we in op strategisch personeelsmanagement met gebruikmaking van personele kaders en instrumenten. We spelen blijvend in op de ontwikkelingen, zodat we als organisatie wendbaar blijven en medewerkers duurzaam/vitaal inzetbaar.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ De formatie en bezetting inclusief de daarbij behorende budgetten zijn continu bijgehouden, zodat sturing daarop mogelijk was. In 2022 is een vitaliteitsbeleid vastgesteld, met daaraan gekoppeld jaarplannen i.r.t. de uitvoering.

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.3.4 Met de omgeving en voor de omgeving: We participeren in samenwerkingsverbanden geïnitieerd door omgevingspartijen die kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelen van het waterschap. Het gaat hier met name om samenwerkingsverbanden met overheidspartijen, terrein behorende organisaties en belangenorganisaties op gebied van ruimtelijke

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
	ontwikkelingen. Daarnaast brengen we de belangen in bij ruimtelijke plannen van derden.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☒ ☐ ☐ Vanuit WL is 1 fte beschikbaar gesteld aan WRL om de WRL-pijler 3 (klimaatbewustzijn – zelfredzaamheid) op te zetten. Een van de basisdoelstellingen hierbij is intensivering van de samenwerking tussen waterschap, gemeenten, provincie Limburg en andere overheden en omgevingspartijen in Limburg en het omliggende buitenland. WRL bevindt zich in de planfase, de samenwerking wordt in 2023 verder geconcretiseerd.

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.3.5 In 2021 is het corporate communicatiekader “Communiceren met impact” vastgesteld. Dit plan wordt verder uitgewerkt in deelplannen die grotendeels in 2022 uitgewerkt zijn. De deelplannen zullen onder andere ingaan op gedragsbeïnvloeding en het meetbaar maken van onze impact in de omgeving. Dit doen we onder andere door de inzet van 2 metingen per jaar, het instellen van een watteraad, het structureel inzetten van omgevingsanalyses en online monitoring. Het doel is om de propositiebekendheid van waterschap Limburg te vergroten.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	☐ ☒ ☐ De deelplannen Crisiscommunicatie, Educatie, Online communicatie, Interne Communicatie, Pers & media en Projectcommunicatie zijn eind 2022 in een vergevorderd stadium van productie en worden in het eerste kwartaal van 2023 opgeleverd. Het DB heeft op 21 juni 2022 opdracht gegeven de scope van het deelplan Sponsoring te verbreden naar draagvlakbeleid. De directie wijst hiervoor in 2023 een projectleider aan. Het deelplan Arbeidsmarktcommunicatie wordt in 2023 opgepakt in samenwerking met het cluster MOO. Een medio 2022 uitgevoerde nulmeting van de propositiebekendheid is niet bruikbaar omdat hij niet representatief is. Er is in december 2022 opnieuw een nulmeting uitgevoerd. Een score is nog niet beschikbaar omdat de resultaten daarvoor nader geïnterpreteerd moeten worden.

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.3.6 Om het watersysteem toekomstbestendig te maken, water daar op te vangen waar het valt en de waterkwaliteit te verbeteren is meer inzet van andere partijen nodig met name op gebied van ruimtelijk beleid. Door in een vroege planfase deel te nemen aan ruimtelijke visies en plannen van andere overheden worden de doelen en belangen van het waterschap beter ingebracht en geborgd. <ul style="list-style-type: none"> ○ We brengen onze belangen (waterkwaliteit, klimaatadaptatie (waterbeschikbaarheid en wateroverlast) en hoogwaterveiligheid) in alle omgevingsvisies van gemeenten in via de in 2019 vastgestelde ‘Bouwstenen voor water en klimaat in omgevingsvisies’.

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
	<ul style="list-style-type: none"> ○ We brengen onze belangen in de in 2022 op te stellen beleidsrijke aanpassing van de Provinciale omgevingsverordening in. ○ We inventariseren welke belangen wij hebben bij het opstellen van omgevingsplannen in de vorm van aanbevelingen en gaan in 2022 in gesprek met gemeenten hierover We nemen deel aan complexe gebiedsprocessen waar het waterschap eigen doelen wil halen (Swentibold, VDL Nedcar). ○ We nemen deel aan het NOVI-gebied de Peel en NOVI-gebied Zuid Limburg.
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	<div style="display: flex; align-items: center; gap: 10px;"> ☒ ☐ ☐ </div> <p>We zijn bij verschillende plannen en in samenwerkingsvormen actief: Sinds 2019 worden de gemeenten door WL samen met WML proactief benaderd om input te leveren aan hun omgevingsvisie. Er zijn inmiddels 10 gemeentelijke omgevingsvisies vastgesteld waar WL input heeft geleverd die goed is opgenomen. Op 1 visie hebben we een formele zienswijze ingediend. Het waterschap heeft een adviserende rol bij omgevingsplannen. Deze is gebaseerd op het uitgangspunt in de omgevingswet dat de gemeenten met mede-overheden moeten afstemmen. Naast de vragen voor een watertoets in omgevingsplannen is het waterschap gevraagd om mee te denken over de opzet van het omgevingsplan voor Chemelot.</p> <p>In de complexe gebiedsprocessen waarbij WL betrokken is slagen we er in om de waterschapsbelangen voldoende onder de aandacht te brengen en als volwaardig onderdeel in het planproces op te nemen. PIO Weerterland heeft in 2022 een eerste aanzet gemaakt voor het vierde uitvoeringsprogramm. PIO Swentibold wordt als gebiedsproces beëindigd, de projectdoelen worden in andere gremia geborgd. De uitbreiding van VDL Nedcar laat meermaals planwijzigingen zien die om een nieuwe of aangepaste vergunning vragen. Voor het verleggen van de provinciale weg N276 loopt het ontwerpproces voor een nieuwe brug over de Geleenbeek; de wensen van het waterschap worden hierin voldoende geborgd.</p> <p>NOVEX gebied de Peel is een belangrijk gebied in het nieuwe Nationaal Programma Landelijk Gebied, dat is gestart. De aangesloten organisaties in het NOVI-gebied de Peel - het Rijk, de Provincies en de Waterschappen - hebben in het najaar een samenwerkingsovereenkomst ondertekend.</p> <p>Voor NOVEX-gebied Zuid-Limburg heeft in 2022 een ontwerp onderzoek plaatsgevonden onder de naam Panorama Zuid-Limburg. Er is input in Panorama Zuid-Limburg geleverd vanuit het waterschap.</p>

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.3.7 Daarnaast stellen we integrale beleidskaders op om voor onszelf en voor de omgeving helder en eenduidig beleid te voeren. In 2022 stellen we het beleidskader 'Recreatief medegebruik' op.
Status Wat hebben we ervoor	<div style="display: flex; align-items: center; gap: 10px;"> ☐ ☒ ☐ </div> <p>Het beleidsproces recreatief medegebruik heeft vertraging opgelopen.</p>

gedaan?	Na de interne inventarisatie is gewerkt aan een degelijk proces van stakeholder-participatie om ideeën, wensen en zorgen van belanghebbenden op te halen. In 2023 wordt het net opgehaald en leveren we producten op.
---------	---

Doel	6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie
Wat gaan we ervoor doen	6.3.8 Eind 2021 heeft de landelijke BIO en AVG audit plaatsgevonden bij de waterschappen. Waterschap Limburg scoort gemiddeld het gewenste resultaat van niveau 3 op de volwassenheid schaal van 1 t/m 5. Eind 2023 moeten de waterschappen voldoen aan volwassenheidsniveau 4. Waterschap Limburg heeft uit de audit een aantal aandachtspunten meegekregen waar de komende 2 jaar hard aan gewerkt moet worden. Om dit niveau 4 te halen dient de gehele lijnorganisatie actief met informatieveiligheid als privacy aan de slag te gaan. In 2022 werken we verder aan bewustwording, de PDCA cyclus en het risicomanagement op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Ook wordt de samenwerking met andere waterschappen en het CERT-WaterManagement op deze vakgebieden verder doorontwikkeld
Status Wat hebben we ervoor gedaan?	<div style="display: flex; align-items: center; gap: 10px;"> ☒ ☐ ☐ </div> <p>In 2022 hebben alle gebruikers een (verplichte) bewustwordingstraining op gebied informatiebeveiliging en privacy moeten volgen. Daarnaast zijn er aanvullende technische en organisatorische maatregelen getroffen voor onze ICT omgeving te beschermen tegen mogelijke cyberaanvallen en de impact van een cyberaanval te verkleinen. Directie en portefeuillehouder worden geïnformeerd via het securityboard WL en WBL en het Dagelijks Bestuur ontvangt halfjaarlijks een bestuursrapportage over informatiebeveiliging en privacy binnen WL. Tevens is er verder gewerkt aan de verbeterpunten uit de BIO/AVG audits van WL om te komen tot volwassenheidsniveau 4. Samen met de crisisorganisatie is er geoefend op cyber incidenten.</p>

Indicator	BGR 2022	VJR 2022	NJR 2022	JRK 2022	Einddoel	Jaar
Bestuur en organisatie						
6.3 We zijn een toekomstgerichte organisatie						
1. propositiebekendheid van WL bij inwoners	nulmeting	...	...	n.n.b.	n.t.b.	2025
2. % voldaan aan servicenorm (email, telefoon, social media)	82%	x	x	x	85%	2025
3. tevredenheid afgegeven antwoorden op omgevingsmeldingen'	nulmeting	x	10%	x	n.t.b.	2025
4. % klachten binnen wettelijke termijn afgehandeld	100%	100%	%	100 %	100%	- ¹
5. % beschikbaarheid applicaties en ICT-infrastructuur	95%	99,7%	99,7%	99,95.%	95%	- ¹

¹ geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Toelichting indicator 1
Nulmeting uitgevoerd, de resultaten zijn nog niet bekend.
Toelichting indicator 5
De beschikbaarheid ICT is 99,95 %.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Bestuur en Organisatie	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	74.594.400	76.144.442	72.867.416
Opbrengsten	6.548.300	6.580.300	8.520.107
Netto kosten	68.046.100	69.564.142	64.347.309
Bijdrage aan WBL	1.025.300	1.025.300	1.025.265
Bijdrage aan BsGW	4.380.900	4.380.900	4.380.917
Doorberekende kosten naar de primaire programma's	-61.356.700	-61.356.700	-58.969.345
Totaal na doorberekening	12.095.600	13.613.642	10.784.146

Toelichting

- De kosten zijn voor 96% gerealiseerd.
De lagere realisatie wordt vooral veroorzaakt door lagere personeelslasten (2,9 mln), nader toegelicht in paragraaf 10.1. Ook zijn minder diensten derden afgenomen dan gebudgetteerd. En is aan de voorziening 'persoonsgebonden basisbudget' minder toegevoegd dan gebudgetteerd.
De kapitaallasten daarentegen zijn gestegen als gevolg van de extra afschrijvingen en interne rentelasten. De kosten voor de implementatie van de omgevingswet zijn gestegen. Hier staat overigens een Rijksbijdrage tegenover waardoor een en ander budgettair neutraal verloopt. De opbrengstenstijging is het gevolg van de vrijval van de voorziening pensioen- en uitkeringsverplichtingen en de vrijval van de voorziening onderhoud waterkeringen waarmee geen rekening was gehouden. Ook was geen rekening gehouden met een tegemoetkoming in de implementatiekosten omgevingswet. Bovendien zijn de baten in verband met detachering personeel en uitkeringen salarissen en sociale lasten vanuit het UvW toegenomen, in verband met ziekte en/of zwangerschap.
- De opbrengsten zijn gedaald doordat minder uren op projecten zijn geactiveerd, omdat minder uren aan projecten zijn besteed. Daar staat tegenover dat de baten.
- De bijdrage aan BsGW en WBL is conform begroting, inclusief afronding.
- Als gevolg van lagere kosten dalen de doorberekende kosten naar de primaire programma's eveneens.

Investeringsen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2022			INKOMSTEN 2022		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P501005	20	#Verbouwing locatie Horst	-	23	23	-	-	-
P501008	15	#CV installatie locatie Sittard	-	110	105	-	-	-
P502014	5	Roadmap Informatievoorziening 2017-2021	650	333	418	-	-	-
P502019	5	Roadmap Informatievoorziening 2022-2027	-	650	386	-	-	-
P502020	5	Implementatie e-HRM	363	363	231	-	-	-
P502106	5	Inventarisatie kunstwerken geprogrammeerd onderhoud	-	40	8	-	-	-
	10	Nieuwe projecten begroting - Bestuur en organisatie (AT 10 jaar)	50	-	-	-	-	-
PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE			1.063	1.519	1.171	-	-	-

Toelichting

De uitgaven zijn voor 77% gerealiseerd (- € 348.000).

- De verwachting was dat de aanbesteding van het informatieknooppunt in 2022 zou worden gegund en al uitgaven zouden plaatsvinden. Dit heeft echter vertraging opgelopen waardoor de uitgaven in 2023 plaatsvinden.

4 Overige paragrafen

4.1 Ontwikkelingen en uitgangspunten

De Begroting 2022 is 24 november 2021 vastgesteld door het algemeen bestuur, met onderstaande interne en externe factoren is in de begroting rekening gehouden.

Onderdeel	Uitgangspunt 2022
Interne factoren	
Basis	<ul style="list-style-type: none"> Jaarrekening 2020 WL Begroting 2020 WL, inclusief de wijzigingen tot en met de AB-vergadering maart 2021 Waterbeheersplan 2022-2027
Verplichte uitgaven	<ul style="list-style-type: none"> Begroting WBL 2022 Begroting BsGW 2022
Afschrijvingsmethodiek	
- Gebouwen	30 jaar
- Waterstaatkundige werken	30 jaar
- Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)	30 jaar
- Civielbouwkundige werken	30 jaar
- Elektromechanische werken	15 jaar
- Inventaris	10 jaar
- Tractiemiddelen	≤ 10 jaar
- Hardware	≤ 5 jaar
- Immateriële activa	≤ 5 jaar
Oninbaarheid	0,50% van het belastingvolume
Onvoorzien	0,40% van het begrotingstotaal
Externe factoren	
Basis	<ul style="list-style-type: none"> Waterschapswet artikel 77, 100 en 101 Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) Burgerlijk Wetboek BWII EMU verplichtingen voor waterschappen
Kosten / Inflatie	2%
Personeelskosten	3%
Rente langlopende leningen	1,0%
Rente kortlopende leningen	0,0%
Rente reserves en voorzieningen	0,0%

De vooruitzichten voor 2022 leken goed. De Coronapandemie was over zijn hoogtepunt heen en de economie had de weg weer omhoog gevonden. Door de inval op 24 februari 2022 van Rusland in de Oekraïne is de situatie in Europa in 2022 echter veranderd. Naast de gruwelijkheden van deze oorlog heeft dit geleid tot een ongekende gascrisis, extreme inflatie en snel stijgende rentepercentages die de burgers en overheden in Europa hard raakt. Dit heeft in het verslagjaar een aanzienlijk effect gehad op de gehanteerde uitgangspunten (zie ook paragraaf 4.6.1).

De realisatie in het verslagjaar wijkt dan ook op een aantal onderdelen af en wordt onderstaand beknopt toegelicht.

- **Kosten / Inflatie.**
In de begroting was rekening gehouden met een inflatiepercentage van 2% terwijl de daadwerkelijke inflatie in het verslagjaar 11,6% bedroeg (zie ook paragraaf 4.6.1).

- **Personeelskosten.**
In de begroting is rekening gehouden met een indexering van de loonsom met 3% per 1 januari 2022. De CAO werken voor waterschappen die in mei 2022 is afgesloten heeft een looptijd van 1 januari 2022 tot 1 januari 2023. Hierin is een salarisstijging van 2% per 1 januari 2022 en een salarisstijging van 1,75% per 1 juli 2022 voorzien. Daarnaast is in de nieuwe cao voor 2023 overeengekomen dat aan iedere medewerker (ongeacht de omvang van het dienstverband) in december 2022 een éénmalige uitkering is toegekend van bruto € 1.000 in verband met de torenhoge inflatie. Dit heeft In het verslagjaar geleid tot een extra stijging van de salarissen.
- **Rente langlopende leningen.**
Voor langlopende leningen is in de begroting uitgegaan van een rentepercentage van 1,0%. Door de oplopende inflatie en de economische groei is de langlopende rente in het verslagjaar aanzienlijk gestegen en bedroeg op het einde van het verslagjaar 3,27% voor een 25 jarige rentevaste lening (zie ook paragraaf 4.6.1).
- **Rente kortlopende leningen.**
Om de stijgende inflatie als gevolg van de oorlog in de Oekraïne te beteugelen is de kortlopende rente (lees debetrente) in de loop van het verslagjaar aanzienlijk toegenomen. In de begroting werd uitgegaan van een percentage van 0% dat in de 2^e helft van het verslagjaar is gestegen en bedroeg op het einde van het verslagjaar 2% (zie ook paragraaf 4.6.1).
- **Rente reserves en voorzieningen.**
Over de reserves en voorzieningen wordt rente toegerekend aan de exploitatie. Het gehanteerde rentepercentage is op begrotingsbasis gelijk aan het rentepercentage van de kortlopende geldleningen. Doordat de korte (credit)rente in het tweede halfjaar van 2022 is gestegen wordt in het verslagjaar een percentage gehanteerd van 0,30% terwijl in de begroting werd uitgegaan van 0%. Dit percentage wijkt dan ook marginaal af van de raming.

4.2 Incidentele opbrengsten en kosten

Incidentele opbrengsten en kosten kunnen leiden tot minder inzicht in het reguliere (meerjarig) beeld van opbrengsten en kosten, en dus de netto kosten. Daarnaast zijn deze elementen relevant voor het beoordelen van de financiële positie. In de BBVW is dan ook voorgeschreven dat de incidentele opbrengsten en kosten in een aparte paragraaf dienen te worden toegelicht. Bij hantering van het begrip incidenteel is sprake indien opbrengsten en kosten zich maximaal drie jaar voordoen.

Incidentele opbrengsten en kosten > € 100.000	Jaar van vrijval	Bedrag
Opbrengsten		
Uitlening van personeel en vergoeding door uitkeringsinstanties	n.v.t.	223.000
Verkoop werkmaterieel	n.v.t.	249.000
Lagere vergoeding Wet tegoetkoming schade bij rampen (Wts) agv watercrisis	n.v.t.	631.000-
Bijdrage Rijkswaterstaat oeverherstel Maas in Borgharen en Maasband	n.v.t.	652.000
Coronacompensatie 2020	n.v.t.	823.000
Bijdrage provincie afrekening partnercontract 2013-2015	n.v.t.	1.258.000
Opgelegde dwangsommen	n.v.t.	138.000
Belastingopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar oude jaren	n.v.t.	1.216.000
Vrijval voorziening bestuurderspensioenen en uitkeringsverplichtingen	n.v.t.	461.000
Vrijval voorziening onderhoud waterkeringen	n.v.t.	2.311.000
Kosten		
Extra afschrijving	n.v.t.	236.000
Oeverherstel Maas in Borgharen en Maasband	n.v.t.	652.000
Calamiteiten	n.v.t.	1.475.000
Incidentele kosten t.l.v. bestemmingsreserves	n.v.t.	1.539.000
Bijdrage provincie subsidie opstart Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg	n.v.t.	1.000.000
Toevoeging aan voorzieningen	n.v.t.	9.631.000

4.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In de BBVW is opgenomen dat onttrekkingen aan de overige bestemmingsreserves en voorzieningen expliciet dienen te worden toegelicht in de begroting en de programmarekening. In paragraaf 7.5 vaste passiva, worden de mutaties op de reserves en voorzieningen in de balans nader toegelicht.

Voor alle mutaties op de reserves en voorzieningen, inclusief het doel en de omvang, zie hoofdstuk 7 en bijlage B.

4.4 Waterschapsbelastingen

De financieringsstructuur bestaat uit twee heffingen, te weten een watersysteemheffing en een zuiveringsheffing (indirecte lozingen). Beide zijn geregeld in de Waterschapswet.

De verontreinigingsheffing (directe lozingen op oppervlakte water) is gebaseerd op de Wet verontreiniging oppervlaktewater (Wvo).

De kosten van de waterkwantiteit, de waterkering en de zogenoemde passieve kwaliteit (o.a. integraal waterbeheer, monitoring en sanering van verontreinigde waterbodems), worden gefinancierd uit de watersysteemheffing, opgebracht door inwoners en de eigenaren van gebouwde, ongebouwde onroerende zaken en natuurterreinen. De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringslib.

Voor de belastingtarieven 2022 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de geraamde opbrengst waterschapslasten 2022;

Belastingopbrengst	Begroting 2022
Watersysteemheffing	82.694.300
Zuiveringsheffing	90.813.700
Verontreinigingsheffing	392.100
Totaal	173.900.100

- de belastingmaatstaven zoals verwoord in de notitie 'prognose opbrengst waterschapshellingen 2022' van de Belastingamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW).

Watersysteemheffing

Naast de opbrengst 2022 beïnvloedt nog een aantal elementen de tarieven van de watersysteemheffing, te weten:

- de kostentoedeling per 1 januari 2022 van het watersysteembeheer;

Watersysteemheffing	Kostentoedelingsverordening 2022
Ingezetenen	40,00%
Zakelijk gerechtigden gebouwd	49,05%
Zakelijk gerechtigden ongebouwd	10,74%
Zakelijk gerechtigden natuurterreinen	0,21%
Totaal	100,00%

- De tariefdifferentiatie voor verharde wegen waarbij een gedifferentieerd tarief wordt gehanteerd dat 400% hoger is dan het tarief voor het 'overig ongebouwd' (verhouding 1:5).
- De rechtstreekse toedeling van categorie gebonden kosten aan de betreffende categorieën, te weten de perceptiekosten, de kosten van de wet WOZ en de kosten van verkiezingen.
- Het reguliere accres en het effect van de hertaxatie bij het gebouwd als gevolg van de jaarlijkse herwaardering van de wet WOZ. Op basis van de voorlopige inzichten is uitgegaan van een waardestijging in het beheergebied van Waterschap Limburg 5,20% (te weten accres +0,15% en hertaxatie +5,05%).
- De doorvertaling van de belastingbestanden op perceelniveau voor de categorie natuur en ongebouwd.
- De uitspraak van de Hoge Raad van 22 juni 2018 waardoor Rijkswateren niet meer mogen worden belast.
- De uitspraak van de Hoge Raad van 9 november 2018 dat onder het begrip 'verharde openbare wegen' alleen het feitelijk verharde gedeelte van een openbare weg moet worden verstaan.
- De ontwikkeling van het aantal ingezetenen.

Voor de bepaling van de tarieven voor de categorie gebouwd wordt als heffingsmaatstaf een percentage van de WOZ-waarde gehanteerd. Bij de berekening van het tarief gebouwd is uitgegaan van een percentage van vier decimalen achter de komma. In verband met de jaarlijkse herwaardering van de WOZ is de waarde peildatum één jaar voor het begin van het kalenderjaar, waarvoor de WOZ-waarde geldt. De waarde peildatum voor het belastingjaar 2022 was 1 januari 2021.

Zuiveringsheffing

Het tarief van de zuiveringsheffing is bepaald door de opbrengst zuiveringsbeheer te delen door het aantal vervuilingseenheden indirecte lozingen, 1.621.000 voor 2022.

Verontreinigingsheffing

Het tarief voor de verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief van de zuiveringsheffing. Het aantal vervuilingseenheden directe lozingen bedroeg in 2022 7.000.

Tarievenoverzicht

Onderstaand zijn de bij de aanslagoplegging 2022 gehanteerde tarieven 2022 weergegeven, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur op 24 november 2021.

Categorie	Tarief 2022
Watersysteembeheer	
Ongebouwd (per hectare):	
- Openbare landwegen	278,70
- Overig ongebouwd	55,74
Natuur (per hectare)	3,85
Gebouwd (percentage van WOZ-waarde)	0,0256%
Ingezetenen (per wooneenheid)	68,08
Zuiveringsbeheer	
Zuiveringsheffing (per heffingseenheid)	56,02
Verontreinigingsheffing	
Verontreinigingsheffing (per heffingseenheid)	56,02

Opbrengst waterschapslasten

Voor een overzicht van de belastingopbrengsten en een analyse raming versus realisatie wordt verwezen naar hoofdstuk 9 en paragraaf 10.2. Voor de mate van kostendekkendheid van de belastingopbrengsten in relatie tot de egalisatiereserves watersysteemheffing en zuiveringsheffing wordt verwezen naar bijlage B reserves en voorzieningen.

Kwijtschelding en oninbaarheid

De belastingopbrengst wordt gecorrigeerd voor kwijtschelding en oninbaarheid.

- Kwijtschelding wordt alleen verleend voor het ingezetendeel van de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing (huishoudens). Bij kwijtschelding wordt als norm 100% van de bijstandsnorm gehanteerd. Daarnaast wordt automatisch kwijtschelding verleend aan de groep AOW'ers die voldoen aan de vermogensnormen en verder geen aanvullend pensioen hebben.
- Voor de oninbaarheid is in 2022 een percentage gehanteerd van 0,5% van de opbrengst.

Voor toelichting op deze onderdelen wordt verwezen naar hoofdstuk 9 en paragraaf 10.2.

4.5 Het weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit

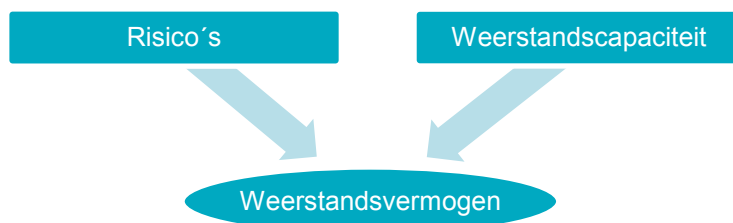
De benodigde weerstandscapaciteit is de omvang van de risico's (uitgedrukt in €'s) die overblijven na het nemen van preventieve, repressieve en/of correctieve maatregelen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden, waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om risico's die niet op enige andere manier zijn afgedekt binnen de begroting op te kunnen vangen. Bijvoorbeeld de post onvoorzien, vrij beschikbare reserves, algemene reserve of onbenutte belastingcapaciteit.

Schematisch kan het weerstandsvermogen als volgt worden weergegeven:

In formulevorm ziet het er zo uit:

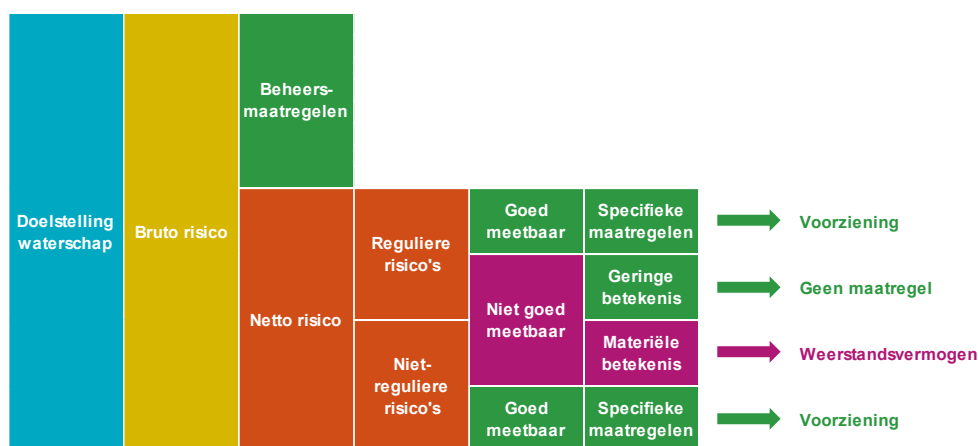
$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \text{beschikbare weerstandscapaciteit} / \text{Benodigde weerstandscapaciteit}$$

Indien weerstandsvermogen aanwezig is, wordt voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot directe begrotingsmaatregelen zoals bezuinigingen of inkomstenverhogende maatregelen. Directe begrotingsmaatregelen veroorzaken incidentele pieken in de benodigde omvang van het belastingvolume en/of de uitvoering van de door het bestuur vastgestelde kaders en de programmadoelstellingen, die we niet wenselijk achten.

Risico's

Op grond van de BBVW dient het waterschap jaarlijks in de begroting en jaarrekening een afzonderlijke paragraaf op te nemen waarin wordt ingegaan op het weerstandsvermogen waarbij een relatie dient te worden gelegd tussen risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Samengevat kunnen de risico's en het weerstandsvermogen als volgt schematisch met elkaar in verband worden gebracht.

Risicomanagement en -inventarisatie

Het weerstandsvermogen is onderdeel van de gehele financiële weerbaarheid van WL waarin ook andere financiële indicatoren een plaats hebben. Het risicomanagementproces is een continu en cyclisch proces om risico's in beeld te krijgen, risico's te beoordelen en af te wegen of er beheersmaatregelen genomen moeten worden. Het in beeld brengen van risico's en getroffen beheersmaatregelen vormt een belangrijk onderdeel van risicomanagement.

In de periode 2020/2021 is door Waterschap Limburg gestart met het gestructureerd in kaart brengen en analyseren van de (financiële) risico's die inherent zijn aan de uitvoering van de taken van het Waterschap. De risico inventarisatie die toen is uitgevoerd leverde een benodigde weerstandscapaciteit op van € 7.235.000. In 2022 is de risico-inventarisatielijst opnieuw geactualiseerd. Dit resulteerde in een noodzakelijk geachte weerstandscapaciteit van € 7.680.000.

In de onderstaande tabel zijn de 10 voornaamste (gekwantificeerde en gewogen) risico's weergegeven.

Top 10 geïnventariseerde risico's (bedragen in duizenden euro's)	2021	2022	Vershil
1 Instorten economie waardoor teruggang inkomsten uit heffingen	938	1.563	625
2 Privacy en/of informatiek tgv hacking (vb ransomware) of anderszins (datalek)	656	938	282
3 Forse inflatie	0	938	938
4 Garant staan voor tekorten WBL, Waterschapshuis, BsGW en het Gegevenshuis t.a.v. reservepositie	132	469	337
5 Capaciteitsproblemen en hogere kosten door krapte arbeidsmarkt	0	469	469
6 Rol van WL bij watercrisis niet waar te maken.	938	375	-563
7 Disfunctioneren Assets	375	375	0
8 Afkoopschade i.g.v. wateroverlast	125	375	250
9 Samenwerking partners stagneert / loopt stuk	938	281	-657
10 Negatieve resultaten op HWBP-projecten (hier niet bedoeld: nemen van niet subsidiabele kosten). Schade eerste jaar	280	280	0
Overige	2.854	1.617	-1.237
Totaal	7.235	7.680	445

Het totaal aan geïnventariseerde (gewogen) risico's is in dit jaarverslag gestegen met ruim € 0,4 miljoen. De grootste stijging doet zich voor bij risico's die samenhangen met inflatie en – negatieve - economische ontwikkelingen. Daar staat tegenover dat risico's inzake de rol van WL bij watercrisis en stagneren van samenwerking met partners lager zijn gewaardeerd.

Ratio weerstandsratio: beschikbare vs. benodigde weerstandscapaciteit

In de begroting 2022 is het risicoprofiel, oftewel de benodigde weerstandscapaciteit, gelijkgeschakeld aan de algemene reserve, waarbij wordt gestuurd op een weerstandsratio van 1,0. Dit houdt in dat de beschikbare weerstandscapaciteit (tenminste) gelijk is aan de benodigde weerstandscapaciteit.

Indien de huidige omvang van de benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit (= stand algemene reserve per einde boekjaar) komt de weerstandsratio uit op:

$$\frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{5.056}{7.680} = \mathbf{0,66}$$

Uitgaande van een (minimaal) gewenste ratio van 1,0 is de beschikbare weerstandscapaciteit onvoldoende om de risico's af te dekken.

De wereld van WL is continue in beweging. Risico's die vandaag actueel zijn en/of dreigen kunnen morgen in de schaduw komen te staan van nieuwe risico's. Hierbij dient meegenomen te worden dat ook de veiligheidsbeleving (subjectief) aan verandering onderhevig is. Door het continue bewaken van de verscheidenheid van bekende en minder bekende risico's wordt WL gedwongen om steeds nieuwe én onderbouwde keuzes te maken. Het is niet mogelijk om alle risico's te beheersen, maar wel om er dagelijks bij stil te staan.

Hieronder volgt een toelichting op enkele financiële en inhoudelijk risico's.

Financiële risico's

- *Opbrengst watersysteemheffing*
Aangezien de berekening van de tarieven watersysteemheffing, naast de 'prognose opbrengst waterschapshheffingen' die jaarlijks voor de begroting door de BsGW wordt afgegeven, gebaseerd is op prognosegegevens kan dit in de realisatie (lees: belastingoplegging) afwijken.
- *Opbrengst zuiveringsheffing*
Het aantal vervuilingseenheden in ons beheersgebied is de basis voor de heffingen van de opbrengst zuiveringsheffing. De zuiveringsheffing 2022 is gebaseerd op de 'prognose opbrengst waterschapshheffingen' zoals opgenomen in de jaarlijkse afrekening van de BsGW. Omdat de afwikkeling van de zuiveringsheffing een periode van vijf jaar omvat en hierbij sprake is van voorlopige en definitieve aanslagen, kan de realisatie over de hele periode afwijken.
- *Oninbaar / kwijtschelding*
Voor oninbaarheid is in het verslagjaar een percentage gehanteerd van 0,5% van de opbrengst waterschapslasten. Het effect van oninbaarheid is echter, gelet op het heffing- en invorderings-traject, pas na enkele jaren duidelijk. Ook niet beïnvloedbare factoren kunnen een effect hebben op de oninbaarheid, zoals de gevolgen van de economische situatie en hogere aanslagen. Dit is ook van toepassing op de kwijtschelding, waarbij de economische situatie eveneens een belangrijke rol speelt.
- *Renterisico's.*
Renterisico's spelen bij de beoordeling van financieringsvraagstukken een belangrijke rol. Aangezien de rentepercentages van de geldleningportefeuille voor de restantlooptijd van de geldleningen vastliggen, is bij het renterisico sprake van een korte termijnrisico. Plotselinge rentestijgingen kunnen tot een incidenteel tekort leiden op de begrote rekeningcourantrente. Door het (eventueel) afsluiten van nieuwe langlopende geldleningen neemt het risico enigszins toe. De rentelasten worden verantwoord op de hulpkostenplaats kapitaallasten en verdisconteerd in het rente omslagpercentage.

Een stijging van de marktrente betekent een verhoging van de renteomslag en leidt tot een extra budgettaire last voor het waterschap. Voor het opvangen van mogelijke renteschommelingen is geen voorziening gevormd.

- *Waterschapsbedrijf Limburg / Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen.*
Het waterschap staat garant voor eventuele tekorten van WBL en BsGW voor zover dit de reservepositie (lees: weerstandsvermogen) van deze partijen, die tot stand is gekomen op basis van een risico-inventarisatie, overschrijdt.
De netto risico's bij beide organisaties zijn per ultimo 2022 becijferd op € 3.340.000 voor WBL (uitgevoerd in 2020 betreft 2 jaarlijkse inventarisatie) en € 1.420.000 voor BsGW (uitgevoerd in 2022) en vormen de basis voor de hoogte van de algemene reserve.
- *Watercrisis 2021*
In 2021 is Limburg geconfronteerd met een watercrisis van een ongekeerde omvang. Voor een toelichting hierop verwijzen we naar paragraaf 7.9.
- *Wet modernisering vpb-plicht overheidsondernemingen*
Op 26 mei 2015 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel 'Wet modernisering vpb-plicht overheidsondernemingen' aangenomen. De wet is in werking getreden met ingang van boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2016 en betekent dat publiekrechtelijke rechtspersonen belastingplichtig worden voor de vennootschapsbelasting, voor zover zij een onderneming drijven. Het uitgangspunt voor de belastingplicht van overheidsondernemingen wordt hiermee omgedraaid ten opzichte van de huidige situatie.
Op grond van huidige wetgeving geldt dat overheidsondernemingen niet belastingplichtig zijn, tenzij zij een in de wet genoemde belaste activiteit uitoefenen. Volgens de nieuwe wetgeving per 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen belastingplichtig, tenzij een wettelijke vrijstelling van toepassing is. Volgens deze wet moeten overheden die winst of structureel overschotten behalen met activiteiten die concurreren met de markt vennootschapsbelasting betalen.
Op basis van een opgestelde inventarisatie in 2016, getoetst door Ernst & Young belastingadviseurs LLP, zijn voor de (voormalige) waterschappen WRO en WPM geen vpb-plichtige activiteiten gedefinieerd. Op basis van deze bevindingen is de Belastingdienst in oktober 2016 een verzoek voorgelegd over de afstemming van de totale vpb-positie van de beide voormalige waterschappen.
In april 2018 heeft de Belastingdienst op basis hiervan aangegeven dat de beide voormalige waterschappen in 2016 geen vpb-belaste activiteiten hebben uitgevoerd en derhalve ook niet vpb-plichtig zijn.
Omdat per 1 januari 2017 sprake was van een nieuwe identiteit (Waterschap Limburg) gold de afstemming alleen voor 2016. Aangezien zich in 2017 geen nieuwe activiteiten hebben voorgedaan en de bestaande activiteiten geen wijziging hebben ondergaan is in augustus 2018 een nieuw verzoek aan de Belastingdienst voorgelegd over de afstemming van vpb-positie van WL met als conclusie dat de bestaande situatie niet is veranderd en van kracht kan blijven.
De Belastingdienst heeft in januari 2019 ingestemd met ons verzoek en aangegeven dat WL in 2017 geen VpB-belaste activiteiten heeft uitgevoerd en derhalve ook niet vpb-plichtig is.

Om te beoordelen of deze situatie geen wijziging ondergaat vindt jaarlijks een actualisatie van de inventarisatie plaats. Uit de inventarisatie die in 2022 is uitgevoerd is gebleken dat het WL ook in 2021 geen belaste activiteiten heeft uitgevoerd en niet vpb-plichtig is.

- *Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)*
Voor een nadere toelichting op de Wet Hof wordt verwezen naar paragraaf 4.9 EMU-saldo.

Inhoudelijke risico's

- *Schadeclaims/nadeelcompensatie*
In 2014, 2016 en 2021 hebben meerdere delen van het beheergebied forse wateroverlast ondervonden als gevolg van extreme neerslag. Dit heeft geleid tot een groot aantal aansprakelijkstellingen en meerdere gerechtelijke procedures waarvan een aantal nog niet zijn afgerond. Het waterschap is verzekerd voor aansprakelijkheid wegens *onrechtmatig* handelen. Van erkende aansprakelijkstellingen komen dan ook alleen de eigen-risicobedragen van de betreffende WA-polis ten laste van het waterschap. Daarnaast worden er regelmatig verzoeken om schadevergoeding uit hoofde van nadeelcompensatie ingediend. Kosten die voortkomen uit toegewezen verzoeken om nadeelcompensatie vallen niet onder de WA-polis omdat zulke verzoeken berusten op schade in relatie tot *rechtmatige* overheids(project)besluiten. Zulke schade-uitkeringen komen in de regel ten laste van het betreffende project. Het financieel risico van alle verzoeken om schadevergoeding die aan het eind van het verslagjaar nog niet zijn afgerond wordt geschat op € 6,6 miljoen. Daarbij dient te worden opgemerkt, dat het risico per zaak wordt ingeschat van zeer gering tot aannemelijk. In de regel zijn continu vijf à tien gerechtelijke procedures aanhangig, waarbij het financieel zwaartepunt ligt bij de verzoeken om schadevergoeding uit hoofde van nadeelcompensatie.
- *Afhaakproblematiek, bevolkingskrimp*
Het verlies aan inkomsten vanwege een eventuele bevolkingskrimp of door afhaken van grotere bedrijven die zelf gaan zuiveren is niet onrealistisch. Om in te spelen op deze krimp of mogelijke afhakers wordt de mogelijke inzet van Verdygo (modulaire zuivering) steeds prominenter. In de streefbeelden toekomstvisie heeft ook dit aspect aandacht gekregen.
- *Klimaatverandering; onderdeel maaien*
Effecten van klimaatveranderingen zijn moeilijk voorspelbaar. Indien we te maken krijgen met een meer dan gemiddeld nat jaar bestaat het risico dat de huidige maai frequentie niet voldoende is en er meer gemaaid dient te worden.
- *Privacy- en informatiebeveiligingsrisico's*
Waterschap Limburg neemt maatregelen om de genoemde risico's te voorkomen door de organisatie AVG-proof en BIO-proof te maken. De kans op bijvoorbeeld het hacken van onze communicatiekanalen blijft aanwezig. Hierdoor kan zowel financiële als imagoschade worden opgelopen.

4.6 De financiering

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De basis van de treasuryfunctie wordt gevormd door het Treasurystatuut. Op 2 januari 2017 heeft het algemeen bestuur het Treasurystatuut 2017 Waterschap Limburg vastgesteld.

De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De uitvoering hiervan vereist adequaat handelen in een steeds complexere geld- en kapitaalmarkt.

Drie componenten zijn bij de financiering van belang:

1. rentevisie, de treasuryfunctie en de uitvoering van het treasurybeleid;
2. liquiditeitspositie;
3. treasurybeheer.

Het Treasurystatuut geeft de infrastructuur voor de treasuryfunctie aan. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de treasuryparagrafen van de begroting en de jaarrekening. In de begroting wordt de uitvoering van het treasurybeleid opgenomen door middel van concrete plannen. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen. Tussentijds wordt gerapporteerd over de treasuryactiviteiten van het 1^e halfjaar van het verslagjaar. Ook dient in de begroting en jaarrekening de berekening van de renterisiconorm te worden opgenomen. Om inzicht te verschaffen in de treasuryactiviteiten van het waterschap is de realisatie weergegeven van deze activiteiten in 2022.

4.6.1 Rentevisie, de treasuryfunctie en de uitvoering van het treasurybeleid

In dit onderdeel worden de belangrijkste interne en externe ontwikkelingen genoemd die in het verslagjaar invloed hebben gehad op de rentevisie, de treasuryfunctie en de uitvoering van het treasurybeleid.

Interne ontwikkelingen

In het verslagjaar werd (door de BsGW) de aanslag opgelegd van de watersysteem- en de zuiveringsheffing. Bij de watersysteemheffing is het waterschap sinds de invoering van de Wet WOZ voor de aanslagoplegging grotendeels afhankelijk van gemeenten.

Dit heeft in 2022 niet tot problemen geleid. De aanslag over het belastingjaar 2022 is gespreid opgelegd van 31 januari 2022 tot 31 maart 2022.

Externe ontwikkelingen

Inflatie

De oorlog in de Oekraïne heeft geleid tot een extreme inflatie en snel stijgende rentepercentages. Ondanks de gevolgen van de oorlog is de economie in de eurozone in het verslagjaar gegroeid met 3,2%. In Nederland bedroeg de economische groei in 2022 4,2%.

De prijsontwikkeling van de energieprijzen als gevolg van de oorlog daarentegen hebben in 2022 gezorgd voor een extreem hoge inflatie. De gemiddelde inflatie in de eurozone is uitgekomen op 8,36% en ligt ruim boven het inflatiedoel van 2%. De Nederlandse (geharmoniseerde) inflatie is in vergelijking met de andere Europese landen hoger uitgevallen en heeft in 2022 11,61% bedragen.

Rente(visie)

De stijgende inflatie heeft effect gehad op de rentetarieven van de Amerikaanse Centrale Bank (Fed) en de Europese Centrale Bank (ECB). De FED heeft de rente in het verslagjaar in 7 stappen verhoogd naar het niveau van 4,5% per 31 december 2022 (was 0,25% in 2021). Ook de ECB heeft het rente instrument ingezet om de inflatie te beteugelen en de rente in het verslagjaar in 4 stappen verhoogd tot 2,5% per 31 december 2022 (was 0% in 2021). De depositorente is in 2022 ook aangepast en bevindt zich per 31 december 2022 op een niveau van 2% (was min 0,50% in 2021).

Bij de vaststelling van de begroting 2022 is uitgegaan van een rentepercentage van 0% voor de korte rente. De lange rente, die in tegenstelling tot de korte rente niet wordt bepaald door de ECB maar door de markt, is in het verslagjaar gestegen.

De renteontwikkeling kan als volgt cijfermatig en grafisch worden weergegeven.

Rentevorm	Renteniveau NWB per		
	1-1-2022	1-7-2022	31-12-2022
Korte rente			
rekening courantrente	0,00%	0,00%	2,00%
Lange rente			
10 jaar gelijk	0,50%	1,98%	3,29%
15 jaar gelijk	0,24%	2,25%	3,38%
20 jaar gelijk	0,43%	2,39%	3,33%
25 jaar gelijk	0,71%	2,46%	3,27%

De renteontwikkeling heeft geen gevolgen gehad voor de liquiditeitspositie.

Schatkistbankieren

In december 2013 is de wijziging van de Wet financiering decentrale overheden in verband met het rentedragend aanhouden van liquide middelen in 's Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren) van kracht geworden. De detailverplichtingen zijn vastgelegd in een ministeriële Regeling schatkistbankieren decentrale overheden. Met ingang van 4 februari 2014 is het schatkistbankieren een verplichting voor de waterschappen.

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden moeten worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten met als resultaat een daling van de staatsschuld.

Voor de uitvoering hiervan is de rekeningcourant van een decentrale overheid bij het ministerie van Financiën gekoppeld aan een betaalrekening die deze overheid heeft bij de huisbank, in het geval van ons waterschap de NWB-bank. Het waterschap moet zelf de overtollige middelen naar deze rekening overmaken.

Een drempelbedrag van 2% van het jaarlijks begrotingstotaal t/m € 500 miljoen mag buiten de schatkist worden gehouden. Verder geldt als ondergrens voor het drempelbedrag een bedrag van

€ 1.000.000. Voor ons waterschap is het drempelbedrag 2% van het begrotingstotaal (2022 € 181.150.700), ofwel € 3.623.014.

Het drempelbedrag is gedefinieerd als een gemiddeld bedrag per kwartaal. Dat betekent dat het gemiddelde van het bedrag aan overtollige middelen dat een decentrale overheid gedurende het kwartaal elke kalenderdag buiten de schatkist heeft aangehouden niet boven het drempelbedrag mag liggen. Alleen positieve saldi tellen mee voor de benutting. Het hanteren van een gemiddelde per kwartaal geeft extra flexibiliteit aan de decentrale overheid.

Over de hoogte en benutting van het drempelbedrag in ieder kwartaal rapporteert de decentrale overheid in de jaarstukken. Onderstaand is de hoogte en de benutting van het drempelbedrag over 2022 van ons waterschap in tabelvorm weergegeven.

2022	benutting van het drempelbedrag	drempelbedrag
1e kwartaal	629.422	3.623.014
2e kwartaal	1.069.652	3.623.014
3e kwartaal	1.231.675	3.623.014
4e kwartaal	1.649.324	3.623.014

4.6.2 Liquiditeitspositie

De liquiditeitspositie in 2022 kan afgerond op € 1.000 als volgt worden weergegeven.

Eind maand	Liquiditeitstekort (-) of Liquiditeitsoverschot (+)
Januari	29.131.000
Februari	2.879.000
Maart	18.260.000
April	25.665.000
Mei	47.744.000
Juni	36.218.000
Juli	25.403.000
Augustus	24.180.000
September	10.972.000
Oktober	-8.637.000
November	31.552.000
December	34.237.000

In het verslagjaar zijn we geconfronteerd met een aanzienlijk liquiditeitsoverschot. Het startpunt van de liquiditeitspositie per 1 januari 2022 was reeds positief. Door de aanslagoplegging van de waterschapslasten 2022, grotendeels opgelegd op 28 februari, en het aangaan van een geldlening van € 30.000.000 per 1 november heeft zich de liquiditeitspositie in het verslagjaar verder verbeterd. Daarnaast is in december € 24.700.000 van het programmadirectie HWBP ontvangen. Het rekeningcourantsaldo op het einde van het verslagjaar sluit hierdoor met een overschot van € 34.237.000.

Ook in 2022 was de financieringsconstructie een punt van aandacht. Uitgangspunten hierbij waren de beperking van de rentekosten, de minimalisering van de renterisico's op lange termijn binnen kaders van de Wet Fido en de interne beleidskaders.

Debetrente

In het verslagjaar zijn (tijdelijke) liquiditeitstekorten door middel van kasgeldleningen gefinancierd. In 2022 is in verband met een positieve liquiditeitspositie alleen in oktober en november sprake geweest van een tijdelijk liquiditeitstekort waardoor in 2022 slechts 2 kasgeldlening is afgesloten. Met deze systematiek is in het verslagjaar een rentevoordeel gerealiseerd van afgerond € 1.000.

Creditgelden

Door het verplicht Schatkistbankieren dient het waterschap de publieke middelen aan te houden bij het ministerie van Financiën, behoudens het drempelbedrag. In het verslagjaar is 27 maal een bedrag weggezet bij de schatkist. Aangezien vanaf 15 september 2022 weer rente wordt vergoed bij de schatkist heeft dit in het verslagjaar geresulteerd in een renteopbrengst van € 50.600.

Geldlening

Doordat de rente zich in 2019 op een historisch laag niveau bevond, is ter beperking van de renterisico's in 2019 de toekomstige financiering over de periode 2020-2025 afgedekt door het aangaan van een zestal 'toekomstige' geldleningen met uitgestelde storting voor een totaal bedrag van € 180 miljoen, looptijd 20 jaar, aflossing lineair, rentevast die als volgt zijn opgesplitst:

- stortingsdatum 1 december 2020 € 30 miljoen, rente 0,44%;
- stortingsdatum 1 december 2021 € 30 miljoen, rente 0,536%;
- stortingsdatum 1 december 2022 € 30 miljoen, rente 0,638%;
- stortingsdatum 1 december 2023 € 30 miljoen, rente 0,725%;
- stortingsdatum 1 december 2024 € 30 miljoen, rente 0,794%;
- stortingsdatum 1 december 2025 € 30 miljoen, rente 0,857%.

Per 1 december 2022 is de geldlening 2022 ad € 30.000.000 door de NWB gestort.

Kasgeldlimiet

Indien bij een negatieve liquiditeitspositie van het waterschap de kasgeldlimiet (voor 2022 € 41.665.000, te weten 23% van het begrotingstotaal) drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden, is het op grond van de wet Fido verplicht de vlottende schuld te consolideren door middel van een vaste geldlening. Indien dit aan de orde is, dient het negatieve rekening-courantsaldo, dat uitstaat tegen de lage debetrente, te worden omgezet in een vaste geldlening. Ondanks dat deze situatie zich in het verslagjaar niet heeft voorgedaan is op 1 december 2022 een geldlening bij de NWB-bank van € 30.000.000 afgesloten, ter beperking van de renterisico's.

4.6.3 Treasurybeheer

Risicobeheer

Dit onderdeel geeft inzicht in het risicoprofiel van het waterschap. Onder risico's worden zowel renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's (lees valutarisico's) verstaan. Het renterisico op de vlottende schuld wordt ingeperkt door het hanteren van de kasgeldlimiet. Als grondslag van de wettelijk toegestane omvang van de kasgeldlimiet wordt de omvang van de begroting per 1 januari voor het gehele verslagjaar aangehouden, vermenigvuldigd met het door ministeriële regeling vastgestelde percentage (30% voor waterschappen).

Over het verslagjaar kan dit als volgt worden weergegeven.

Kasgeldlimiet 2022 (x € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	70.132	72.222	70.265	50.461

Uit dit overzicht is af te leiden dat de kasgeldlimiet in 2022 niet is overschreden. De berekening van de kasgeldlimiet is opgenomen in bijlage H.

Naast de kasgeldlimiet geeft de renterisiconorm inzicht in de feitelijke risico's op de vaste schuld. De renterisiconorm voor waterschappen is bepaald op 30% van het begrotingstotaal en kan voor 2022 als volgt worden weergegeven.

Toets renterisiconorm	2022
Renterisiconorm	54.345
Renterisico op vaste schuld	29.090 *
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	25.255

* Ondanks dat alleen sprake is van een renterisico op de variabele kredietopslag, die een fractioneel deel uitmaakt van het totale rentepercentage, dient het totale saldo van de twee basisrenteleningen ad € 16.280.000 te worden meegenomen als renterisico op de vaste schuld. De basisrenteleningen van WL zijn op 18 januari 2022 geherstructureerd in een nieuwe geldlening en hebben ingaande 2023 dan ook geen invloed meer op de renterisiconorm.

Uit het overzicht van de toets renterisiconorm kan worden afgeleid dat het waterschap over het verslagjaar heeft voldaan aan de toets van de renterisiconorm. De berekening is ook opgenomen in bijlage H.

Kredietrisico's op verstrekte geldleningen hebben zich in het verslagjaar niet voorgedaan, aangezien geen leningen van dien aard aan derden zijn verstrekt. Het liquiditeitsrisico is beperkt gebleven door de treasuryactiviteiten te baseren op een liquiditeitsprognose. Het koersrisico is nihil aangezien het waterschap alle betalingen en ontvangsten heeft verricht in euro's.

Kasbeheer

Om de kosten voor het geldstroomverkeer te beperken worden de geldstromen op waterschapsniveau op elkaar afgestemd, het betalingsverkeer door één bank (NWB bank) elektronisch uitgevoerd en de betalingsopdrachten uitsluitend centraal door financiën verwerkt.

4.7 Verbonden partijen

Definitie

Partijen worden als verbonden beschouwd indien de ene partij de zeggenschap over de andere partij bezit of belangrijke invloed kan uitoefenen op de financiële en operationele beslissingen van de andere partijen (bron: Richtlijn voor de accountantscontrole, RAC 550). Verbonden partijen zijn privaat- of publiekrechtelijke organisaties, waarin het waterschap een bestuurlijk en financieel belang heeft. Voorbeelden hiervan zijn deelnemingen in vennootschappen (NV, BV), gemeenschappelijke regelingen (GR's) en (andere) rechtspersonen. Een bestuurlijk belang houdt in dat het waterschap op enigerlei wijze zeggenschap heeft (een zetel in het bestuur of stemrecht). Een financieel belang betekent dat het waterschap financiële middelen ter beschikking heeft gesteld, die

ze kwijt is in geval van faillissement van de organisatie en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)

De BsGW is een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie waarvan de kaders vastliggen in de 'Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen'. Voor een uitgebreide toelichting zie hoofdstuk 6.

Waterschapsbedrijf Limburg (WBL)

Het WBL is een volledige dochter van Waterschap Limburg. Het is een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie waarvan de wettelijk kaders vastliggen in de 'Gemeenschappelijke Regeling Waterschapsbedrijf Limburg'. Voor een uitgebreide toelichting zie hoofdstuk 5.

Het Waterschapshuis (HWH)

Waterschap Limburg is één van de 21 deelnemende waterschappen die participeert in de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis. 'HWH' fungeert als ondersteunende organisatie en aankoopcentrale voor de waterschappen en levert zodoende een bijdrage aan het verbeteren van de informatie- en de bedrijfsprocessen van de waterschappen ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van de taakuitvoering door de waterschappen.

Het Gegevenshuis

Het Gegevenshuis is een openbaar lichaam op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. De kerntaak is het integraal beheren van alle object- en ruimte gerelateerde (basis-)registraties en geometrie voor de deelnemers. Sinds 1 januari 2017 is Waterschap Limburg deelnemer van deze regeling. Via deze gemeenschappelijke regeling wordt Waterschap Limburg ontzorgd voor de wettelijke verplichtingen, die voortvloeien uit het bronhouderschap van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT). Het algemeen bestuur van de regeling bestaat uit de portefeuillehouders van de deelnemers. De stemverhouding is gebaseerd op de bijdrage aan Het Gegevenshuis. De bijdrage is gebaseerd op de feitelijke afname van producten en diensten.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB-bank)

Waterschap Limburg is één van de partijen die aandelen heeft in de NWB-bank. De bank richt haar diensten exclusief op de overheidssector.

De NWB-bank financiert provincies, gemeenten en waterschappen en verstrekt langlopende kredieten aan instellingen voor de volkshuisvesting, de gezondheidszorg en het onderwijs. Verder financiert de bank overheidsbedrijven die werkzaam zijn op het gebied van water en milieu. Voor de waterschappen is de bank huisbankier met diensten als betalingsverkeer, electronic banking en consultancy.

De vennootschap wordt bestuurd door een directie die bestaat uit twee of meer directeuren.

De raad van commissarissen bestaat uit minimaal zeven en maximaal elf leden en houdt onder meer toezicht op de directie. In de algemene vergadering van aandeelhouders heeft elk aandeel A één stem en een aandeel B vier stemmen. Het waterschap heeft 2.401 aandelen A en 299 aandelen B.

Verdygo B.V.

Waterschap Limburg is één van de partijen die aandelen heeft van Verdygo B.V. Verdygo B.V. is gericht op het vermarkten van kennis en kunde. De vennootschap wordt bestuurd door één

bestuurder. De raad van commissarissen bestaat uit drie leden en houdt onder meer toezicht op de directie. In de algemene vergadering van aandeelhouders heeft waterschap Limburg 2% van de stemmen. Waterschapsbedrijf Limburg heeft de overige 98% van de stemmen.

Mede gelet op de voorgestane doorontwikkeling van het Verdygo concept in samenwerking met andere waterschappen (publieke spoor) wordt serieus gekeken naar het scenario ontbinding van Verdygo B.V. (private spoor).

Vereniging Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen is de vereniging van de Nederlandse waterschappen. Alle 21 waterschappen in Nederland zijn lid. De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.

Waterschap Limburg kan één stem uitbrengen in de algemene ledenvergadering.

Vereniging Werken voor Waterschappen

De Vereniging Werken voor Waterschappen is de werkgeversvereniging sector waterschappen, die onderhandelt voor een cao. Een cao voor ruim 30 werkgeversorganisaties met samen circa 12.000 medewerkers. De vereniging is een platform voor werken in de sector waterschappen.

Waterschap Limburg is lid van de vereniging. Gelet op het aantal werknemers kan Waterschap Limburg twee stemmen uitbrengen in de algemene ledenvergadering.

Nota Verbonden Partijen

Het beleid met betrekking tot verbonden partijen is vastgelegd in een Nota Verbonden Partijen, die op 12 mei 2021 door het algemeen bestuur is vastgesteld. Op grond hiervan dient periodiek een risicoanalyse te worden uitgevoerd. De risicoanalyse verbonden partijen 2022 is het AB van 30 november 2022 aan de orde geweest.

De lijst van verbonden partijen, die voldoet aan de wettelijke vereisten, is opgenomen in bijlage K.

4.8 Bedrijfsvoering

Onder bedrijfsvoering wordt verstaan het geheel van interne organisatieonderdelen en processen die ondersteunend zijn ten behoeve van de primaire processen. Het waterschap streeft actief naar het continu verbeteren van het functioneren en daarmee de prestaties van de organisatie. Voor de actuele ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering verwijzen we naar programma 6 'Bestuur en Organisatie'.

Integratie Waterschap Limburg-Waterschapsbedrijf Limburg

De afgelopen jaren heeft het AB van WL geconstateerd dat de huidige governance van WBL niet optimaal functioneert. De ervaren problemen hebben betrekking op de bestuurlijke zeggenschap over en aansturing van WBL. Het algemeen bestuur WL heeft daarom in 2022 de governancevorm van WBL tegen het licht gehouden. Onderzocht is welke toekomstbestendige inrichting van het taakveld waterzuiveren en waterketen de beste is. Daarbij is gekeken naar toekomstige ontwikkelingen binnen het waterbeheer en hoe dit vanuit een bestuurlijk perspectief het beste kan worden ingericht. Op 25 januari 2023 heeft het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg besloten om WBL en WL samen te voegen tot één organisatie. Verdere uitwerking hiervan zal plaatsvinden in

een plan van aanpak. In de uitwerking zal aandacht zijn voor de financiële, fiscale, juridische en organisatorische gevolgen van de integratie. Het plan van aanpak zal in het najaar 2023 worden voorgelegd aan het AB WL.

Fraude(risico's) en onregelmatigheden

Het dagelijks bestuur (DB) van Waterschap Limburg is zich bewust van het inherente risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar activiteiten. In februari 2023 heeft een frauderisicoanalyse plaatsgevonden op alle financieel omvangrijke processen, waarbij in zijn totaliteit 46 verschillende frauderisicofactoren zijn gewogen langs de aspecten van rationalisatie, gelegenheid en motivatie/druk. Hieruit kwam naar voren dat op enkele onderdelen in de bedrijfsvoering sprake is van een hoger dan normaal risico op non-compliance. Deze risico's hebben in de accountantscontrole over het boekjaar 2022 extra aandacht gekregen. Voor de toekomst worden hiervoor aanvullende interne beheersingsmaatregelen ingevoerd waarbij periodiek (en onverwacht) additionele reviews zullen plaatsvinden.

Onze (financiële) processen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheiding. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwickelen en toegang heeft tot activa.

Ondanks alle beheersingsmaatregelen resteert het risico dat management of directie maatregelen doorbreekt en het risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet-integer handelen (anoniem) te melden, periodieke interne en externe audits op de naleving van beheersingsmaatregelen moeten er toe bijdragen dat override of controls wordt signaleerd.

Informatiebeveiliging en cybersecurity

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Gezien de activiteiten van het waterschap heeft informatiebeveiliging vanuit de perspectieven continuïteit, fraude en privacy en daarmee samenhangende reputatie een hoge prioriteit.

In 2022 hebben alle gebruikers een (verplichte) bewustwordingstraining op gebied informatiebeveiliging en privacy moeten volgen. Daarnaast zijn er aanvullende technische en organisatorische maatregelen getroffen voor onze ICT omgeving te beschermen tegen mogelijke cyberaanvallen en de impact van een cyberaanval te verkleinen. Tevens is er verder gewerkt aan de verbeterpunten uit de BIO/AVG audits van WL om te komen tot volwassenheidsniveau 4. Samen met de crisisorganisatie is er geoefend op cyber incidenten.

Integriteitsbeleid

Externe partijen moeten er op kunnen vertrouwen dat het waterschap en haar medewerkers op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. Daarom heeft Waterschap Limburg een integriteitsbeleid en gedragscode opgesteld. Alle bestuurders en medewerkers van Waterschap Limburg leggen de eed of belofte af. Hiermee conformeren zij zich aan de geldende regels. Medewerkers die niet in dienst zijn bij het waterschap ondertekenen een verklaring dat zij de integriteitsregels zullen naleven. Het belang van de gedragscode en de naleving wordt periodiek

benadrukt en is onderwerp van gesprek tussen leidinggevende en medewerker. Er is een vertrouwenspersoon en meldpunt ingesteld iedereen een melding kan doen van mogelijke onregelmatigheden, integriteitsschendingen of belangenverstrengeling ten aanzien van handelingen die het bestuur van Waterschap Limburg aangaan.

Conclusie

Het DB is van mening dat, met alle analyses en getroffen/te treffen beheersingsmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze worden gemitigeerd.

Continuïteit

De jaarrekening is opgemaakt op basis van de veronderstelling van continuïteit.

De directie van Waterschap Limburg heeft als doel om de continuïteit van haar dienstverlening te waarborgen. Hierbij worden zowel operationele als financiële aspecten in ogenschouw genomen. Jaarlijks wordt een Kadernota (inclusief meerjarenraming) opgesteld die als basis dient voor de begroting van het komende dienstjaar. Bij de voorjaars- en najaarsrapportage worden de kernprocessen en de continuïteit daarvan nauwlettend gevolgd. De financiële gevolgen worden daarbij zo goed mogelijk ingeschat en worden in de rapportages tot uitdrukking gebracht. 2022 was een redelijk jaar voor Waterschap Limburg. Het negatieve resultaat werd veroorzaakt door het negatieve resultaat van Waterschapsbedrijf Limburg.

De belangrijkste kengetallen in het kader van de continuïteitsveronderstelling zijn ultimo 2022 als volgt (gebaseerd op de definitieve jaarrekening 2022 van Waterschap Limburg):

- Eigen vermogen: € 21.795.081 (2021: € 30.227.835)
- Resultaat: - € 8.432.754 (2021: - € 9.589.989)
- Werkkapitaal: - € 14.598.914 (2021: - € 479.671)
- Ratio werkkapitaal: -4,10% (2021:-0,13%)
- Solvabiliteit: 6,12% (2021: 8,28%)
- Liquiditeit:
  - Operationele kasstroom: - € 67.160.952 (2021: - € 56.195.075)
  - Current ratio: 0,81 (2021: 1,00)
  - Quick Ratio: 0,81 (2021: 1,00)

Ondanks dat Waterschap Limburg op de kengetallen niet goed scoort, is de continuïteit gewaarborgd door de heffing van de waterschapsbelastingen. Projecten worden uitgevoerd op grond van de beschikbare ontvangen middelen.

Op basis van de meerjarenraming is onze verwachting dat Waterschap Limburg ook in de (nabije) toekomst voldoende kasstromen blijft genereren om aan haar verplichtingen te blijven voldoen. Op grond hiervan is de directie van mening dat de continuïteit van Waterschap Limburg is gewaarborgd.

4.9 EMU-saldo

Achtergrond EMU-problematiek

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de EMU (Economische en Monetaire Unie), is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort (lees

overheidstekort) van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het EMU-saldo is opgebouwd uit het totaal van het Rijk, de sociale fondsen, gemeenschappelijke regelingen en de decentrale overheden.

Indien de overheden in een jaar meer uitgeven dan ontvangen (op kasbasis) is sprake van een negatieve bijdrage aan het EMU-saldo. Op basis van de geldende afspraken mochten de medeoverheden in 2022 maximaal 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) bijdragen in het maximale toegestane EMU-tekort van Nederland, zijnde 3%. Deze ruimte is in 2022 als volgt nader verdeeld over gemeenten over gemeenten, provincies en waterschappen.

Macroreferentiewaarde per bestuurslaag	2022
waarvan gemeenten	0,27%
waarvan provincies	0,08%
waarvan waterschappen	0,05%

EMU-saldo 2022

In de begroting en het jaarverslag dient het eigen EMU-saldo te worden opgenomen. De moeilijkheid is dat waterschappen, net zoals de andere decentrale overheden, een ander boekhoudstelsel gebruiken dan waarop het EMU-saldo is gebaseerd. De waterschappen hanteren het baten- en lastenstelsel, terwijl het EMU-saldo is gebaseerd op transactiestelsel (lees kasbasis). De informatie ten behoeve van het EMU-saldo moet dan ook een vertaalslag ondergaan.

Verder geldt dat bij de waterschappen de investeringen (inclusief de bijdrage van het HWBP) grote invloed hebben op het EMU-saldo, zeker omdat zij gemiddeld over alle waterschappen gezien een factor 3 groter zijn dan de jaarlijkse afschrijvingen. Omdat het investeringsvolume van de waterschappen aanzienlijk is, hebben de waterschappen per definitie een EMU-tekort. Over 2022 is sprake van een EMU-tekort van afgerond € 32.370.000.

De berekening van het EMU-saldo van 2022 is opgenomen in bijlage I, waar tevens de realisatie versus gewijzigde begroting wordt toegelicht.

4.10 Topinkomens

Voor de toelichting op de topinkomens wordt verwezen naar paragraaf 10.4.

4.11 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden. Met deze op grond van de Woo verplichte openbaarheidsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2022. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. de actieve openbaarmakingsplicht voor de elf verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo)

De Woo verplicht overheden om - gefaseerd in een periode van vijf jaar - actief documenten uit elf informatie categorieën te publiceren. In de loop van 2023 wordt de

actieve publicatie van de eerste informatie categorieën verplicht. In onderstaande tabel is weergegeven welke documenten het waterschap (reeds) publiceerde in 2022, tot welke informatiecategorie deze behoren en op welk platform ze zijn gepubliceerd.

Nr	Art. Woo	Naar verwachting verplicht per	Omschrijving	Aantal documenten	Platform
1	3.3, 1a, 1b en 1c	nog niet bekend	Wet en regelgeving, overige besluiten algemene strekking en ontwerpen waarover extern advies is gevraagd.	3	Wet en regelgeving via Landelijk publicatieplatform DROP
2	3.3, 1d en 1e	2023	Inzicht in de organisatie en werkwijze, de bereikbaarheid, en de wijze waarop een informatieverzoek kan worden ingediend.		Informatie over de organisatie is te vinden op de waterschapspagina in het register van overheidsorganisaties (organisaties.overheid.nl). Overige informatie via de website Waterschaplimburg.nl
3	3.3, 2a en 2c	2023	Vergaderstukken en verslagen van het algemeen bestuur en zijn commissies en de bij het algemeen bestuur ingekomen stukken.	529	www.waterschaplimburg.nl bij de betreffende AB-vergadering
4	3.3, 2d	nog niet bekend	Agenda's en besluitenlijsten van het dagelijks bestuur.	48	www.waterschaplimburg.nl bij de betreffende DB-vergadering
5	3.3, 2e	nog niet bekend	Adviezen met betrekking tot de ontwerpen uit categorie 1 en adviezen van adviescommissies die niet zien op individuele zaken.	20	www.waterschaplimburg.nl bij de betreffende DB-vergadering
6	3.3, 2f	2023	Convenanten	22	www.waterschaplimburg.nl bij de betreffende DB-vergadering
7	3.3, 2g	nog niet bekend	Jaarplannen en jaarverslagen	24	www.waterschaplimburg.nl bij de betreffende DB/AB vergadering
8	3.3, 2i	2023	Woo-verzoeken (incl. beslissing en verstrekte informatie).	0	-
9	3.3, 2j	nog niet bekend	Onderzoeksrapporten	0	-
10	3.3, 2k 3.3a	nog niet bekend	Beschikkingen	0	-
11	3.3, 2l	nog niet bekend	Klachtoordelen	0	-

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de elf onder 1. vermelde categorieën (artikel 3.1 Woo)

In 2022 zijn nog geen andere documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting.

3. De passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)

In 2022 zijn 22 Woo verzoeken gedaan. Hierbij zijn 746 documenten openbaar gemaakt.

4. De informatiehuishouding

In 2022 is het zaakstelsel van WL doorontwikkeld om verdere integratie van de informatiehuishouding voor te bereiden. De implementatie van de Woo is door een interdisciplinaire projectgroep uitgevoerd.

5. De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

Het waterschap beschikt per 1 mei 2022 over een Woo-contactpersoon.

6. Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

Ten behoeve van de implementatie van de Woo is actief kennis gedeeld met andere waterschappen en collega-overheden.

7. Besteding incidentele subsidie

De rijksoverheid stelt incidentele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en structurele middelen om de extra uitvoeringskosten al gevolg van de Woo te dekken. In 2022 heeft het waterschap € 54.880 aan incidentele middelen ontvangen. Met ingang van 2023 worden structurele middelen beschikbaar gesteld.

De incidentele middelen zijn in september 2022 ontvangen vanuit het Rijk en zullen in 2023 worden ingezet op de Woo. De kosten in 2022 ten behoeve van de Woo, zijn uit het krediet 'Roadmap IV 2022-2023' bekostigd.

5 Waterschapsbedrijf Limburg

Relatie

Waterschap Limburg maakt voor de uitvoering van het zuiveringsbeheer gebruik van de diensten van de Gemeenschappelijk Regeling Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) te Roermond. Het WBL is een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie waarvan de wettelijk kaders vastliggen in de 'Gemeenschappelijke Regeling Waterschapsbedrijf Limburg'. In de vergadering van het algemeen bestuur van 13 september 2017 is besloten Waterschapsbedrijf Limburg in zijn huidige vorm als openbaar lichaam onder de gemeenschappelijke regeling voort te zetten.

Begroting

De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Waterschapsbedrijf Limburg is gebaseerd op de vastgestelde begroting 2022 van het samenwerkingsverband waarmee de bijdrage vervolgens voor een jaar vast ligt. De begrote bijdrage voor het WBL is in 2022 overeenkomstig de hiervoor bedoelde begroting uitbetaald.

Reservepositie / vreemd vermogen

Het WBL heeft over 2022 een negatief resultaat behaald van afgerond € 9.631.000.

De algemene reserve van het WBL bedraagt per 31 december 2022 (voor resultaatsbestemming) € 0 (2021 was € 1.200.000).

Het vreemd vermogen bedraagt per 31 december 2022 € 273.084.000 (2021 was € 266.470.000).

6 Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen

Relatie

Waterschap Limburg maakt voor de uitvoering van de belastingheffing gebruik van de diensten van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) te Roermond, opgericht 1 april 2011. Het is een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie, waarvan de wettelijk kaders vastliggen in de 'Gemeenschappelijke Regeling Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen' (GR BsGW). De BsGW zorgt voor het volledig, tijdig, rechtmatig, juist en doelmatig heffen en innen van de lokale belastingen van de deelnemers (totaal 30).

Begroting

De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen is gebaseerd op de vastgestelde begroting 2022 van het samenwerkingsverband waarmee de bijdrage vervolgens voor een jaar vast ligt. De begrote bijdrage voor de BsGW is in 2022 overeenkomstig de hiervoor bedoelde begroting uitbetaald.

Reservepositie / vreemd vermogen

De BsGW heeft over 2022 een positief resultaat behaald van afgerond € 792.000

De algemene reserve van de BsGW bedraagt per 31 december 2022 (voor resultaatsbestemming) € 1.190.000 positief (2021 was € 1.203.000).

Het vreemd vermogen bedraagt per 31 december 2022 € 8.991.000 (2021 was € 9.491.000).

Deel II Jaarrekening

2022

waterschap
limburg

7 Balans met toelichting

In dit hoofdstuk wordt de balans 2022 weergegeven met een toelichting op de individuele balansposten.

De balansindeling is opgesteld volgens de BBWW, waarbij het nog te bestemmen resultaat 2021 onderdeel uitmaakt van het eigen vermogen. Bij de vaststelling van de jaarrekening neemt het algemeen bestuur een besluit ter dekking of bestemming van dit resultaat.

7.1 Balans

ACTIVA	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022	PASSIVA	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Immateriële vaste activa	90.035.973	96.893.244	* <i>Algemene reserves</i>	8.151.130	5.056.128
Materiële vaste activa	179.209.502	198.356.241	* <i>Besteminsreserves tariefsegalisatie</i>	21.571.543	16.959.389
Financiële vaste activa	354.529	354.529	* <i>Overige bestemmings- reserves</i>	10.095.151	8.212.318
			* <i>Nog te bestemmen resultaat</i>	-9.589.989	-8.432.754
			Eigen vermogen	30.227.835	21.795.081
			Voorzieningen	24.967.116	27.034.234
			Vaste schulden	213.925.382	232.175.785
Vaste activa	269.600.004	295.604.014	Vaste passiva	269.120.333	281.005.100
Liquide middelen	53.392.334	34.751.036	Netto vlottende schulden	17.741.935	21.636.350
Kortlopende vorderingen	3.117.955	3.173.150	Overlopende passiva	78.225.718	53.236.366
Overlopende activa	38.977.693	22.349.616			
Vlottende activa	95.487.982	60.273.802	Vlottende passiva	95.967.653	74.872.716
TOTAAL ACTIVA	365.087.986	355.877.816	TOTAAL PASSIVA	365.087.986	355.877.816

7.2 Indeling en waardering balansposten

Onderstaand wordt de indeling en waardering per balanspost toegelicht.

Vaste activa

Indeling	Immateriële, materiële en financiële vaste activa. De mutaties in de vaste activa zijn opgenomen in bijlage A.
Waardering	Verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs en indien van toepassing duurzame waardeverminderingen. Ontvangen subsidies, bijdragen van derden en de afschrijvingen worden hierop in mindering gebracht.

In het verslagjaar is de afschrijvingsmethode ongewijzigd gebleven. De afschrijvingen worden op lineaire basis, volgens de verwachte levensduur, berekend. Het eerste jaar worden de afschrijvingen voor een half jaar meegenomen.

De afschrijvingstermijnen die in het verslagjaar voor nieuwe investeringen worden gehanteerd kunnen schematisch als volgt worden weergegeven.

Activa	Afschrijvingstermijn
Gebouwen	30 jaar
Waterstaatkundige werken	30 jaar
Vervoermiddelen / Inventaris	≤ 10 jaar
Automatisering	5 jaar
Immateriële activa	≤ 10 jaar

Op grond wordt afgeschreven indien dit onderdeel uitmaakt van een waterstaatkundig werk. Indien gronden worden aangekocht om strategische reden wordt hierop niet afgeschreven tot het moment dat ze (eventueel) onderdeel gaan uitmaken van een waterstaatkundig werk.

Op gronden waarop installaties of gebouwen zijn gelegen wordt niet afgeschreven.

Vlottende activa

Indeling	Vorraden, uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar, liquide middelen, kortlopende vorderingen, effecten en overlopende activa ('nog te ontvangen' en 'vooritbetaalde' bedragen).
Waardering	Verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs en indien van toepassing duurzame waardeverminderingen.

Vaste passiva

Indeling	Eigen vermogen (algemene reserves, bestemmingsreserves en exploitatieresultaat sluitpost van activa/passiva en kosten/opbrengsten), voorzieningen en vaste schulden (vaste geldleningen en waarborgsommen). De mutaties in de vaste passiva zijn opgenomen in bijlage B, eigen vermogen en voorzieningen, en bijlage C, vaste
----------	---

geldleningen.

Waardering Voorzieningen en vaste schulden: nominale waarde. Behoudens de voorziening voor pensioen- en uitkeringsverplichtingen die op actuariële waarde wordt gewaardeerd.

Vlottende passiva

Indeling Netto vlottende schulden (kasgeldleningen, negatieve bank- en girosaldi, schulden aan leveranciers en schulden in verband met te betalen belastingen, sociale- en pensioenpremies) en overlopende passiva ('nog te betalen' en 'vooruit ontvangen' bedragen).

Waardering Nominale waarde.

7.3 Vaste activa

Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Immateriële vaste activa	90.035.973	96.893.244
Materiële vaste activa	179.209.502	198.356.241
Financiële vaste activa	354.529	354.529
Vaste activa	269.600.004	295.604.014

Immateriële en materiële vaste activa

In bijlage A worden immateriële en materiële vaste activa nader gerubriceerd.

In de investeringslijst, bijlage J, worden de uitgaven en inkomsten 2022 per project weergegeven.

De afwijkingen tussen de bijgestelde raming en realisatie worden per programma in hoofdstuk 3 toegelicht.

Financiële vaste activa

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	+	-/-	Eindbalans 31-12-2022
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	354.129	-	-	354.129
Verdygo B.V.	400	-	-	400
Financiële vaste activa	354.529	-	-	354.529

Nederlandse Waterschapsbank N.V.

De deelname per 31 december 2022 bij de Nederlandse Waterschapsbank NV is als volgt gespecificeerd:

1.737	Aandelen A ad € 115 nominaal; 100% gestort	€	199.755
129	Aandelen A ad € 115 nominaal; 100% gestort	-	29.670
153	Aandelen B ad € 460 nominaal; 26% gestort	-	18.299
99	Aandelen A ad € 113,45; nominale waarde 100%	-	11.231
436	Aandelen A ad € 180,30; nominale waarde 159%	-	78.611
146	Aandelen B ad € 453,78, waarop gestort 25%	-	16.563
		€	<u>354.129</u>

Volgens de systematiek van de netto vermogenswaarde vertegenwoordigen de aandelen op basis van de jaarcijfers 2022 van de NWB bank een waarde van € 84.901.149, zijnde de huidige waardering van € 354.129 en een stille reserve van € 84.547.020.

Verdygo B.V.

In 2016 hebben de beide fusie-waterschappen elk 1% van het geplaatste aandelenkapitaal van € 20.000 in Verdygo B.V. om niet ontvangen. Deze vertegenwoordigen derhalve een waarde van 2 x € 200, totaal € 400.

7.4 Vlottende activa

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Liquide middelen	53.392.334	34.751.036
Kortlopende vorderingen	3.117.955	3.173.150
Overlopende activa	38.977.693	22.349.616
Vlottende activa	95.487.982	60.273.802

De vlottende activa zijn direct opeisbaar tenzij anders vermeld. Er wordt geen risico op oninbaarheid ingeschat met uitzondering bij de vorderingen op belastingdebiteuren. Dit is bij deze post toegelicht.

7.4.1 Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden de creditposities van het waterschap bij banken, het Rijk (als gevolg van het Schatkistbankieren) en het bedrag in kas verantwoord:

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Kas	697	723
Positieve rekening-courantverhouding met 's Rijk schatkist	52.650.000	34.750.000
Overige bank- en girotegoeden	741.637	313
Liquide middelen	53.392.334	34.751.036

Onderstaand is de hoogte en benutting van drempelbedrag over het verloop van het Schatkistbankieren in 2022 weergegeven.

2022	benutting van het drempelbedrag	drempelbedrag
1e kwartaal	629.422	3.623.014
2e kwartaal	1.069.652	3.623.014
3e kwartaal	1.231.675	3.623.014
4e kwartaal	1.649.324	3.623.014

7.4.2 Kortlopende vorderingen

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Vorderingen op belastingdebiteuren	1.383.348	678.046
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	1.350.290	1.878.871
Overige vorderingen	384.317	616.233
Kortlopende vorderingen	3.117.955	3.173.150

Vorderingen op belastingdebiteuren

De stand van de belastingdebiteuren per 31 december 2021 en 31 december 2022 kan als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Belastingdebiteuren 2017		
Openstaande belastingdebiteuren	4.121	0
Belastingdebiteuren 2018		
Openstaande belastingdebiteuren	124.204	-20.547
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-109.907	0
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren	-8.250	0
Belastingdebiteuren 2019		
Openstaande belastingdebiteuren	267.140	154.601
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-158.785	-104.283
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren	-100.362	-47.591
Belastingdebiteuren 2020		
Openstaande belastingdebiteuren	1.158.220	586.168
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-347.878	-182.566
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren	-787.577	-404.840
Belastingdebiteuren 2021		
Openstaande belastingdebiteuren	3.242.393	1.183.489
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-705.626	-447.542
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren	-1.194.345	-720.520
Belastingdebiteuren 2022		
	Mutaties 2022	
Opgelegde / nog op te leggen aanslagen	174.325.000	
Betalingen aanslagen	-166.121.325	
Gerealiseerde oninbaarheid	-123.338	
Gerealiseerde kwijtschelding	-5.392.503	
Openstaande belastingdebiteuren		2.687.834
Voorziening oninbare belastingdebiteuren		-744.660
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren		-1.261.497
Vorderingen op belastingdebiteuren	1.383.348	678.046

Gedurende het verslagjaar heeft de BsGW de afwikkeling van openstaande vorderingen van zowel het huidige als de oude jaren ter hand genomen. De openstaande vorderingen zijn beoordeeld en voorzien van een goedkeurende controleverklaring door Ernst & Young accountants, gedateerd 20 februari 2023.

Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen

Het saldo per 31 december kan worden gerubriceerd in subsidies en bijdragen gerelateerd aan investeringsprojecten en aan de exploitatie:

- Investeringsprojecten

Van diverse gemeenten wordt € 618.234 ontvangen. De bijdragen hebben betrekking op realisatie inlaat Witte Dijk en Astense Aa (project kunstwerken Peelkanalen), bijdrage IBRAHYM 3.0 en nog te ontvangen bijdragen in de kosten voor het verwijderen van explosieven in diverse projecten.

- **Exploitatie**
De bijdragen op exploitatiekosten € 1.260.637 hebben voornamelijk betrekking op bijdragen in het kader van de muskus- en beverratbestrijding, in de kosten betreffende de basisregistratie kadaster, afkoppelfonds regenwater, bijdrage BROL (Bestuurlijk Regiotrekkers Overleg Limburg - het bestuurlijk overkoepelende overlegorgaan voor de samenwerkende gemeenten op het gebied van waterketen) en kosten van het Waterschapshuis.

Deze vorderingen zijn in het 1^e kwartaal 2023 afgenomen tot € 658.570.

Overige vorderingen

Betreft vooral vorderingen voor grondtransacties, bijdragen in de salariskosten van enkele gedetacheerde medewerkers en enkele openstaande dwangsommen. Tenslotte betreft dit de voor WBL de huisvestingskosten, doorbelaste kosten van het eindejaarsfeest, de bijdrage aan het Robuust Plan Slibeindverwerking en de 50% bijdrage aan de brede monitoring analysekosten medicijnresten.

Deze vorderingen zijn in het 1^e kwartaal 2023 afgenomen tot € 52.716.

7.4.3 Overlopende activa

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Nog te ontvangen bedragen	38.693.034	21.882.210
Vooruitbetaalde bedragen	284.659	467.406
Overlopende activa	38.977.693	22.349.616

Nog te ontvangen bedragen

Nog te ontvangen van	Eindbalans 31-12-2021	+	-/-	Eindbalans 31-12-2022
Rijk	36.350.114	17.290.861	34.516.587	19.124.387
Provincie	1.539.168	642.086	-	2.181.253
Overige openbare lichamen	71.167	209.934	71.260	209.841
Overigen	732.586	1.060.812	1.426.669	366.729
Totaal nog te ontvangen bedragen	38.693.034	19.203.693	36.014.517	21.882.210

De Rijksbijdrage per 31 december heeft betrekking op:

- ✓ Prioritaire dijkversterking € 4.122.875
- ✓ HWBP projecten € 12.987.188
- ✓ de vergoeding in het kader van de wet tegemoetkoming schade

bij rampen (Wts) in verband met de watercrisis 2021 in Limburg	€	1.975.725
✓ Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA)	€	38.598

De provinciale bijdrage per 31 december heeft betrekking op:

✓ Bijdrage over 2021 betreffende de gedelegeerde taken van de wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden	€	81.300
✓ Bijdrage over 2022 betreffende de gedelegeerde taken van de wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden	€	80.400
✓ Partnercontract 2016-2021	€	2.000.000
✓ IBRAHYM rekenserver	€	7.653
✓ Interreg subsidie	€	11.900

Het saldo van de overige openbare lichamen per 31 december betreft:

✓ Waterschap AA en Maas bijdrage waterakkoord	€	100.000
✓ Door te belasten huisvestingskosten naar WBL	€	15.262
✓ Eindafrekening Unie van Waterschappen m.b.t. kooizenders bever	€	28.800
✓ Positief resultaat 2022 BsGW	€	65.779

Het saldo van de overige nog te ontvangen bedragen per 31 december betreft:

✓ Afrekening Het Waterschapshuis	€	231.126
✓ Suppletie BTW	€	37.540
✓ Energieafrekening 2022 diverse gemalen	€	10.897
✓ Rente 4 ^e kwartaal rekening-courant Schatkistbankieren	€	47.885
✓ UWV WAZO uitkering medewerkers	€	10.169
✓ Nog te ontvangen creditnota inzake inhuur	€	29.142

Vooruitbetaalde bedragen

Het saldo per 31 december betreft facturen die in 2022 of eerder zijn ontvangen en verwerkt in de administratie, terwijl de kosten betrekking hebben op de exploitatie 2022, 2023 en 2024.

De vooruitbetaalde bedragen hebben betrekking op training, lease- en abonnementskosten evenals onderhoudscontracten in het kader van automatisering.

7.5 Vaste passiva

7.5.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen van het waterschap is te onderscheiden naar algemene reserves, bestemmingsreserves en het resultaat.

Reserves kunnen worden omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en vanuit bedrijfseconomisch en bestuurlijk oogpunt vrij inzetbaar zijn. Op grond van de BBVW moeten de vorming, voeding, onttrekking en opheffing van reserves plaatsvinden bij de resultaatsbestemming. Het ten laste van de exploitatie vormen van reserves is dan ook niet toegestaan. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van de reserves (inclusief alle mutaties) is

een bevoegdheid van het algemeen bestuur. In de BBVW worden de reserves onderscheiden in de algemene reserve, bestemmingsreserves voor tariefseglisatie en overige bestemmingsreserves.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Algemene reserves	8.151.130	5.056.128
Bestemmingsreserves	31.666.694	25.171.707
Nog te bestemmen resultaat	-9.589.989	-8.432.754
Eigen Vermogen	30.227.835	21.795.081

Onderstaand wordt per reserve het saldo aan het begin en einde van het verslagjaar, inclusief de vermeerderingen en verminderingen weergegeven. Vervolgens wordt per reserve het doel en de mutatie in het verslagjaar nader toegelicht.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	+	-/-	Eindbalans 31-12-2022
Algemene reserve watersysteembeheer en zuiveringsbeheer	8.151.130		3.095.002	5.056.128
Algemene reserves	8.151.130	-	3.095.002	5.056.128

Algemene reserve watersysteembeheer en zuiveringsbeheer

- Doel** Bufferreserve voor het waterschap voor zowel de taken die voortvloeien uit het watersysteembeheer als het zuiveringsbeheer.
- Omvang** Het niveau van deze reserve is in 2022 gelijkgeschakeld aan het risicoprofiel van het waterschap en bepaald op het niveau van de algemene reserve per ultimo van het verslagjaar.
- Mutatie** Onttrekking € 3.095.002.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	+	-/-	Eindbalans 31-12-2022
Bestemmingsreserve voor tariefseglisatie				
* Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten watersysteemheffing	16.088.247	871.143	-	16.959.390
* Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing	5.483.297	-	5.483.297	0
Overige bestemmingsreserves				
* Calamiteiten watersysteembeheer	990.816	-	990.816	0
* Riooloverstorten	3.491.749	-	-	3.491.749
* Stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling	257.922	-	-	257.922
* Subsidie afkoppelen regenwater	1.163.904	-	314.209	849.695
* Risicovolle beplanting waterkering / achterstallig onderhoud	303.016	-	-	303.016
* Waterkwaliteit / Nieuw Limburgs Peil Next Generation	310.713	-	-	310.713
* IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering	69.000	-	-	69.000
* Netcentrisch werken	105.405	-	59.417	45.988
* Stimulering klimaatadaptieve peilgestuurde drainage	88.767	-	-	88.767
* Assetmanagement watersysteem	841.071	-	481.475	359.596
* Lectoraat bodem	80.976	-	25.000	55.976
* Project meten met nitraatstrips	43.104	-	-	43.104
* LIVES	113.027	-	6.360	106.667
* Stimuleringsregeling landbouw	400.000	200.000	-	600.000
* Organisatieontwikkeling	387.100	-	271.763	115.337
* Persoonlijk opleidingsbudget	55.000	-	55.000	0
* Onderhoudscontracten	1.393.580	-	41.793	1.351.787
* Restpunten Ooijen Wanssum	0	163.000	-	163.000
Algemene reserves en bestemmingsreserves	31.666.694	1.234.143	7.729.130	25.171.707

Een bestemmingsreserve is een door het algemeen bestuur geormerkte reserve. Bestemmingsreserves dienen zoveel mogelijk beperkt te blijven tot concreet en binnen afzienbare tijd te realiseren bestemmingen met een van tevoren afgesproken omvang. Zodra de maximale omvang van de bestemmingsreserves is bereikt, dienen toevoegingen achterwege te blijven. Nadat de bestemming is gerealiseerd, wordt de reserve opgeheven en een eventueel restant toegevoegd aan de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie. In de praktijk gebeurt dit bij de resultaatsbestemming behorende bij de jaarrekening.

Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten watersysteemheffing

Doel Voorkomen van ongewenste fluctuaties in de belastingopbrengst van de watersysteemheffing.

Omvang Niet van toepassing

Mutatie Toevoeging conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 871.143.

Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing

- Doel Voorkomen van ongewenste fluctuaties in de belastingopbrengst van de zuiveringsheffing.
- Omvang Niet van toepassing
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 5.483.297.

Bestemmingsreserve calamiteiten watersysteembeheer

- Doel Bestrijding van de kosten van calamiteiten (o.a. hoogwatersituaties, wateroverlast, droogte etc.).
- Omvang Nihil .
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 990.816.

Bestemmingsreserve riool overstorten (voormalig WRO)

- Doel Bevorderen van gemeentelijke projecten die als doel hebben de belasting van afvalwater op het huidige oppervlaktewater- en zuiveringssysteem terug te brengen.
- Omvang Maximaal € 3.541.749.
- Mutatie Geen

Bestemmingsreserve stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling (voormalig WPM)

- Doel Stimuleren gemeenten tot aanpak van de gemeentelijke overstorten die lozen op het watersysteem.
- Omvang Maximaal € 1.540.081.
- Mutatie Geen

Bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater

- Doel Stimuleren van woningeigenaren om de regenwaterafvoer af te koppelen van het riool. Water dat schoon is hoeft niet behandeld te worden op een zuiveringsinstallatie, met het oog van kostenbesparing.
- Omvang € 2.150.000. Daarnaast draagt de provincie eveneens € 2.150.000 bij voor de afkoppelen regenwater.
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 314.209.

Bestemmingsreserve risicovolle beplanting waterkering/ achterstallig onderhoud

- Doel Het verwijderen van risicovolle beplantingen op waterkeringen.
- Omvang Maximaal € 349.980.
- Mutatie Geen.

Bestemmingsreserve waterkwaliteit / Nieuw Limburgs Peil Next Generation

- Doel Integrale, gebiedsgerichte analyse en aanpak van knelpunten op het vlak van waterkwaliteit, waterkwantiteit, ruimtegebruik en grondgebruik. Het accent ligt hierbij op het oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit.
- Omvang Maximaal € 325.000.
- Mutatie Geen

Bestemmingsreserve IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering

- Doel Het huidige modelinstrumentarium moet geschikt gemaakt worden voor toepassing toestand beschrijven, effectvoorspelling maatregelen in IBRAHYM ten behoeve van de

waterkwaliteitsmodellering.
Omvang Maximaal € 69.000.
Mutatie Geen.

Bestemmingsreserve netcentrisch werken

Doel Opzetten en implementeren van netcentrisch werken.
Omvang Maximaal € 112.000.
Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 59.417.

Bestemmingsreserve stimulering klimaatadaptieve peilgestuurde drainages

Doel Stimulering ombouw van traditionele drainage naar peilgestuurde drainage.
Omvang Maximaal € 103.311.
Mutatie Geen

Bestemmingsreserve assetmanagement watersysteem

Doel De reserve heeft ten doel om een buffer te vormen voor de (eerste) kosten voor de uitvoering van het assetmanagement in het watersysteem. Assetmanagement betreft het verantwoord beheer van waterschapseigendommen rondom de openbare waterlichamen waar het waterschap een verantwoordelijkheid heeft als eigenaar. Het betreft onder andere onderhoudspaden, buffers, retentiebekkens, vistrappen, boerenstuwen en passieve kunstwerken.
Omvang € 2.137.086.
Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 481.475.

Bestemmingsreserve Lectoraat bodem

Doel Realisatie van de doelen van het 'lectoraat bodem' (samenwerking tussen HAS-Venlo en het waterschap), zoals verwoord in het Lectoraatplan 'een gezonde plant op een vitale, duurzame bodem' en het uitvoeren van praktijkproeven en implementeren van teelt technische maatregelen.
Omvang € 150.000.
Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 25.000.

Bestemmingsreserve project meten met nitraatstrips

Doel Terugdringen van nutriënten in landelijk gebied.
Omvang € 84.960.
Mutatie Geen

Bestemmingsreserve LIVES

Doel De oevers van de Maas en de zijrivieren / beken op een grensoverschrijdende manier effectief schoon maken en schoon houden.
Omvang € 188.290.
Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 6.360.

Bestemmingsreserve Stimuleringsregeling landbouw

Doel Het vasthouden van water op de plateaus en hellingen in het heuvelland, door het infiltreren van water in de bodem en het remmen van oppervlakkige afstroming.
Omvang In 2019, 2020 en 2021 is budget beschikbaar gesteld. Omdat in 2019 geen uitgaven

hebben plaatsgevonden is een bestemmingsreserve ingesteld, conform resultaatsbestemming jaarrekening 2019. De budgetoverschotten 2020 en 2021 zijn eveneens toegevoegd aan deze bestemmingsreserve

Mutatie Toevoeging conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 200.000.

Bestemmingsreserve organisatieontwikkeling

Doel Ontwikkelen en versterken van de innovatie en uitvoeringskracht van WL, einddatum 2022.

Omvang € 387.100.

Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 271.763.

Bestemmingsreserve persoonlijk opleidingsbudget

Doel Het optimaal faciliteren van ontwikkeling van medewerkers, einddatum 2022.

Omvang € 55.000.

Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 55.000. De bestemmingsreserve kan worden opgeheven.

Bestemmingsreserve onderhoudscontracten

Doel Op een verantwoorde wijze uitvoering geven aan het onderhoudsbeleid van Waterschap Limburg.

Omvang € 1.393.580.

Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 41.793.

Bestemmingsreserve Restpunten Ooijen-Wanssum

Doel Uitvoeren restpunten gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum.

Omvang € 163.000.

Mutatie Toevoeging conform resultaatsbestemming jaarrekening 2021 € 163.000.

In onderstaand overzicht wordt het saldo van de algemene reserves en bestemmingsreserves per 31 december weergegeven exclusief en inclusief de voorgestelde resultaatsbestemming 2022.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2022	Dekking / bestemming resultaat 2022	Stand na dekking resultaat 2022
Algemene reserves	5.056.128	-5.056.128	0
Bestemmingsreserve voor tariefseglisatie			
* Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten watersysteemheffing	16.959.390	3.308.662	20.268.052
* Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing	0	-5.474.532	-5.474.532
Overige bestemmingsreserves			
* Riooloverstorten	3.491.749	-133.000	3.358.749
* Stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling	257.922	-	257.922
* Subsidie afkoppelen regenwater	849.695	22.779	872.474
* Risicovolle beplanting waterkering / achterstallig onderhoud	303.016	-	303.016
* Waterkwaliteit / Nieuw Limburgs Peil Next Generation	310.713	-	310.713
* IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering	69.000	-	69.000
* Netcentrisch werken	45.988	-	45.988
* Stimulering klimaatadaptieve peilgestuurde drainage	88.767	-	88.767
* Assetmanagement watersysteem	359.596	-330.989	28.607
* Lectoraat bodem	55.976	-44.408	11.568
* Project meten met nitraatstrips	43.104	-	43.104
* LIVES	106.667	14.604	121.271
* Stimuleringsregeling landbouw	600.000	-44.344	555.656
* Organisatieontwikkeling	115.337	-76.468	38.869
* Onderhoudscontracten	1.351.787	-609.942	741.845
* Restpunten Ooijen Wanssum	163.000	-8.988	154.012
Algemene reserves en bestemmingsreserves	30.227.835	-8.432.754	21.795.081

Nog te bestemmen resultaat

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	+	-/-	Eindbalans 31-12-2022
Nog te bestemmen resultaat	-9.589.989	-8.432.754	9.589.989	-8.432.754
Nog te bestemmen resultaat	-9.589.989	-8.432.754	9.589.989	-8.432.754

Het negatieve resultaat 2021 van € 9.589.989 is in 2022 verantwoord.

Het negatieve resultaat 2022 van € 8.432.754 wordt in hoofdstuk 10 van de exploitatierekening nader toegelicht.

7.5.2 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor onvermijdbare toekomstige uitgaven waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend zijn. Op grond van de BBVW worden voorziening gevormd wegens:

- ✓ verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar welke omvang wel redelijkerwijs kan worden ingeschat;
- ✓ op balansdatum bestaande risico's met betrekking tot bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs ingeschat kan worden;
- ✓ kosten die in een volgend jaar gemaakt worden, indien het kosten betreft die hun oorsprong vinden in het lopende of voorgaande jaar en indien de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren.

Van een voorziening is sprake als het gaat om kwantificeerbare financiële verplichtingen of risico's. De dotatie, die altijd via de exploitatie verloopt, dient expliciet in de begroting of gewijzigde begroting te worden opgenomen. De uitgaven kunnen rechtstreeks ten laste van de geautoriseerde voorzieningen worden gebracht, zonder tussenkomst van het algemeen bestuur.

In onderstaand overzicht wordt het saldo aan het begin en einde van het verslagjaar, inclusief de vermeerderingen en verminderingen per voorziening gepresenteerd. Vervolgens wordt per voorziening het doel, de toevoeging en onttrekking toegelicht.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	+	-/-	Eindbalans 31-12-2022
Voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen				
* Pensioen en uitkeringsverplichtingen	4.638.227	-	596.619	4.041.608
* Persoons gebonden basisbudget (PBB)	126.933	457.800	138.721	446.012
* Vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)	157.731	57.000	49.337	165.394
Voorziening voor claims van ingezetenen en bedrijven				
* Natschade peilopzet maas	1.303.233	18.554	-	1.321.787
* Belastingprocedure zuiveringsheffing	5.110.990	-	5.110.990	0
Voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden				
* Onderhoud waterkeringen	3.564.887	1.722.900	2.719.753	2.568.034
* Onderhoud bedrijfspand Sittard	106.885	-	-	106.885
* Onderhoud bedrijfspand Horst	25.580	4.500	-	30.080
* Onderhoud waterkrachtcentrale ECI	79.622	13.000	-	92.622
Overige voorzieningen				
* Jaarrekeningresultaat BsGW	90.028	81.513	171.541	0
* Jaarrekeningresultaat WBL	426.000	9.631.176	426.000	9.631.176
* Watercrisis 2021	9.337.000	-	706.364	8.630.636
Voorzieningen	24.967.116	11.986.443	9.919.325	27.034.234

Het verloop van de voorzieningen is eveneens opgenomen in bijlage B.

Voorziening pensioen- en uitkeringsverplichtingen

- Doel** Aan de verplichting kunnen voldoen van de pensioenen van nog actieve en niet-actieve bestuursleden die nog geen bestuursderspensioenen ontvangen. In het Burgerlijk Wetboek (Boek 2, Titel 9) is geregeld dat onder de verplichte voorzieningen een 'voorziening voor pensioen- en uitkeringsverplichtingen' dient te worden gevormd en in stand te worden gehouden. Dit om voor voormalige personeelsleden en bestuurders de uit de pensioentoezeggingen voortvloeiende verplichtingen te bekostigen.
- Toevoeging** n.v.t.
- Onttrekking** Salariskosten van € 135.626 van voormalige bestuursleden zijn onttrokken en een vrijval van € 460.993 is verantwoord op basis van de jaarlijks ontvangen actuariële opgave.

Voorziening persoonsgebonden basisbudget (PBB)

- Doel** In de waterschaps-cao is opgenomen dat iedere medewerker vanaf 2021 een persoonsgebonden budget (PBB) heeft om in te zetten voor zijn eigen opleiding, ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit van € 6.000 over een periode van 5 jaar . Met ingang van 2021 wordt hiervoor jaarlijks € 1.200 per medewerker in de begroting opgenomen. Omdat raming en realisatie niet parallel lopen worden niet aangewende gelden gestort in een voorziening.
- Toevoeging** Voor het verslagjaar begrootte individuele PBB, verminderd met de in het verslagjaar gekochte vitaliteitsuren (voorziening vitaliteit PBB).
- Onttrekking** Voor medewerkers in het verslagjaar betaalde kosten € 138.721.

Voorziening vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)

- Doel** Met ingang van 2021 kan het PBB worden ingezet voor vitaliteit. Om inzicht en overzicht te hebben en houden is voor de jaarlijkse mutaties een aparte voorziening ingesteld.
- Toevoeging** In het verslagjaar door medewerkers gekochte vitaliteitsuren, € 57.000.
- Onttrekking** In het verslagjaar door medewerkers opgenomen vitaliteitsuren, € 49.337.

Voorziening natschade peilopzet maas

- Doel** In 2010 heeft het voormalige waterschap Peel en Maasvallei € 1.500.000 ontvangen van Rijkswaterstaat. Dit bedrag is bedoeld voor de afhandeling door het waterschap van schadeclaims die het gevolg zijn van verhoging van het waterpeil van de Maas traject Sambeek-Grave. Mogelijkheid tot het indienen van claims bestaat voor een periode van 20 jaar ná de peilopzet met een uitloop termijn van 5 jaar. De laatste peilopzet heeft in 2015 plaatsgevonden wat betekent dat de indieningstermijn kan lopen tot 2040. Indien op termijn blijkt dat de voorziening ontoereikend is, dan zal Rijkswaterstaat het verschil eveneens voor haar rekening nemen.
- Toevoeging** Bijdrage van waterschap Rivierenland in een natschade-dossier.
- Onttrekking** Geen

Voorziening belastingprocedure zuiveringsheffing

- Doel** In 2019 heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan over twee aanslagen zuiveringsheffing over 2015 (publicatie NEN normen) waarbij de uitspraak voor het waterschap negatief is uitgevallen. Op 26 januari 2022 heeft een zitting plaatsgevonden bij de Rechtbank Roermond over dezelfde problematiek van een aantal aanslagen zuiveringsheffing van de belastingjaren 2016 tot en met 2019 die nog niet onherroepelijk waren. Omdat aannemelijk is dat deze uitspraak voor het waterschap negatief uitvalt is de 'voorziening belastingprocedure zuiveringsheffing' noodzakelijk gebleken.
- Toevoeging** Geen.
- Onttrekking** In het verslagjaar is € 5.110.990 uitbetaald en kan de voorziening worden opgeheven.

Voorziening waterkeringen

- Doel** Onderhouden van de waterkeringen op basis van het meerjarenonderhoudsplan.
- Toevoeging** Conform begroting € 1.165.200, bijdrage Rijkswaterstaat van € 447.700 betreffende kosten oeverherstel Borgharen.
- Onttrekking** In het verslagjaar uitgevoerde onderhoud ten bedrage van € 408.283 en de omvang van deze voorziening is beoordeeld en verlaagd met € 2.311.470..

Voorziening onderhoud bedrijfspand Sittard

- Doel** Het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van bedrijfspand Rijksweg Noord 305 te Sittard voor 2015-2024 op basis van een meerjarenonderhoudsplan. De Totale kosten van dit plan bedragen € 494.000.
- Toevoeging** Conform de begroting.
- Onttrekking** In het verslagjaar uitgevoerde onderhoud.

Voorziening onderhoud bedrijfspand Horst

- Doel** Het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van de (hoogwater)loods in Horst op basis van een meerjarenonderhoudsplan.
- Toevoeging** Conform de begroting.
- Onttrekking** In het verslagjaar heeft geen onderhoud plaatsgevonden op grond van het meerjarenonderhoudsplan.

Voorziening onderhoud waterkrachtcentrale ECI

- Doel** Het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van bedrijfspand ECI 4A te Roermond voor 2017-2026 op basis van een meerjarenonderhoudsplan. De totale kosten van dit plan bedragen € 193.000.
- Toevoeging** Conform de begroting.
- Onttrekking** In het verslagjaar uitgevoerde onderhoud.

Voorziening jaarrekeningresultaat BsGW

- Doel** Voor de verantwoording van het jaarrekeningresultaat BsGW
- Toevoeging** Niet van toepassing

Onttrekking Afwikkeling prognose negatieve resultaat 2021.

Voorziening jaarrekeningresultaat WBL

Doel Voor de verantwoording van het jaarrekeningresultaat WBL
 Toevoeging Over het verslagjaar 2022 verwachte negatief resultaat €9.631.176.
 Onttrekking Afwikkeling prognose negatief resultaat 2021.

Voorziening watercrisis 2021

Doel Voor de verantwoording van de herstelkosten in 2022, 2023 en 2024 van de locaties Valkenburg a/d Geul en Schin op Geul als gevolg van de watercrisis 2021.
 Toevoeging Niet van toepassing.
 Onttrekking In het verslagjaar bedroegen de herstelkosten € 706.364.

7.5.3 Vaste schulden

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	213.896.930	232.147.333
Waarborgsommen	28.452	28.452
Vaste Schulden	213.925.382	232.175.785

Onderhandse leningen van binnenlandse banken

- De leningen zijn grotendeels afgesloten bij de NWB bank. Verder zijn leningen afgesloten bij de Algemene Spaarbank Nederland (ASN bank), Bank Nederlandse Gemeenten en de Rabobank.
- In het verslagjaar is in verband met de vlottende schuld een geldlening aangetrokken van € 47.340.000. en is € 29.089.596 afgelost.
- Het kortlopend deel van de leningen van € 14.116.596 betreft de aflossingen 2023.
- De rentelast over 2022 bedroeg € 3.032.671.

Waarborgsommen

In het kader van onderhoud door derden wordt voor de verstrekking van sleutels een waarborgsom ontvangen.

Er zijn geen zekerheden gesteld voor de vaste schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage C en E.

7.6 Vlottende passiva

7.6.1 Netto vlottende schulden

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Kasgeldeningen	0	0
Negatieve bank- en giroaldi	0	514.284
Schulden aan leveranciers	15.254.295	21.026.686
Schulden ivm te betalen belastingen, sociale/pensioenpremies	2.487.640	95.380
Netto vlottende schulden	17.741.935	21.636.350

Kasgeldeningen

Per 31 december 2022 zijn geen kasgeldeningen afgesloten.

Negatieve bank- en giroaldi

Per 31 december is het saldo bij de Nederlandse Waterschapsbank N.V. negatief.

Schulden aan leveranciers

Het verloop van de crediteuren kan als normaal worden beschouwd. In principe worden facturen binnen 30 dagen betaald. In het eerste kwartaal 2023 is het saldo afgenomen tot € 113.108.

Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremie

De te betalen belastingen, sociale premies en pensioenpremies worden binnen de afgesproken termijnen betaald.

7.6.2 Overlopende passiva

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	Eindbalans 31-12-2022
Nog te betalen bedragen	3.645.657	3.439.632
Vooruitontvangen bedragen	74.580.061	49.796.734
Overlopende passiva	78.225.718	53.236.366

Nog te betalen bedragen

Per 31 december hebben de verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen betrekking op:

- ✓ Rentekosten vaste geldeningen die in 2022 vervallen maar betrekking hebben op 2021 € 1.314.652. Op deze wijze worden de jaarlijkse rentekosten toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.
- ✓ Verplichtingen met betrekking tot onderhoudskosten 2022 € 297.951.
- ✓ Afwikkeling bijdrage co-financiering POP3 projecten € 1.244.901.
- ✓ Verplichtingen met betrekking tot met name onderzoekskosten, ondersteuning € 158.280.
- ✓ Afrekening salariskosten (13^e maand) € 10.897.
- ✓ Afrekening inhuur investeringsprojecten € 93.014.
- ✓ Bestuurlijke boete Agentschap Telecom € 100.000.
- ✓ Afrekening Solidariteitsbijdrage HWBP € 14.467.
- ✓ Waterschap AA en Maas, vergoeding en verontreinigingsheffing 2022 € 20.532.

- ✓ Overige verrekeningen € 50.251.

In het eerste kwartaal 2023 is het saldo van deze nog te betalen bedragen afgenomen tot € 3.274.390.

Vooruitontvangen bedragen

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2021	+	-/-	Eindbalans 31-12-2022
Rijk	69.446.496	54.100.652	74.381.669	49.165.479
Provincie	5.133.565	4.313.440	8.824.410	622.595
Overigen	-	114.404	105.744	8.660
Vooruitontvangen bedragen	74.580.061	58.528.496	83.311.823	49.796.734

De ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren hebben per 31 december betrekking op:

- ✓ Rijksbijdrage in het kader van HWBP en prioritaire dijkversterking € 49.110.599
- ✓ Rijksbijdrage in het kader van Wet Open Overheid € 54.880
- ✓ Provinciale bijdrage; partnercontract 2013-2019 € 322.434
- ✓ Provinciale bijdrage; Programma Natuur 2021-2023 € 300.161
- ✓ Bijdrage omgevingswet € 8.660

7.7 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Naast de in balans opgenomen verplichtingen is het waterschap verplichtingen aangegaan voor toekomstige jaren.

- ✓ Verlofrechten werknemers.
De verlofrechten worden niet op de balans verantwoordt omdat het beleid gehanteerd wordt dat verlof opgenomen / opgemaakt moet worden en dus niet financieel hoeft te worden gecompenseerd.
- ✓ Meerjarige contracten.
Per 31 december lopen nog diverse meerjarige contracten, zoals onder ander leasecontracten en meerjarige aanbestedingen van maai- en onderhoudsbestekken:
  - maai- en groenbestekken: contractperiode tot 1 mei 2025 € 8.100.000 per jaar;
  - huur Openline datacenters (infrastructuur als dienst) IAAS contractperiode 8 jaar tot 1 september 2024, € 870.000 per jaar;
  - lease multifunctionals: contractperiode 4 jaar (1-12-2018 tot 1-12-2023), € 196.000;
  - lease bedrijfsauto's: contractperiode divers, € 1.200.000 per jaar;
  - schoonmaak loodsen: contractperiode 2 jaar (1-1-2023 tot 31-12-2024) met optie tot verlenging met 2 jaar (2025 en 2026), € 106.000;
  - laboratoriumdiensten, bemonstering en waterkwaliteit 10 jaar tot 1 januari 2024, € 480.000 per jaar.
- ✓ Huurovereenkomst kantoorgebouw.
De huur van een deel van het kantoorgebouw aan de Maria Theresialaan 99 bedraagt over 2022 € 985.060. Over deze huurprijs wordt geen BTW in rekening gebracht.

Voor de huur over 2023 en volgende jaren wordt de huurprijs geïndexeerd overeenkomstig de wijziging van het consumentenprijs indexcijfer (1995=100), reeks CPI-werknemers Laag, door het CBS vastgelegd.

7.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

7.9 Watercrisis

In 2021 is Limburg geconfronteerd met een watercrisis van een ongekende omvang. De financiële verantwoording van de watercrisis heeft in het verslagjaar 2021 plaatsgevonden. Hiervoor zijn de daadwerkelijke kosten van de watercrisis, en de nog te verwachten tegemoetkoming uit de Wet tegemoetkoming Schade bij rampen in Limburg (Wts) in beeld gebracht. Ook is rekening gehouden met de nog te verwachten kosten van 2 grotere schadelocaties, te weten kademuur Valkenburg en stapelmuur Schin op Geul waarvan de werkzaamheden op basis van de huidige plannen doorlopen tot eind 2025 of begin 2026. Op basis van huidige inzichten was in 2021 de verwachting dat met de (toekomstige) herstelkosten van de locaties Valkenburg en Schin op Geul een bedrag van € 9.337.000 gemoeid is. In de jaarrekening 2021 is hiervoor de 'voorziening watercrisis 2021' ingesteld en genoemd bedrag toegevoegd.

De uiteindelijke tegemoetkoming voor de locaties Schin op Geul en Valkenburg zal, conform afspraak met de RVO, gebaseerd zijn op de daadwerkelijke kosten van het schadeherstel en in een 2^e tranche worden uitgekeerd. Momenteel is geen aanleiding om de kostenraming voor beide locaties te wijzigen ten opzichte van de ramingen zoals deze ook bij de inrichting van voorziening en bij de besluitvorming door het dagelijks bestuur zijn gehanteerd.

Door de complexiteit van de schadelocaties kademuur Valkenburg en stapelmuur Schin op Geul, en het feit dat de tegemoetkoming van de schade (Wts) uiteindelijk wordt bepaald door de taxateurs van NIVRE zijn deze bedragen echter niet 'hard'. Derhalve is ook sprake van een risico zolang de schadelocaties niet definitief zijn hersteld en de Wts vergoeding niet is vastgesteld.

In 2021 is Limburg geconfronteerd met een watercrisis van een ongekende omvang. De financiële verantwoording van de watercrisis heeft in het verslagjaar 2021 plaatsgevonden.

7.10 Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA)

Op verzoek van voormalig staatssecretaris van Financiën van Huffelen (begin 2021) leveren de waterschappen een bijdrage aan de hersteloperatie kinderopvangtoeslag door het kwijtschelden van de schulden van gedupeerde ouders en toeslagpartners die voortvloeien uit de waterschapsbelastingen. De door de waterschappen verschuldigde belastingen van gedupeerde ouders en hun toeslagpartners die worden kwijtgescholden alsmede de uitvoeringskosten die in het kader van deze operatie worden gemaakt worden door het Rijk vergoed.

Op 15 april 2022 zijn de afspraken tussen het Rijk en de unie van waterschappen over de uitkeringen hersteloperatie kinderopvangtoeslag voor waterschappen, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BIZA) gepubliceerd in de Staatscourant (nr 9942).

Voor de 18 waterschappen die de belastingheffing en invordering hebben ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling voert de belastingsamenwerking de uitvoering van de hersteloperatie uit. Voor Waterschap Limburg wordt dit uitgevoerd door de BsGW.

Het waterschap vraagt de uitkering in het jaar volgend op het begrotingsjaar aan bij BIZA en moet de navolgende informatie hiervoor opnemen in de jaarrekening, te weten:

- De door de ambtenaar belast met de invordering kwijtgescholden bedragen van gedupeerden;
- De kosten die samenhangen met de uitvoering van deze kwijtschelding (component) uitvoeringskosten.

Op deze wijze wordt de informatie onderdeel van de verantwoordingsinformatie.

Voor aanvragen die die in de jaarrekening 2022 worden verantwoord gaat het uitkeringsloket van het ministerie in juli 2023 open.

Kwijtschelding

In het verslagjaar is de BsGW voor de waterschapsbelastingen gestart met de uitvoering van de kwijtschelding in de kinderopvangtoeslagenaffaire. Dit heeft erin geresulteerd dat voor in 2022 in totaliteit € 38.598 aan waterschapslasten over de belastingjaren 2018, 2019 en 2020 zijn kwijtgescholden.

Kinderopvangtoeslag herstel	bedrag herstel
KOTA herstel 2022	0
KOTA herstel 2021	0
KOTA herstel 2020	23.593
KOTA herstel 2019	9.180
KOTA herstel 2018	5.825

De gedeerde inkomsten die gemoeid zijn met de kwijtschelding van de waterschapsbelastingen door de BsGW komen volledig ten goede van het WL. Verrekening van de betreffende kwijtschelding heeft namelijk door de BsGW via de afrekening waterschapsheffingen 2018-2022 plaatsgevonden. Het bedrag van € 38.598 is dan ook als vordering op het ministerie van BZK op de balans van WL verantwoord.

Uitvoeringskosten

Naast de bedragen die gemoeid zijn met de kwijtschelding heeft WL nog recht op een éénmalig bedrag van € 100 per gedupeerde voor de uitvoeringskosten. In gemeenten waarin een gezamenlijke aanslag gemeente / waterschap wordt opgelegd heeft alleen de gemeente recht op een bedrag voor de uitvoeringskosten. Voor de gemeenten is dit bedrag € 150 per gedupeerde.

Er zijn twee gemeenten die niet zijn aangesloten bij de BsGW, te weten de gemeente Horst aan de Maas en de gemeente Venray. Hier wordt door het waterschap een afzonderlijke aanslag opgelegd. Ook voor de gemeente Mook en Middelaar die per 1 januari 2021 tot de BsGW is toegetreden is dit van toepassing omdat de kwijtschelding van de KOTA betrekking heeft op de jaren 2018 tot en met 2020 en over deze periode nog een afzonderlijke aanslag door het waterschap werd opgelegd.

Uitvoeringskosten Kinderopvangtoeslag herstel	bedrag uitvoeringskosten
Uitvoeringskosten gemeente Horst aan de Maas, Venray en Mook en Middelaar	4.900

De vergoeding van de éénmalige uitvoeringskosten komen volledig ten gunste van de BsGW omdat deze zorgdraagt voor de uitvoering van de kinderopvangtoeslagenaffaire. Deze bedragen worden na ontvangst dan ook rechtstreeks overgemaakt aan de BsGW en zodoende niet opgenomen in de balans.

Uitgedrukt in een overzicht ziet de uitvoering van de KOTA er als volgt uit.

Aantal gedupeerden in waterschap (paragraaf 3.3 uitkeringsregeling)	Berekend bedrag uitvoeringskosten (# gedupeerden * € 100) (paragraaf 3.3. uitkeringsregeling)	Kwijtscholden bedragen (paragraaf 3.2 uitkeringsregeling)
49	€ 4.900	€ 38.598

8 Kredietvoting en -verlening

In de voorgaande hoofdstukken zijn per programma de jaargebonden netto investeringsuitgaven (uitgaven en inkomsten) voor 2022 getotaliseerd weergegeven.

Naast de jaarlijkse netto investeringsuitgaven zijn in de Begroting 2022 per investeringsproject de beschikbaar gestelde kredieten opgenomen, zie de investeringslijst Bijlage J. Deze kredieten zijn noodzakelijk om gelegitimeerd (i.e. rechtmatig) uitgaven van investeringsprojecten te mogen doen. Binnen de kredieten mogen uitgaven over meerdere jaren worden verantwoord. We noemen kredieten daarom jaaroverschrijdend.

Procedure investeringskredieten:

1. Bij de vaststelling van de Begroting is door het algemeen bestuur (AB) per programma een krediet gevoteerd. Dit kan in de voorjaars- en/of najaarsrapportage worden bijgesteld.
2. Het dagelijks bestuur (DB) mag voor een individueel investeringsproject binnen een programma een krediet verlenen.
3. In de jaarrekening wordt door het AB het saldo van het gevoteerde krediet per programma ingetrokken. In 2022 is het saldo van de niet door het DB verleende kredieten € 6.082.274 (€ 51.624.700 min € 45.542.426).

Netto kredietvoting/-verlening per programma	AB 2022		DB 2022
	Begroting	Gewijzigde begroting	
Hoogwaterbescherming Maasvallei	10.400.000	10.889.700	11.417.626
Klimaataadaptatie	38.300.000	38.300.000	31.951.800
Waterkwaliteit en ecologie	250.000	250.000	-
Crisisbeheersing	250.000	410.000	400.000
Bestuur en Organisatie	700.000	1.775.000	1.773.000
Totaal netto kredietvoting / -verlening	49.900.000	51.624.700	45.542.426

Conform de 'verordening ex artikel 108 beleids- en verantwoordingfunctie Waterschap Limburg' (art. 6 en 7) wordt over de door het DB verleende kredieten in de tussentijdse rapportage en de jaarrekening gerapporteerd aan het AB. Aan deze verplichting wordt onderstaand voldaan.

Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei

- ✓ Inventarisatie kunstwerken geprogrammeerd onderhoud (uitgaven + € 150.000).
Assetmanagement ontwikkelt zich binnen Waterschap Limburg aan de hand van het Assetmanagementbeleid en het Strategisch Assetmanagementplan (SAMP).
Eén van de acties uit het Strategisch Assetmanagementplan is het vervangen van technisch afgeschreven assets binnen watersysteem en waterkeringen. Voor professioneel assetmanagement is de objectinformatie en het bijbehorende gegevensbeheer nog onvoldoende op orde. Voor de kortere termijn is behoefte om informatie te verzamelen over het jaar van aanleg, onderhouds- en bedieningsplicht en materiaalsoort van de kunstwerken.

- ✓ Solidariteitsbijdrage kosten HWBP (uitgaven € 11.267.626).
Betreft de kredietverlening voor de verantwoording van de jaarlijkse solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma / Deltafonds.

Programma Klimaatadaptatie

- ✓ Water in Balans, diverse projecten (uitgaven + € 6.394.000).
Het krediet van het project Hegge (WiB projecten tranche 1) is verhoogd.
Voor de diverse WiB projecten uit de tweede Tranche (Einighausen, Hekerbeekdal, Mechelderbeekdal, Wijnandsrade, Lemiers en Oud Lemiers) is krediet verleend om de geplande uitgaven zoals opgenomen in de begroting 2022 te kunnen doen.
Inzake het Werkplan 2022-2025 voor programma Water in Balans "Samen balanceren" worden in 2022 negen nieuwe projecten opgestart en is krediet verleend. Het betreft de projecten Beek, Valkenburg, Eygelshoven, Noorbeekdal, Spaubeek, Sibbergrubbe, Eys, Voerendaal en Bocholtz/Simpelveld.
Gedurende de verkenningsfase wordt de raming per project geactualiseerd, waarna per project aanvullende krediet wordt aangevraagd.
- ✓ Molenbeek van Lottum – Siebersbeek (uitgaven + € 620.000, inkomsten + € 437.000).
De Molenbeek van Lottum wordt gezien als een belangrijke watergang voor stroming minnende vissoorten en als een stepping stone langs de Maas voor de verdere verspreiding van deze soorten in Noord-Limburg. In de huidige situatie is de beek echter niet visoptrekbaar door de huidige inrichting van de Maas monding en de aanwezigheid van beverdammen. Waterschap Limburg, Rijkswaterstaat, Stichting Limburgs Landschap en Gemeente Horst aan de Maas zijn voornemens om dit knelpunt samen op te lossen. De voorbereidingen met de partners zijn zover gevorderd, dat de vergunningprocedures worden gestart, teneinde in het najaar van 2022 de uitvoering van het werk te kunnen starten.
In het kader van het Beekmondigenconvenant draagt Rijkswaterstaat bij in de kosten. De gemeente Horst aan de Maas draagt bij in de kosten van de verplaatsing en nieuwbouw van de fietsbrug.
- ✓ WB 21 toets (aanvullend uitgaven + € 1.000.000 en inkomsten + € 750.000)
In september 2016 werd de watersysteemtoets 2015, zoals bedoeld in "Waterbeheer 21e eeuw", afgerond. De totale kosten voor het opheffen van die knelpunten werden ingeschat op 4 miljoen euro. Vervolgens werd in september 2016 een krediet verleend van € 2.030.000 voor het project "WB21 toets 2015". Insteek was destijds om met dit krediet aan de slag te gaan en gedurende het project te inventariseren of en wanneer aanvullend krediet nodig was. Dit is thans aan de orde. Om de laatste knelpunten (Barrier-Klimmen, Leukderbeek, Winnerstraatlossing / Eindhovenesebaan, Peelloop, Vrakker) te kunnen afronden is een aanvullend krediet nodig. De inkomsten betreffen de bijdrage vanuit het partnercontract 2016-2021.
- ✓ Nieuw Limburgs Peil Streefbeeld SESA Geul (uitgaven + € 100.000)
Het betreft de analyse van de biotische en abiotische cyclus, het opstellen van maatregelenpakketten en het opstellen van streefbeelden voor de deeltrajecten van het stroomgebied van de Geul.

- ✓ Herinrichting beekmonding Hemelbeek (uitgaven + € 355.000, inkomsten € 175.000).

In het Beekmondigenconvenant 2016-2021 (2e tranche) met Rijkswaterstaat en Waterschap Aa en Maas is de Hemelbeek opgenomen als onderzoeksproject. In 2020 zijn voor de Hemelbeek de knelpunten en de (nog) te behalen winst voor de KRW en eco-hydrologische watersysteemdoelen nader beschouwd. Het onderzoek toont dat de nut en noodzaak er is om de geomorfologische en vismigratieknelpunten bij de monding van de Hemelbeek aan te pakken. Bovendien maakt de Hemelbeek deel uit van het KRW-waterlichaam Maas, waarbij de Hemelbeek in ieder geval voor de parameter vis niet voldoet aan het gewenst ecologisch potentieel (GEP). De Hemelbeek is daarom opgenomen als deelproject in het Beekmondigenconvenant 2022-2027 (3e tranche). En wordt derhalve een bijdrage in de kosten ontvangen.
- ✓ Herinrichting beekmonding Swalm (uitgaven + € 500.000).

De Swalm mondde oorspronkelijk uit in de Maas die tegen de Donderberg aan liep. Met de kanalisatie van de zandmaas is de huidige loop van de Maas aangelegd. Ook is de zuidelijke helft van de afgesneden Maas(meander) gedeeltelijk gedempt. De Dode Maas is een restant van de afgesneden Maasmeander. Door deze wijzigingen is de monding van de Swalm in de resterende geul ("Brede Geul") komen te liggen.

Door de aanleg van stuw Belfeld (aanleg gereed in 1926) is het waterpeil in de Maas ter hoogte van de monding van de Swalm verhoogd en de monding gestuwd geraakt. Hierdoor is de stroomsnelheid in de benedenloop van de Swalm permanent afgenomen en zijn diverse knelpunten ontstaan. Rijkswaterstaat (RWS) voert de werkzaamheden uit die moeten leiden tot oplossing van de knelpunten. Het waterschap draagt bij in de kosten, middels een bijdrage aan RWS.
- ✓ Diverse projecten watersysteem (aanvullend uitgaven + € 2.124.500).

15 December 2020 werden individuele voorbereidingskredieten toegekend aan diverse projecten. Totaal werd € 18,9 miljoen verleend voor de verkennings- en de planuitwerkingsfase van 25 individuele projecten. Inmiddels zijn we ruim een jaar verder.

De projecten zijn door de IPM-teams Watersystemen verder gebracht in het proces richting planvaststelling. Nieuwe inzichten op het gebied van techniek, omgeving, contract, conditionerende onderzoeken en benodigde ruimte zijn verwerkt in de voorlopige ontwerpen, de plannen en de ramingen. Ook langere doorlooptijden als gevolg van afstemming met de omgeving spelen een rol bij de behoefte aan aanvullend voorbereidingskrediet. Het betreft aanvullend krediet voor de projecten 'Natte natuurparel Broekhuizerbroek', 'Groote Molenbeek bypass zand- en kruidvang', 'Vispassage Epermolen', 'Corio Glana Highlight 20 fase 2', 'Ontkluizing Keutelbeek Geleen', 'Geleenbeek Oud-Roosteren A2', 'Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt Oud-Roosteren' en 'Geleenbeek VDL Nedcar'.
- ✓ Water in Balans; Mechelderbeekdal - Buffer Vijlenstraat- (aanvullend uitgaven + € 350.000).

Het Ontwerp Projectplan Waterwet buffer Vijlenstraat is een Snel aan de Slag project en maakt onderdeel uit van project Mechelderbeekdal, tranche 2 van het programma Water in Balans.

We hebben de opgave om Mechelen te beschermen tegen wateroverlast bij een situatie van T25. Dat betekent dat maatregelen moeten worden getroffen voor het verwerken van bruto orde grootte 53.000 m³ water.

Waterschap Limburg is bezig met een Integrale Verkenning van het Mechelderbeekdal, om over ca. 1,5 jaar te komen tot een Voorkeursvariant met oplossingen voor wateroverlast langs de lijn van de 6 bekende knoppen. Vooruitlopend hierop werken we samen met de gemeente Vaals aan het no regret Snel aan de Slag project Vijlenstraat. Samen treffen we maatregelen tegen wateroverlast in het WIB knelpunt Mechelen, met als belangrijke bijvangst minder wateroverlast in lokale gemeentelijke knelpunten in de omgeving van het projectgebied Vijlenstraat.

De gemeente stelt haar eigendom ter beschikking aan het waterschap om de buffer te realiseren. De gemeente draagt zorg voor een goede geleiding van water naar de buffer door aanpassingen aan de Vijlenstraat (wegverkanting en grotere duiker in de Mechelderbeek).

- ✓ Water in Balans; Tranche 2 – 11 projecten- (aanvullend uitgaven + € 9.584.000)
De kredietverlening heeft betrekking op de volgende projecten van de Investeringslijst (Bijlage J, projecten Wateroverlast) Water in Balans: Beek, Bocholtz & Simpelveld, Einighausen, Eyselshoven, Eys, Hekerbeekdal, Lemiers & Oud-Lemiers, Noorbeekdal, Spaubeek, Valkenburg (incl. Sibbergrubbe) en Voerendaal. Het eerder verstrekte (start)krediet voor deze 11 projecten van € 4.854.000 wordt door middel van voorliggend voorstel aangevuld om de voorbereidingsfase van deze projecten volledig te kunnen doorlopen.
- ✓ Droogtebestrijding (uitgaven + € 4.800.000, inkomsten + € 3.482.500)
De maatregelen (aanbrengen 400 boerenstuwen en 40 stuwen in eigen watersysteem) maken het mogelijk extra water te conserveren in Noord- en Midden-Limburg. Met het automatiseren van 5 bestaande regenwaterbuffers willen we in de praktijk toetsen of we m.b.t. waterveiligheid het rendement van de buffers kunnen vergroten en of er infiltratiemogelijkheden bestaan die bijdragen aan droogtebestrijding.
- ✓ Vervangingsinvesteringen assets (uitgaven + € 5.150.000)
Assetmanagement ontwikkelt zich binnen Waterschap Limburg aan de hand van het Assetmanagementbeleid en het Strategisch Assetmanagementplan (SAMP). Eén van de acties uit het Strategisch Assetmanagementplan is het vervangen van technisch afgeschreven assets binnen watersysteem en waterkeringen. De vervanging gebeurt op basis van prestatie, risico's en kosten. Om uitvoering te kunnen geven aan vervangingsinvesteringen assets wordt jaarlijks het gevoteerde krediet 'Vervangingsinvesteringen assets' (P360042) aangevuld.
- ✓ Waterwet Hegge (aanvullend uitgaven + € 828.000)
Door de maatregelen uit het Ontwerpprojectplan Waterwet Hegge uit te voeren, wordt het buurtschap Hegge voor het overgrote deel beschermd tegen wateroverlast die statistisch maximaal eens per 25 jaar voorkomt. Hierbij is het effect van eventuele maatregelen in knop 1 (landelijk/buitengebied) niet meegerekend. De samenwerking die het waterschap aangaat met de gemeente Beekdaalen in het kader van dit project, is 28 juni jongstleden bekrachtigd door het tekenen van een samenwerkingsovereenkomst (SOK).
Diverse maatregelen (watergeleiding, te verbreden afwateringssloot en leegloopleiding buffer) liggen op eigendom van derden.

- ✓ Herinrichting Uffelsebeek en Haelensebeek (uitgaven + € 1.260.000)

Naast het feit dat de beek op een aantal trajecten nog een genormaliseerde loop heeft, vormt de waterkwaliteit een zeer belangrijk knelpunt voor de ecologische ontwikkeling van de Uffelse-en Haelensebeek. De Uffelsebeek wordt belast met verontreinigd water uit België. Hierdoor treedt bij lage afvoeren met enige regelmaat zuurstofgebrek op in de Uffelsebeek met massale vissterfte tot gevolg. Het waterschap heeft overleg opgestart met de Vlaamse Milieumaatschappij(VMM)over de problemen betreffende de waterkwaliteit. In België zijn al maatregelen voorzien en/of worden al maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren. Ondanks dat het ontwikkelingsperspectief van de beek laag blijft zolang de waterkwaliteit niet verbeterd, staat het waterschap wel aan de lat om te zorgen voor een goede inrichting van de beek. Enerzijds omdat de ecologie zich dan direct kan ontwikkelen bij verbetering van de waterkwaliteit. Anderzijds omdat dit de opgave is vanuit KRW waarvoor het waterschap een realisatieverplichting heeft.
- ✓ Meerssen Fase 2 (uitgaven + € 1.186.000)

In de SOK Meerssen is voor het waterschap de ambitie vastgelegd om vóór 2025 circa 90.000 m3 extra berging te realiseren binnen het projectgebied. Het waterschap heeft haar opgave opgedeeld in 3 fasen. In fase 1 zijn de buffers uitgevoerd waarvan de gronden in bezit zijn van Waterschap Limburg of Gemeente Meerssen, zodat deze buffers snel te realiseren waren en Meerssen op korte termijn minder overlast zou hebben. Hierbij is circa een kwart van de waterschapsopgave gerealiseerd. In fase 2 wordt nog eens de helft van de waterschapsopgave gerealiseerd.
- ✓ Groote Molenbeek Wanssum (aanvullend uitgaven + € 393.000, inkomsten + € 257.000)

Het stroomgebied van de Groote Molenbeek is één van de grootste stroomgebieden van Limburg. De beek, waterlichaam binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW), stroomt vanaf Grashoek (de gemeente Peel en Maas) naar Wanssum (gemeente Venray), waar de beek uitmondt in de Maas.

In diverse fasen werd het overgrote deel van de beek heringericht om invulling te geven aan de KRW. Voorkomende vismigratiebarrières werden in dat verband voor het overgrote deel tevens opgeheven. In de benedenloop van de Groote Molenbeek bevinden zich nog enkele belemmeringen voor vismigratie: de bestaande zandvang, stroomopwaarts van de haven in Wanssum (a), de bestaande kruidvang, direct stroomopwaarts van de zandvang (b), de haven- en jachthaven te Wanssum (c) en de monding van de Groote Molenbeek in de Maas (d).

Het voorliggende projectplan betreft maatregelen voor het opheffen van de migratieknelpunten, zoals genoemd onder a en b. Met het opheffen van deze knelpunten wordt een directe ecologische verbinding gerealiseerd tussen de Groote Molenbeek en de recent, in het kader van het gebiedsproject "Ooijen-Wanssum" gerealiseerde "delta" van de Groote Molenbeek, die aansluit op de havens van Wanssum (die in directe verbinding staan met de Maas).
- ✓ Slimme stuwen (uitgaven + € 5.521.711, inkomsten + € 5.521.711)

In 2021 WL heeft een aanbod gedaan aan Gedeputeerde Staten met zes hydrologische maatregelen die bijdragen aan natuurherstel rond en in de Natura 2000-gebieden en via het Programma Natuur (de SPUK) voor 100% gefinancierd kunnen worden. Ook was toen al helder dat van deze kosten 15% kan worden benut ten behoeve van de eigen uitvoeringskosten. Sindsdien heeft de provincie van het ministerie van LNV een bedrag van ruim €60 mln.

ontvangen en een subsidieregeling opgesteld: de subsidieregeling 'Nadere subsidieregels gebiedsgerichte maatregelen Programma Natuur2021-2023'.

In 2022 heeft WL ingestemd met het indienen van een subsidieaanvraag bij de Provincie Limburg voor 'slimme stuwen en regenwaterbuffers' in het kader van Nadere subsidieregels gebiedsgerichte maatregelen Programma Natuur 2021-2023. WL heeft ingestemd met het Activiteitenplan en de aanvraag bij het college van Gedeputeerde Staten. Door Gedeputeerde Staten is de subsidieaanvraag volledig gehonoreerd en heeft het waterschap de beschikking ontvangen. Onderdeel van het activiteitenplan is het deel slimme stuwen; vervangen van een 60-tal stuwen in en rond de Natura 2000-gebieden (in beginsel in en rondom de Grootte Peel).

✓ Herinrichting Geleenbeek Sittard-Millen (uitgaven + € 640.000)

De Geleenbeek was van oorsprong een snelstromende, sterk meanderende bronbeek met een onregelmatige bodemstructuur. In het verleden is de Geleenbeek t.b.v. de afvoer van mijnwater genormaliseerd, vastgelegd in betontegels en verbreed. Door het sterk verstedelijkte stroomgebied vinden tijdens hevige regenbuien hoge piekafvoeren plaats.

Het traject Geleenbeek Sittard – Millen is een van de laatste trajecten die nog niet is heringericht en dus nog een genormaliseerde, vastgelegd profiel heeft. De inrichting van dit traject voldoet daarmee niet aan de gewenste inrichting van een Natuurbeek en een KRW-waterlichaam.

✓ Broekhuizerbroek (uitgaven + € 1.710.000)

De geplande werkzaamheden hebben tot doel om de Natte Natuurparel Broekhuizerbroek niet langer te belasten met water uit het omringde landelijke gebied, zodat de waterkwaliteit en ecologie van deze Natte Natuurparel kan verbeteren. Hiervoor wordt de Langeveldseloop in de reguliere situatie afgesloten en overtollig water, via de Boabel, om het Broekhuizerbroek geleid. Met het vergroten van de bergings- en afvoercapaciteit van de Boabel worden tevens de wateroverlast-knelpunten "Hanenberg" en "Boabel" opgelost.

✓ Interregprojecten EMfloodResilience (uitgaven + € 588.000, inkomsten € 529.200)

De Interregprojecten EMfloodResilience en MARHETAK komen voort uit zowel het Meerjarenprogramma Verbetermaatregelen Crisismanagement 2022-2027 als uit Klimaatadaptatie. Daarmee vernieuwen en versterken we het presteren van het waterschap tijdens crises in het algemeen en tijdens hoogwater in het bijzonder. Daarnaast versterken we door deze interregionale samenwerking ons imago en onze slagvaardigheid.

✓ Aanschaf noodmaterialen (uitgaven + € 400.000, inkomsten + € 360.000)

Voor de verbetermaatregel aanschaf noodmaatregelen die grensoverschrijdend kunnen worden ingezet bij dreigende wateroverlast is Interreg-subsidie aangevraagd. De toekenning van deze subsidie is inmiddels een feit en daarom moet de voorbereiding van de inkoop op korte termijn starten om aan de subsidievoorwaarden (waaronder afronding uiterlijk 31-12-2023) tegemoet te komen. Om de voor de start noodzakelijke investeringen te kunnen plegen dient het programmabudget Crisisbeheersing te worden opgehoogd. In 2023 staan daar inkomsten vanuit Interreg tegenover.

Programma Crisisbeheersing

- ✓ Uitwerken gegevens WBI (uitgaven + € 360.000)
Via het lopende programma Wettelijke Beoordeling (WBI/LBO1) van onze primaire waterkeringen komt actuele informatie beschikbaar over de status van de dijk ten opzichte van de wettelijke norm. Met één aanvullende stap is het resultaat van het programma WBI om te vormen naar informatie over de actuele sterkte bij optredende hoogwaters. Deze stap is in de Kadernota 2019-2023 al benoemd als WBI+. Het WBI+ heeft als doel om de informatie uit de WBI-beoordeling zodanig uit te werken, dat deze gebruikt kan worden voor de zorgplicht en de crisisbeheersing in het bijzonder. Het model hoogwaterinformatie omgeving (HIO) biedt informatie ten tijde van hoogwater. Het HIO kan met hulp van WBI+ gegevens geactualiseerd en daarmee betrouwbaarder worden. De informatie die toegevoegd wordt via WBI+ kan direct worden gebruikt voor het beantwoorden van vragen als 'kan de dijk deze waterstand aan' en 'waar gaat het (als eerste) mis?'.
- ✓ Noodmaterialen (uitgaven + € 400.000; inkomsten + € 360.000)
Betreft de aanschaf van noodvoorzieningen die interregionaal kunnen worden ingezet. De bescherming tegen wateroverlast en de waterveiligheid wordt hiermee verhoogd. Op deze investering wordt een interreg-subsidie (MARHETAK) ontvangen van 90%.

Programma Bestuur en organisatie

- ✓ Roadmap informatievoorziening 2022 en 2023 (uitgaven + € 1.300.000).
De Roadmap Informatievoorziening 2022-2027 is gebaseerd op de doelstellingen van Waterschap Limburg, aangevuld met verplichtingen uit wet- en regelgeving. De visie en de strategie voor het waterbeheer hebben betrekking op een periode van meerdere jaren. Dit geldt ook voor de Roadmap Informatievoorziening. We werken met de Roadmap Informatievoorziening aan de centrale informatievoorziening voor het waterschap van morgen. De thans aan de orde zijnde kredietverlening betreft de eerste twee jaren van de Roadmap Informatievoorziening 2022-2027.
- ✓ Implementatie e-HRM (uitgaven + € 363.000).
In 2021 hebben WL en WBL een gezamenlijk aanbestedingstraject gevolgd om te komen tot hetzelfde e-HRM-systeem. Beide organisaties hebben geconstateerd dat dit van belang is in het kader van een nauwere samenwerking. WBL is in 2021 gestart met de implementatie van de 1^e fase (m.n. de salaris- en personeelsadministratie) i.v.m. de livegang per 1 januari 2022. WL dient in 2022 te implementeren, om per 1 januari 2023 live te kunnen gaan met het nieuwe systeem. Zowel WL als WBL dienen de 2^e fase (modules zoals werving & selectie, arbeidsverzuim, gesprekscyclus, strategische personeelsplanning en rapportages) in 2022 te implementeren. WL heeft zeer weinig voorbereidingstijd gehad en streeft in 2022 naar een zo volledig mogelijke implementatie (fase 1 en 2). In verband met te maken keuzes is een uitloop naar 2023 op onderdelen niet uitgesloten. Daartoe volgt, indien aan de orde, een afzonderlijk voorstel.

✓ Vervangen CV installatie locatie Sittard (uitgaven + € 110.000).

De cv-installatie op locatie Sittard is volledig afgeschreven en in dusdanige technische staat dat deze vervangen moet worden voor de winter 2022/2023. Tevens wordt een voorbereiding gemaakt om een warmtepomp aan te sluiten. Hierdoor wordt al voorbereid op de toekomst zodat een forse besparing op gasverbruik mogelijk wordt. De nieuwe cv-ketels zijn bovendien klaar voor het bijmengen van waterstof, mocht dit in de toekomst nodig zijn met betrekking tot duurzaamheid en de gasmarkt.

Kredietaanpassing bevoegdheid Secretaris Directeur

In de 'Regeling budgetbeheer en financieel mandaat Waterschap Limburg 2017' is de Secretaris Directeur bevoegd tot het verhogen van de uitgaven binnen het verleende investeringskrediet indien deze worden gecompenseerd door hogere inkomsten, waardoor een en ander budgettair neutraal verloopt (artikel 6 Verhogingen investeringsuitgaven en -inkomsten binnen een verleend krediet). In 2022 heeft de Secretaris Directeur één keer gebruik gemaakt van deze bevoegdheid:

✓ Corio Glana Highlight 20 fase 1 (uitgaven en inkomsten € + 1.000.000)

Bij het aanvragen van het krediet voor project Corio Glana Highlight 20 fase 1 is rekening gehouden met de verrekening van voorbereidingskosten en grondkosten met gemeente Sittard-Geleen. Hierbij is alleen rekening gehouden met het saldo dat voor rekening komt van het waterschap (40%). In werkelijkheid zijn de meeste voorbereidingskosten door het waterschap voorgefinancierd (100%) en wordt de bijdrage van de gemeente (60%) middels inkomsten verantwoord. De verrekening systematiek heeft in de praktijk dus anders uitgepakt dan oorspronkelijk in het kredietvoorstel was voorzien. Daardoor stijgen zowel de uitgaven als de inkomsten met hetzelfde bedrag.

9 Exploitatie naar kostendragers

In dit hoofdstuk wordt de realisatie naar kostendrager weergegeven. Het waterschap kent twee kostendragers, te weten:

1. Watersysteembeheer.

Het watersysteembeheer bevat de kosten van het waterkwantiteitsbeheer, het waterkeringsbeheer en het passieve kwaliteitsbeheer (verbeteringen van de waterkwaliteit in de diverse waterlichamen). Bovendien bevat het watersysteembeheer een deel van de kosten voor de aanslagoplegging en invordering van de belastingopbrengsten.

De kosten van het watersysteembeheer worden opgebracht door inwoners en eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken en natuurterreinen.

2. Zuiveringsbeheer

Het zuiveringsbeheer bevat de kosten voor het zuiveren en transporteren van afvalwater, de verwerking van het zuiveringsslib en gedeeltelijk de kosten van vergunningen en meldingen, uitgevoerd door het WBL. Daarnaast wordt een deel van de kosten voor de aanslagoplegging en invordering van de belastingopbrengsten, uitgevoerd door de BsGW, gerekend tot het zuiveringsbeheer. Evenals een gedeelte van de kosten van bestuur en externe communicatie van zowel WBL als BsGW.

De kosten van het zuiveringsbeheer worden opgebracht door zowel de huishoudens als de bedrijven op basis van het aantal vervuilingseenheden.

De wijze van toerekening van de kosten naar de beide kostendragers wordt onderstaand kort toegelicht. Bovendien wordt per kostendrager de dekking van deze kosten gepresenteerd, de 'dekkingsmiddelen'.

Kostentoerekening

De principes die gehanteerd zijn bij de kostentoerekening bepalen hoe de kosten worden toegerekend aan de uiteindelijke kostendragers (lees taken). Deze kostendragers vormen de basis voor de opbrengst waterschapslasten. Omdat de kostentoerekening van groot belang kan zijn op de hoogte van de belastingtarieven waarvoor bestuurlijke aandacht noodzakelijk is, is in de voorschriften opgenomen dat hier expliciet aandacht aan dient te worden geschonken.

De interne kosten worden toegerekend op basis van bedrijfseconomische principes. Alle indirecte kosten worden doorberekend naar de producten die onderdeel uitmaken van programma's en bovendien onderdeel uitmaken van de taak watersysteembeheer en/of de taak zuiveringsbeheer. Een uitgebreide specificatie van de kostentoerekening is opgenomen in bijlage F, de kostenverdeelstaat.

De kosten van het zuiveringsbeheer bestaan uit:

- het aandeel van het zuiveringsbeheer van de aan WBL betaalde bijdrage van € 79.984.321,
- het aandeel van het zuiveringsbeheer van de aan BsGW betaalde bijdrage van € 1.582.000 en
- een gedeelte van de kosten van bestuur, externe communicatie, vergunningverlening en handhaving, plannen en regulering lozings.

Het restant van de kosten is toegerekend aan het watersysteembeheer.

Het resultaat van de kostentoerekening naar de kostendragers en de bijbehorende dekkingsmiddelen per kostendrager kan volgens de programma indeling als volgt worden weergegeven. Voor de opbouw van de programma's met bijbehorende beleidsproducten wordt verwezen naar bijlage G. De specificatie van elk individueel programma (artikel 4.27 BBVW) is onderdeel van hoofdstuk 3, hiervoor verwijzen we dan ook naar.

Kostendrager watersysteembeheer

Kostendrager watersysteembeheer				
Programma		Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Klimaatadaptatie		54.793.700	57.727.965	54.812.802
Hoogwaterbescherming Maasvallei		14.065.200	13.850.100	12.679.713
Crisisbeheersing		2.937.700	3.039.800	5.349.350
Waterkwaliteit en ecologie		4.872.200	4.911.400	3.296.373
Zuiveren		73.100	73.100	74.500
Bestuur en Organisatie		7.219.000	8.586.427	6.171.028
Programmatotaal		83.960.900	88.188.792	82.383.766
Onvoorzien WL	+	385.600	-	0
Duurzaamheid en innovatie	+	800.000	556.750	0
Coronacompensatie 2020	-/-		-	823.000
Overheadcomponent vergoeding HWBP	-/-	306.500	306.500	189.276
Goodwill toetreders BsGW	-/-	9.200	9.200	9.100
Resultaat / weerstandsvermogen BsGW	-/-	-	-	58.200
Dividend Nederlandse Waterschapsbank NV	-/-	1.828.000	2.285.500	2.285.511
Totaal netto kosten		83.002.800	86.144.342	79.018.679
Opbrengst waterschapsbelastingen	+	83.086.400	83.086.400	83.669.234
Correctie kwijtschelding	-/-	2.505.000	2.505.000	2.312.809
Correctie oninbaarheid	-/-	413.600	413.600	239.840
Dekkingsmiddelen		80.167.800	80.167.800	81.116.585
Resultaat watersysteembeheer		-2.835.000	-5.976.542	2.097.906

Realisatie versus gewijzigde begroting.

- Programmatotaal. In hoofdstuk 3 wordt de afwijking per programma toegelicht.
- Onvoorzien WL. De post onvoorzien is onderdeel van de begroting en dient ter dekking van wijzigingen in de exploitatie. Er worden echter in de realisatie geen kosten op verantwoord.

- Duurzaamheid en innovatie. Dit budget wordt geraamd, echter als een innovatie voorstel door het directieteam of dagelijks bestuur geaccordeerd wordt, wordt het betreffende bedrag gealloceerd binnen de BBP-producten en kostensoorten. Derhalve is de realisatie nihil.
- Coronacompensatie 2020. Dit was op begrotingsbasis niet bekend. Medio 2023 wordt het traject van de coronacompensatie nog een keer doorlopen. Dan wordt de coronacompensatie voor de gedeerde inkomsten over het boekjaar 2021 bij het ministerie van BIZA aangevraagd.
- Overheadcomponent vergoeding HWBP. Dit is lager omdat het aantal werkelijke uren die voor compensatie van overhead vanuit het HWBP in aanmerking komen lager is dan begroot.
- Goodwill toetreders BsGW. Conform begroting.
- Resultaat/weerstandsvermogen BsGW. Het betreft de afwikkeling van het negatief resultaat BsGW 2021 en de aanvulling van het weerstandsvermogen BsGW. Het resultaat en aanvulling weerstandsvermogen wordt voor 65% toegerekend aan de kostendrager watersysteembeheer en voor 35% aan de kostendrager zuiveringsbeheer.
- Dividend Nederlandse Waterschapsbank NV. Conform begroting.
- Opbrengst waterschapsbelastingen inclusief correctie kwijtschelding en oninbaarheid. In paragraaf 10.2 wordt de afwijking op de waterschapsbelastingen nader toegelicht.
- Resultaat watersysteembeheer. Voor de dekking van het resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 12.

Kostendrager zuiveringsbeheer

Kostendrager zuiveringsbeheer				
Programma		Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Klimaatadaptatie		3.829.000	3.825.875	3.362.583
Waterkwaliteit en ecologie		-86.500	-86.500	-86.164
Zuiveren		80.124.500	80.149.500	79.512.675
Bestuur en Organisatie		4.876.600	5.027.215	4.613.118
Programmatotaal		88.743.600	88.916.090	87.402.212
Onvoorzien WBL	+	96.400	96.400	96.427
Resultaat WBL	+	0	-	9.630.483
Goodwill toetreders BsGW	-/-	4.900	4.900	4.950
Resultaat / weerstandsvermogen BsGW	-/-	-	-	31.368
Totaal netto kosten		88.835.100	89.007.590	97.092.804
Opbrengst waterschapsbelastingen	+	90.813.700	90.813.700	90.719.126
Correctie kwijtschelding	-/-	4.064.500	4.064.500	3.664.437
Correctie oninbaarheid	-/-	454.100	454.100	492.545
Dekkingsmiddelen		86.295.100	86.295.100	86.562.144
Resultaat zuiveringsbeheer		-2.540.000	-2.712.490	-10.530.660

Realisatie versus gewijzigde begroting.

- Programmatotaal. In hoofdstuk 3 wordt de afwijking per programma toegelicht.
- Onvoorzien WBL. Conform begroting, inclusief afronding.
- Resultaat WBL. Op begrotingsbasis was het rekeningresultaat WBL 2022 nog niet bekend.
- Goodwill toetreders BsGW. Conform begroting.

- Resultaat / weerstandsvermogen BsGW. Zie toelichting bij kostendrager watersysteembeheer.
- Opbrengst waterschapsbelastingen inclusief correctie kwijtschelding en oninbaarheid. In paragraaf 10.2 wordt de afwijking op de waterschapsbelastingen nader toegelicht.
- Resultaat zuiveringsbeheer. Voor de dekking van het resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 12.

10 Exploitatierekening naar kosten en opbrengsten

Naast de programma opzet blijven de kostensoorten in de BBVW een verplichting. In onderstaand overzicht worden de kosten en opbrengsten gepresenteerd van de begroting, de gewijzigde begroting en de realisatie 2022.

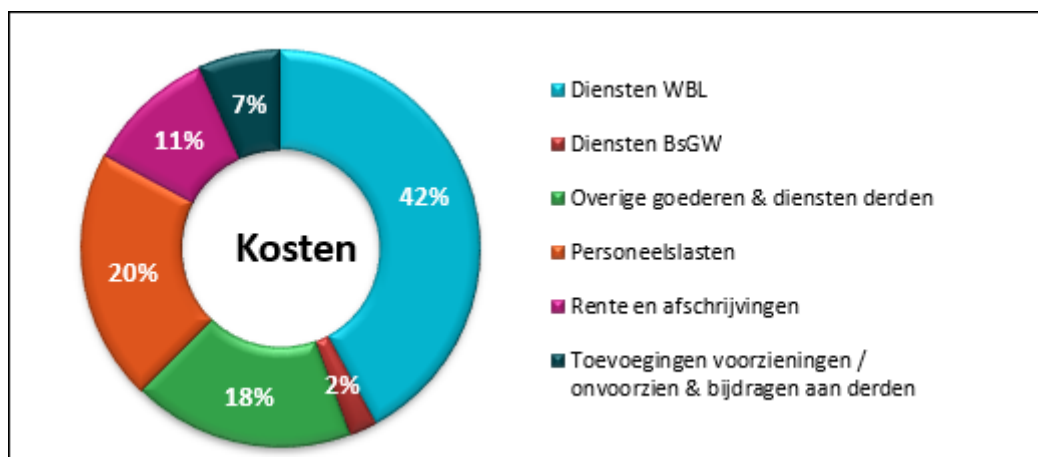
Kosten	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
4101 Externe rentelasten	3.067.200	3.024.700	3.051.457
4102 Interne rentelasten	0	0	183.069
4103 Afschrijvingen van activa	17.136.800	16.559.200	16.806.432
41 Rente en afschrijvingen	20.204.000	19.583.900	20.040.958
4201 Salarissen huidig personeel en bestuurders	29.666.200	28.802.909	26.517.381
4202 Sociale premies	8.756.400	8.465.264	8.042.282
4204 Overige personeelslasten	1.098.000	1.048.642	1.155.083
4205 Personeel van derden	1.405.400	3.708.627	3.044.613
4206 Uitkeringen voormalig personeel en bestuurders	42.900	42.900	123.396
42 Personeelslasten	40.968.900	42.068.342	38.882.755
4301 Duurzame gebruiksgoederen	270.500	296.900	280.116
4302 Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	871.900	1.114.300	1.157.135
4303 Energie	269.100	269.100	283.677
4304 Huren en rechten	1.041.200	1.041.200	1.036.778
4305 Leasebetalingen operationele lease	1.020.000	1.195.000	1.216.560
4307 Verzekeringen	499.900	517.900	505.074
4308 Belastingen	62.000	62.000	61.659
4309 Onderhoud door derden	15.164.900	15.198.045	15.501.708
4310 Overige diensten door derden	12.647.800	15.246.555	14.416.124
4310 Overige diensten door derden WBL	79.984.400	79.984.400	79.984.320
4310 Overige diensten door derden BsGW	4.380.900	4.380.900	4.380.917
43 Goederen en diensten van derden	116.212.600	119.306.300	118.824.068
4401 Bijdragen aan bedrijven	0	0	0
4402 Bijdragen aan het Rijk	11.200	11.200	6.590
4403 Bijdragen aan openbare lichamen	609.700	1.629.700	1.182.501
4404 Bijdragen aan overigen	132.000	91.740	140.904
44 Bijdragen aan derden	752.900	1.732.640	1.329.995
4501 Toevoegingen aan voorzieningen	1.826.700	1.716.700	11.328.676
4502 Onvoorzien	385.600	0	0
4502 Duurzaamheid en innovatie	800.000	556.750	0
45 Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	3.012.300	2.273.450	11.328.676
Totaal kosten	181.150.700	184.964.632	190.406.452

Opbrengsten	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
8101 Externe rentebaten	15.000	1.500	54.553
8102 Interne rentebaten	0	0	183.069
8103 Dividenden en bonusuitkeringen	1.828.000	2.285.500	2.285.511
81 Financiële baten	1.843.000	2.287.000	2.523.133
8201 Baten in verband met salarissen en sociale lasten	74.300	74.300	238.502
8202 Uitlening van personeel	216.300	216.300	274.908
82 Personele baten	290.600	290.600	513.410
8301 Verkoop van grond	75.000	75.000	40.791
8302 Verkoop van duurzame goederen	9.200	9.200	258.000
8304 Opbrengst uit grond en water	43.900	43.900	85.995
8306 Diensten voor derden	502.500	548.000	542.204
83 Goederen en diensten aan derden	630.600	676.100	926.990
8402 Bijdragen van het Rijk	0	0	949.984
8403 Bijdragen van provincies	0	10.400	1.300.224
8404 Bijdragen van overige openbare lichamen	381.800	381.800	430.958
8405 Bijdragen van overigen	280.900	280.900	389.679
84 Bijdragen van derden	662.700	673.100	3.070.845
8501 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd	39.888.400	39.888.400	40.172.699
8502 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen	34.243.300	34.243.300	34.507.426
8503 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd	8.374.400	8.374.400	8.412.796
8504 Opbrengst watersysteemheffing natuur	188.200	188.200	186.800
8505 Opbrengst verontreinigingsheffing	392.100	392.100	389.514
8506 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	25.433.100	25.433.100	24.965.259
8507 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	65.380.600	65.380.600	65.753.867
8508 Oninbaarverklaringen	-867.700	-867.700	-732.385
8509 Kwijtscheldingen	-6.569.500	-6.569.500	-5.977.246
85 Waterschapsbelastingen	166.462.900	166.462.900	167.678.730
8601 Onttrekkingen aan voorzieningen	0	0	2.773.156
8602 Geactiveerde lasten	5.885.900	5.885.900	4.487.434
86 Interne verrekeningen	5.885.900	5.885.900	7.260.590
Totaal opbrengsten	175.775.700	176.275.600	181.973.698
Negatief exploitatieresultaat dekken uit reserves / Positief exploitatieresultaat toevoegen aan reserves	-5.375.000	-8.689.032	-8.432.754

In de voorschriften is opgenomen dat de kostensoorten informatieve waarde hebben voor het algemeen bestuur waardoor een toelichting hierop niet verplicht is. Omdat een toelichting de inzichtelijkheid van deze componenten ten goede komt wordt een korte toelichting gegeven op de realisatie versus de gewijzigde begroting. Dit is ook de lijn die gevolgd is in de begroting en in de voor- en najaarsrapportage 2022 waar eveneens een beschouwing is gegeven naar dit gezichtspunt.

10.1 Toelichting op kosten

Onderstaand is de verdeling van de werkelijke kosten over het verslagjaar grafisch weergegeven.

Rente en afschrijvingen

Van het totaal van € 20.040.958 heeft 16% betrekking op de rente en 84% op de afschrijvingen. De kosten hebben hoofdzakelijk betrekking op investeringsprojecten in materiële vaste activa.

Realisatie versus gewijzigde begroting

- De **externe rentelasten** zijn met een negatieve afwijking van 0,9 % ofwel € 26.757 gerealiseerd. Dit is als gevolg van de gestegen rente in het dienstjaar en de doorwerking van de herziening van de kredietopslag van de basisrenteleningen in 2021.
- De **interne rentelasten** zijn uitgekomen op € 183.069. Voor de bespaarde rente van de reserves en voorzieningen was in de begroting 2022 nog uitgegaan van 0%. Gelet renteontwikkeling in 2022 is op realisatiebasis uitgegaan van een percentage van 0,3%. Hierdoor zijn de interne rentelasten toegenomen met € 183.069 ten opzichte de begroting. Omdat de interne rentelasten gelijk zijn aan de interne rentebaten verloopt dit budgettair neutraal (zie ook interne rentebaten).
- De **afschrijvingen op vaste activa en boekverliezen** zijn toegenomen met € 247.232. Als gevolg van een iets hoger netto investeringsniveau zijn de reguliere afschrijvingen 2022 toegenomen met € 10.909. Voor een uitgebreide toelichting op het investeringsniveau 2022 wordt verwezen naar hoofdstuk 3 waarin per programma de investeringen nader worden toegelicht. Verder is sprake van extra afschrijvingen van € 236.323 die onderstaand wordt toegelicht.

Projecten	
SAAS applicatie E-HRM	207.576
Projecten met een boekwaarde kleiner dan € 2.500	28.747
Extra afschrijving 2022	236.323

Eénmaal per jaar wordt nagegaan of de activa die op de balans zijn vermeld, nog wel worden gebruikt en/of deze tegen de juiste waarde zijn gewaardeerd. Indien de activa tegen een te hoge waarde op de balans staan, dient de waardevermindering ten laste van de exploitatierekening te

worden gebracht. Dit heeft in het verslagjaar geresulteerd in een extra afschrijving van € 28.747 voor projecten met een boekwaarde kleiner of gelijk aan € 2.500 conform het bestaand beleid.

In het verslagjaar is het niet noodzakelijk gebleken om een extra afschrijving door te voeren voor projecten die niet in uitvoering zijn gekomen.

Wel heeft in het verslagjaar een extra afschrijving moeten plaatsvinden voor SAAS applicaties (cloud-software). Naar aanleiding van de 'notitie Materiële Vaste Activa' van de commissie BBV (die ook voor de waterschappen geldt) moeten kosten van SAAS applicaties (inclusief de implementatiekosten) in de exploitatie worden verantwoord. Dit heeft ertoe geleid dat in 2022 een extra afschrijving van € 207.576 heeft plaatsgevonden van de SAAS applicatie E-HRM die in 2022 als project was geactiveerd.

Personeelslasten

De personeelslasten van € 38.882.755 hebben voor 89% betrekking op salariskosten en sociale premies van het huidige en voormalige personeel en bestuur. Het restant betreft de overige personeelslasten -zoals studiekosten, kantine, geneeskundige dienst- en personeel van derden.

Realisatie versus gewijzigde begroting

- **salariskosten** zijn, ondanks dat iedere medewerker van WL vanuit de nieuwe cao op 1 december 2022 een brutobedrag van € 1.000 heeft ontvangen i.v.m. de energiecrisis met € 2.285.528 onderschreden. Dit heeft verschillende (incidentele) oorzaken. Een belangrijke reden is dat vacatures in het verslagjaar later zijn ingevuld en lager zijn ingeschaald, wat geleid heeft tot een aanzienlijke besparing op de salariskosten. Daarnaast is de gemiddelde personeelssterkte in 2022 lager uitgevallen (werkelijke formatie 389,80 fte en normatieve formatie 397,98 fte). Tot slot is door het personeel per saldo een aanzienlijke hoeveelheid IKB verlof gekocht € 556.152 dat eveneens een verlagend effect heeft op de salariskosten.
- **sociale premies** zijn onderschreden met € 422.982. Ondanks dat de pensioenpremie en sociale lasten beperkt zijn gestegen is dit een gevolg van het later invullen van vacatures.
- **kosten voormalige personeel en bestuur** zijn met € 80.496 overschreden doordat meer gebruik is gemaakt van wachtgeldverplichtingen.
- **personeel van derden** is onderschreden met € 664.014. In het verslagjaar is o.a. door het niet of later invullen van vacatures, het inhuren van specifieke deskundigheid en zwangerschapsverlof en voor de uitvoering van een aantal onderzoeken gebruik gemaakt van de diensten van derden (uitzendkrachten en ingehuurd personeel). De post is ten opzichte van de gewijzigde raming echter lager uitgevallen.
- **overige personeelslasten**, zijn overschreden met € 106.441 en wordt met name veroorzaakt door de hogere kosten voor het invullen van vacatures (€ 51.758) en organisatieontwikkeling en mobiliteit (€ 76.468). De hogere kosten van organisatieontwikkeling en mobiliteit betreft de inhaalslag van uitgestelde activiteiten en het project Hybride werken. Omdat in 2020 de bestemmingreserve 'organisatieontwikkeling' hiervoor is ingesteld worden deze extra kosten in 2022 hieruit gedekt. Verder wordt de overschrijding veroorzaakt door de hogere kantinekosten. Daarentegen zijn de studiekosten, kosten ondernemingsraad en geneeskundige dienst afgenomen.

Goederen en diensten van derden

De totale kosten van goederen en diensten van derden bedragen € 118.824.068 en bestaan voor 71% uit de bijdrage aan het WBL, € 79.984.320 en de BsGW, € 4.380.917.

Van de overige kosten van € 34.458.831 heeft 45% betrekking op het onderhoud van het watersysteem (zowel waterlopen als waterkeringen), onderhoud soft- en hardware, onderhoud van gebouwen inclusief inventaris en installaties en onderhoud materieel.

Het aandeel van de dienstverlening door derden is 42%. Het betreft de bijdragen aan verenigingen (Stowa en de Unie van Waterschappen), de bijdrage aan het Waterschapshuis (HWH), de bijdrage aan Het Gegevenshuis en de overige diensten zoals juridische, financiële en technische advisering. Het aandeel van kosten die via bestemming van het rekeningsaldo ten laste van de specifiek daarvoor gevormde bestemmingsreserves wordt gebracht bedraagt € 1.538.887.

De overige kosten 13% hebben o.a. betrekking op huur -inclusief lease-, erfpacht, verzekeringen, energie, belastingen, geografische data, aanschaf duurzame gebruiksgoederen en overige gebruiks- en verbruiksgoederen.

Realisatie versus gewijzigde begroting

De realisatie is € 482.232 lager dan de gewijzigde begroting.

Op deze post zijn € 1.534.287 aan kosten verantwoord die ten laste worden gebracht van de specifiek daarvoor gevormde bestemmingsreserves. Dit betreft de bestemmingsreserve riooloverstorten; bestemmingreserve subsidie afkoppelen regenwater; bestemmingsreserve lectoraat bodem; bestemmingsreserve stimuleringsregeling maatregelen in de landbouw ihkv klimaatadaptie; bestemmingsreserve onderhoudscontracten; bestemmingsreserve Lives, de bestemmingsreserve Ooijen-Wanssum en de bestemmingsreserve assetmanagement.

- De aanschaf van hard- en software, inventaris en zijn ondanks de overname van een Volkswagen Transporter van Dutchlease lager uitgevallen (€ 16.784).
- De aanschaf van overige gebruiks- en verbruiksgoederen zijn toegenomen (€ 42.835) en worden volledig veroorzaakt door de stijging van de vergaderkosten. De kosten voor teamontwikkeling, werkmaterieel en abonnementen daarentegen waren lager. Ook hebben we door het hybride werken lagere kosten gehad voor dagelijkse behoeftes zoals druk- en bindwerk en reinigingsmiddelen.
- De energiekosten zijn hoger uitgevallen door de prijsstijging van energie in het verslagjaar (€ 14.577).
- Ondanks de stijging van de huur van het kantoorpand Roermond zijn door lagere kosten van de multifunctionele apparaten die in gebruik zijn, de kosten in totaliteit iets lager uitgevallen (€ 4.422).
- De kosten die gemoeid zijn met het leasen van bedrijfsauto's zijn toegenomen (€ 21.560) als gevolg van de gestegen brandstofkosten.
- De post verzekeringen is door een nagekomen premierestitutie van 2021 afgenomen (€ 12.826).
- Belastingen zijn door de lagere motorrijtuigenbelasting op het werkmaterieel afgenomen (€ 341)
- Op onderhoud door derden is sprake van een overschrijding van € 303.663.
De overschrijding wordt met name veroorzaakt door nagekomen kosten van de watercrisis 2021. Binnen deze kostensoort is een bedrag van € 1.474.885 verantwoord als calamiteitenkosten. Ook zijn er extra uitgaven geweest voor het oeverherstel van de Maas in Borgharen en Maasband

(€ 652.190). Deze kosten worden overigens volledig vergoed door Rijkswaterstaat (zie bijdragen van derden). Daarentegen zijn de kosten van baggeren en het onderhoud van de waterlopen aanzienlijk lager uitgevallen (€ 1.209.237). Verder laten de besteksmatige onderhoudswerkzaamheden van het watersysteem en de waterkeringen in 2022 een onderuitputting zien (€ 227.014). Ook de kosten voor het onderhoud van de loodsen zijn lager uitgevallen door minder ad hoc reparaties (€ 24.867). Op de schoonmaakkosten van de loodsen, en met name de loods Horst is eveneens een onderuitputting gerealiseerd van (€ 20.086). Verder zijn de kosten voor onderhoud software (€ 197.746) en de aankoop van software (€ 103.706) eveneens afgenomen. Ook de onderhoudskosten die gemoeid zijn met de monitoring van de waterkwantiteit, kunstwerken en de ECI-centrale hebben in het verslagjaar een positieve ontwikkeling doorgemaakt en zijn lager uitgevallen (€ 39.717).

- Op dienstverlening door derden resteert een onderschrijving van € 830.431. Deze onderschrijving wordt met name veroorzaakt door de lagere advies en onderzoekskosten (€ 296.682), kosten water robuust (€ 602.597) en buitenlandbeleid/deelname Blue Deal (€ 200.789). Daarnaast is de Rijksfactuur voor alle waterschappen in 2022 in verband met de landelijke neerwaartse aanpassing van de kosten voor de basisregistratie WOZ en landelijke voorziening wet WOZ fors lager uitgevallen. Voor WL heeft dit geresulteerd in een aanzienlijke kostenbesparing (€ 747.459). De onderschrijvingen betreft verder lagere kosten laboratorium (€ 97.441), telefoonkosten (€ 10.113), uitgevoerde werkzaamheden waterakkoord (€ 27.800), bijdrage aan Het Waterschapshuis HWH (€ 67.015), diensten datacenter (€ 106.093) en kosten rekenkamer (€ 38.424).

Daarentegen hebben zich ook aan aantal overschrijvingen voorgedaan zoals hogere reis- en verblijfkosten (€ 161.249), bijdrage Unie van waterschappen en de Stowa (€ 55.679), diensten salarisadministratie (€ 16.582) en diensten duurzaamheid (€ 13.980). Ook zijn de kosten van het assetmanagement hoger uitgevallen (€ 330.989). Omdat in het verleden hiervoor de 'bestemmingreserve assetmanagement' is ingesteld worden deze kosten in 2022 hieruit gedekt. Tot slot is € 1.203.298 nog aan kosten verantwoord die ten laste worden gebracht van de overige specifiek daarvoor gevormde bestemmingsreserves.

Bijdragen aan derden

De bijdragen aan derden bedroegen € 1.329.995 en bestonden uit een bijdrage aan/in:

- Unie van Waterschappen en stichting uitvoeringsorganisatie glastuinbouw bijdrage duurzame glastuinbouw (€ 6.590);
- Gemeente Venlo bijdrage Regionale Energie Strategie (€ 40.000);
- Provincie Limburg bijdrage proceskosten NOVI de Peel (€ 12.500);
- Gemeente Boekel subsidie Geopark Peelhorst en Maasvallei (€ 15.000);
- Deltaprogramma Maas bijdrage 2022 (€ 110.000);
- Bijdrage Rijksuniversiteit Groningen (€ 5.000);
- Provincie Limburg subsidie opstart Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (€ 1.000.000);
- Provincie Noord Brabant bijdrage programmabureau Maas KRW/DHZ (€ 116.804);
- Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel partnerbijdrage 2022 (€ 1.550);
- Maascleanup bijdrage afvalopruiactie (€ 5.000);
- Roermond City Swim (€ 5.000);
- Stichting Drinkable Rivers 'mayors for a drinkable Meuse' (€ 5.000);
- NTR podwalk app 'Het water komt in Valkenburg' (€ 5.000).

- Samenwerkingsverband Droppiewater.nl 2022 (€ 2.000).

Realisatie versus gewijzigde begroting

De onderschrijving van € 402.645 wordt met name veroorzaakt doordat geen gebruik is gemaakt van de beschikbare gelden voor de voortzetting van de stimuleringsregeling afkoppelen regenwater (€ 400.000). Daarnaast is het aantal verzoeken in het kader van het sponsorbeleid beperkt gebleven waardoor de kosten lager zijn uitgevallen (€ 4.400).

Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien

In het verslagjaar is € 457.800 toegevoegd aan de 'voorziening persoonsgebonden basisbudget', € 57.000 aan de 'voorziening vitaliteit persoonsgebonden basisbudget', € 1.165.200 aan de 'voorziening onderhoud waterkeringen', € 4.500 aan de 'voorziening onderhoud loods Horst', € 13.000 aan de 'voorziening onderhoud ECI-waterkrachtcentrale' en € 9.631.176 aan de 'voorziening resultaat WBL'.

Realisatie versus gewijzigde begroting

In de CAO is geregeld dat het mogelijk is om een deel van het persoonlijk basisbudget in te zetten voor vitaliteit. Gelet op het werkelijke aantal medewerkers in het verslagjaar dat iets lager lag dan geraamd is de toevoeging aan de 'voorziening persoonsgebonden basisbudget' en de 'voorziening vitaliteit persoonsgebonden basisbudget' in totaliteit afgenomen met € 19.200.

Verder is in 2022 de 'voorziening resultaat WBL' noodzakelijk gebleken waaraan in totaliteit € 9.631.176 is toegevoegd.

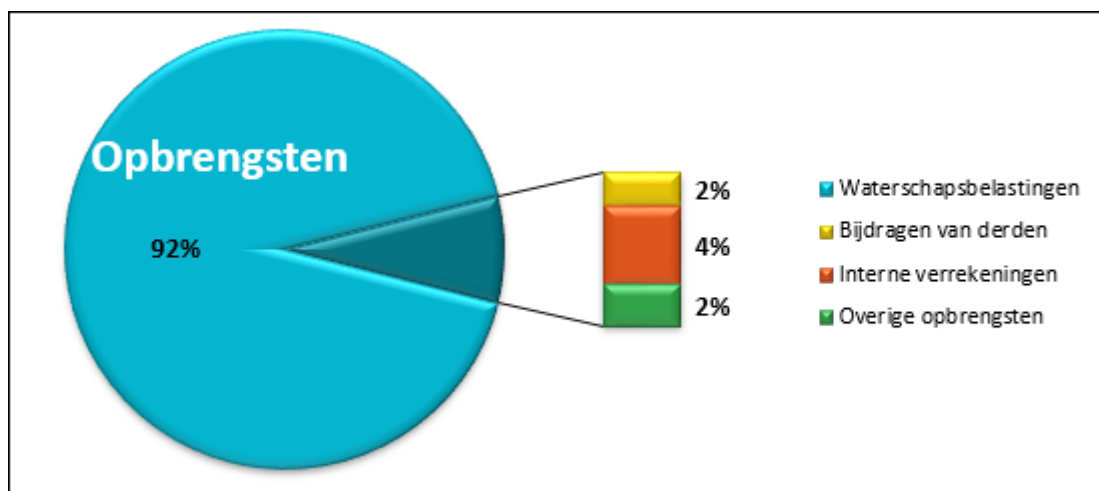
De post onvoorzien is een administratieve begrotingspost. Hier wordt nooit een realisatie op verantwoord. Deze post dient als tegenhanger in geval van bijstellingen in de begrotingen voor zover aanspraak wordt gemaakt op deze post.

Het niet geclaimde en ongebruikte deel van de begrotingstelpost, 'duurzaamheid en innovatie' valt vrij ten gunste van het rekeningsaldo 2022. De vrijval van de begrotingstelpost bedraagt in 2022 in totaliteit € 556.750.

10.2 Toelichting op opbrengsten

Onderstaand zijn de werkelijke opbrengsten over het verslagjaar grafisch weergegeven.

Financiële baten

De financiële baten bedragen € 2.523.133 en bestaan uit externe rentebaten, interne rentebaten en een dividenduitkering van de NWB-bank. De externe rentebaten zijn uitgekomen op € 54.553, de interne rentebaten zijnde de bespaarde rente van reserves en voorzieningen zijn uitgekomen op € 183.069 en de dividenduitkering bedraagt € 2.285.511.

Realisatie versus gewijzigde begroting

Gelet op de positieve liquiditeitspositie en de stijgende rente is in het verslagjaar € 53.053 meer aan externe rentebaten ontvangen. Voor de bespaarde rente van de reserves en voorzieningen (lees interne rentebaten) was in de begroting 2022 nog uitgegaan van 0%. Gelet op de renteontwikkeling in 2022 is op realisatiebasis uitgegaan van een percentage van 0,3%. Hierdoor zijn de interne rentebaten toegenomen met € 183.069 ten opzichte de begroting. Omdat de interne rentekosten gelijk zijn aan de interne rentebaten verloopt dit budgettair neutraal (zie ook interne rentelasten). De dividenduitkering van de NWB-bank die in 2019 is hervat was in 2022 conform raming.

Personele baten

De opbrengsten personele baten van € 513.410 hebben betrekking op de bijdrage van derden in de salariskosten.

Realisatie versus gewijzigde begroting

De vergoeding door uitkeringsinstanties (i.v.m. WIA, WAO, zwangerschapsverlof, e.d.) zijn vooraf niet exact in te schatten. Verder zijn de opbrengsten voor uitleen en detachering van personeel € 58.608 hoger uitgevallen dan begroot en is een deel van de 'voorziening vitaliteit pbb' ad € 49.337 ingezet ter dekking van de vitaliteitsuren die door de medewerkers in het verslagjaar zijn opgenomen.

Goederen en diensten aan derden

De goederen en diensten aan derden van € 926.990 en heeft voor en groot deel betrekking op de verkoop van werkmaterieel. Ook de grondverkoop, de pachtopbrengst, het jachtrecht, de energieopbrengst van de ECI-waterkrachtcentrale, het doorberekend kostenaandeel van de BsGW

voor de Basisregistratie Kadaster, de verrekening van de bijdrage van Het Waterschapshuis met het WBL, de verrekening met de Provincie voor de rekenserver van IBRAHYM, de dienstverlening ten behoeve van de controle zwemwater voor de Provincie en de bijdrage van waterakkoord met waterschap Aa en Maas worden hier verantwoord.

Realisatie versus gewijzigde begroting

De opbrengsten zijn toegenomen met € 250.890 en wordt met name veroorzaakt door de hogere opbrengst verkoop werkmaterieel (€ 248.514). Verder is sprake van een toename van de pacht opbrengst en jachtrecht die abusievelijk niet in de begroting was geraamd (€ 48.510), en zijn de grondverkoop lager uitgevallen dan geraamd (€ 34.209). Ook de bijdrage van het waterakkoord met waterschap Aa en Maas is lager uitgevallen (€ 12.958).

Bijdragen van derden

De bijdragen aan derden bedroegen € 3.070.845 en bestonden uit een bijdrage aan/in:

- Bijdrage van het Rijk van € 949.984 betreft de éénmalige bijdrage van Rijkswaterstaat van € 652.190 voor het oeverherstel van de Maas in Borgharen en Maasband, de bijdrage voor de implementatie van de omgevingswet € 105.294 en de incidentele coronacompensatie 2020 van het ministerie van BIZA van € 823.000.
Medio 2023 zal het traject van de coronacompensatie nog een keer worden doorlopen. Dan zal de coronacompensatie voor de gedeferde inkomsten over het boekjaar 2021 bij het ministerie van BIZA worden aangevraagd. Dit kan pas medio 2023 omdat rekening moet worden gehouden met de door het ministerie vastgestelde peildatum (afwikkeling zuiveringsheffing 2021, 1,5 jaar na het belastingjaar). Wat de financiële uitkomst van dit traject zal zijn is nog onduidelijk en wordt pas in het 3e kwartaal van 2023 duidelijk. Verder valt de geraamde rijksbijdrage in het kader van de wet tegemoetkoming bij rampen (Wts) in verband met de watercrisis € 630.500 lager uit.
- Bijdrage van de provincie van € 1.300.224 betreft de afrekening van het partnercontract 2013-2015 (€ 1.258.210), de eindafrekening van de evaluatie van het NLP (€ 19.614), de verrekening van de datagegevens t.b.v. de afronding van het project Ooijen-Wanssum (€ 10.500) en een interregsubsidie voor flood resilience (€ 11.900).
- De bijdrage van overige openbare lichamen van € 430.958 heeft betrekking op de goodwill van de BsGW van de gemeente Mook en Middelaar (€ 14.050), de vergoeding van het transitieplan HWBP (€ 189.276), de verrekening van het weerstandsvermogen 2021 van de BsGW (€ 23.789), de verrekening van het positieve resultaat 2022 van de BsGW (€ 65.779), de verrekening met de gemeente Leudal voor de begrazing van de Roggelsebeek (€ 3.039), de bijdrage van WBL in de uitvoering van de ecologische toetst in het kader van het project redeneerlijn afnameafspraken en analysekosten medicijnresten (€ 99.325), bijdrage van de gemeente Sittard-Geleen in het project uniforme rekenmethode (€ 25.000) en een bijdrage van Waterpanel Noord voor het project 'waterklaar private terreinen' (€ 10.700).
- De bijdragen van overigen van € 389.679 hebben betrekking op de vergoeding van de Landelijke Coördinatie Commissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) voor de beverrattenbestrijding (€ 252.179). Daarnaast zijn nog een aantal dwangsommen opgelegd voor overtredingen op oppervlaktewaterlichamen (€ 137.500).

- *Realisatie versus gewijzigde begroting*

De hogere bijdrage van € 2.397.745 is een gevolg van de niet geraamde rijksbijdrage van voor het oeverherstel van de Maas in Borgharen (€ 652.190), de implementatie van de omgevingswet (€ 105.294) en de coronacompensatie 2020 (€ 823.000). Ook is een provinciale bijdrage (€ 1.258.210) ontvangen voor de afrekening van het partnercontract 2013-2015 die niet was voorzien. Verder was in de raming geen rekening gehouden met de verrekening van het positieve resultaat 2022 van de BsGW (€ 65.779) en de verrekening van het weerstandsvermogen 2021 van de BsGW (€ 23.789), de bijdrage van het WBL voor de uitvoering van de ecologische toetst in het kader van het project redeneerlijn afnameafspraken en analysekosten medicijnresten (€ 99.325) en de opgelegde dwangsom in verband met overtredingen op oppervlaktewaterlichamen (€ 137.500).

Daarentegen is de geraamde rijksbijdrage in het kader van de wet tegemoetkoming bij rampen (Wts) in verband met de watercrisis (€ 630.500) lager uitgevallen evenals de vergoeding van het transitieplan HWBP (€ 51.495). Ook de vergoeding van de Landelijke Coördinatie Commissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) voor de beverrattenbestrijding is (€ 28.721) lager uitgevallen.

Waterschapsbelastingen

Na afloop van het verslagjaar is door de BsGW een door de accountant gewaarmerkte afrekening waterschapsheffingen 2018 tot met 2022 inclusief toelichting overlegd.

Deze afrekening is de basis voor de verantwoording in 2022 van de (bruto) opbrengst waterschapsbelastingen van € 174.388.361 en is als volgt samengesteld:

Watersysteemheffing		Zuiveringsheffing	
Gebouwd	40.172.699	Bedrijven	24.965.259
Ingezetenen	34.507.426	Huishoudens	65.753.867
Ongebouwd	8.412.796		
Natuur	186.800		
<hr/>			
Verontreinigingsheffing			
Verontreinigingsheffing	389.514		
<hr/>			

Verder is de belastingopbrengst gecorrigeerd voor € 5.977.246 kwijtschelding en € 732.385 oninbaarverklaringen, totaal € 6.709.631.

Realisatie versus gewijzigde begroting.

Ten opzichte van de bijgestelde begroting is de netto opbrengst waterschapsbelastingen in 2022 € 1.215.830 hoger uitgevallen.

Uit de afrekening 2022 van de BsGW blijkt dat de:

- **Watersysteemheffing** is € 585.421 hoger door het afsluiten van het belastingjaar 2018 en een toename van de opbrengst gebouwd, ingezetenen en ongebouwd in de belastingjaren 2021 en 2022. Bij de opbrengst natuur daarentegen is sprake een lichte afname van de opbrengst in het belastingjaar 2022.
- **Zuiveringsheffing** is € 94.574 lager door het afsluiten van het belastingjaar 2018 en een afname van de opbrengst zuiveringsheffing bedrijven in de belastingjaren 2019 en 2021.
- **Verontreinigingsheffing** is € 2.586 lager door het afsluiten van het belastingjaar 2018.

- **Kwijtschelding** is met € 592.254 gedaald, door het afsluiten van het belastingjaar 2018 en een neerwaartse bijstelling van de prognose kwijtschelding over het belastingjaar 2019, 2020 en 2021 bij zowel de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing. Dit heeft een verhogend effect op de belastingopbrengst.
- **Oninbaar** is met € 135.315 gedaald, door het afsluiten van het belastingjaar 2018 en een neerwaartse bijstelling van de prognose oninbaar van het belastingjaar 2020 en 2021 bij de watersysteemheffing. Bij de zuiveringsheffing daarentegen was ondanks de neerwaartse bijstelling van de prognose oninbaar van het belastingjaar 2020, 2021 en 2022 sprake van een toename door de bijstelling van de prognose oninbaar van het belastingjaar 2018. Op de totale post is echter sprake van een afname. Dit heeft een verhogend effect op de belastingopbrengst.

Interne verrekeningen

De interne verrekeningen hebben betrekking op de vrijval van de voorzieningen en de geactiveerde lasten. Op basis van de opgave van APG over de actuariële berekening van de bestuurderspensioenen per 31 december van het verslagjaar kan een deel van de 'voorziening bestuurderspensioenen' door de gestegen rekenrente vrijvallen. Het handelt hier om een bedrag van € 460.993. Verder kan gelet op het onderhoudsprogramma van de 'voorziening onderhoud waterkeringen' een aanzienlijk deel van deze voorziening vrijvallen. Dit betreft een bedrag van € 2.311.470.

Conform de BBVW en de 'nota activabeleid WL 2018' (AB 28 november 2018), wordt een gedeelte van de werkzaamheden van waterschap personeel verricht ten behoeve van investeringswerken geactiveerd. Het betreft hier een bedrag van € 4.487.434.

Realisatie versus gewijzigde begroting

Met de vrijval van de 'voorziening pensioen en uitkeringsverplichtingen' en de 'voorziening onderhoud waterkeringen' is in de raming geen rekening gehouden.

Verder zijn in het verslagjaar minder uren aan projecten besteed dan geraamd.

10.3 Exploitatieresultaat

Gelet op het bovenstaande resulteert het saldo van kosten en opbrengsten over 2022 in een negatief resultaat van € 8.432.754. In de begroting 2022 werd nog uitgegaan van een exploitatietekort van € 5.375.000. Dit betekent dan ook dat het exploitatieresultaat in het verslagjaar ten opzichte van de raming een negatieve ontwikkeling laat zien.

Voor de dekking van het nadelig resultaat wordt verwezen naar het aan deel II gevoegde 'Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening inclusief dekking van het nadelig resultaat'.

10.4 Topinkomens

In de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) die op 1 januari 2013 in werking is getreden, is een openbaarmakingsverplichting voorgeschreven voor topfunctionarissen. Het gaat hierbij om personen die leiding geven aan de gehele organisatie. Bij een waterschap betreft dit de functie van secretaris-directeur. De wet schrijft topfunctionarissen een maximaal inkomen voor dat voor 2022 is vastgesteld op € 216.000. Bezoldigingen die uitgaan boven

het door de WNT opgelegde maximum zijn strijdig met de wet en worden aangemerkt als onverschuldigde betaling. Verder verbiedt de WNT topfunctionarissen ontslagvergoedingen te verstrekken die meer bedragen dan € 75.000, dan wel één jaarsalaris als dit lager is dan € 75.000.

WNT-verantwoording 2022 Waterschap Limburg

De WNT is van toepassing op Waterschap Limburg. Het voor Waterschap Limburg toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000. Het betreft het bezoldigingsmaximum van leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling inclusief degene die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gelet op artikel 4.1 van de WNT zijn onderstaand de gegevens van de topfunctionarissen van ons waterschap vermeld. Het betreft de functie van secretaris-directeur met dienstbetrekking (tabel 1a) en de functie van waarnemend secretaris-directeur zonder dienstbetrekking (tabel 1b).

Gegevens 2022	
Bedragen x € 1	E. Keulers
Functiegegevens	
Aanvang en einde functievervulling in 2022	Secretaris-directeur 01-01 tot en met 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 135.755
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.931
<i>Subtotaal</i>	€ 158.686
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	nvt
Bezoldiging	€ 158.686
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt
Gegevens 2021	
Bedragen x € 1	E. Keulers
Functiegegevens	
Aanvang en einde functievervulling in 2021	Secretaris-directeur 01-01 tot en met 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloningen plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 137.596
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.106
<i>Subtotaal</i>	€ 159.702
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000
Bezoldiging	€ 159.702

Gegevens 2022			
Bedragen x € 1			
	E. van der Kuil		n.v.t.
Functiegegevens			
Kalenderjaar	wnd Secretaris-directeur	2022	2021
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang- einde)	23-02-2022 t/m 31-12-2022		nvt
Aantal kalendermaande functievervulling in het kalenderjaar		11	nvt
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar		1.154	nvt
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum			
Maximum uurtarief in het kalenderjaar		€ 206	nvt
Maxima op basis van normbedrag per maand		€ 280.100	nvt
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/12		€ 237.724	nvt
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)			
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief		nee	nvt
Bezoldiging in betreffende periode		€ 238.279	nvt
Bezoldiging in de gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 238.279	nvt
-/- onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		nvt	nvt
Bezoldiging		€ 238.279	nvt
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		€ 555*	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		nvt	nvt

*De bezoldiging is optisch € 555,- hoger dan het individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum. Er is echter geen sprake van een onverschuldigde betaling nu toetsing over 12 maanden plaatsvindt en deze periode nog niet is verstreken.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionaris met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf 1 januari 2018).

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

11 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

T: +31 (0)40 269 82 22
E: info@bdo.nl
www.bdo.nl

BDO Audit & Assurance B.V.
Postbus 229, 5600 AE Eindhoven
Philiteaan 73, 5617 AM Eindhoven
Nederland

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van Waterschap Limburg

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Waterschap Limburg te Roermond gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van Waterschap Limburg op 31 december 2022 in overeenstemming met artikel 98a Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het controleprotocol en normenkader 2022 dat is vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 25 november 2020 en d.d. 30 november 2022.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2022;
- 2 het overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving;
- 3 de toelichting op de balans per 31 december 2022;
- 4 de exploitatie naar kostendragers over 2022;
- 5 de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten over 2022 en de toelichting;
- 6 de WNT-verantwoording; en
- 7 bijlagen A, B, C en G.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het d.d. 25 november 2020 en d.d. 30 november 2022 door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol en normenkader 2022 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2022. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Waterschap Limburg zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Statutair gevestigd te Eindhoven en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 17171186.
BDO Audit & Assurance B.V. is lid van BDO International Ltd, een rechtspersoon naar Engels recht met beperkte aansprakelijkheid, en maakt deel uit van het wereldwijde netwerk van juridisch zelfstandige organisaties die onder de naam "BDO" optreden.
BDO is de merknaam die wordt gebruikt ter aanduiding van het BDO netwerk en van elk van de BDO Member Firms.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 1.897.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 5.2, lid 7 Waterschapsbesluit.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2022. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de 5% van de betreffende hoofdkostensoort (bijv. personeelslasten) met een minimum van € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg zijn van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het waterschap en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het dagelijks bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het algemeen bestuur toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd zoals bijvoorbeeld ook het integriteitsbeleid en het personeelshandboek. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Frauderisico	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<p><i>Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management</i></p> <p>Op grond van onze controlestandaarden gaan wij uit van de veronderstelling dat er altijd een risico aanwezig is op doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het management en het dagelijks bestuur. Hierdoor ontstaat het risico om verslaggevingsfraude te plegen.</p> <p>Meer concreet zien wij het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het management en het dagelijks bestuur met name in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; - Significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. 	<p>Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen.</p> <p>Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd.</p> <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het management en het dagelijks bestuur.</p>
<p><i>Frauderisico in de general IT controls</i></p> <p>Als gevolg van het gebruikmaken van administrator- en superuser-accounts en/of generieke beheeraccounts binnen het financieel systeem is een risico aanwezig op het onrechtmatig onttrekken van middelen door ten onrechte facturen goed te keuren en betaalbaar te stellen of crediteurenstamgegevens te wijzigen. Om die reden hebben</p>	<p>Als gevolg van de tekortkomingen in de interne beheersing rondom de gebruikersrechten in het financieel systeem, konden wij niet op de interne beheersing steunen. Onze bevindingen rondom de administratieve organisatie en interne beheersing hebben wij schriftelijk aan het management gerapporteerd.</p> <p>Om het risico op onrechtmatige onttrekkingen te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op basis van logging in de financiële administratie hebben wij geïdentificeerd welke crediteurenstamgegevens (zijnde het IBAN-nummer) zijn gewijzigd. Deze wijzigingen hebben

<p>wij aan dit risico significante aandacht besteed.</p>	<p>wij gegevensgericht gecontroleerd middels aansluiting met de onderliggende brondocumentatie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Boeking die gedurende het boekjaar zijn gemaakt door generieke of superuser-accounts hebben wij gegevensgericht gecontroleerd. <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor frauduleuze onttrekkingen of vermoedens daarvan.</p>
--	---

Het in de controlestandaarden veronderstelde frauderisico rondom de opbrengstverantwoording is door ons weerlegd. Een Waterschap laat zich typeren als een meerdoelenbestedingshuishouding en is daarmee inherent niet gericht op het verwerven van opbrengsten. De van toepassing zijnde opbrengststromen (voornamelijk bijdragen van derden en watersysteem- en zuiveringsheffing), de transparante wijze van totstandkoming hiervan en de relatief beperkte omvang van de beïnvloedbare opbrengststromen zorgen ervoor dat het frauderisico rond de opbrengstverantwoording als geheel door ons als een niet-significant risico is aangemerkt.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij het dagelijks bestuur, management en het algemeen bestuur.

Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Zoals toegelicht in de paragraaf 'Het weerstandsvermogen' in de jaarstukken, heeft het dagelijks bestuur een beoordeling opgesteld van de mogelijkheden van Waterschap Limburg om de risico's vanuit de normale bedrijfsvoering financieel op te vangen en de bedrijfsvoering voort te zetten.

Onze werkzaamheden hebben bestaan uit:

- ▶ Het uitvoeren van een risicoanalyse gericht op het risico dat er gerede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen.
- ▶ Het kennisnemen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen van het dagelijks bestuur en overwegen of deze alle relevante informatie bevat waarvan de accountant als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis heeft en het bevragen van het dagelijks bestuur over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten.
- ▶ Het kennisnemen van de begroting 2023 in relatie tot de ontwikkelingen in de sector.
- ▶ Het vaststellen dat de volgens het Waterschapsbesluit verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen.

- ▶ Het inwinnen van inlichtingen bij het dagelijks bestuur over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.
- ▶ Het verkrijgen van inlichting over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode waarvoor het dagelijks bestuur een beoordeling heeft gemaakt.
- ▶ Het evalueren of voldoende en geschikte controle-informatie is verkregen met betrekking tot de conclusie en veronderstellingen van het dagelijks bestuur inzake het opvangen van financiële risico's in relatie tot de financiële positie.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- inleiding;
- financiële samenvatting;
- jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- kredietvoting en -verlening;
- voorstellen; en
- bijlagen D, E, F, H, I, J, en K.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met artikel 98a Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur vastgestelde normenkader 2022 d.d. 30 november 2022.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of het waterschap in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 30 november 2022, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's
  - ▷ dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - ▷ dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstelling aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat het waterschap in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van het waterschap;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van het waterschap, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van het waterschap. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 5 juni 2023

BDO Audit & Assurance B.V.

namens deze,

Digitaal ondertekend door:
Drs. D.O. Meeuwissen
5 juni 2023 14:01:02:00..

paraaf voor waarmakingsdoeleinden:

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'D.O. Meeuwissen'.

drs. D.O. Meeuwissen RA

---

12 Voorstellen

Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening en dekking van het negatieve saldo.

Het dagelijks bestuur van Waterschap Limburg verklaart dat deze jaarrekening ingevolge artikel 103, lid 3 van de Waterschapswet ter inzage is gelegd en dat van die neerlegging en verkrijgbaarstelling openbare kennisgeving is geschied.

Mede gelet op de verklaring van de accountant van 5 juni 2023, die in onderhavige jaarrekening is opgenomen, wordt voorgesteld de jaarrekening 2022 conform het volgende conceptbesluit vast te stellen.

Het negatieve saldo over 2022 bedraagt € 8.432.754.

In hoofdstuk 8 is het aangehaalde saldo verdeeld over de twee taken.

Het watersysteembeheer sluit met een positief resultaat van € 2.097.906 en het zuiveringsbeheer met een negatief resultaat van € 10.530.600.

Voorgesteld wordt om € 133.000 te onttrekken aan de 'bestemmingsreserve riooloverstorten'; € 377.221 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater'; € 330.989 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve assetmanagement watersysteem'; € 44.408 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve lectoraat bodem'; € 44.344 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve stimuleringsregeling maatregelen in de landbouw'; € 76.468 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve organisatieontwikkeling'; € 609.942 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve onderhoudscontracten'; € 8.988 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve Ooijen-Wanssum'; € 14.604 toevoegen aan de 'bestemmingsreserve lives'; € 400.000 toevoegen aan de 'bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater'; € 3.308.662 toevoegen aan de 'egaliseringsreserve ontwikkeling waterschapslasten watersysteemheffing', € 5.474.532 onttrekken aan de 'egaliseringsreserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing' en € 5.056.128 onttrekken aan de 'algemene reserve'.

Het dagelijks bestuur,

De secretaris-directeur,

De dijkgraaf,

ir. E.J.M. Keulers MMO

drs. L.H.J. Verheijen, waarnemend dijkgraaf

Vaststelling van de jaarrekening en dekking van het negatieve saldo

Het algemeen bestuur van Waterschap Limburg;

Overwegende dat het dagelijks bestuur de jaarrekening 2022 van het Waterschap Limburg heeft overlegd;

Gezien het voorstel van het dagelijks bestuur inzake de vaststelling van de jaarrekening 2022 van het Waterschap Limburg en de dekking van het negatieve saldo;

Mede gelet op de bepalingen voor vaststelling van de jaarrekening zoals die zijn opgenomen in de Waterschapswet;

BESLUIT

1. De jaarrekening 2022 vast te stellen tot de volgende totalen:
  - balans per 31 december € 355.877.816;
  - rekening van kosten en opbrengsten 2022 respectievelijk € 190.406.452 en € 181.973.698.

2. Het negatieve saldo ad € 8.432.754 als volgt te dekken:
  - watersysteembeheer*
    - € 133.000 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve riooloverstorten';
    - € 377.221 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater';
    - € 330.989 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve assetmanagement watersysteem';
    - € 44.408 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve lectoraat bodem';
    - € 44.344 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve stimuleringsregeling maatregelen in de landbouw;
    - € 76.468 onttrekken 'bestemmingsreserve organisatieontwikkeling';
    - € 609.942 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve onderhoudscontracten';
    - € 8.988 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve Ooijen-Wanssum';
    - € 14.604 toevoegen aan de 'bestemmingsreserve lives';
    - € 400.000 toevoegen aan de 'bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater';
    - € 3.308.662 toevoegen aan de 'egaliseringsreserve ontwikkeling waterschapslasten watersysteemheffing'.

  - zuiveringsbeheer*
    - € 5.474.532 onttrekken aan de 'egaliseringsreserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing' en € 5.056.128 onttrekken aan de 'algemene reserve watersysteem- en zuiveringsbeheer'.

3. Ter voorkoming van een negatieve reserve op de 'egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing' een bedrag van € 5.474.532 tijdelijk overhevelen van de 'egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten watersysteemheffing' naar de 'egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing'.
4. Het voor 2022 per programma beschikbaar gestelde krediet dat niet is verleend ad € 6.082.274 intrekken.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van 12 juli 2023.

De secretaris-directeur,

De dijkgraaf,

ir. E.J.M. Keulers MMO

drs. L.H.J. Verheijen, waarnemend dijkgraaf

Deel III Bijlagen

2022

waterschap
limburg

BIJLAGE A Vaste activa

Omschrijving	Stand 31-12-2021			Mutaties 2022					Stand 31-12-2022			Rente
	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde	Vermeerderingen		Bijdrage van derden	Afschrijving	OHW naar exploitatie	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde	
				Extern	Intern							
Financiële vaste activa												
* aandelen	354.529	-	354.529	-	-	-	-	-	354.529	-	354.529	Geen rente
Totaal financiële vaste activa	354.529	-	354.529	-	-	-	-	-	354.529	-	354.529	-
Immateriële vaste activa												
* afsluiten geldleningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Geen rente
* onderzoek en ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
* overige immateriële activa	9.999.659	4.994.842	5.004.816	1.493.796	-	411.919	1.962.207	-	11.081.536	6.957.049	4.124.487	48.467
* bijdragen aan activa in eigendom van:												
- overheden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- overigen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- rijk	99.846.642	14.815.485	85.031.157	11.281.738	-	-	3.544.137	-	111.128.380	18.359.622	92.768.757	943.940
Totaal immateriële vaste activa	109.846.300	19.810.327	90.035.973	12.775.534	-	411.919	5.506.344	-	122.209.916	25.316.671	96.893.244	992.407
Materiële vaste activa												
<i>Werken in exploitatie</i>												
* bedrijfsgebouwen	10.441.090	3.328.885	7.112.205	-	-	-	426.142	-	10.441.090	3.755.027	6.686.063	73.255
* gronden en terreinen	4.463.946	3.447.696	1.016.250	-	-	-	149.548	248.953	4.219.485	3.601.736	617.749	8.675
* waterbouwkundige werken	179.088.969	95.455.267	83.633.702	-	-	-	5.990.852	10.992.588	192.708.831	104.073.393	88.635.438	914.577
* overige materiële vaste activa	1.079.022	750.385	328.637	-	-	-	110.802	-	1.079.022	861.187	217.835	2.901
* machines, apparaten en werktuigen	461.974	364.306	97.668	-	-	-	68.972	-	461.974	433.277	28.696	671
* waterbouwkundige werken (waterkeringen)	3.551.175	1.934.741	1.616.434	-	-	-	121.390	-	3.551.175	2.056.131	1.495.044	16.519
Totaal werken in exploitatie	199.086.176	105.281.279	93.804.897	-	-	-	6.867.706	10.743.635	212.461.578	114.780.751	97.680.827	1.016.598
<i>Onderhanden werken</i>												
* bedrijfsgebouwen	846.796	48.361	798.435	127.794	-	-	50.929	-	974.590	99.290	875.300	8.886
* gronden en terreinen	8.148.860	547.042	7.601.818	4.031.734	-	206.817	247.556	248.953	12.631.872	790.106	11.841.766	103.226
* waterbouwkundige werken	71.622.498	8.617.517	63.004.981	29.443.575	1.979.857	10.231.685	2.761.978	10.992.588	79.194.383	8.752.220	70.442.163	708.471
* overige materiële vaste activa	3.109.637	1.038.083	2.071.554	1.994.173	-	-	976.522	-	5.103.810	2.014.604	3.089.205	27.398
* machines, apparaten en werktuigen	31.823	13.842	17.981	-	-	-	6.365	-	31.823	20.207	11.616	157
* waterbouwkundige werken (waterkeringen)	12.765.646	855.810	11.909.836	34.212.633	2.298.006	33.616.077	389.033	-	15.660.208	1.244.844	14.415.364	139.760
Totaal onderhanden werken	96.525.260	11.120.655	85.404.605	69.809.909	4.277.863	43.640.945	4.432.382	10.743.635	113.596.685	12.921.271	100.675.414	987.899
Totaal materiële vaste activa	295.611.436	116.401.934	179.209.502	69.809.909	4.277.863	43.640.945	11.300.088	-	326.058.263	127.702.022	198.356.241	2.004.497
TOTAAL VASTE ACTIVA	405.812.266	136.212.262	269.600.004	82.585.443	4.277.863	44.052.864	16.806.432	-	448.622.708	153.018.693	295.604.014	2.996.904

Er is geen sprake van duurzame waardeverminderingen, in erfpacht uitgegeven activa of activa in aanbouw.

BIJLAGE B Reserves en voorzieningen

	Stand 31/12/21	Mutaties in 2022					Stand 31/12/22	Rente toerekening 2022		
		Vermeerderingen		Verminderingen				Bedrag	tbv. product	Rente%
		Interne		Externe	Interne	Externe				
		Rente	Overige							
Algemene reserves										
Algemene reserve watersysteem- en zuiveringsbeheer	8.151.130				3.095.002		5.056.128	19.811	50100	0,3%
Totaal Algemene reserves	8.151.130	0	0	0	3.095.002	0	5.056.128	19.811		
Bestemmingsreserves tariefseglisatie										
Egalisatiereserve ontw. waterschapslasten watersysteemheffing	16.088.246		871.143				16.959.389	49.571	50100	0,3%
Egalisatiereserve ontw. waterschapslasten zuiveringsheffing	5.483.297				5.483.297		0	8.225	50100	0,3%
Totaal Bestemmingsreserve tariefseglisatie	21.571.543	0	871.143	0	5.483.297	0	16.959.389	57.796		
Bestemmingsreserves										
Calamiteiten watersysteembeheer	990.816				990.816		0	1.486	50100	0,3%
Riooloversorten	3.491.749						3.491.749	10.475	50100	0,3%
Stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling	257.922						257.922	774	50100	0,3%
Subsidies afkoppelen regenwater	1.163.904				314.209		849.695	3.020	50100	0,3%
Risicovolle beplanting	303.016						303.016	909	50100	0,3%
Waterkwaliteit/NLP next Generation	310.713						310.713	932	50100	0,3%
IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering	69.000						69.000	207	50100	0,3%
Netcentrisch werken	105.405				59.417		45.988	227	50100	0,3%
Stimulering klimaadaptieve peilgestuurde drainage	88.767						88.767	266	50100	0,3%
Assetmanagement watersysteem	841.071				481.475		359.596	1.801	50100	0,3%
Lectoraat bodem	80.976				25.000		55.976	205	50100	0,3%
Project meten met nitraatstrips	43.104						43.104	129	50100	0,3%
Lives	113.027				6.360		106.667	330	50100	0,3%
Stimulering in de landbouw	400.000		200.000				600.000	1.500	50100	0,3%
Organisatieontwikkeling	387.100				271.763		115.337	754	50100	0,3%
Persoonlijk opleidingsbudget	55.000				55.000		0	83	50100	0,3%
Onderhoudscontracten	1.393.580				41.793		1.351.787	4.118	50100	0,3%
Restpunten oojien-Wanssum	0		163.000				163.000	245	50100	0,3%
Totaal Bestemmingsreserves	10.095.151	0	363.000	0	2.245.833	0	8.212.318	27.461		
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	39.817.823	0	1.234.143	0	10.824.132	0	30.227.834	105.069		
Voorzieningen										
<i>Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen</i>										
Pensioen / uitkeringsverplichtingen	4.638.226				460.993	135.626	4.041.608	13.018	50100	0,3%
Persoonsgebonden basisbudget	126.933		457.800			138.721	446.012	859	50100	0,3%
Vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)	157.731		57.000			49.337	165.394	485	50100	0,3%
<i>Voorzieningen voor onderhoudswerkzaamheden</i>										
Onderhoud waterkeringen (Noord-en midden Limburg)	3.564.885		1.165.200	447.700	2.311.470	298.284	2.568.032	9.199	50100	0,3%
Onderhoud bedrijfsspand Rijksweg Noord 305	106.885						106.885	321	50100	0,3%
Onderhoud (Hoogwater)loods Horst	25.580		4.500				30.080	83	50100	0,3%
Onderhoud waterkrachtcentrale ECI	79.623		13.000				92.623	258	50100	0,3%
<i>Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven</i>										
Voorziening natschade peilopzet Maas	1.303.235			18.554			1.321.789	3.938	50100	0,3%
Belastingprocedure zuiveringsheffing	5.110.990					5.110.990	0	7.666	50100	0,3%
<i>Overige voorzieningen</i>										
Resultaat BsGW	90.028					90.028	0	135	50100	0,3%
Resultaat WBL	426.000		9.631.176		693	425.307	9.631.176	15.086	50100	0,3%
Watercrisis 2021	9.337.000					706.364	8.630.636	26.951	50100	0,3%
TOTAAL VOORZIENINGEN	24.967.116	0	11.328.676	466.254	2.822.493	6.905.319	27.034.234	78.001		
Resultaat										
Exploitatiesaldo 2021	-9.589.989		9.589.989		0		0	0	50100	0,3%
Exploitatiesaldo 2022	0		0		0		0	0	50100	0,3%
TOTAAL RESULTAAT	-9.589.989	0	9.589.989	0	0	0	0	0		

BIJLAGE C Vaste schulden

	Stand 31-12-2021	Mutaties in 2022			Stand 31-12-2022	Rente ten laste van 2022	Gemiddelden	
		Vermeer- deringen	Verminderen				Rente- voet	Restant looptijd
			Gewone aflossingen	Extra aflossingen				
Vaste schulden								
<i>* leningen opgenomen bij:</i>								
- Nederlandse Waterschapsbank	209.576.930	47.340.000	11.269.596	17.340.000	228.307.333	2.885.311	1,83%	14 jr
- Rabobank Nederland - SWAP / Rabobank International						-4.055		
- A.S.N. Bank N.V.	4.320.000		480.000		3.840.000	151.415	3,87%	8 jr
Totaal vaste schulden	213.896.930	47.340.000	11.749.596	17.340.000	232.147.333	3.032.671		

BIJLAGE D Personeelslasten

Onderdeel	Aantal fte 2022		Rekening 2022			Totaal personeelslasten begroting 2022
	Begroting	Rekening	Salarissen huidig bestuur en personeel	Sociale premies	Totaal personeelslasten	
Bestuur	-	-	739.283	27.204	766.487	858.400
Directie en secretariaat	18,77	13,61	1.114.234	441.670	1.555.904	1.997.800
Strategie & communicatie	21,00	23,11	1.617.873	472.057	2.089.930	2.193.300
Kaders & Ontwikkeling	35,62	38,07	2.874.764	891.854	3.766.618	3.798.900
Areaalbeheer	116,80	111,75	6.739.923	2.161.383	8.901.306	9.270.300
Projecten & Inkoop	79,60	80,21	5.259.899	1.572.078	6.831.977	8.136.700
Vergunning, Toezicht & Handhaving	22,57	20,81	1.387.936	430.353	1.818.289	2.020.600
Informatie, Data & Monitoring	49,12	48,72	3.170.868	958.545	4.129.413	4.198.300
Mens & Organisatie Ondersteuning	28,97	30,39	1.944.004	592.297	2.536.301	2.496.900
Programmering, Planning & Financien	25,53	23,13	1.668.597	494.841	2.163.438	2.708.000
Organisatiebrede toelagen / kosten stagiaires			-	-		743.400
Subtotaal	397,98	389,80	26.517.381	8.042.282	34.559.663	38.422.600

BIJLAGE E Berekening van het rente omslagpercentage

Het rente-omslagpercentage wordt berekend door de totale lasten van het waterschap die samenhangen met de aangegane geldleningen te delen door de totale boekwaarde van de vaste activa

De totale lasten bestaan uit de volgende componenten:

- 1 de over vaste geldleningen de te betalen rente;
- 2 de betaalde rente die verband houdt met kortlopende geldleningen (inclusief rekening-courant) die zijn aangegaan om vaste activa te financieren (in de begroting kan dit percentage worden geraamd door het financieringstekort te vermenigvuldigen met het percentage dat naar verwachting gedurende het begrotingsjaar voor kortlopende geldleningen verschuldigd zal zijn);
- 3 de bespaarde rente in verband met de eigen financieringsmiddelen van het waterschap (reserves en voorzieningen);
- 4 de afschrijvingen van de kosten van de geldleningen.

In de berekening dient worden uitgegaan van de gemiddelde boekwaarde van de activa, de gemiddelde stand van de geldleningen en de gemiddelde stand van de eigen financieringsmiddelen.

De berekening van het rente-omslagpercentage is als volgt:

1	Rente vaste geldleningen:		€	3.032.671
2	Rente financieringsmiddelen:			
	Gemiddelde financieringspositie:			
		31-12-2021	31-12-2022	Gemiddeld
	Totaal boekwaarde vaste activa	269.600.004	295.604.014	282.602.009
	Totaal lang vreemd vermogen	213.896.930	232.147.333	223.022.131
	Totaal eigen financieringsmiddelen	64.784.939	57.262.069	61.023.504
	Financieringsoverschot cq -tekort	9.081.865	-6.194.612	1.443.626
	Betaalde rente die verband houdt met financieringstekort		-	-35.767
3	Bespaarde rente		-	-
4	Afschrijvingen van de kosten van de geldleningen		-	-
	Totale lasten die samenhangen met de aangegane geldleningen		€	2.996.904
	Gemiddelde boekwaarde vaste activa na correctie			
		31-12-2021	31-12-2022	Gemiddeld
	Totaal boekwaarde vaste activa	269.600.004	295.604.014	282.602.009
	Totaal buiten de rente-omslag houden	354.529	354.529	354.529
	Gemid.boekwaarde vaste activa na correctie	269.245.475	295.249.485	282.247.480
	Het rente-omslagpercentage bedraagt:			
	Lasten samenhangend met aangegane geldleningen		2.996.904	
	Gemiddelde boekwaarde vaste activa na correctie		282.247.480	
			afgerond	1,06%

BIJLAGE F Kostenverdeelstaat

Programma's	Netto kosten voor doorberekening	Bijdrage WBL	Bijdrage BsGW	Doorberekende kosten					Totaal na doorberekening
				Kapitaallasten	Huisvesting	Ondersteunende producten	Indirecte kosten	Werkmateriael	
Eigen plannen	286.935	-	-	143.764	-	52.845	2.532.500	-	3.016.044
Plannen van derden	887.549	-	-	-	-	163.459	3.279.400	-	4.330.408
Beheersinstrumenten watersystemen	179.996	-	-	-	-	33.150	1.548.200	-	1.761.346
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	11.344.536	-	-	11.251.559	384.380	2.089.329	10.628.164	730.162	36.428.130
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	617.610	-	-	-	-	113.745	59.800	-	791.155
Beheer hoeveelheid water	462.031	-	-	109.957	-	85.091	1.434.100	-	2.091.179
Monitoring watersystemen	430.408	-	-	332.280	-	79.267	1.307.300	-	2.149.255
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	-	-	-	-	-	-	882.700	-	882.700
Vergunningen en meldingen	114.362	-	-	-	-	21.061	3.499.438	-	3.634.861
Adviezen vergunningen	-	-	-	-	-	-	839.600	-	839.600
Toezicht	-31.967	-	-	-1.571	-	-5.889	1.868.656	-	1.829.229
Handhaving	-137.500	-	-	-	-	-25.322	584.300	-	421.478
Werkmateriael	83.840	-	-	76.164	-	-	752.700	-912.704	-
Klimaatadaptatie	14.237.800	-	-	11.912.153	384.380	2.606.736	29.216.858	-182.542	58.175.385
Eigen plannen	-	-	-	-	-	-	212.200	-	212.200
Beheersinstrumenten waterkeringen	-	-	-	941.636	-	-	1.509.100	-	2.450.736
Aanleg en onderhoud waterkeringen	2.024.241	-	-	5.152.092	-	372.803	2.285.099	182.542	10.016.777
Hoogwaterbescherming Maasvallei	2.024.241	-	-	6.093.728	-	372.803	4.006.399	182.542	12.679.713
Eigen plannen	54.293	-	-	-	-	9.999	494.600	-	558.892
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	745.043	-	-	24.916	316.270	137.214	623.700	-	1.847.143
Calamiteitenbestrijding watersystemen	2.029.142	-	-	13.266	-	373.707	527.200	-	2.943.315
Crisisbeheersing	2.828.478	-	-	38.182	316.270	520.920	1.645.500	-	5.349.350
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	918.549	-	-	22.333	-	169.170	52.000	-	1.162.052
Monitoring watersystemen	885.972	-	-	50.538	-	163.169	1.001.600	-	2.101.279
Regulering lozingen	-	-101.114	-	3.292	-	-	44.700	-	-53.122
Waterkwaliteit en ecologie	1.804.521	-101.114	-	76.163	-	332.339	1.098.300	-	3.210.209
Eigen plannen	274.819	715.459	-	-	-	50.614	223.500	-	1.264.392
Getransporteerd afvalwater	-	14.267.054	-	-	-	-	-	-	14.267.054
Gezuiverd afvalwater	-	47.765.062	-	-	-	-	-	-	47.765.062
Verwerkt slib	-	16.316.521	-	-	-	-	-	-	16.316.521
Regulering lozingen	-	-100.354	-	-	-	-	74.500	-	-25.854
Zuiveren	274.819	78.963.742	-	-	-	50.614	298.000	-	79.587.175
Belastingheffing	920.512	-	3.168.217	-	-	-	-	-	4.088.729
Invordering	-	-	1.212.700	-	-	-	-	-	1.212.700
Bestuur	1.638.436	409.935	-	306.036	-	301.751	536.935	-	3.193.093
Externe communicatie	216.940	615.330	-	-	-	39.954	1.417.400	-	2.289.624
Kapitaallasten	19.803.336	-	-	-19.803.336	-	-	-	-	-
Indirecte kosten	31.772.260	-	-	-	1.301.953	12.915.480	-45.989.692	-	1 *
Huisvesting	1.453.073	-	-	549.530	-2.002.603	-	-	-	-
Ondersteunende beheerproducten	8.542.752	-	-	827.544	-	-17.140.597	7.770.300	-	-1 *
Bestuur en organisatie	64.347.309	1.025.265	4.380.917	-18.120.226	-700.650	-3.883.412	-36.265.057	-	10.784.146
Totaal	85.517.168	79.887.893	4.380.917	-	-	-	-	-	169.785.978

* = afrondingsverschil

Onvoorzien WBL

96.427

BIJLAGE H Treasury

KASGELDLIMIET (X € 1.000)	2022
----------------------------------	-------------

Begrotingstotaal	181.151
Percentage	23%
Kasgeldlimiet	41.665
Financieringstekort (-) / overschot (+)	50.461

Ruimte (+) / overschrijding (-)	92.126
--	---------------

TOETS RENTERISICONORM (x € 1.000)	2022
--	-------------

Renterisico op vaste schulden

1a	Renteherziening vaste schulden o/g	-
1b	Renteherziening vaste schulden u/g	-
1	Netto herziening vaste schulden (1a - 1b)	-
2	Betaalde aflossingen	29.090

3 Renterisico op vaste schuld (1+2)	29.090
--	---------------

Renterisiconorm

4a	Begrotingstotaal	181.151
4b	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%

4 Renterisiconorm (4ax4b)	54.345
----------------------------------	---------------

Toets renterisiconorm

4	Renterisiconorm	54.345
3	Renterisico op vaste schuld	29.090

5 Ruimte (+) / Overschrijding (-) (4-3)	25.255
--	---------------

BIJLAGE I EMU-Saldo

Onderdeel, bedragen X € 1.000	2022 Begroting	2022 Gewijzigde begroting	2022 Realisatie
1. Exploitatiesaldo voor bestemming reserves	-5.375	-8.689	-8.433
2. Invloed investeringen			
- bruto-investeringsuitgaven	95.492	85.301	86.863
+ investeringssubsidies	54.597	50.203	44.053
+ verkoop materiële en immateriële vast activa	0	0	0
+ afschrijvingen	17.137	16.559	16.806
3. Invloed voorzieningen			
+ toevoegingen aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.827	1.827	11.329
- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. de exploitatie	0	0	2.823
- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	2.817	11.557	6.905
+ externe vermeerderingen van voorzieningen	0	0	466
4. Invloed reserves			
- betalingen rechtstreeks uit reserves	0	0	0
+ externe vermeerderingen van reserves	0	0	0
5. Deelnemingen en aandelen			
- boekwinst	0	0	0
+ boekverlies	0	0	0
EMU-saldo volgens begroting (+ overschot / - tekort)	-30.123	-36.958	-32.370

realisatie versus gewijzigde begroting, per onderdeel

Het exploitatiesaldo is als gevolg van gestegen kosten, die hoger waren dan de toename van de opbrengsten gedaald. Voor een toelichting, zie hoofdstuk 10.

De investeringsuitgaven en -inkomsten zijn beiden afgenomen. Per saldo is sprake van een lager netto-investeringsniveau. investeringsniveau. Voor een toelichting op de afwijking per programma, zie hoofdstuk 3.

De afschrijvingen zijn door het netto hoger investeringsniveau gestegen. Zie 10.1 toelichting rente + afschrijving.

De toevoegingen aan de voorzieningen zijn gestegen, zie 10.1 toelichting op de toevoeging aan voorzieningen.

De rechtstreekse betalingen uit de voorzieningen zijn afgenomen doordat de uitgaven ten laste van de 'voorziening onderhoud waterkeringen' lager zijn uitgevallen.

Aandeel EMU-tekort gemeenschappelijke regelingen	2022 Begroting	2022 Realisatie
- WBL	-19.651	-11.139
- BsGW	-8	217
EMU-saldo gemeenschappelijke regelingen (+ overschot / - tekort)	-19.659	-10.922
INTEGRAAL EMU-TEKORT Waterschap Limburg	-49.782	-43.292

BIJLAGE J Investeringslijst

Project	AT	Omschrijving	VK	INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA								GEVOTEERD KREDIET		
				UITGAVEN				INKOMSTEN				per 31-12-2022		Netto in 2022 gevoteerd
				Realisatie tm 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Totaal	Realisatie tm 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Totaal	UITG	INK	
P000104	30	XP004 Herinrichting Maasnielderbeek bovenloop (resterend deel)		-	5	1	1	-	-	-	-	813	-	-
P003101	30	Aansluiten oude Geulmeanders, Gulpen		898	-	1	899	9	-	228	236	1.256	-	-
P003102	30	Herinrichting Geul benedenstrooms kern Valkenburg fase 2 (Leeuw brouwerij)		1.930	50	196	2.126	641	10	-16	625	3.100	1.045	-
P003103	30	Vispassage Epermolen		90	100	134	224	30	33	-2	28	350	-	250
P003104	30	Vispassage Volmolen		2.236	11	11	2.248	836	-	29	864	2.714	883	-
P026201	30	#Sanering en herinrichting Oude Kanjel en Kanjel benedenstrooms Kanaal	**	286	-	-	286	-	-	-	-	-	-	-
P026401	30	Herinrichting Kanjel en Gelei, gemeenten Meerssen en Maastricht		6.460	700	310	6.770	2.523	100	946	3.469	7.750	3.437	-
P034201	30	Vispassage Wittemermolen Wittem		819	1	8	827	25	-	197	222	815	205	-
P057301	30	#Vispassage Baalsbruggermolen Kerkrade		522	-	-	522	20	-	127	147	515	129	-
P057302	30	Herinrichting Worm (Nato-depot - Rimborg)		3	60	79	83	-	-	-	-	921	-	-
P066401	30	Herinrichting Bosbeek (Meinweg - monding)		3	35	50	54	-	-	-	-	753	-	-
P071002	30	Herinrichting Vlootbeek Benedenloop (Reigersbroek - Linnerweg)		7	65	68	76	-	-	-	-	816	-	-
P078302	30	Aanpak lekverlies Middelsgraaf te Susteren		406	18	24	430	-	-	-	-	450	-	-
P080105	30	Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren		373	120	165	538	123	-	-40	84	1.075	-	-
P086201	30	Herinrichting Geleenbeek Corio Glana algemeen		12.461	25	43	12.504	6.580	-	-566	6.014	8.830	2.695	-
P086202	30	Herinrichting Geleenbeek Echt - Sifon		268	-	0	268	88	-	-25	64	2.716	-	-
P086204	30	Herinrichting Geleenbeek Millen - Nieuwstadt		153	80	108	260	50	-	-40	11	253	-	-
P086205	30	Herinrichting Geleenbeek Oud-Roosteren A2		762	25	91	853	251	-	-106	145	1.385	-	375
P086206	30	Herinrichting Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt - Oud Roosteren		576	25	64	640	190	-	-205	-15	1.093	-	335
P086208	30	Herinrichting Oude Maas (Geleenbeekmonding)		478	1.000	1.317	1.795	-	600	509	509	1.400	768	-
P086209	30	Herinrichting Geleenbeek Corio-Glana, highlight 16 en 17		30	68	107	137	-	-	-	-	1.145	-	-
P086210	30	Herinrichting Geleenbeek VDL Nedcar		4	20	59	63	-	-	-	-	340	-	240
P086211	30	Herinrichting Geleenbeek Kamerhof Holtum		3	5	11	14	-	-	-	-	295	-	-
P086212	30	Herinrichting Geleenbeek Sittard - Millen XP006		-	-	12	12	-	-	-	-	640	-	640
P111702	30	Ontkluizing keutelbeek in de kernen Beek en Neerbeek, fase 1B/2		543	900	907	1.450	179	300	269	449	3.328	400	19
P111704	30	Ontkluizing Keutelbeek Geleen		42	60	69	111	-	-	-	-	830	-	375
P115201	30	Corio Glana Highlight 20 fase 1		4.549	800	936	5.485	1.759	264	447	2.205	5.500	2.125	-
P115203	30	Corio Glana highlight 20, fase 2		643	128	245	888	212	33	-1	211	825	-	325
P116901	30	Regenwaterbuffer Spaans Vonderen	**	184	-	-	184	-	-	-	-	-	-	-
P119901	30	Herinrichting beekmonding Hemelbeek XP017		-	10	37	37	-	-	-	-	355	-	355
P139002	30	Herinrichting Aalsbeek Bovenloop XP010	**	-	-	10	10	-	-	-	-	-	-	-
P144601	30	Herinrichting Molenbeek van Lottum - Siebersbeek		123	250	471	594	-	-	3	3	870	437	183
P146802	30	WB21 knelpunt Raam en Vistrap Tengelroysebeek		23	25	37	60	-	-	-	-	423	-	-
P150001	30	Herinrichting Gansbeek / Paterslossing	**	7	1	6	12	-	20	-	-	-	-	-
P151402	30	Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek		70	30	4	74	23	10	1	24	485	-	-
P180901	30	Herinrichting benedenloop Kwistbeek		46	30	5	51	15	-	7	22	550	-	-
P180902	30	Gebiedspilot Kwistbeek		3.926	750	1.004	4.931	1.296	1.500	-0	1.295	4.800	2.098	-
P181701	30	Tielebeek bovenloop		1.818	53	60	1.878	600	1.200	859	1.459	1.799	1.357	-
P192701	30	Meilossing, afronding herinrichting		258	200	208	466	85	60	-12	74	600	110	-
P223601	30	Herinrichting Raam	**	-	10	7	7	-	-	-	-	-	-	-
P228201	30	Herinrichting Huilbeek		527	1.000	917	1.444	178	730	230	408	2.800	1.500	-
P228301	30	Maasmonding Wolterskamp		16	3	4	20	5	-	-5	-0	69	-	-
P254502	30	XP027 Herinrichting Oude Graaf		-	30	50	50	-	-	-	-	645	-	-

INVESTERINGSOBJEKT PER PROGRAMMA														
Project	AT	Omschrijving	VK	UITGAVEN				INKOMSTEN				GEVOTEERD KREDIET		Netto in 2022 gevoteerd
				Realisatie tm 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Totaal	Realisatie tm 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Totaal	per 31-12-2022		
												UITG	INK	
P254601	30	Herinrichting Venrays Broek en de Spurkt		7.783	1.069	1.481	9.264	915	4.969	28	943	8.665	5.851	-
P260501	30	Herinrichting Uffelsebeek en Haelensebeek bovenloop (XP014+XP009)		-	-	-	-	-	-	-	-	1.260	-	1.260
P262701	30	Herinr.Haelensebeek Hhu-Nunhem		3.103	25	1	3.103	718	-	-	718	3.532	800	-
P277401	30	Herinrichting beekmonding Swalm XP030		-	10	-	-	-	-	-	-	500	-	500
P278401	30	Herinrichting Wylrebeek monding		46	50	44	89	-	-	2	2	250	-	-
P282101	30	Herinr. Castenrayse vennen		1.475	700	941	2.415	3	1.100	1.132	1.135	3.500	2.670	-
P316101	30	Herinrichting Thornerbeek		303	200	69	371	100	60	-2	97	1.656	-	-
P316800	30	Maasgaard Algemeen		185	-	1	186	-	-	-	-	187	-	-
P316801	30	#Grote Molenbeek A73		3.120	1	2	3.122	1.056	-	568	1.625	4.345	3.554	-
P316802	30	Grote Molenbeek - Kasteelse bossen		307	8	11	318	101	-	2	104	460	165	-
P316806	30	Vismigratieknpunt zand- en vuilvang Grote Molenbeek		51	100	127	178	-	50	-	-	513	257	236
P316807	30	Pilot Beekdalontwikkeling Grote Molenbeek/Mariapeel (XP005)		7	300	120	127	-	-	-	-	600	-	-
P316808	30	Herinrichting Grote Molenbeek Wittebrugweg XP002		0	5	1	2	-	-	-	-	1.910	505	-
P323401	30	Herinrichting Aa		88	250	325	413	29	50	2	31	1.232	-	-
P325202	30	Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek		44	30	9	53	15	10	1	16	138	-	-
P360007	30	Grondvererving meandering waterlopen		1.162	-	2	1.164	-	-	-	-	3.005	-	-
P360013/ P360014	0	Strategische grondvererving (SGV) Watersysteemprojecten		4.854	592	1.059	5.913	-	-	-	-	15.000	-	-
P360027	30	#Nieuw Limburgs Peil (NLP) Grote Molenbeek Rieterdijk		256	-	-	256	-	-	125	125	255	-	-
P360060	30	Herstel diverse vismigratie knelpunten	**	-	10	44	44	-	-	-	-	-	-	-
P369999	0	Incidentele inhuur watersysteemprojecten		-	123	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Projecten Beekherstel				64.330	10.166	12.072	76.402	18.656	11.099	4.691	23.347	110.310	30.990	5.093
P146801	30	#Sarsven/Banen		1.371	5	5	1.375	29	-	178	207	1.400	300	-
P177901	30	Broekhuizerbroek		417	150	268	684	138	50	236	374	2.300	700	1.135
P261301	30	Heidsche Peel NLP		153	-	-	153	65	-	-	65	310	-	-
P265201	30	Waterbloem		241	150	444	685	80	50	195	274	1.250	-	-
P265202	30	XP012 Herinrichting Roggelsebeek, ind Neerpeelbeek en Bevelandsbeek		-	15	28	28	-	-	-	-	2.305	-	-
P360022	30	#Nieuw Limburgs Peil (NLP) Herstelmaatregelen		259	-	-	259	-	-	-	-	747	-	-
P360026	30	Nieuw Limburgs Peil (NLP) Wateroverlast Niers		48	-	-	48	-	-	-	-	50	-	-
P360029	5	Nieuw Limburgs Peil (NLP) Streefbeeld Stroomgebiedsbrede Ecologische Systeem Analyse		76	100	-	76	-	-	-	-	175	-	100
P360040	30	Optimalisatie hoofdstelsel wateraanvoer (Noordervaart en Peelkanalen)		2.410	4.202	4.948	7.358	686	708	1.344	2.030	14.183	3.740	800
P360057	30	Extra boerenstuwen als droogtemaatregel		547	40	18	565	-	-	-	-	860	-	-
P360061	30	Stuwen eigen Leggerwatergangen		-	25	-	-	-	-	-	-	2.500	1.263	1.238
P360062	15	Automatiseren besturing 5 bestaande Regenwaterbuffers		-	25	-	-	-	-	-	-	500	500	-
P360063	30	Boerenstuwen tranche 2 en 3		-	-	-	-	-	-	-	-	1.800	1.720	80
P360064	30	Slimme stuwen programma Natuur		-	-	-	-	-	-	-	-	5.522	5.522	-
Projecten Verdrogingsbestrijding				5.522	4.712	5.709	11.231	997	808	1.953	2.949	33.901	13.745	3.353
P003106	30	Geuldal visie aanpak - WIB		1.441	13	14	1.456	476	-	-289	187	2.966	-	-
P003107	30	WIB-Valkenburg		-	282	482	482	-	-	-	-	2.103	-	2.103
P012101	30	Mechelderbeekdal		404	768	818	1.222	-	-	133	133	1.577	-	1.227
P012102	30	#Capaciteitsuitbreiding RWB Vijlenbergerweg		74	8	15	89	-	-	25	25	84	28	-
P016901	30	Waterberging Lange Gracht - Water in Balans		735	1.679	1.771	2.507	234	380	590	823	2.337	507	-
P020101	30	#WIB-Sibbergrubbe		-	15	19	19	-	-	-	-	130	-	130
P021101	30	#Regenwaterbuffer de Heek - WIB		323	4	7	330	107	-	0	107	284	94	-

INVESTERINGSOBJEKT PER PROGRAMMA														
Project	AT	Omschrijving	VK	UITGAVEN				INKOMSTEN				GEVOTEERD KREDIET		Netto in 2022 gevoteerd
				Realisatie tm 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Totaal	Realisatie tm 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Totaal	UITG	INK	
P021102	30	Hekerbeekdal		427	377	417	843	-	42	141	141	1.500	-	1.150
P029401	30	WIB-Eys		-	167	42	42	-	-	-	-	965	-	965
P029402	30	WIB-Bocholtz en Sijpeld		-	28	48	48	-	-	-	-	1.170	-	1.170
P038401	30	Lemiers en Oud Lemiers		109	314	157	266	-	-	-	-	1.499	-	1.149
P042401	30	Aanleg hoogwaterbescherming Slenaken		1.895	1.000	975	2.870	779	988	798	1.577	2.114	972	-
P055901	30	WIB-Noorbeekdal		-	253	126	126	-	-	-	-	1.102	-	1.102
P057601	30	WIB-Eygelshoven		-	472	375	375	-	-	-	-	1.585	-	1.585
P065103	30	Maatregelen wateroverlast Roer		948	-	0	949	-	-	-	-	1.860	188	-
P080104	30	#Bijdrage in kosten oplossen grondwateroverlast agv ontzuivering Rode Beek Schinveld		496	-	-38	458	-	-	-	-	536	-	-
P084301	30	#Vergroten bergingscapaciteit regenwaterbuffer Etzenraderhuiske		246	42	-	246	81	-	-	81	290	-	-
P090301	30	WIB-Voerendaal		-	99	106	106	-	-	-	-	1.089	-	1.089
P093001	30	Wijnandsrade		27	367	348	376	-	-	-	-	1.287	-	937
P096306	30	Bufferdam de Dem/Caumerbeek middenloop		691	1.500	1.673	2.365	171	533	583	753	3.135	706	-
P111101	30	WIB-Spaubeek		-	16	28	28	-	-	-	-	1.065	-	1.065
P111705	30	WIB-Beek		-	204	177	177	-	-	-	-	1.268	-	1.268
P115301	30	Einighausen		91	359	348	439	-	-	-	-	1.092	-	742
P147701	30	Aanpak Wateroverlast Niers		90	-	-	90	-	-	-	-	100	-	-
P148302	30	Pilot retentiegebied Breevennen		25	94	43	68	8	-	-6	2	86	-	-
P177803	30	Gebiedspilot Schelkensbeek - Water in Balans		1.629	658	381	2.011	509	119	169	678	2.100	700	-
P255901	30	Gebiedspilot Eckeltsebeek - Water in Balans		1.086	1.511	879	1.965	361	576	344	705	2.745	906	-
P360019	30	WB21 toets 2015		1.657	500	694	2.351	548	150	257	805	3.030	750	250
P360034	5	Water in balans		3.438	250	229	3.667	1.270	-	227	1.497	4.285	609	-
P360044	30	Gebiedspilot Meerssen - Water in Balans		2.350	543	887	3.238	1.746	-	-204	1.542	4.896	1.564	1.186
P360046	30	Gebiedspilot Oirsbeek - Water in Balans		1.499	886	819	2.319	495	176	297	792	3.068	810	-
P360053	0	WIB maatregelen externe capaciteit		-	324	-	-	-	-	-	-	-	-	-
P360056	30	Aanpak wateroverlast Hegge		281	344	540	820	93	7	4	96	1.624	-	1.474
P360058	30	#Propositie Heuveland		500	-	-	500	-	-	-	-	500	-	-
Projecten Wateroverlast				20.466	13.077	12.382	32.848	6.878	2.971	3.067	9.945	53.472	7.834	18.592
P360042	30	Vervangingsinvesteringen assets		5.865	4.700	4.509	10.374	-	-	134	134	15.707	-	5.150
P360052	5	Ontwikkeling voorspellingsmodellen voor wateroverlast en Ontwikkeling klimaat-adaptatiemodel		289	575	265	555	-	-	-	-	1.527	-	-
P360065	5	Ontwikkeling voorspellingsmodellen (MIPC MV4)		-	-	16	16	-	-	-	-	48	43	5
P360066	15	Regenradar, Neerslagradar, Debietmeters etc. (MIPC MV6)		-	-	-	-	-	-	-	-	540	486	54
P399933	5	Nieuwe projecten begroting - Assetmanagement (AT 5 jaar)		-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-
P502015	5	#Implementatie Infor-EAM		302	-	-	302	-	-	-	-	270	-	-
P502016	5	Ibrahim 3.0		212	280	178	390	-	210	185	185	700	350	-
P503003	5	Tractiemiddelen 2019-2022		32	-	-	32	-	-	-	-	1.195	-	-
P503004	15	Uitbreiding meetnet		1	100	57	59	-	-	-	-	300	-	-
P503005	10	Vervangen meetapparatuur		142	237	371	513	-	-	-	-	1.075	-	-
Projecten Vervanging en aanpassing assets				6.843	5.992	5.398	12.241	-	210	320	320	21.362	879	5.209
P360010	0	Onderzoekskrediet Watersysteemprojecten	**	-	-	-	-	-	-	-	-	1.000	-	-
P360050	5	#Waterbeheerprogramma (WBP) 2022-2027		102	8	8	109	-	-	-	-	165	-	-

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA														
Project	AT	Omschrijving	VK	UITGAVEN				INKOMSTEN				GEVOTEERD KREDIET		Netto in 2022 gevoteerd
				Realisatie tm 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Totaal	Realisatie tm 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Totaal	UITG	INK	
P360051	6	Watersysteemtoets 2019		49	40	-	49	16	-	-	16	60	-	-
P504001	0	Bebording zwemwater		36	25	2	38	185	-	-	185	185	185	-
Projecten Overig				186	73	9	196	201	-	-	201	1.410	185	-
** Betreft onderzoekskosten watersysteemproject (krediet € 1.000.000, P360010)														
PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE				97.348	34.020	35.570	132.918	26.732	15.088	10.031	36.762	220.455	53.633	32.246
P400001	30	Bijdrage kosten HWBP		100.683	10.700	11.282	111.965	-	-	-	111.720	-	11.268	
P400003	5	Uitvoeren veiligheidstoetsing waterkeringen		4.293	756	1.068	5.361	-	-	-	5.500	-	-	
P41****	30	HoogWaterBeschermsProgramma		83.361	31.007	30.680	114.040	75.132	27.970	27.713	102.846	182.164	165.192	
P410012	30	HWBP POV Dijkversterking Gebiedseigen Grond		2.114	1.286	1.077	3.191	2.114	1.286	1.077	3.191	-	-	
P410015	30	HWBP Niet-subsidiabele kosten (100% WL)		1.134	150	125	1.259	-	-	-	-	-	-	
P4154**	30	HWBP Lob van Gennep		7.881	5.090	4.916	12.797	7.093	4.581	4.424	11.517	-	-	
P42****	0	Bestuursvereenkomst sluitstukken Maas		95.488	1.259	690	96.178	95.488	1.259	690	96.178	98.100	98.100	
PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI				294.954	50.248	49.837	344.791	179.827	35.096	33.905	213.732	397.484	263.292	11.268
P501003	10	Projecten facilitair 2018-2019		104	-	-	104	-	-	-	140	-	-	
P501005	20	#Verbouwing locatie Horst		756	23	23	779	-	-	-	803	-	-	
P501008	15	#CV installatie locatie Sittard		-	110	105	105	-	-	-	110	-	110	
P502014	5	Roadmap Informatievoorziening 2017-2021		2.267	333	418	2.684	-	-	-	2.600	-	-	
P502019	5	Roadmap Informatievoorziening 2022-2027		-	650	386	386	-	-	-	1.300	-	1.300	
P502020	5	Implementatie e-HRM		-	363	231	231	-	-	-	363	-	363	
P502106	5	Inventarisatie kunstwerken geprogrammeerd onderhoud		-	40	8	8	-	-	-	150	-	150	
PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE				3.127	1.519	1.171	4.298	-	-	-	-	5.466	-	1.923
P360047	30	Aanleg pompopstelplaatsen		357	23	34	391	5	-	118	122	349	116	
P502017	5	#HoogwaterInformatieOmgeving (HIO)		54	-	-	54	-	-	-	100	-	-	
P502018	5	WBI + sterkteberekeningen dijken calamiteiten		-	125	-	-	-	-	-	360	-	360	
P505001	10	Vervanging pompen hoogwaterbestrijding/vergroten capaciteit		77	100	98	175	-	-	-	854	-	-	
P505002	10	Aanschaf noodmaterialen interreg MARHETAK (MJPC N-1)		-	37	-	-	-	-	-	400	360	40	
PROGRAMMA CRISISBEHEERSING				488	285	132	620	5	-	118	122	2.063	476	400
P360045	5	#Regionale analyse waterkwaliteit		251	-	-	251	3	-	-	3	250	-	
P360055	5	Implementatie soortenbeleid		95	50	3	97	31	19	-	31	300	-	
P360059	30	Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied		-	150	150	150	-	-	-	400	-	-	
P599971	30	Nieuwe projecten begroting - Waterkwaliteit (AT 30 jaar)		-	150	-	-	-	-	-	-	-	-	
PROGRAMMA WATERKwaliteit EN ECOLOGIE				345	350	153	498	34	19	-	34	950	-	-
TOTAAL PROGRAMMA'S				396.262	86.422	86.863	483.125	206.598	50.203	44.053	250.651	626.418	317.401	45.836
P399999	30	Risicoprofiel realisatie		-	-1.121	-	-	-	-	-	-	-	-	
TOTAAL PROGRAMMA'S (Voor berekening kapitaallasten)				396.262	85.301	86.863	483.125	206.598	50.203	44.053	250.651	626.418	317.401	45.836

Projecten waarbij geen projectnummer is vermeld zijn nog op te starten projecten uit de kadernota 2020-2025 (omschrijving begint met KD) of door het prioriteer en programmeerteam geprogrammeerde nieuwe projecten.

Onderzoekskrediet watersysteemprojecten

In bijlage J zijn diverse projecten gemarkeerd met *. Dit zijn watersysteemprojecten die zich nog in de onderzoeksfase bevinden. Er vinden alleen uitgaven plaats in het kader van onderzoeken.

Deze projecten worden gefinancierd uit het 'Onderzoekskrediet watersysteemprojecten'. Onderstaand wordt de stand van zaken van dit krediet per 31 december 2022 weergegeven:

Onderdeel	Krediet	Realisatie tot en met 31 december 2022	Restant
Onderzoekskrediet watersysteemprojecten	1.000.000	543.409	456.591
Totaal	1.000.000	543.409	456.591

Zodra de verkennings- en planuitwerkingsfase projecten ter hand wordt genomen, wordt aan het dagelijks bestuur een voorbereidingskrediet gevraagd inclusief de uitgaven in het kader van de planvoorbereiding en de grondaankopen, middels een kredietverleningsvoorstel.

Afsluiten investeringsprojecten per 31 december 2022

Op de volgende bladzijde wordt het overzicht gepresenteerd van de per 31 december 2022 af te sluiten projecten die afzonderlijk worden toegelicht.

Het afsluiten van investeringskredieten heeft geen financiële consequenties.

Af te sluiten projecten 2022		Uitgaven			Inkomsten			Saldo		
		Krediet	Realisatie	Restant	Krediet	Realisatie	Restant	Krediet	Realisatie	Restant
	Vorbereidingskrediet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P020101	#WIB-Sibbergrubbe	130.000	18.975	111.025				130.000	18.975	111.025
P021101	#Regenw aterbuffer de Heek - WIB	284.000	330.319	-46.319	94.000	106.834	-12.834	190.000	223.485	-33.485
P032401	#Vispassage Wittermolen Witterm	815.000	826.461	-11.461	205.000	222.117	-17.117	610.000	604.344	5.656
P057301	#Vispassage Baalsbruggermolen Kerkrade	515.000	522.256	-7.256	128.750	147.355	-18.605	386.250	374.901	11.349
P080104	#Bijdrage in kosten oplossen grondw ateroverlast agv ontk	536.360	458.413	77.947				536.360	458.413	77.947
P084301	#Vergroten bergingscapaciteit regenw aterbuffer Etzenrad	290.000	246.483	43.517		81.339	-81.339	290.000	165.144	124.856
P146801	#Sarsven/Banen	1.400.000	1.375.176	24.824	300.000	206.714	93.286	1.100.000	1.168.462	-68.462
P316801	#Groote Molenbeek A73	4.345.000	3.122.314	1.222.686	3.554.000	1.624.628	1.929.372	791.000	1.497.685	-706.685
P360022	#Nieuw Limburgs Peil (NLP) Herstelmaatregelen	746.500	258.822	487.678				746.500	258.822	487.678
P360027	#Nieuw Limburgs Peil (NLP) Groote Molenbeek Rieterdijk	255.000	255.553	-553		125.405	-125.405	255.000	130.148	124.852
P360045	#Regionale analyse w aterkw aliteit	250.000	250.581	-581		2.920	-2.920	250.000	247.661	2.339
P360047	#Aanleg pompopstelplaatsen	349.000	391.002	-42.002	116.000	122.240	-6.240	233.000	268.762	-35.762
P360050	#Waterbeheerprogramma (WBP) 2022-2027	165.000	109.222	55.778				165.000	109.222	55.778
P360058	#Propositie Heuvelland	500.000	500.000					500.000	500.000	
P501005	#Verbouwing locatie Horst	803.000	779.455	23.545				803.000	779.455	23.545
P501008	#CV installatie locatie Sittard	110.000	104.709	5.291				110.000	104.709	5.291
P502014	#Roadmap Informatievoorziening 2017-2021	2.600.000	2.684.248	-84.248				2.600.000	2.684.248	-84.248
P502015	#Implementatie Infor-EAM	270.000	302.358	-32.358				270.000	302.358	-32.358
P502017	#HoogwaterinformatieOmgeving (HIO)	100.000	54.201	45.799				100.000	54.201	45.799
		14.463.860	12.590.546	1.873.314	4.397.750	2.639.554	1.758.196	10.066.110	9.950.993	115.117
Totaal		14.463.860	12.590.546	1.873.314	4.397.750	2.639.554	1.758.196	10.066.110	9.950.993	115.117

Toelichting af te sluiten investeringsprojecten per 31 december 2022***Vorbereidingsprojecten***

In 2022 worden er geen projecten afgesloten die in voorbereiding zijn.

UitvoeringsprojectenP020101 WiB-Sibbergrubbe

Wateroverlastproject Knelpunt Sibbergrubbe. Tijdens de onderzoeksfase is gebleken dat knelpunt Sibbergrubbe onderdeel is van het bredere knelpunt Valkenburg en als zodanig opgepakt wordt vanuit de integrale benadering van project P003107 WiB-Valkenburg. Er zijn in de periode van de onderzoeksfase uren van projectmedewerkers geboekt op project Sibbergrubbe. Het startkrediet betreft ook onderzoeken. De onderzoeken worden integraal opgepakt vanuit project P003107 WiB Valkenburg. Het resterende krediet van € 111.024,79 komt te vervallen.

P021101 Regenwaterbuffer de Heek - WiB

Voor de wateroverlast in het Hekerbeeldal is de uitbreiding van de regenwaterbuffer De Heek de beste Snel-aan-de-Slag maatregel gebleken en tevens een no-regret. De capaciteit is op korte termijn en tegen verhoudingsgewijs lage kosten flink uitgebreid. Met de uitbreiding wordt de kans op wateroverlast in het Hekerbeekdal en de kern Valkenburg (knelpunt 099) verminderd. Krediet overschrijding van € 46.319,05. Onderbouwing overschrijding: Meer uren dan geraamd. Realisatie duurer dan initieel geraamd. Kleine meerwerken gedurende realisatie. Aanvullende inmeetopdracht t.b.v. overdracht. Inkomsten zijn € 12.735,85 hoger uitgevallen, dit is een positief gevolg op de kredietoverschrijding daar de bijdrage procentueel wordt berekend op een deel van de uitgaven.

P032401 Vispassage Wittemermolen Wittem

Het doel van het project is het opheffen van dit vismigratieknelpunt in de Selzerbeek ter hoogte van het buurtschap Partij in de gemeente Gulpen-Wittem. Het knelpunt is opgelost door de aanleg van een vispassage in de Selzerbeek. De Selzerbeek heeft de status natuurbek. Een natuurbek dient vrij optrekbaar voor vis te zijn. Door het aanleggen van een vistrap wordt voldaan aan de doelen gesteld in de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

Project is uitgevoerd met zeer kleine kredietoverschrijding, die geheel gecompenseerd wordt door hogere inkomsten. Inkomsten hebben betrekking op een bijdrage van Provincie Limburg inzake het Partnercontract WRO 2013-2016.

P057301 Vispassage Baalsbruggermolen Kerkrade

Project betrof het aanleggen van een bekkervispassage in de Worm bij de Baalsbruggermolen in Kerkrade. Het project heeft langer geduurd dan gedacht waardoor uiteindelijk ook iets meer kosten zijn gemaakt. Conform ingediende eindverantwoording aan de Provincie bedragen de inkomsten in totaal € 147.355.

P080104 Bijdrage in kosten oplossen grondwateroverlast t.g.v. ontkluizing Rode Beek Schinveld

In 2012 is het project 'ontkluizing Rode Beek Schinveld' afgerond. Dit was een gezamenlijk project waarbij het waterschap, het waterschapsbedrijf en de voormalige gemeente Onderbanken middels een samenwerkingsovereenkomst hadden afgesproken om de Rode Beek in de kern Schinveld weer open te maken, het stamriool van de gemeente Onderbanken te vervangen evenals het transportriool van het WBL dat bovendien vergroot moest worden. Enkele jaren na gereedkomen van deze werkzaamheden bleek de grondwaterstand in de omgeving meer te zijn gestegen dan vooraf berekend (als gevolg van de oude kapotte riolen hadden deze een drainerende werking). Hiertoe is een nieuw pakket van maatregelen overeengekomen en uitgevoerd met als doel het zodanig verlagen van de grondwaterstand dat aan de vereiste drooglegging werd voldaan. Daartoe werd dit projectnummer aangemaakt om de financiële bijdrage aan de gemeente voor dit nieuwe pakket aan maatregelen te regelen. De uitgaven (financiële bijdrage aan Gemeente Beekdaelen) zijn binnen het krediet gebleven.

P084301 Vergroten bergingscapaciteit regenwaterbuffer Etzenraderhuiske

De gemeente Onderbanken had de intentie om de grachten van het 'verwoeste kasteel Etzenrade' uit cultuurhistorisch en archeologisch oogpunt weer open te maken. Deze grachten liggen op een plek waar het mogelijk was om deze tevens de functie van waterberging als uitbreiding van de buffercapaciteit van buffer Etzenraderhuiske te geven. Het waterschap heeft dit projectkrediet beschikbaar gesteld om een bijdrage te doen aan de gemeente met als doel om een uitbreiding van de bergingscapaciteit met minimaal 2.000 m³ te realiseren. De uitgaven zijn lager dan oorspronkelijk in het uitvoeringskrediet was bepaald, als gevolg het feit dat in het krediet was rekening gehouden met een afkoop van beheer en onderhoud aan de gemeente voor een periode van 10 jaar voor een bedrag van € 34.600. Dat heeft op verzoek van de gemeente niet plaatsgevonden. De kosten voor beheer en onderhoud worden via exploitatie op basis van jaarlijkse kosten verrekend met de gemeente. Er zijn inkomsten vanuit het Partnercontract WL ontvangen voor dit project. Hier was ten tijde van de kredietverlening nog geen zekerheid over, omdat er nog geen beschikking van de provincie was ontvangen. In het krediet was dus nog geen rekening gehouden met deze inkomsten.

P146801 Sarsven/Banen

Het gebiedsproject Sarsven / Debanen is gerealiseerd en uitgevoerd door de Provincie. het Waterschap leverde een financiële bijdrage. Na afloop van het project bleef nog één maatregel over, die door het waterschap zelf is opgepakt. Dit betrof het verleggen van de watergang Eerst Moost nabij Heibloem. Dit is in 2019/2020 uitgevoerd. Uitgaven liggen nagenoeg op niveau van krediet. Er zijn geen bijzonderheden in de uitgaven. Voor de afrondende werkzaamheden die door het waterschap zelf zijn uitgevoerd werd extra uitgaven- en inkomstenkrediet verleend van € 200.000. Project is onderdeel van het Partnercontract WPM, van waaruit inkomsten verkregen zijn. Deze zijn definitief beschikt door de Provincie.

P316801 Grootte Molenbeek A73

De herinrichting van het traject "Grootte Molenbeek A73 Oost" betreft het deel van de watergang tussen de Tienrayseweg in Horst en de spoorlijn Venlo-Nijmegen ter hoogte van Tienray, totaal ongeveer 3,8 km lang. Doel van deze herinrichting was om te komen tot een beekdal brede, zo natuurlijk mogelijk functionerende en ecologisch gezonde beek, waarbinnen maximale waterberging mogelijk was, binnen de randvoorwaarden van de overige functies in het gebied. De uitgaven zijn lager dan oorspronkelijk in het uitvoeringskrediet was bepaald, als gevolg van een aanbestedingsvoordeel. De inkomsten bestaan uit: impuls gelden Maasgaard, NGE en Partnercontracten WPM en WL.

P360022 Nieuw Limburgs Peil (NLP) Herstelmaatregelen

Projectideeën uit NLP uit 2010 zijn destijds begroot om te realiseren. Alle uit te voeren projecten zijn gerealiseerd, NLP is ingehaald door nieuwe ontwikkelingen.

P360027 Nieuw Limburgs Peil (NLP) Grootte Molenbeek Rieterdijk

De doorontwikkeling van een doorstroommoeras in de Grootte Molenbeek ter hoogte van de Rieterdijk. N.B. het project is opgegaan in de Pilot Beekdalontwikkeling Grootte Molenbeek / Mariapeel P316807. Verdere uitgaven, waaronder grondkosten, komen op het projectnummer van de pilot (P316807). Uitgaven voor onderzoek en monitoring. Onderdeel partnercontract.

P360045 Regionale analyse waterkwaliteit

Regionale Analyse Waterkwaliteit; 10e kredietverlening 2018 DB besluit 2018-D140433. Meerdere analyses om zicht te krijgen op de ecologische en chemische toestand van het oppervlaktewater in Limburg.

- a. een verkennende watersysteemanalyse uitvoeren;
  - b. probleemstoffen in het door WL beheerde oppervlaktewater onderzoeken op knelpunten, oorzaken, achtergrondconcentraties, haalbaarheid doelen en oplossingsrichtingen;
2. hiervoor een krediet beschikbaar stellen van € 250.000; 10e kredietverlening 2018. Het saldo is overschreden met 581,76 euro. Dat is het gevolg van net iets hogere kosten dan geraamd.

P360047 Aanleg pompopstelplaatsen

Middels dit project zijn maatregelen gerealiseerd om 3 bestaande pomp opstelplaatsen sneller, veiliger en gemakkelijker in te richten tijdens een crisissituatie. De uitgaven zijn hoger uitgevallen dan oorspronkelijk in het uitvoeringskrediet was bepaald. Dit had verschillende oorzaken. In de eerste plaats zijn de uitvoeringskosten circa 30.000 euro hoger uitgevallen, omdat na de oorspronkelijke oplevering in 2020 was gebleken dat er nog aanvullende maatregelen nodig waren op de betreffende locaties. Deze zijn pas in 2022 uitgevoerd als gevolg van coronamaatregelen en het hoogwater 2021. Daarnaast zijn de personeelskosten als gevolg van de langere doorlooptijd van het project ook 15.000 euro hoger uitgevallen.

P360050 Waterbeheerprogramma (WBP) 2022-2027

December 2021 is het waterbeheerprogramma vastgesteld. De laatste kosten die zijn gemaakt betreft de mailing aan personeelsleden met het luchtplantje. Deze factuur is in 2022 betaald. Hiermee is het project afgerond. De kosten zijn lager uitgevallen dan gepland om een aantal redenen:

- 1) we hebben geen drukkosten hoeven te maken
- 2) we hebben het WBP niet hoeven implementeren in het DSO van de Omgevingswet omdat de Omgevingswet nog niet in werking is getreden
- 3) we zijn zuinig geweest en hebben veel communicatie activiteiten in eigen hand gehouden.

P360058 Propositie Heuvelland

Bijdragen vanuit WL aan de Propositie Heuvelland. Provincie Limburg, Waterschap Limburg, LLTB, WML en zeven Limburgse gemeenten ondertekenden op 20 november de uitvoeringsovereenkomst 'Propositie Heuvelland'. Deze overeenkomst heeft tot doel samen te gaan werken aan verduurzaming van water- en bodembeheer door agrariërs in het Heuvelland. Het werkgebied ligt rond de Beneden-Geul en het gebied ten oosten van het Bunder- en Elslooërbos. Voor de uitvoering is de komende zes jaar 7,5 miljoen euro beschikbaar. Het geld wordt beschikbaar gesteld door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), provincie Limburg en Waterschap Limburg.

P501005 Verbouwing locatie Horst

Uitgangspunt van het Bestuursprogramma is dat Waterschap Limburg de basis op orde heeft. Huisvesting maakt onderdeel uit van deze basis. Streven is dat Waterschap Limburg 3 volwaardige locaties heeft, te weten Roermond, Horst en Sittard. Daarmee gepaard gaande is besloten om locatie Horst te gaan verbouwen wat leidt tot een uitbreiding van het aantal werkplekken van de locatie Horst zodat de locatie gelijk is aan de locatie Sittard. Bij DB-voorstel van 11 december 2019 is conform voorstel besloten om de locatie Horst te verbouwen volgens scenario 1, Quickscan Bureau Franken en bijbehorende budgetraming; Uitbreiding in de loods door middel van het realiseren van een tussen verdieping. Voor de financiering van de verbouwing loods Horst en de totale bouwbegeleiding door een bouw- adviesbureau is een uitvoeringskrediet ter beschikking gesteld. In 2021 is de verbouwing kantooruitbreiding Horst uitgevoerd en volledig gerealiseerd. Naar aanleiding van de oplevering eind 2021 zijn in Q1 2022 nog enkele herstelpunten uitgevoerd. In het eerste half jaar 2022 zijn de laatste termijnfacturen betaald. Het gehele project is afgerond en er volgen geen facturen meer.

Op basis van de Quickscan van bureau Franken is destijds een budgetraming gemaakt. De budgetraming Quickscan is een grove inschatting van de kosten en er is in de totale budgetraming rekening gehouden met onvoorziene kosten. Het investeringskrediet is gebaseerd op een raming / begroting van de verwachte kosten. De daadwerkelijke kosten zijn lager en zijn binnen het investeringskrediet gebleven.

P501008 CV installatie locatie Sittard

Uitgangspunt van het bestuursprogramma is dat Waterschap Limburg de basis op orde heeft. Huisvesting maakt onderdeel uit van deze basis. Streven is dat Waterschap Limburg drie volwaardige locaties heeft, te weten Roermond, Horst en Sittard. Daarmee samenhangend is het nodig dat gebouw gebonden technische installaties up-to-date blijven en een bijdrage leveren aan een gezond werkklimaat. De cv-installatie op locatie Sittard is volledig afgeschreven en in dusdanige technische staat dat deze vervangen moet worden voor de winter 2022/2023. Als de cv installatie niet wordt vervangen is de kans heel groot dat locatie Sittard geen verwarming heeft in de winter 2022/2023, de urgentie is hoog. De vervanging van de cv-installatie is abusievelijk niet meegenomen in het meerjarenonderhoudsplan van de locatie Sittard waardoor met deze kosten ook geen rekening is gehouden in de voorziening onderhoud bedrijfspand Rijksweg Noord 305 te Sittard. Hierdoor is dan ook een aanvullend krediet noodzakelijk.

Het DB heeft in juli 2022 een krediet beschikbaar gesteld van € 110.000 voor het vervangen van de CV-installatie locatie Sittard door middel van de 16de kredietverlening 2022. In Q4 2022 is de CV- installatie vervangen.

De kosten / offerte die gemoeid zijn met het vervangen van de cv-installatie van locatie Sittard bedragen afgerond € 105.000. In verband met eventuele prijsstijgingen en onvoorzien is een bedrag van € 110.000 aangevraagd. Gebleken is dat de daadwerkelijke kosten gelijk zijn gebleven aan het geoffreerde bedrag en er zijn geen onvoorziene kosten gemaakt. Het gehele project is afgerond en er volgen geen facturen meer.

P502014 Roadmap Informatievoorziening 2017-2021

IV/ICT projecten vanuit de roadmap informatievoorziening zijn uitgevoerd. Projecten die uitgevoerd zijn o.a. documentcreatie met sjablonen, documenten op de kaart, Elektronische servicebus doorontwikkeling, vervangen generieke geo voorzieningen, vervanging hardware, duurzaam archiveren, digitaal vergaderen, aanpassingen i.v.m. informatiebeveiliging , migratie naar office 365.

Er is een lichte overschrijding van het krediet van 3%

P502015 Implementatie Infor EAM

N.a.v. de fusie tussen WRO en WPM heeft het management besloten om de twee bestaande Onderhoud Beheer Systemen (OBS) Infor en Maximo uit te faseren. Een marktverkenning heeft er toe geleid om alsnog met het OBS Infor verder te gaan en deze in een nieuwe omgeving opnieuw in te richten en door te ontwikkelen voor het gehele beheersgebied van Waterschap Limburg. Binnen het project 'Implementatie' Infor-EAM' is door de firma Spectades op basis van een KES de oude Infor omgeving opnieuw ingericht en van de nodige nieuwe functionaliteiten voorzien. Medio 2020 is de nieuwe Infor omgeving opgeleverd en overgedragen aan de beheersorganisatie 'Team Areaal Beheer'.

Toelichting op het saldo van de uitgaven; het 'waarom' van de afwijking tussen de realisatie en het beschikbare krediet. In overleg met opdrachtgever H. Hoeijmakers is er besloten om vanuit het gevoteerd project krediet van €270.000,- een bedrag van €55.112,- te benutten voor de inhuur van een ICT specialist vanuit Spectades. Deze persoon heeft gedurende het project de ontbrekende rol van applicatiebeheerder binnen WL vervuld. Deze inzet was aan de voorzijde van het project niet opgenomen in het projectplan aangezien WL tot aan de PSU de beschikking heeft gehad over een applicatiebeheerder. Het tekort dat er op deze manier ontstond zou op een later moment aangevuld worden / intern verrekend worden bij de jaarafsluiting met resterende middelen. Hoe het nu het tekort van €32.357,70 is verrekend is mij niet bekend. Mogelijk kan H. Hoeijmakers deze informatie verstrekken.

P502015 HoogwaterInformatieOmgeving (HIO)

Het beschikbaar en inzichtelijk maken van informatie over onze keringen, met als primaire doel het op korte termijn zodanig te ontsluiten en koppelen aan bestaande informatie om beslissingen in crisissituaties te ondersteunen. Naar de toekomst toe zou dit uitgebouwd kunnen worden tot een heus voorspelsysteem voor het moment van falen van waterkeringen. WL wil bij een (dreigend) hoogwater de data, zowel voor de realtime-situatie als voor de verwachte of dreigende situatie, kunnen presenteren waardoor er een adequate beeldvorming gegeven en gemaakt kan worden voor haar partners die qua organisaties vertegenwoordigd zijn in regionale operationele- en beleidsteams van de Veiligheidsregio's. Hierbij wil WL haar verantwoordelijkheid kunnen waarmaken voor de beantwoording van vragen in die teams over verwachte inundaties en voorspellingen van gevolgen van het falen van waterkerende infrastructuur, mede als voorbereiding op besluitvorming van de Veiligheidsregio's tot evacuatie. HIO is hiermee een stap van het totale plan Samenhang data-modellen CRK (Bart van den Berg Nota Samenhang data-modellen CRK).

De Hoogwatercrisis in 2021 en de daaruit voortkomende prioritering van acties heeft ervoor gezorgd dat met name de implementatie en doorontwikkeling van HIO op sommige terreinen enige vertraging heeft opgelopen. De nog openstaande acties (restpunten project HIO) zijn in het Meerjarenprogramma Crisiszorg opgenomen om daar alle projecten/acties op dit gebied te bundelen en de onderlinge relaties zichtbaar te houden. Dit programma heeft haar eigen financiering. Daarnaast heeft HKV aangegeven dat ze voor het hosten van de webapplicatie geen bijdrage van WL hoeven te krijgen maar meer zien in samenwerking.

BIJLAGE K Lijst van verbonden partijen

Algemene gegevens		Belang vanuit optiek waterschap	Vermogen verbonden partij per 31-12-2022 (afgerond op € 1.000)	
Naam - Plaats	Rechtsvorm		Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen - Roermond	Gemeenschappelijke regeling	Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen, inclusief activiteiten in het kader van de Wet waardering onroerende zaken, alsook waterschaps-belastingen en - als hiervan afgeleid belang - de werkzaamheden met betrekking tot de administratie van gegevens ten behoeve van bestuursverkiezingen in het beheersgebied van de deelnemers.	1.190.000	8.991.000
Waterschapsbedrijf Limburg - Roermond	Gemeenschappelijke regeling	Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van: 1. de bouw, de exploitatie, het onderhoud en het beheer van alle zuiveringstechnische werken met toebehoren; 2. het contractbeheer van de waterkwaliteitslaboratoriumactiviteiten.	200.000	273.084.000
Het Waterschapshuis - Amersfoort	Gemeenschappelijke regeling	Het realiseren van renderende samenwerking op informatie- en bedrijfsprocessen en daarmee behartiging van behoeften van algemeen belang van de watersector.	0	10.242.000
Het Gegevenshuis - Landgraaf	Gemeenschappelijke regeling	Het opzetten en het beheren van object- en ruimtereguleerde (Basis-) registraties en geometrie, alsmede het daarmee samenhangende beeldmateriaal.	316.000	1.061.000
Nederlandse Waterschapsbank N.V. - Den Haag	Naamloze vennootschap	Het uitoefenen van het bankbedrijf ten behoeve van de publieke sector.	1.995.000.000	71.290.000.000
Verdygo B.V. - Roermond	Besloten vennootschap	Het vermarkten van kennis en kunde van Waterschapsbedrijf Limburg bij het (laten) ontwerpen en ontwikkelen van installaties op het gebied van de afvalwaterketen, in het bijzonder rioolwaterzuiverings- installaties.	0	0
Vereniging Unie van Waterschappen - Den Haag	Vereniging	De behartiging van de belangen van de Nederlandse waterschappen, op nationaal, Europees en internationaal niveau, alsmede de ontwikkeling van een gezamenlijke visie en het bepalen van gezamenlijke standpunten van haar leden en het verlenen van service aan haar leden.	2.698.000	22.577.000
Vereniging Werken voor Waterschappen - Den Haag	Vereniging	Het als werkgeversvereniging behartigen van de gemeenschappelijke sociale en sociaal-economische belangen van de leden van de vereniging die activiteiten verrichten binnen de sector waterschap.	niet voorhanden	niet voorhanden